Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

**Nr. 27.** Warszawa, dnia 5 października 1934 r. **Rok XVII.**

# DZIENNIK URZĘDOWY

## MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

**Prenumerata roczna 12 zł.** **Cena egzemplarza 2 zł.**

Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. **Nr. 30-400** „Centralna Księgowość Ministerstwa Skarbu", zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn.".

Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.
Adres Administracji: Komisarjat Rządu, ul. Daniłłowiczowska Nr. 1. Telef. 696-87.

## TREŚĆ.

### B. PRZEDRUKI.

#### I. DZIENNIK USTAW R. P.



## B.

## I. Przedruki z Dziennika Ustaw R. P.

**(Dziennik Ustaw z dnia 4 sierpnia 1933 r. Nr. 60, poz. 455).**

**OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH**

z dnia 12 lipca 1933 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym.**

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 17 marca 1933 r. o zmianie ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 36, poz. 299) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 23 maja 1924 roku o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 46, poz. 458) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych do niej przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 645) i wymienioną wyżej ustawę z dnia 17 marca 1933 r., z uwzględnieniem obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 9 października 1928 r. o sprostowaniu błędu (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 827) i ze zmianą numeracji artykułów.

Załącznik do obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 12 lipca 1933 roku (poz. 455).

# USTAWA
z dnia 23 maja 1924 r.
**o powszechnym obowiązku wojskowym.**

## Rozdział I.
**Postanowienia wstępne.**

Art. 1.

Wojsko narodowe, siła zbrojna Państwa, będące ochroną i ostoją niepodległości i wolności Rzeczypospolitej, po wsze czasy podlegać będzie opiece Narodu.

## Rozdział II.
**Przepisy ogólne o powszechnym obowiązku wojskowym.**

Art. 2.

Każdy obywatel płci męskiej podlega powszechnemu obowiązkowi wojskowemu i powinien spełnić go osobiście.

Art. 3.

Powszechny obowiązek wojskowy obejmuje:

1) obowiązek zgłoszenia się do rejestru poborowych i obowiązek stawiennictwa do poboru;

2) w wypadkach i terminach ustawą przepisanych, obowiązek służby czynnej, służby w rezerwie i w pospolitem ruszeniu;

3) obowiązek meldowania się.

Postanowienia punktów 2) i 3) nie dotyczą wojskowych zawodowych.

Art. 4.

Czas trwania służby wojskowej, o ile ustawa niniejsza nie postanawia inaczej, jest następujący:

1) w służbie czynnej:

a) we wszystkich rodzajach służby wojskowej prócz kawalerji, artylerji konnej i marynarki wojennej — 2 lata,

b) w kawalerji i artylerji konnej — 2 lata i 1 miesiąc,

c) w marynarce wojennej — 2 lata i 3 miesiące;

2) w rezerwie — do końca tego roku kalendarzowego, w którym szeregowy rezerwy kończy 40 lat życia, zaś oficer rezerwy — 50 lat życia;

3) w pospolitem ruszeniu — do końca tego roku kalendarzowego w którym zaliczony do pospolitego ruszenia kończy 50 lat życia, zaś oficer pospolitego ruszenia 60 lat życia.

Art. 5.

Względem osób, obowiązanych do służby wojskowej, które wykażą się czynnym udziałem w pracy przysposobienia wojskowego, będą stosowane ulgi w wykonywaniu obowiązku służby wojskowej. Zakres tych ulg do czasu ustawowego unormowania tej sprawy będzie uregulowany rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 6.

Wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 21 lat życia i trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

W razie wybuchu wojny wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 19 lat życia.

Urodzeni w tym samym roku kalendarzowym stanowią jeden rocznik, oznaczany według roku ich urodzenia.

Art. 7.

Cudzoziemcy, którzy w okresie życia, ustalonym dla wieku poborowego, lub przed tym okresem uzyskali obywatelstwo polskie, zaliczeni będą do rocznika, odpowiadającego rokowi urodzenia i powinni zadość uczynić powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Jeżeli osoby te uzyskały obywatelstwo polskie po wyjściu z lat, ustalonych dla wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem, o ile zostaną uznane za zdolnych do służby wojskowej, odbędą czynną służbę wojskową, względnie zostaną zaliczone do służby w pospolitem ruszeniu.

Odbyta poprzednio służba wojskowa w innem państwie, z zastrzeżeniem zasady wzajemności, liczy się jako służba czynna.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 38 lat życia, jednak przed 31 grudnia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem zostaną zaliczeni do pospolitego ruszenia, względnie zupełnie zwolnieni od obowiązku służby wojskowej.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 50 lat życia, a posiadający stopień oficerski po ukończeniu 60 lat życia, nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej.

Art. 8.

Osoby, które przebywają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, o ile nie udowodnią, że są obywatelami państwa obcego, podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Spełnienie powyższych obowiązków przez te osoby nie powoduje samo przez się nabycia przez nie obywatelstwa polskiego.

Te jednakże z pomiędzy powyższych osób, które odbyły służbę czynną na zasadzie przepisów art. 4 pkt. 1, art. 83 względnie art. 85 niniejszej ustawy przez okres co najmniej 5-ciu miesięcy otrzymać powinny na swą prośbę obywatelstwo polskie w drodze nadania, chociażby nie uczyniły zadość warunkom przewidzianym w art. 8 pkt. 2, 3 i 4 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywa-

telstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44).

Przed wydaniem orzeczenia o nadaniu obywatelstwa władze nadające je powinny porozumieć się z właściwemi władzami wojskowemi.

Art. 9.

Od czynnej służby, w rezerwie i pospolitem ruszeniu wykluczone są z mocy samego prawa osoby, skazane prawomocnym wyrokiem sądowym na karę więzienia na czas powyżej 3 lat, oraz osoby, co do których sąd prawomocnie zarządził umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych.

Wykluczenie trwa przez okres lat 10, licząc od dnia odcierpienia, przedawnienia lub darowania kary. W razie warunkowego zwolnienia, okres powyższy liczy się od dnia zwolnienia, o ile nie nastąpiło jego odwołanie.

Jeżeli skazany umieszczony został w zakładzie dla niepoprawnych, okres wykluczenia nie kończy się przed zwolnieniem z zakładu.

W innych przypadkach sądowego skazania na karę pozbawienia wolności na czas powyżej 3 miesięcy za przestępstwo, popełnione z niskich pobudek, za zbrodnię stanu, za przestępstwo przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym, albo za jedno z przestępstw, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160) w brzmieniu art. 5 § 2 p. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 573), oraz w przypadkach, gdy sąd prawomocnie zarządził umieszczenie sprawcy w domu pracy przymusowej, może władza wojskowa orzec wykluczenie od czynnej służby wojskowej oraz od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu na czas nie dłuższy od lat 10, licząc od dnia, określonego w ustępie poprzednim. Jeżeli skazany umieszczony został w domu pracy przymusowej, okres wykluczenia nie kończy się przed zwolnieniem go z tego domu.

Minister Spraw Wojskowych jest władny oznaczyć rozporządzeniem władze wojskowe właściwe do wydawania orzeczeń na zasadzie ustępu 3 niniejszego artykułu, tudzież określać obowiązek czynnej służby, służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu w razie wojny osób, wykluczonych na zasadzie niniejszego artykułu.

## Rozdział III.

## O władzach, powołujących do wykonania powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 10.

Przeprowadzenie czynności i załatwienie spraw związanych z wykonaniem powszechnego obowiązku wojskowego, określonego w niniejszej ustawie, należy do władz cywilnych i wojskowych.

Art. 11.

Cywilnemi władzami dla spraw, wymienionych w art. 10, są powiatowe władze administracji ogólnej i władze samorządowe. W miastach, w których czynności powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują władze samorządowe, mogą być czynności, należące do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej, przekazane władzom państwowym w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W sprawach, należących do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej i władz samorządowych, władze te podlegają w toku instancyj Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 12.

Dla celów organizacji wojskowych władz uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw, obszar Rzeczypospolitej Polskiej dzieli się na powiatowe komendy uzupełnień. Granice tych komend mogą obejmować jeden lub więcej powiatów.

Podział Państwa na powiatowe komendy uzupełnień ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Powiatowa komenda uzupełnień jest wojskową władzą dla spraw uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw na obszarze swego okręgu. Powiatowa komenda uzupełnień (P. K. U.) w sprawach, należących do jej zakresu działania, podlega dowódcy korpusu, a w najwyższej instancji Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 13.

Zakres działania władz administracji ogólnej i samorządowych w sprawach, związanych z wykonaniem przez obywateli obowiązku wojskowego ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 14.

Zakres działania władz wojskowych w sprawach, wymienionych w art. 12, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 15.

Władzami dla spraw, związanych z wykonaniem obowiązku wojskowego przez obywateli polskich, zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są właściwe dla ich miejsca pobytu konsulaty polskie, względnie urzędy konsularne, pełniące czynności konsulatów.

Zakres działania tych władz określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 16.

Władzami, powołanemi do wykonywania przeglądów poborowych i orzekania o ich zdolności do służby wojskowej są w I instancji:

w kraju — komisje poborowe,

zagranicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje poborowe;

w II instancji:

w kraju — komisje rozpoznawcze,

zagranicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze—konsularne komisje rozpoznawcze.

Art. 17.

W skład komisji poborowej wchodzą:

1) kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej lub wyznaczony przez wojewodę na jego zastępcę wyższy urzędnik administracyjny, a w miejscowościach, w których czynności poborowe przekazane zostały władzom państwowym w myśl art. 11 — kierownik tej władzy lub jego zastępca, jako przewodniczący;

2) powiatowy komendant uzupełnień lub oficer, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

3) lekarz wojskowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

4) lekarz powiatowy;

5) przedstawiciel powiatowego samorządu.

W miastach, mających własne statuty, zamiast kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej bierze udział prezydent miasta lub jego zastępca, zaś zamiast delegata sejmiku — delegat rady miejskiej.

Niestawienie się przedstawiciela powiatowego samorządu, względnie delegata rady miejskiej, nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Przy poborze poborowych z poszczególnych gmin ma być obecny naczelnik odnośnej gminy lub jego zastępca.

Jeżeli lekarz powiatowy lub lekarz wojskowy nie mogą wziąć udziału w komisji poborowej, władze administracji ogólnej powołują w miejsce lekarza powiatowego lekarza samorządowego lub lekarza, pozostającego w państwowej służbie cywilnej w innym dziale administracji państwowej, a w razie ich braku — lekarza cywilnego wolnopraktykującego, władze zaś wojskowe w miejsce lekarza wojskowego — lekarza wolnopraktykującego, będącego oficerem w stanie spoczynku, w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu.

Lekarze cywilni wolnopraktykujący, zastępujący lekarza powiatowego lub lekarza wojskowego, otrzymują dzienne wynagrodzenie i zwrot kosztów podróży; wysokość wynagrodzenia dziennego i diet ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu.

Postanowienia co do trybu urzędowania komisji poborowej, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób, w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 18.

Skład konsularnej komisji poborowej oraz postanowienia co do trybu urzędowania tej komisji, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 19.

Lokali, mebli, opału, oświetlenia, potrzebnych dla urzędowania komisji poborowej, dostarcza gmina, w której pobór się odbywa. Lokal i jego umeblowanie mają odpowiadać wymogom, ustalonym przez powiatowe władze administracji ogólnej w porozumieniu z powiatowym komendantem uzupełnień i mają być utrzymane w porządku przez odnośną gminę.

Wydatki, połączone z wykonaniem przewidzianych w ustępie pierwszym obowiązków, pokrywają:

1) w gminach miejskich, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego — te gminy,

2) w miastach niewydzielonych i w gminach wiejskich — powiatowe związki komunalne z prawem rozłożenia wydatkowanej kwoty na gminy w poborze uczestniczące.

Gminy miejskie i wiejskie względnie powiatowe związki komunalne pokrywają wspomniane wydatki z ogólnych źródeł dochodowych.

Wymienionym pod 1) gminom miejskim oraz pod 2) powiatowym związkom komunalnym przysługuje w razie przeprowadzenia na ich obszarze poboru dla gmin innego powiatowego związku komunalnego — prawo do żądania zwrotu spowodowanych tem wydatków, o których mowa w ustępie pierwszym, od odnośnego powiatowego związku komunalnego, temu zaś prawo rozłożenia należnej sumy w myśl zasady, wyrażonej w pkt. 2).

Podstawę do obliczenia podlegających zwrotowi lub rozłożenia sum stanowi ilość osób, przedstawionych komisji poborowej w okresie obrachunkowym.

Wynikające z tytułu powyższych rozliczeń kwestje sporne rozstrzyga ostatecznie właściwa władza nadzorcza.

Władza administracji ogólnej zaopatruje komisję poborową w środki sanitarne i przyrządy lekarskie, niezbędne dla przeglądu lekarskiego, oraz w przybory techniczne, pisarskie i druki, niezbędne dla urzędowania. Normy zaopatrzenia w środki sanitarne i przyrządy lekarskie ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Koszty zaopatrzenia, wymienionego w ustępie poprzednim, mają być pokryte z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej.

Koszty podróży i diet członków komisji i osób, przy poborze uczestniczących, pokrywa ta władza, która tych członków, względnie te osoby, delegowała.

Koszty podróży i diet lekarzy cywilnych opłacane będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisyj poborowych, pokrywa Skarb Państwa.

Art. 20.

Zadaniem komisji rozpoznawczej jest ponowne zbadanie:

a) zdolności fizycznej poborowych, jeżeli przy ustalaniu tej zdolności przez komisję poborową nastąpiła różnica zdań pomiędzy członkami komisji;

b) poborowych, uznanych przy poborze za niezdolnych do służby wojskowej, skoro zajdą okoliczności, uzasadniające konieczność ponownego przeglądu;

c) mężczyzn członków rodziny ubiegającego się o odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej w wypadkach, wskazanych niniejszą ustawą i rozporządzeniami wykonawczemi.

Art. 21.

W skład komisji rozpoznawczej wchodzą:

1) wyższy urzędnik administracyjny, wyznaczony przez wojewodę, jako przewodniczący;

2) oficer sztabowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

3) lekarz wojskowy w stopniu oficera sztabowego;

4) naczelnik wydziału zdrowia publicznego urzędu wojewódzkiego;

5) przedstawiciel rady wojewódzkiej lub wyznaczony przez wojewodę przedstawiciel samorządu tam, gdzie niema rady wojewódzkiej.

Niestawienie się przedstawiciela samorządu wojewódzkiego nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Miejsce i sposób urzędowania komisji rozpoznawczej, jej zakres działania oraz prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Orzeczenia komisji rozpoznawczej są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem komisji rozpoznawczej, pokrywają władze tak samo, jak przewiduje art. 19 dla komisji poborowej.

Art. 22.

Skład konsularnej komisji rozpoznawczej oraz miejsce i sposób urzędowania tej komisji, jej zakres działania, prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Orzeczenia konsularnych komisyj rozpoznawczych są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisyj rozpoznawczych, pokrywa Skarb Państwa.

## Rozdział IV.

## Czynności przygotowawcze do poboru.

Art. 23.

Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący metryki, a w tych wypadkach, gdy dotyczące księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu lub zaginięciu, urzędy i instytucje, otrzymujące duplikaty tych ksiąg mają obowiązek przesyłać corocznie najpóźniej do dnia 1 lipca urzędom gminnym wyciąg z metryk urodzonych i zmarłych, odnoszących się do osób płci męskiej, które w danym roku kalendarzowym ukończyły, ukończą lub ukończyłyby, gdyby żyły, 18 lat życia.

W razie opieszałości powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

Art. 24.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca września tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 18 lat życia, zgłosić się osobiście w urzędzie gminnym miejsca zamieszkania w dniu, przez ten urząd wyznaczonym, wraz z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby, celem wciągnięcia do rejestru poborowego danego rocznika.

W razie niemożności osobistego zgłoszenia się, można zgłosić się pisemnie. Sposób pisemnego zgłoszenia się określi rozporządzenie wykonawcze.

Osoby, które nie mają miejsca zamieszkania lub których miejsce zamieszkania nie jest znane, obowiązane są zgłosić się w urzędzie gminnym, właściwym dla miejsca ich pobytu. Osoby te obowiązane są ponadto w razie zmiany miejsca pobytu zgłosić się niezwłocznie w urzędzie gminnym nowego miejsca pobytu lub zamieszkania, który to urząd wciągnie je do swego rejestru, a o wciągnięciu zawiadomi urząd gminny miejsca poprzedniego pobytu.

Obywatele polscy, którzy we wrześniu tego roku kalendarzowego, w którym ukończyli lub ukończą 18 lat życia, przebywają poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązani są zgłosić się w ciągu tegoż miesiąca z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby we właściwym urzędzie konsularnym, który wciąga je do rejestru i wydaje im odpowiednie zaświadczenie.

Sposób sporządzania rejestru poborowych zagranicą przez urzędy konsularne normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

W razie zmiany miejsca zamieszkania urząd gminny (konsularny) obowiązany jest zawiadomić tę gminę (urząd konsularny), do której odnośna osoba przeniosła się.

Art. 25.

Na podstawie wyciągu metrykalnego (art. 23) i zgłoszeń (art. 24), jako też na podstawie dających się zużytkować wykazów oraz wszystkich sprawdzonych danych wciągają urzędy gminne nazwiska poborowych do rejestru poborowych danego rocznika.

Przy nazwiskach poborowych, którzy nie spełnili obowiązku zgłoszenia się w przepisanym terminie, należy zamieścić uwagę, wyjaśniającą powód niezgłoszenia się lub stwierdzenia, że powód ten nie jest znany.

Art. 26.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca października i listopada tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 20 lat życia, zgłosić się osobiście ponownie we właściwym (art. 24) urzędzie gminnym w dniu, przez ten urząd wyznaczonym, z doku-

mentem, stwierdzającym tożsamość osoby, celem podania ostatniego miejsca zamieszkania (pobytu) i sprawdzenia danych, zawartych w rejestrze poborowych.

Postanowienia art. 24 ust. 2, 3 i 6 i art. 25 ust. 2 mają odpowiednie zastosowanie.

Osoby, stale zamieszkałe w określonym w ustępie 1 czasie poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są wolne od obowiązku ponownego zgłaszania się do rejestru w urzędach konsularnych.

Na osoby, które w terminie, określonym w ust. 1 niniejszego artykułu, z jakichkolwiek powodów nie uczyniły zadość obowiązkowi zgłoszenia się do rejestru poborowych i nie zostały z tego powodu wpisane do list poborowych, rozciąga się ten obowiązek do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

### Art. 27.

Sprawdzanie rejestru poborowych rocznika, wymienionego w art. 26, ma być ukończone do dnia 1 stycznia.

Od tego terminu ma być powyższy rejestr poborowych wyłożony w urzędzie gminnym przez przeciąg dwóch tygodni do przejrzenia. O wyłożeniu rejestru do przejrzenia należy mieszkańców powiadomić sposobem, w danej miejscowości przyjętym. Każdemu, mylnie pominiętemu w rejestrze, jako też każdemu mylnie do rejestru wciągniętemu, przysługuje prawo żądania uzupełnienia lub sprostowania mylnego wpisu.

### Art. 28.

Na terenie województw poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego wykonywanie czynności, przewidzianych w art. 24 — 27, może być zarządzeniem wojewody przekazane wójtom albo naczelnikom urzędów okręgowych.

### Art. 29.

Po upływie przewidzianego w art. 27 dwutygodniowego terminu wyłożenia rejestrów poborowych:

1) magistrat m. st. Warszawy oraz magistraty miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, sporządzają na podstawie rejestrów poborowych listę poborową w jednym egzemplarzu i przesyłają ją właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, o ile same nie posiadają uprawnień powiatowej władzy administracji ogólnej;

2) magistraty pozostałych miast oraz urzędy gminne sporządzają rejestry poborowych w dwóch egzemplarzach, przyczem pierwszy egzemplarz rejestru poborowych pozostaje w urzędzie gminnym (magistracie), drugi zaś egzemplarz przesyłają właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, która na jego podstawie sporządza listę poborową w jednym egzemplarzu.

Władza wojewódzka administracji ogólnej może magistratom, wymienionym pod 2), oraz urzędom gminnym w częściach Państwa, w których istnieją gminy zbiorowe, przekazać w miejsce drugiego egzemplarza rejestrów poborowych sporządzenie listy poborowej, o ile urzędy te dają należytą rękojmię prawidłowego wykonania tej czynności.

### Art. 30.

Sposób założenia i prowadzenia ewidencji wojskowej ustali instrukcja Ministra Spraw Wojskowych.

### Art. 31.

Po sporządzeniu listy poborowej wszelkie zmiany w tej liście mogą być uskutecznione tylko przez właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, zaś w okresie poboru (głównego i dodatkowego) przez przewodniczącego komisji poborowej w porozumieniu z wojskowym członkiem tejże komisji.

### Art. 32.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, są obowiązane niezwłocznie przesyłać do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej wyciągi z metryk śmierci osób płci męskiej, zmarłych w wieku od 19 do 50 lat, oraz tych osób, zmarłych w wieku ponad 50 lat, które były oficerami w stanie spoczynku, oficerami pospolitego ruszenia lub podoficerami w stanie spoczynku, celem wykreślenia nazwisk tych osób z rejestru i list poborowych oraz z ewidencji wojskowej.

Powiatowe władze administracji ogólnej będą wykazy te niezwłocznie po wykorzystaniu przesyłać do właściwych powiatowych komend uzupełnień celem poczynienia analogicznych zmian w ewidencji osób wojskowych.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, obowiązane są ponadto udzielać wszelkich wyjaśnień, wyciągów i odpisów potrzebnych przy układaniu oraz prowadzeniu list poborowych i ewidencji wojskowej, jak również wogóle przy czynnościach urzędowych, wynikających z wykonania niniejszej ustawy.

Do występowania z odnośnemi żądaniami wobec wymienionych urzędów i organów uprawnione są władze administracji ogólnej, powiatowe komendy uzupełnień, komisje poborowe, oraz te urzędy gminne (magistraty), którym na zasadzie art. 29 poruczono sporządzenie list poborowych.

### Art. 33.

Koszty, związane z prowadzeniem przewidzianych w art. 24 — 28 rejestrów poborowych oraz koszty sporządzenia list poborowych i potrzebnych skorowidzów w tych przypadkach w których listy te sporządzać ma urząd gminny (magistrat) w myśl art. 29, ponoszą gminy.

Koszty sporządzenia list poborowych we wszystkich pozostałych wypadkach, oraz koszty potrzebnych do niej skorowidzów, względnie innych do przeprowadzenia poboru niezbędnych wykazów, tudzież koszty kancelaryjne urzędów i organów, wymienionych w art. 23, wynikają-

ce z wykonania żądań, wystosowanych do nich na zasadzie art. 32, pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z dokonywaniem zagranicą czynności, wymienionych w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, będą pokryte z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Rozdział V.

## O obowiązku stawiennictwa do poboru i o poborze.

Art. 34.

Każdy podlegający obowiązkowi wojskowemu ma się co roku w okresie wieku poborowego stawiać do poboru, dopóki właściwa komisja poborowa bądź to nie uzna go za zdolnego do czynnej służby wojskowej lub do służby w pospolitem ruszeniu, bądź też zupełnie od służby wojskowej nie zwolni.

Art. 35.

Obowiązek stawienia się do poboru należy spełnić przed komisją poborową właściwą dla tej gminy, w której rejestrach poborowy został wykazany zgodnie z postanowieniami art. 24 — 26.

W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może być obowiązek stawienia się do poboru spełniony także przed komisją poborową właściwą dla miejsca pobytu w chwili poboru. Zezwoleń na to udzielają na prośbę powiatowe władze administracji ogólnej, w których listach został wpisany poborowy zgodnie z niniejszą ustawą.

Art. 36.

Na osoby, obowiązane do służby wojskowej, których stosunek do tej służby nie został jeszcze ustalony lub które z jakichkolwiek powodów obowiązkowi stawienia się do poboru w wieku poborowym nie uczyniły zadość, — rozciąga się obowiązek stawienia się do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, niezależnie od odpowiedzialności karnej za niestawienie się do poboru w przepisanym terminie.

W tym okresie czasu podlegają osoby powyższe jednorazowemu przeglądowi i będą obowiązane zależnie od jego wyniku odbyć czynną służbę wojskową; jeżeli w chwili poboru osoby te ukończyły 38 lat życia, zostaną zaliczone do pospolitego ruszenia.

Na osoby, które poza przypadkami, przewidzianemi w art. 44, uchyliły się podstępnie od czynnej służby wojskowej, rozciąga się obowiązek odbycia tej służby do końca tego roku, w którym kończą 38 lat życia.

Art. 37.

Pobór zarządza Minister Spraw Wojskowych, a przeprowadza Minister Spraw Wewnętrznych; co do osób, przebywających zagranicą, — w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Do poboru powołuje się w kraju corocznie wszystkich, którzy w myśl art. 6 i 36 powinni uczynić zadość w danym roku obowiązkowi stawiennictwa.

Pobór główny odbywa się w kraju corocznie zasadniczo pomiędzy 1 maja a 30 czerwca. Pobory dodatkowe odbywają się w miarę potrzeby.

Minister Spraw Wojskowych może zarządzić pobór główny także w innym terminie.

Przegląd poborowych dokonywa się w kraju zasadniczo według gmin. Obecni przy poborze przedstawiciele gmin są odpowiedzialni za tożsamość osób, które stawiły się do poboru.

Pobór zagranicą zarządza Minister Spraw Wojskowych w razie potrzeby. Sposób przeprowadzenia poboru zagranicą normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 38.

Warunki fizycznej zdolności do służby wojskowej określą przepisy sanitarne wojskowe, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych.

Sposoby badania oraz tryb postępowania lekarzy komisji poborowej ustalą przepisy, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 39.

Komisja poborowa wydaje orzeczenie, że poborowy jest albo zdolny do czynnej służby wojskowej — kategorja A, albo czasowo niezdolny do służby wojskowej — kategorja B, albo zdolny do służby w pospolitem ruszeniu z bronią — kategorja C, albo zdolny do służby w pospolitem ruszeniu bez broni — kategorja D, albo zupełnie niezdolny do służby wojskowej — kategorja E.

Od orzeczenia komisji (krajowej i konsularnej) niema odwołania. Unieważnienie tych decyzyj przez władze wyższe może nastąpić tylko w wypadkach niniejszą ustawą przewidzianych.

Poborowi kategorji A zostają przeznaczeni do czynnej służby wojskowej.

W stosunku do poborowych, zakwalifikowanych do kategorji B, obowiązek stawiennictwa trwa nadal zgodnie z art. 34 niniejszej ustawy.

W razie ogłoszenia mobilizacji poborowi ci mogą być wskutek zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych, na wezwanie właściwej władzy administracji ogólnej, powołani do stawiennictwa przed komisją poborową, chociażby w danym roku już raz uczynili zadość temu obowiązkowi.

Poborowi kategorji C i D zostają zaliczeni do pospolitego ruszenia. Poborowi kategorji E są wolni od służby wojskowej.

Art. 40.

Poborowy, uznany za zdolnego do czynnej służby wojskowej, może być przed wcieleniem do szeregów ponownie poddany badaniu na komisji poborowej, jeżeli po poborze wskutek choroby lub kalectwa stał się przypuszczalnie niezdolnym do czynnej służby wojskowej. O poddaniu ponownemu badaniu decyduje powiatowa władza administracji ogólnej.

Art. 41.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej, że orzeczenie o zdolności poborowego do służby wojskowej zostało wydane przez niewłaściwą komisję poborową lub wadliwie, wojewódzka władza administracji ogólnej może w drodze nadzoru w porozumieniu z dowództwem okręgu korpusu uchylić to orzeczenie.

W razie niedojścia do porozumienia wyżej wymienionych władz rozstrzyga Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W razie uchylenia orzeczenia powiatowa władza administracji ogólnej wezwie poborowego do ponownego przeglądu na komisji poborowej, wyjąwszy przypadki, w których poborowy wyszedł już z wieku poborowego, oraz przypadki, w których z pośród kilku zakwestjonowanych orzeczeń jedno okaże się niewadliwem i wydanem przez komisję poborową właściwą.

Art. 42.

Osoby, zaliczone przy poborze ze względu na ich zdolność fizyczną do kategorji C i D, mogą być powoływane do odbycia służby wojskowej, dostosowanej do ich zdolności fizycznych i umysłowych.

Sposób odbycia i czas trwania ich służby ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 43.

W wypadkach, gdy komisja poborowa nie jest w stanie przy poborze stwierdzić wady lub ułomności poborowego w sposób, wystarczający dla wydania orzeczenia o jego zdolności do służby wojskowej, komisji poborowej przysługuje prawo odesłania poborowego do szpitala wojskowego; odstawienie do szpitala zarządza powiatowa władza administracji ogólnej.

Jak długo urzęduje komisja poborowa, która zadecydowała odesłanie poborowego do szpitala, poborowy zostaje po zbadaniu przedstawiony jej zpowrotem wraz z dotyczącą opinją szpitala. W pozostałych wypadkach szpital przesyła swoją opinję właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, poborowego zaś kieruje pod adresem przez nią wskazanym. Powiatowa władza administracji ogólnej przedkłada otrzymaną opinję komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania i zarządza przedstawienie jej dotyczącego poborowego, jeżeli obecność jego jest potrzebna, do wydania orzeczenia.

Na podstawie opinji szpitala, komisja poborowa wydaje jedno z orzeczeń wymienionych w ust. 1 art. 39.

Jeżeli przy poborze stwierdzona zostanie u poborowego wada lub ułomność, czyniąca go niezdolnym do służby wojskowej, ale dająca się w ciągu najwyżej 4-ch miesięcy wyleczyć, może komisja poborowa zarządzić odesłanie poborowego do szpitala cywilnego, ten zaś obowiązany jest poborowego przyjąć i poddać właściwemu leczeniu.

Art. 44.

Osoby, które w celu uchylenia się od obowiązku służby wojskowej wywołały u siebie rozmyślnie chorobę lub uszkodzenie cielesne, uzasadniające wydanie jednego z orzeczeń, przewidzianych w ust. 1 art. 39 (kat. B, C lub D), będą niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, o ile tylko są zdolne do jakiejkolwiek służby wojskowej i o ile nie przekroczyły 38 lat życia.

Ewentualne koszty ekspertyzy lekarskiej względnie leczenia tych osób ponoszą one same, a w razie niemożności zapłacenia mają zastosowanie obowiązujące przepisy o kosztach leczenia w szpitalach powszechnych z prawem późniejszego regresu.

Art. 45.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej lub sądowej faktu, iż zaszły okoliczności, uzasadniające podejrzenie co do bezstronności lub słuszności wydanych przez komisję poborową orzeczeń, przysługuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, względnie upoważnionym przez tych ministrów wojewodom w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgów korpusu — prawo unieważnienia tych orzeczeń, jak długo dotyczący poborowi znajdują się w wieku poborowym.

Jeżeli stwierdzony został współudział tych poborowych w dokonywanych nadużyciach lub wpływ na wydanie wadliwego orzeczenia, unieważnienie odnoszących się do nich orzeczeń komisji poborowej może w powyższym trybie nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym poborowi ci kończą 50 lat życia.

W razie unieważnienia orzeczenia poborowi obowiązani są stawić się przed komisją rozpoznaweczą, która wyda co do nich jedną z decyzyj, wymienionych w ust. 1 art. 39. Jeżeli jednak w tym czasie poborowi ci ukończyli 38 lat życia, zostaną, w razie uznania ich przez komisję rozpoznawczą za zdolnych do czynnej służby wojskowej, zaliczeni do pospolitego ruszenia z bronią.

Art. 46.

Ustalenie w drodze administracyjnej lub sądowej faktu udawania przez poborowego przy poborze choroby lub ułomności, z powodu której komisja wydała orzeczenie, nie odpowiadające istotnemu stanowi zdrowia poborowego, po-

ciąga za sobą samo przez się nieważność tego orzeczenia i poddanie poborowego ponownemu przeglądowi przez komisję rozpoznawczą, chociażby przekroczył wiek poborowy, nie dłużej jednak niż do ukończenia 38 lat życia.

Art. 47.

Powiatowe władze administracji ogólnej wykonywają nadzór nad należytem wypełnieniem przez poborowych obowiązku stawiennictwa. Za pośrednictwem podległych sobie urzędów gminnych tudzież policji państwowej przyprowadzają uchylających się od poboru do najbliższej komisji poborowej. W razie uzasadnionej obawy ponownego uchylenia się od poboru może być zarządzone przytrzymanie uchylającego się aż do najbliższego dodatkowego przeglądu.

Rozdział VI.

**O służbie pomocniczej*).**

Rozdział VII.

**O skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej.**

Art. 51.

Poborowi i ochotnicy, uznani za zdolnych do czynnej służby wojskowej, którzy ukończyli:

1) szkołę średnią ogólnokształcącą państwową albo prywatną, mającą prawa szkół państwowych, albo

2) inną szkołę krajową lub zagraniczną, państwową lub prywatną, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną ze szkołą średnią ogólnokształcącą, t. j. złożyli egzamin dojrzałości gimnazjalny lub seminarjalny, w innych szkołach zaś ustanowiony w nich prawnie egzamin końcowy,

odbywają skróconą czynną służbę wojskową, której czas trwania ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, jednak na okres nie dłuższy, niż 15 miesięcy.

Słuchacze państwowych szkół zawodowych, których warunkiem przyjęcia na pierwszy kurs jest ukończenie co najmniej 6-ciu klas szkoły średniej ogólnokształcącej i w których nauka trwa nie mniej niż 3 lata (tak zwane szkoły zawodowe typu wyższego), odbywają skróconą służbę czynną po ukończeniu 4-ch półroczy takiej szkoły.

Minister Spraw Wojskowych może powołać do skróconej czynnej służby wojskowej również poborowych (ochotników), którzy ukończyli conajmniej 6 klas ogólnokształcącej szkoły średniej państwowej lub prywatnej, mającej prawa szkół państwowych, albo odpowiednią ilość klas innych szkół, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną z 6-cioma klasami szkoły średniej ogólnokształcącej, wreszcie, którzy złożyli egzamin specjalny, odpowiadający co najmniej 6-ciu klasom państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej.

Program, zakres wymagań i sposób składania egzaminu specjalnego określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 52.

Ustalenia osób, podlegających skróconej czynnej służbie wojskowej, dokonywają z urzędu powiatowe komendy uzupełnień na podstawie wykazów, przesyłanych przez właściwe zakłady naukowe, względnie na podstawie przedkładanych przez poborowych świadectw.

Sposób sporządzania i przesyłania wykazów, wspomnianych w ust. 1, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 53.

Osoby, obowiązane do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51), odbywają tę służbę zasadniczo w jednym nieprzerwanym okresie.

W razie potrzeby Minister Spraw Wojskowych może ustalić inny sposób odbywania czynnej służby wojskowej przez osoby, obowiązane do skróconej służby (art. 51).

Art. 54.

Osoby, które z własnej winy nie uzyskały w czasie odbywania skróconej czynnej służby warunków mianowania podporucznikiem rezerwy, odbywają czynną służbę wojskową przez okres czasu, oznaczony w art. 4.

Art. 55.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz z właściwymi ministrami oznaczy w drodze rozporządzenia te zakłady naukowe tudzież egzaminy, których ukończenie, względnie złożenie, uprawnia do skróconej służby czynnej (art. 51).

Art. 56.

Skróconej czynnej służby wojskowej nie mogą odbywać osoby, wykluczone od służby na podstawie art. 9, ponadto uczniowie szkół, kształcących na oficerów zawodowych, wydaleni z tych szkół, oraz osoby, prawomocnie skazane na utratę praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych, albo prawomocnie skazane za przestępstwo przeciwko mieniu, nierząd lub przestępstwo z chęci zysku.

Art. 57.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów kakolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich, tudzież duchowni innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia, i zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby zakonne, wreszcie zatwierdzeni przez władzę rządową rabini i podrabini oraz duchowni innych uznanych wyznań

*) Rozdział VI (art. 48 — 50) uchylony — p. Dz. U. R. P. Nr. 86 z r. 1934, poz. 783.

niechrześcijańskich — zostają przy poborze bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu zaliczeni do pospolitego ruszenia bez broni.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich mogą korzystać z ulgi, wymienionej w ust. 1, również po poborze.

W razie powołania do służby wojskowej po uprzedniem zbadaniu ich zdolności fizycznej księża katoliccy, którzy posiadają święcenia kapłańskie, jako też i duchowni innych powyżej wymienionych wyznań pełnią w wojsku czynności duszpasterskie.

Katoliccy duchowni, nie posiadający święceń kapłańskich i uczniowie seminarjów katolickich, oraz nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich będą w razie powołania ich po uprzedniem zbadaniu zdolności fizycznej użyci do służby sanitarnej.

W razie wojny postanowienia niniejszego artykułu dotyczą tylko tych uczniów katolickich seminarjów oraz nowicjuszów zakonów i zgromadzeń katolickich, którzy wstąpili do seminarjów, nowicjatu lub zgromadzenia przed wypowiedzeniem wojny.

Art. 58.

Osoby, wymienione w art. 57, które wystąpiły ze stanu duchownego, nowicjatu (zgromadzeń) lub seminarjów duchownych, powinny uczynić zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu na ogólnych zasadach (art. 36).

Przełożeni duchowni osób, wyżej wymienionych, mają obowiązek niezwłocznie zawiadomić o fakcie wystąpienia powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 59.

Odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej może być udzielone:

1) jedynym żywicielom rodzin,

2) właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych,

3) osobom, odbywającym studja teoretyczne i praktyczne.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z przyczyn, wymienionych w punktach 1) i 2), mogą być udzielone tylko na przeciąg jednego roku, po upływie którego poborowy, o ile nie uzyska ponownego odroczenia, obowiązany jest odbyć czynną służbę wojskową.

Odroczenia z przyczyn, wymienionych w punkcie 3), mogą być udzielane na dłuższy od jednego roku przeciąg czasu, nie dłużej jednak, niż to przewiduje art. 63.

Poborowi, korzystający z takich odroczeń, jako też osoby, obowiązane do prowadzenia ewidencji uczniów w szkołach i zakładach, wymienionych w pkt. 2) i 3) art. 63, mają obowiązek o fakcie opuszczenia szkoły (zakładu) zawiadomić bezzwłocznie właściwą powiatową władzę administracji ogólnej celem orzeczenia utraty prawa do odroczenia.

Art. 60.

Za jedynych żywicieli rodzin mają być uważani:

1) syn niezdolnych do pracy rodziców lub też wdowy lub wdowca i syn niezdolnej do pracy nieślubnej matki;

2) rodzony lub przyrodni brat osieroconego i do pracy niezdolnego ślubnego lub nieślubnego rodzeństwa;

3) wnuk niezdolnych do pracy dziadków, względnie dziadka lub babki w linji prostej, o ile osoby te nie posiadają zdolnych do pracy dzieci.

Odroczenia z art. 59 pkt. 1 mogą być udzielone tylko w tym wypadku, jeżeli utrzymanie osób wymienionych w punkcie 1), 2) i 3) ustępu poprzedniego, jest zależne wyłącznie od pracy poborowego i o ile on ten obowiązek istotnie spełnia.

Rodzice (dziadkowie) o ile ukończyli lat 60, oraz matki (babki) samotne, o ile ukończyły 45 lat, chłopcy o ile nie ukończyli 16 lat, oraz osoby płci żeńskiej, o ile nie ukończyły 18 lat życia, uważani być winni za niezdolnych do pracy i badaniu w tym kierunku nie podlegają.

Art. 61.

Za właścicieli odziedziczonych gospodarstw rolnych uważane być mają osoby, które odziedziczyły w linji zstępnej gospodarstwa rolne, wystarczające na wyżywienie jednej rodziny, a nie przekraczające trzykrotnie takiego dochodu, o ile prowadzą te gospodarstwa samodzielnie, jako jedyne źródło utrzymania.

Wielkość gospodarstw lub dochód, wystarczający na wyżywienie jednej rodziny, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 62.

Odroczenia z art. 59 p. 1 i 2 mogą być udzielane najdalej do 1 października tego roku kalendarzowego, w którym korzystający z odroczenia kończy 23 lat życia.

Jeżeli korzystający z odroczenia posiada w chwili udzielenia mu odroczenia warunki do skróconej czynnej służby wojskowej, należy udzielić mu odroczenia najdalej do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

Poborowy posiadający warunki do odroczenia służby wojskowej z art. 59 pkt. 1) i 2), w tym roku kalendarzowym, w którym kończy lat 23, zostaje powołany do czynnej służby wojskowej na 5 miesięcy i przeniesiony po ich przesłużeniu do rezerwy.

Postanowienie ustępu trzeciego niniejszego artykułu dotyczy również osób, które stają do poboru po raz pierwszy po wyjściu z wieku poborowego, o ile opóźnione stawiennictwo jest usprawiedliwione i warunki, uzasadniające prawo do odroczeń z art. 59 pkt. 1) i 2), istnieją w dniu stawienia się do poboru.

Art. 63.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z art. 59 pkt. 3) mogą być udzielone:

1) Uczniom ostatniej klasy szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich państwowych lub prywatnych, mających prawa szkół państwowych, średnich szkół zawodowych oraz innych szkół państwowych, krajowych lub zagranicznych, uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z państwową szkołą średnią ogólnokształcącą — najwyżej do terminu wcielenia poborowych (ochotników) odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia;

2) studentom szkół akademickich, tudzież uczniom (słuchaczom) zwyczajnym (rzeczywistym) innych wyższych zakładów naukowych państwowych lub prywatnych, uznanych przez Państwo za równorzędne, dalej wyższych zakładów naukowych zagranicznych, o ile uznane są przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z krajowemi — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 lat życia;

3) poświęcającym się studjom teologji wyznań chrześcijańskich dla uzyskania święceń duchownych, jak również uczniom zakładów rabinackich przez Państwo uznanych i nadzorowanych dla przygotowania się do stanu duchownego, ewentualnie w ciągu 2-ch lat po ukończeniu tych zakładów celem uzyskania stanowiska duchownego — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia;

4) uczniom terminującym w rzemiośle u majstrów i terminującym w handlu, o ile wykażą się poświadczeniem właściwej izby rzemieślniczej lub równorzędnej instytucji zawodowej, względnie odpowiedniej władzy przemysłowej, do czasu ukończenia terminu, jednak najwyżej do terminu wcielenia (art. 76 ust. 2) poborowych (ochotników) — w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia.

Przepisy powyższe mają zastosowanie również do osób, przebywających na obszarze wolnego miasta Gdańska.

Oznaczenie zakładów naukowych, których uczniowie bądź słuchacze są uprawnieni do żądania odroczenia czynnej służby wojskowej, oraz o ile idzie o zakłady zagraniczne, oznaczenie także warunków przyznania odroczenia, nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, oraz z innymi właściwymi ministrami.

Art. 64.

Przedłużenie odroczeń służby wojskowej dla osób, wymienionych w art. 63 pkt. 2, może nastąpić tylko w zależności od potrzeb wojska na zasadach, jakie ustali rozporządzenie wykonawcze, jednak najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia.

Art. 65.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji odroczenia tracą moc i osoby, które je uzyskały, mogą być na zasadzie rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych powołane do służby wojskowej.

W czasie wojny odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej mogą być udzielane na warunkach, ustalonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 66.

Prośby o udzielenie odroczeń, przewidzianych w art. 59, powinny być wniesione najdalej do 14 dni po uznaniu poborowego za zdolnego do czynnej służby wojskowej. Jeżeli okoliczności, uzasadniające prawo do ubiegania się o powyższe odroczenia powstały po wymienionych wyżej terminach, prośba powinna być wniesiona najdalej do 4 tygodni od chwili uzyskania wiadomości o tych okolicznościach.

Zgłoszenie prawa do ulgi z art. 57 powinno nastąpić najpóźniej w dniu poboru danego poborowego. Warunek ten nie dotyczy duchownych, wymienionych w art. 57 ust. 2.

Nieusprawiedliwione niedotrzymanie powyższych terminów pociąga za sobą utratę prawa do wymienionych odroczeń i ulg.

Art. 67.

Władzą właściwą do przeprowadzenia dochodzeń w celu sprawdzenia warunków, uzasadniających prawo do ubiegania się o odroczenie czasu czynnej służby wojskowej, do ubiegania się o ulgi, przewidziane w art. 57, oraz do stwierdzenia niezdolności do pracy kobiet w wypadkach odroczeń z art. 59 pkt. 1, jest powiatowa władza administracji ogólnej.

O przyznaniu lub odmowie prawa do odroczeń lub ulg orzeka powiatowa władza administracji ogólnej, a o przyznaniu lub odmowie ulgi, określonej w art. 57, orzeka w czasie poboru głównego (art. 37 ust. 3) właściwa komisja poborowa, a po poborze głównym właściwa powiatowa władza administracji ogólnej.

Wniesienie odwołania od odmownego orzeczenia nie odracza wcielenia do szeregów.

Dla osób, przebywających zagranicą, odroczeń, określonych w art. 63, oraz ulg, wyszczególnionych w art. 57, udzielają właściwe urzędy konsularne na zasadach, określonych w rozporządzeniu wykonawczem.

Art. 68.

Z powodu powołania do czynnej służby wojskowej (art. 4 p. 1, art. 51, 62, 71 i 80), jako też w czasie między chwilą powołania a chwilą odbycia tej służby umowa o pracę nie

może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana, o ile stosunek służbowy w chwili powołania trwał nieprzerwanie co najmniej sześć miesięcy.

Z powodu powołania do ćwiczeń (art. 79) i do służby wojskowej w razie mobilizacji lub ze względu na bezpieczeństwo Państwa (ust. 1 i 2 art. 83 i ust. 1 i 2 art. 85), jako też w czasie pomiędzy chwilą powołania a chwilą odbycia tych ćwiczeń, względnie służby, umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana.

Umowy, sprzeczne z powyższemi postanowieniami, oraz umowy, przewidujące wyraźnie lub pośrednio rozwiązanie umowy o pracę w związku z odbywaniem służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, są z mocy samego prawa nieważne.

Postanowień ust. 1 do 3 nie stosuje się, jeżeli:

a) umowa o pracę ulega — w okresie między powołaniem a odbyciem służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych — rozwiązaniu wskutek upływu czasu, na który została zawarta, albo wskutek ukończenia roboty, dla której wykonania ją zawarto;

b) zakład pracy lub oddział zakładu pracy, do którego pracownik po odbyciu służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych powraca, już nie istnieje;

c) zakład pracy albo oddział zakładu pracy, do którego pracownik po odbyciu służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych powraca, zmienił całkowicie technikę produkcji, przez co te rodzaje pracy, do których dany pracownik był używany, nie są już wykonywane;

d) umowę o pracę można rozwiązać z winy pracownika;

e) pracownik bez ważnych powodów nie stawił się do pracy przed upływem dwóch tygodni od chwili zwolnienia go ze służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych;

f) pracownik w czasie służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych był prawomocnie skazany za przestępstwo z chęci zysku albo na karę ponad 3 miesiące pozbawienia wolności.

Istniejące przepisy prawne normują, czy i o ile osobom, pozostającym w stosunku służbowym, powołanym do służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, służy w czasie tej służby prawo do wynagrodzenia.

## Rozdział VIII.

## Koszty stawienia się poborowych i członków rodzin.

### Art. 69.

Koszty stawienia się poborowego przed komisją poborową, tudzież koszty stawienia się członków jego rodziny przed komisją poborową i rozpoznawczą celem zbadania ich zdolności do pracy, ponosi poborowy, względnie członkowie rodziny. Osoby te w razie stwierdzonej niemożności będą przedstawione do poboru lub do zbadania zdolności do pracy przez gminę ich miejsca zamieszkania na jej koszt.

Koszty stawienia się poborowych przed komisją rozpoznawczą lub do szpitala wojskowego, oraz koszty pobytu poborowego w szpitalu wojskowym pokryte będą z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej, wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 45 w ust. 1 i 2.

Koszty przytrzymania w areszcie poborowego, podejrzanego o zamiar uchylenia się od stawania do poboru, oraz wszelkie koszty, związane z dostawieniem poborowego, uchylającego się od stawania do poboru, do miejsca urzędowania właściwej komisji poborowej celem przedstawienia go do poboru, ponosi poborowy.

W razie nieściągalności, pokrywa je gmina miejsca zamieszkania, a w razie niemożności ustalenia miejsca zamieszkania — Skarb Państwa z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

## Rozdział IX.

## O służbie ochotniczej.

### Art. 70.

Do czynnej służby wojskowej może być w charakterze ochotnika przyjęty każdy, o ile:

1) jest obywatelem polskim,

2) ma ukończone 17 lat, a nie osiągnął jeszcze wieku poborowego (art. 6),

3) jest fizycznie zdolny do czynnej służby wojskowej,

4) przedstawił urzędowe poświadczenie nienagannego prowadzenia się,

5) jeżeli jest niepełnoletni, przedłożył pozwolenie ojca, względnie prawnego opiekuna na wstąpienie do wojska.

Warunki zaciągu ochotniczego w czasie wojny ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Ochotnikom przysługuje prawo wyboru broni na warunkach, które określi rozporządzenie wykonawcze.

### Art. 71.

Zgłoszenia ochotników przyjmują P. K. U. stosownie do wydanych w tej mierze przez Ministra Spraw Wojskowych przepisów. Przepisy te określą również szczegółowe warunki odbycia ochotniczej czynnej służby wojskowej, tudzież stosunek ochotnika do powszechnego obowiązku wojskowego z uwagi na odbyty okres służby ochotniczej.

Ochotnicy zobowiązują się do odbycia czynnej służby wojskowej przez okres czasu, ustalony dla danego rodzaju broni przez Ministra Spraw Wojskowych, a w razie wojny -— aż do demobilizacji. Gdyby demobilizacja została przeprowadzona przed ukończeniem przez ochotnika okresu służby, ustalonego dla rodzaju broni, w którym służy, musi ochotnik odsłużyć czas, brakujący do tego okresu.

Ochotnikom czasu wojny może Minister Spraw Wojskowych odroczyć uzupełnienie okre-

su służby czynnej, ustalonego dla rodzaju broni, w którym służą, przyczem czas służby ochotniczej zalicza się na poczet obowiązkowej służby czynnej na zasadach, które ustali Minister Spraw Wojskowych.

Postanowienia art. 51 i 74 niniejszej ustawy mają zastosowanie do ochotników.

Art. 72.

Cudzoziemcy mogą być przyjęci do służby wojskowej wyłącznie jako ochotnicy i tylko za pozwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przez fakt służby wojskowej cudzoziemcy ci nie stają się obywatelami Państwa Polskiego.

## Rozdział X.

## O kontyngensie.

Art. 73.

Corocznego poboru rekruta dokonywają powołane władze wyłącznie na podstawie uzyskanego w drodze ustawodawczej zezwolenia.

Stan liczebny wojska w czasie pokoju określa odrębna ustawa.

Art. 74.

Celem zapewnienia wyszkolenia wojskowego w ramach stanu liczebnego wojska wszystkim poborowym, zdolnym do czynnej służby wojskowej (art. 39 kat. A) Minister Spraw Wojskowych może skrócić czas trwania służby wojskowej, ustalony w art. 4 pkt. 1, lub też udzielać urlopu pewnej części szeregowych, ażeby w ich miejsce powołać poborowych, podlegających wcieleniu do szeregów.

Art. 75.

Poborowi, którzy nie mogli być powołani do czynnej służby wojskowej w ramach stanu liczebnego wojska i czasu trwania czynnej służby wojskowej, ustalonego dla poszczególnych rodzajów wojska przez Ministra Spraw Wojskowych, na zasadzie art. 74, mają być zaliczeni do ponadkontyngentowych.

Powołanie takich poborowych do czynnej służby wojskowej może nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat.

Zaliczenie ponadkontyngentowych do rezerwy zarządza Minister Spraw Wojskowych bez względu na to, czy i jak długo odbywali czynną służbę wojskową.

## Rozdział XI.

## Czynna służba wojskowa, służba w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

### A. Czynna służba wojskowa.

Art. 76.

Poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do czynnej służby wojskowej, o ile nie uzyskali odroczenia, jako też wszyscy obowiązani do odbycia czynnej służby wojskowej oraz ochotnicy mają się zgłosić do odbycia tej służby na wezwanie powiatowych komend uzupełnień.

Termin i sposób wcielenia do szeregu osób, wymienionych w ust. 1, tudzież osób, których dotyczą postanowienia ust. 3 art. 62 i ust. 2 art. 75 ustala Minister Spraw Wojskowych.

Poborowi, których prośby o odroczenie nie zostały do terminu wcielenia prawomocnie rozstrzygnięte, podlegają powołaniu do czynnej służby wojskowej narówni ze wszystkimi innymi poborowymi i w tym samym terminie.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zmienić ustalony poprzednio termin wcielenia do czynnej służby wojskowej.

Art. 77.

Okres obowiązkowej służby czynnej liczy się dla wcielonych w terminie, ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych, od pierwszego dnia tego okresu, w ciągu którego ma nastąpić wcielenie, a dla wcielonych po tym okresie — od dnia wcielenia.

Zwolnienie z czynnej służby i przeniesienie do rezerwy następuje po upływie okresu czasu czynnej służby wojskowej, przewidzianego w art. 4 pkt. 1 a), b), c), w art. 51 względnie w art. 62, licząc od dnia, określonego w ustępie pierwszym niniejszego artykułu.

Przepis niniejszy nie dotyczy osób, skazanych przed wcieleniem do szeregów, względnie w czasie odbywania czynnej służby wojskowej prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności ponad 3 tygodnie, a które po odbyciu kary podlegają czynnej służbie wojskowej na ogólnych zasadach (art. 36), jak również nie narusza postanowień uprawniających Ministra Spraw Wojskowych do przenoszenia szeregowych niewyszkolonych do rezerwy (art. 75).

Sposób postępowania w wypadkach, gdy w terminie, oznaczonym jako termin wcielenia, poborowy okaże się chwilowo niezdolny do czynnej służby wojskowej, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

### B. Służba w rezerwie.

Art. 78.

Do służby w rezerwie obowiązani są ci, którzy zaliczeni zostali do tej kategorji służby wojskowej.

Art. 79.

Szeregowi rezerwy obowiązani są do odbycia w czasie służby w rezerwie 14 tygodni ćwiczeń wojskowych, przyczem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 6 tygodni.

W wypadkach, gdy interes wojska tego wymaga, może Minister Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów powoływać ich na dodatkowe ćwiczenia wojskowe, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych do rezerwy, są obowiązani do odbywania ćwiczeń wojskowych do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 40 lat życia.

Oficerowie rezerwy, mianowani w rezerwie, obowiązani są odbyć 36 tygodni ćwiczeń, przyczem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 8 tygodni.

Odbywanie ćwiczeń przez oficerów rezerwy, przeniesionych do rezerwy z korpusu oficerów zawodowych, ureguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Podchorążym rezerwy, względnie rezerwistom podchorążym (plutonowy, kapral i t. p.), którzy odbywając ćwiczenia dla szeregowych rezerwy, zostaną zakwalifikowani do awansu na podporuczników rezerwy, przedłuża się automatycznie czas ćwiczeń do okresu, jaki jest ustalony dla oficerów rezerwy.

Od końca tego roku kalendarzowego, w którym oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych, ukończyli 40 rok życia, do końca tego roku kalendarzowego, w którym ci oficerowie kończą 50 rok życia, mogą oni być powołani przez Ministra Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów na dodatkowe ćwiczenia i kursy, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Terminy powołania oficerów i szeregowych rezerwy na zwyczajne i dodatkowe ćwiczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 80.

Szeregowych rezerwy, zaliczonych do rezerwy bez odbycia służby czynnej (art. 75), Minister Spraw Wojskowych może powołać do odbycia tej służby w okresie czasu, ustalonym w art. 75.

Art. 81.

Minister Spraw Wojskowych ma prawo, ze względu na stan wyszkolenia rezerwistów, skrócić ustalone w art. 79 okresy ćwiczeń wojskowych lub też zwolnić od nich pewną kategorję oficerów i szeregowych rezerwy.

Sposób odbycia ćwiczeń wojskowych przez te osoby, które zostały do szeregów wcielone po wyjściu z wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 82.

Powołani do ćwiczeń nie zaliczają się do stanu liczebnego wojska.

Art. 83.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych powołać rezerwistów do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie rezerwistów, lub pewnych ich kategoryj — do służby wojskowej.

### C. Służba w pospolitem ruszeniu.

Art. 84.

Do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu obowiązani są:

1) rezerwiści po wyjściu z rezerwy;

2) poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do służby tylko w pospolitem ruszeniu;

3) ci, którzy w myśl postanowień niniejszej ustawy do pospolitego ruszenia zostaną zaliczeni.

Czas trwania służby w pospolitem ruszeniu rozciąga się dla oficerów pospolitego ruszenia do 31 grudnia tego roku, w którym kończą 60 lat życia.

Art. 85.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji Minister Spraw Wojskowych może powołać zaliczonych do służby w pospolitem ruszeniu do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie zaliczonych do pospolitego ruszenia do służby wojskowej.

Art. 86.

Sposób, w jaki osoby, uznane za zdolne do służby w pospolitem ruszeniu bez broni, będą miały służbę tę odbyć, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zarządzić ponowne przedstawienie tej kategorji osób przed komisję poborową.

Art. 87.

Mobilizację zarządza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 88.

Koszty przejazdu osób, powołanych do służby wojskowej, wyszkolenia, ćwiczeń lub wogóle do spełnienia służby w formacjach wojskowych, jako też koszty odnośnych wezwań, plakatów, komunikatów prasowych i t. p. — ponosi Skarb Państwa.

## Rozdział XII.

### Zwolnienia i wykluczenia od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 89.

Od obowiązków, wymienionych w punkcie 2) i 3) art. 3, wolne są osoby, uznane za zupełnie niezdolne do służby wojskowej, z chwilą wydania co do nich takiego orzeczenia, oraz szeregowi i duchowni z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Od obowiązków, wymienionych w punktach 2) i 3) art. 3, wolni są oficerowie pospolitego ruszenia — z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia.

Osoby, które zgodnie z obowiązującemi przepisami o obywatelstwie polskiem udowodnią fakt posiadania lub uzyskania obcej przynależności państwowej, nie podlegają od chwili stwierdzenia tego faktu żadnemu z obowiązków, wymienionych w art. 3. Do stwierdzenia faktu posiadania obcej przynależności powołane są wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Osoby, zasądzone prawomocnym wyrokiem sądowym na jedną z kar pozbawienia wolności, wymienionych w art. 9, wykluczone są od możności spełniania obowiązków, przewidzianych w punkcie 2) art. 3, przez czas, oznaczony w art. 9 względnie w orzeczeniu władzy wojskowej, wydanem na podstawie art. 9.

Osoby, wydalone z wojska tudzież wydalone z korpusu oficerskiego na podstawie prawomocnego wyroku sądowego lub wykluczone z korpusu oficerskiego prawomocnem orzeczeniem sądu honorowego, wolne są od obowiązków, wymienionych w art. 3 pkt. 2) i 3).

Osoby, które zostały zwolnione od jednego z obowiązków, określonych w art. 3, podlegają tymże obowiązkom ponownie, a w szczególności zostają zaliczone zpowrotem do rezerwy, względnie pospolitego ruszenia w stopniu poprzednio posiadanym, jeżeli ustaną okoliczności, które spowodowały ich zwolnienie od obowiązków, wymienionych w art. 3.

Art. 90.

Zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego może nastąpić także w razie ubiegania się osoby, temu obowiązkowi podlegającej, o uzyskanie obcego obywatelstwa.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo udzielane być mogą osobom, uznanym za zdolne do czynnej służby, względnie obowiązanym do służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo mogą być udzielane ponadto osobom, które są w myśl niniejszej ustawy obowiązane do stawienia się do poboru, tudzież wszystkim osobom, które wprawdzie nie wstąpiły w wiek poborowy, ale ukończyły już 17 lat życia.

Osoby, powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, mogą być zwolnione od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo dopiero po ukończeniu tej służby.

Prośby o zwolnienie powinny być wnoszone do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

O zwolnieniu rozstrzyga dowódca okręgu korpusu w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej. W razie niedojścia do porozumienia lub w razie wniesienia przez stronę, której zwolnienia odmówiono, odwołania, decyduje ostatecznie Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Odwołanie powinno być wniesione w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia w drodze przez właściwe dowództwo okręgu korpusu.

Okres czasu, na jaki może być orzeczone zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 91.

Uznani za niezdolnych do służby wojskowej (art. 39 kat. E), uznani za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu (art. 39 kat. C, D), zwolnieni częściowo od służby wojskowej w myśl art. 62 ust. 3 i 4, oraz zaliczeni do rezerwy w myśl art. 75 z upływem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia, płacą podatek wojskowy.

Podatek ten może być w całości lub w części przekazywany na rzecz gmin miejskich i wiejskich, a pobierany w obrębie obszarów dworskich w województwach poznańskiem i pomorskiem, oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego na rzecz powiatowych związków komunalnych.

Wysokość i sposób poboru podatku oraz jego podziału między Państwo a gminy ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 92.

Kto uchyli się od spełnienia obowiązku, przewidzianego w art. 3 pkt. 2) niniejszej ustawy, traci prawo do zajmowania stanowiska w służbie państwowej i publicznej.

Postanowienie powyższe dotyczy również stanowisk, obsadzanych z wyboru.

## Rozdział XIII.

## O zawieraniu małżeństw przez osoby, obowiązane do służby wojskowej.

Art. 93.

Zawarcie małżeństwa przed wstąpieniem do służby wojskowej, lub w czasie jej trwania, nie daje prawa do odroczenia powszechnego obowiązku wojskowego ani jego skrócenia, ani też prawa do żadnych świadczeń ze Skarbu Państwa na rzecz rodziny z tytułu i w czasie trwania służby wojskowej.

## Rozdział XIV.

## Wyjazd zagranicę osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Art. 94.

Warunki wyjazdu zagranicę obywateli, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a po ogłoszeniu mobilizacji tudzież w czasie wojny — Minister Spraw Wojskowych.

Rozdział XV.

## O obowiązku meldunkowym i o zebraniach kontrolnych.

Art. 95.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, od 1 września tego roku, w którym kończą 18 lat życia, aż do chwili stawienia się do poboru, oraz poborowi (ochotnicy), od chwili ogłoszenia im orzeczenia właściwej władzy, uznającego ich za zdolnych lub czasowo niezdolnych do czynnej służby wojskowej (art. 39 kat. A, B), jak również oficerowie tudzież szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia — obowiązani są zawiadamiać właściwe urzędy dla spraw meldunkowych o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania w sposób określony w rozporządzeniu wykonawczem.

Temu samemu obowiązkowi podlegają oficerowie zawodowi w stanie spoczynku do 60 roku życia włącznie, podoficerowie zawodowi w stanie spoczynku do 56 roku życia włącznie, podoficerowie i szeregowcy urlopowani w myśl art. 74 oraz urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej, jak również osoby, wykluczone w myśl art. 9 od służby wojskowej.

Art. 96.

Oficerowie oraz szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia obowiązani są do osobistego zgłoszenia się na wezwanie władz wojskowych i cywilnych w sprawach wojskowych.

Art. 97.

Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo corocznego zarządzania zebrań kontrolnych rezerwistów i osób, obowiązanych do służby w pospolitem ruszeniu.

Sposób przeprowadzania zebrań kontrolnych oraz zakres działania organów kontrolnych określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 98.

O wybraniu oficera, podoficera i szeregowca rezerwy lub pospolitego ruszenia na posła lub senatora Rzeczypospolitej, jako też o przyjęciu, zrzeczeniu się lub wygaśnięciu mandatu zawiadamia biuro sejmu lub senatu właściwą powiatową komendę uzupełnień.

Rozdział XVI.

## Postanowienia karne.

Art. 99.

Kto:

1) nie zgłasza się do rejestru poborowych;

2) nie stawia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą, albo przed inną władzą, powołaną do stwierdzania zdolności do służby wojskowej;

3) wyjeżdża zagranicę, naruszając przepisy, wydane w tym względzie przez Ministra Spraw Wojskowych;

4) przeciwdziała należytemu ułożeniu wykazów, rejestrów i list poborowych,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych albo jednej z tych kar.

Art. 100.

Kto:

1) nie zgłasza się na wezwanie władz administracyjnych i samorządowych w sprawach wojskowych;

2) wbrew obowiązkowi, wynikającemu z art. 95, nie melduje o każdej zmianie miejsca zamieszkania;

3) odmawia przyjęcia karty powołania, karty mobilizacyjnej lub innego dokumentu wojskowego, stwierdzającego stosunek jego do służby wojskowej;

4) pozbywa, niszczy, daje w zastaw, przyjmuje w zastaw albo daje lub przyjmuje pod jakiemikolwiek warunkami, utrudniającemi natychmiastowy zwrot, dokumenty, wyszczególnione w pkt. 3;

5) nie posiada z własnej winy karty mobilizacyjnej lub innego dokumentu wojskowego stwierdzającego stosunek jego do służby wojskowej,

podlega karze aresztu do 2 miesięcy i grzywnie do 2.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 101.

Kto wbrew obowiązkowi, ciążącemu na nim z mocy art. 59, nie zawiadomi w ciągu 8 dni powiatowej władzy administracji ogólnej o opuszczeniu przez ucznia szkoły lub zakładu,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych albo jednej z tych kar.

Art. 102.

Kto nie spełnia lub spełnia nienależycie jeden z obowiązków, określonych w art. 17 ust. 5, 23, 32 i 58 ust. 2,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 103.

§ 1. Kto nie stawia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą, albo przed inną władzą, powołaną do stwierdzenia zdolności do służby wojskowej, w celu uchylenia się od tej służby,

podlega karze więzienia do 2 lat lub aresztu do lat 2.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 104.

§ 1. Kto opuszcza granice Państwa Polskiego lub pozostaje zagranicą w celu uchylenia się od służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 105.

§ 1. Kto używa oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub dla innej osoby odroczenia, skrócenia lub zwolnienia od służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 106.

§ 1. Kto powoduje lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, czyniący go zupełnie lub częściowo niezdolnym do służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio.

Art. 107.

§ 1. Kto werbuje obywateli polskich do służby w wojsku obcem lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto werbuje przebywających w Polsce obywateli obcych do służby w wojsku obcem lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 3. Jeśli przestępstw, określonych w §§ 1 i 2, dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 4. Jeśli przestępstw, określonych w §§ 1 i 2 dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, a werbowanie następuje do wojska nieprzyjacielskiego lub nieprzyjacielskiej organizacji wojskowej, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

Art. 108.

§ 1. Kto nakłania inną osobę lub udziela jej pomocy do popełnienia przestępstwa wojskowego,

podlega karze, przewidzianej za to przestępstwo w kodeksie karnym wojskowym.

§ 2. Zamiast kary twierdzy lub aresztu wojskowego, zagrożonej za takie przestępstwo, stosuje się w takim samym wymiarze karę aresztu.

Art. 109.

Jeśli jednego z czynów, określonych w art. 99 — 108, dopuszczono się zagranicą, sprawca

podlega karze niezależnie od okoliczności, czy czyn ten jest uznany za przestępstwo przez ustawę, obowiązującą w miejscu popełnienia.

Art. 110.

Przez służbę wojskową należy rozumieć również służbę pomocniczą, wojskową służbę kolejową, służbę w wojsku w pocztach, radjotelegrafach, telegrafach i telefonach wojskowych, wojskową służbę drogową i wojskową służbę żeglugi śródlądowej.

Art. 111.

Przez uchylenie się od służby wojskowej należy rozumieć czyn, zmierzający bądź do stałego uchylenia się od tej służby, bądź do uchylenia się od spełnienia tego obowiązku w czasie i w sposób, ustawą przewidziany.

Art. 112.

W razie skazania na karę więzienia za przestępstwa, przewidziane w art. 103 — 108, sąd orzeka utratę praw publicznych i utratę obywatelskich praw honorowych, a jeżeli zachodzi nadużycie zawodu lub niezdolność do wykonywania zawodu, określone w art. 48 § 1 pkt. a) lub b) kodeksu karnego z 1932 r., nadto utratę prawa wykonywania zawodu.

Art. 113.

Osoba, skazana prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 103 — 108, nie może korzystać z ulg, przewidzianych w art. 59 niniejszej ustawy, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 niniejszej ustawy).

Art. 114.

§ 1. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o wykroczenia, przewidziane w art. 99 pkt. 1 i 2 oraz art. 100 pkt. 1 i 2, biegnie od chwili zgłoszenia się przed właściwą władzą lub od chwili, w której sprawca ukończył 50 lat życia.

§ 2. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o wykroczenia, przewidziane w art. 99 pkt. 3, biegnie od chwili powrotu sprawcy z zagranicy.

Art. 115.

§ 1. Sprawy o wykroczenia, przewidziane w art. 99 — 102, należą do właściwości powiatowych władz administracji ogólnej.

§ 2. Sprawy jednak o wykroczenia, przewidziane w art. 99, 100 i 102, popełnione przez osoby, podlegające sądownictwu wojskowemu, należą do właściwości sądów wojskowych.

## Rozdział XVII.

## Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 116.

Czas służby wojskowej, odbytej przed 1 listopada 1918 roku w armjach państw zaborczych, lub polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, zaliczony będzie na poczet służby wojskowej, określonej niniejszą ustawą.

Zaliczenia tego dokonają powiatowe komendy uzupełnień w sposób, ustalony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Postanowienie niniejszego artykułu nie stosuje się do osób, których stosunek do służby wojskowej ustalony już został zgodnie z postanowieniem art. 119 i 120 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 roku (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28).

Art. 117.

Organa i urzędy, wymienione w art. 23, mają obowiązek przesyłania w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia urzędom gminnym wyciągów metrykalnych dla osób dwudziestoletnich.

Art. 118.

Obywatele polscy, którzy wykażą wiarogodnie nadanie im stopnia oficerskiego w armjach obcych lub w formacjach polskich, uznanych przez Państwo Polskie, a którzy nie zostaną uznani za oficerów Wojsk Polskich, są zwolnieni od czynnej służby wojskowej, od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

Art. 119.

Osoby, wymienione w art. 118, mogą być w razie wojny przyjęte do służby wojskowej w charakterze ochotników-szeregowców w każdym poszczególnym wypadku na podstawie decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

W razie położenia przez osoby wyżej wymienione zasług w obronie kraju Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosku na nadanie im stopnia oficerskiego, nie wyższego jednak od wykazanego.

Art. 120.

Przepis art. 89 ustęp przedostatni ma również zastosowanie do osób, zwolnionych ze służby prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 121.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą:

1) Tymczasowa Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28),

2) Dekret z dnia 16 stycznia 1919 r. w sprawie niektórych zmian Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. P. P. P. Nr. 8, poz. 119),

3) Ustawa z dnia 20 lutego 1920 r. w przedmiocie kar za pogwałcenie przepisów, dotyczących powszechnego obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 104),

4) §§ 92 oraz 220 do 222 włącznie austrjackiej ustawy karnej,

5) Ustawa austrjacka z dnia 28 czerwca 1890 r. (austr. Dz. Ust. P. Nr. 137), dotycząca kar za nieusłuchanie rozkazu, powołującego do służby wojskowej i uwiedzenie do tego przestępstwa,

6) Postanowienie karne, zawarte w austrjackiej ustawie z dnia 5 lipca 1912 r. (austr. Dz. Ust. P. Nr. 128) w przedmiocie wprowadzenia nowej ustawy wojskowej,

7) §§ 112, 140 — 143 niemieckiego k. k.

Art. 122.

Osoby, uznane za zdolne do służby wojskowej (art. 38 kat. A, C, D), nie wyłączając ochotników, tudzież osoby, wymienione w art. 74, jak również szeregowi, urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej — uważane są za osoby stanu urlopowanych aż do chwili wcielenia ich do szeregów, zaś osoby, zwolnione do rezerwy lub obowiązane po wyjściu z rezerwy do pospolitego ruszenia — aż do dnia zgłoszenia się do służby.

Osoba stanu urlopowanych, skazana prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 45, 46 i 47 kodeksu karnego wojskowego z 1932 r., nie może korzystać z ulg, przewidzianych w art. 59 niniejszej ustawy, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 niniejszej ustawy).

Art. 123.

W razie zawieszenia nad osobą, odbywającą obowiązkową służbą wojskową, aresztu śledczego za czyn popełniony przed wstąpieniem do służby wojskowej, następuje niezwłocznie przeniesienie takiej osoby do stanu urlopowanych i przekazanie jej sądownictwu cywilnemu. Powołanie do służby wojskowej następuje w tych wypadkach na zasadach, wymienionych w art. 36, po odbyciu kary, orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 124.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i zainteresowanymi ministrami, odnośnie zaś do postanowień karnych — Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 125.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 4 miesiące po jej ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

---

**Dz. U. R. P. z 24 września 1934 r. Nr. 83.**

**Poz. 757. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Skarbu, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Opieki Społecznej w sprawie wykonania ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiąz-**

**ku wojskowym, zmienionej i uzupełnionej rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r., z dnia 29 listopada 1930 r. i ustawą z dnia 17 marca 1933 r.**

Na podstawie art. 9 ustęp ostatni, 11 ustęp pierwszy, 12 ustęp drugi, 13, 14, 15 ustęp drugi, 16, 17 ustęp ostatni, 18, 21 ustęp trzeci, 22 ustęp pierwszy, 24 ustęp drugi, 45 ustęp pierwszy, 51 ustęp pierwszy punkt 2, 52 ustęp drugi, 54, 61 ustęp drugi, 64, 65 ustęp drugi, 67 ustęp ostatni, 70 ustęp ostatni, 71 ustęp pierwszy, 76 ustęp drugi, 77 ustęp ostatni, 81 ustęp ostatni, 90 ustęp ostatni, 94, 95 ustęp pierwszy, 97 ustęp drugi, 116 ustęp drugi oraz 124 ustawy z dnia 23 maja 1924 roku o powszechnym obowiązku wojskowym, której jednolity tekst ogłoszony został w załączniku do obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 12 lipca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 455) zarządza się co następuje:

## Rozdział I.

## Przepisy ogólne o powszechnym obowiązku wojskowym.

### Do art. 6.

**§ 1.** Wiek poborowy rozpoczyna się w czasie wojny o 2 lata wcześniej i trwa na ogólnych zasadach do ukończenia lat 23-ch. W tym okresie obowiązuje stawienie się przed komisją poborową na każdorazowe zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

### Do art. 7 i 8.

**§ 2.** Osoby, które uzyskały obywatelstwo polskie przed osiągnięciem wieku poborowego obowiązane są zgłosić się do rejestru poborowych na ogólnych zasadach. Osoby, które stały się obywatelami polskimi w okresie czasu od osiągnięcia wieku poborowego do lat 50 włącznie powinny być wpisane do listy poborowej właściwego rocznika.

**§ 3.** Osoby, wyszczególnione w art. 7 ustęp 2, obowiązane są odbyć czynną służbę wojskową na ogólnych zasadach. Obowiązek ten trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 40 lat życia. Z tym terminem muszą one być bezwzględnie zwolnione z czynnej służby wojskowej i zaliczone do pospolitego ruszenia.

**§ 4.** Osoby, wyszczególnione w przedostatnim ustępie art. 7, które orzeczeniem komisji poborowej uznane zostały za zdolne do czynnej służby wojskowej (kategorja A), zalicza komisja poborowa w dniu wydania tego orzeczenia do pospolitego ruszenia z bronią.

**§ 5.** Osoby, podające się za cudzoziemców, podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu na zasadach, określonych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym, o ile nie mogą udowodnić, że dopełniły obowiązków przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 465) i w rozporządzeniach wykonawczych na niem opartych.

Osoby, które nie podają się wprawdzie za cudzoziemców, jednak dopełniły obowiązków, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. 83, poz. 465) i w rozporządzeniach wykonawczych na niem opartych, nie podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu. W przypadkach wątpliwych należy wdrażać dochodzenie.

Zaliczanie służby wojskowej, odbytej w państwie obcem może mieć miejsce w przypadkach przewidzianych w art. 7 ustęp 3. Za dowody odbycia takiej służby uważa się tylko dokumenty władz obcych względnie polskich, stwierdzające odbycie czynnej służby wojskowej w państwie obcem lub urzędowo poświadczone ich odpisy.

Przyznawanie stopni wojskowych osobom, które takie stopnie uzyskały w armji obcej przed nabyciem obywatelstwa polskiego zależy od decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

Wystarczalność dowodów jako też okoliczność, czy między Państwem Polskiem i danem państwem obcem istnieje zasada wzajemności, stwierdza Minister Spraw Wojskowych.

**§ 6.** Prośba o nadanie osobom wymienionym w art. 8 obywatelstwa polskiego powinna być wniesiona do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, przyczem udowodnić należy:

a) odbycie czynnej służby na zasadach art. 4 pkt. 1, art. 33 względnie 35, art. 51, art. 62 ustęp 3 i 4 lub art. 75 przez okres nie mniejszy niż 5 miesięcy, tudzież

b) posiadanie warunku przewidzianego w pkt. 1 art. 8 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) o obywatelstwie Państwa Polskiego (nieposzlakowany tryb życia).

**§ 7.** Przed nadaniem obywatelstwa lub odmownem załatwieniem prośby, wojewoda, a w mieście stołecznem Warszawie — Komisarz Rządu na m. st. Warszawę, zasięga opinji właściwego dowódcy okręgu korpusu. Minister Spraw Wewnętrznych jako władza odwoławcza porozumiewa się z Ministrem Spraw Wojskowych.

### Do art. 9 i 89 ustęp 4 i 6.

**§ 8.** W wykluczeniu od czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu w myśl art. 9, zarówno z mocy samego prawa, jako też na podstawie decyzji właściwej władzy wojskowej, mogą podlegać tylko osoby, uznane za zdolne do służby wojskowej według jednej z kategoryj A, C lub D. do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, a oficerowie do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia.

**§ 9.** Osoby wykluczone od służby wojskowej, podlegają w czasie wykluczenia obowiązkowi meldowania się (art. 95) na ogólnych zasadach.

Osoby wykluczone od służby wojskowej, które posiadały stopień wojskowy, a stopnia tego

nie utraciły na mocy prawomocnego wyroku sądowego lub na podstawie art. 26 kodeksu karnego wojskowego, zatrzymują stopień wojskowy nadal, a celem określenia ich stosunku do służby wojskowej dodaje się do nazwy posiadanego przez nich stopnia wojskowego (art. 10 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1932 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców — Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 747, oraz art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej — Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 12, poz. 85) — wyrazy „wykluczony z wojska".

**§ 10.** Osoby, zakwalifikowane do kategorji A, które zostały wykluczone od służby wojskowej przed powołaniem do czynnej służby wojskowej, jako też osoby, wykluczone od służby wojskowej podczas pełnienia czynnej służby, są obowiązane odbyć tę służbę, jeżeli termin wykluczenia upływa przed końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 23 lat życia. W przeciwnym razie osoby te powinny być zaliczone do rezerwy lub pospolitego ruszenia, zależnie od wieku osiągniętego w chwili ustania wykluczenia.

Osoby należące do rezerwy lub pospolitego ruszenia, wykluczone od służby wojskowej, zostają po upływie terminu wykluczenia zaliczone zpowrotem do rezerwy lub pospolitego ruszenia zależnie od wieku, jaki osiągnęły w chwili, gdy upłynął termin wykluczenia.

**§ 11.** Względem osób skazanych na kary, powodujące wykluczenie od służby wojskowej w myśl art. 9 przed osiągnięciem wieku poborowego lub stawieniem się przed komisją poborową, wykluczenie od służby wojskowej może nastąpić dopiero po uznaniu tych osób przez komisję poborową za zdolne do służby wojskowej według kategorji A, C lub D, jednak termin wykluczenia liczy się takim osobom normalnie w myśl zasad ogólnych, zawartych w ust. 2 i 3 art. 9.

**§ 12.** Wykluczenie, które następuje z mocy samego prawa wskutek skazania prawomocnym wyrokiem sądowym na jedną z kar, wyszczególnionych w art. 9 ustęp 1, przeprowadza właściwy powiatowy komendant uzupełnień na podstawie zawiadomień, otrzymanych od sądów powszechnych w myśl § 355.

Jeżeli osoba, która na podstawie takiego zawiadomienia podlega wykluczeniu od służby wojskowej z mocy samego prawa, odbywa czynną służbę wojskową, należy zawiadomienie to niezwłocznie przedłożyć dowódcy okręgu korpusu, który na tej zasadzie zarządzi zwolnienie danej osoby z szeregów jako wykluczonej od czynnej służby wojskowej.

**§ 13.** Jeżeli osoba, odbywająca czynną służbę wojskową, została podczas odbywania tej służby skazana prawomocnym wyrokiem sądu wojskowego na karę, powodującą wykluczenie od służby wojskowej z mocy samego prawa, dowódca okręgu korpusu zarządza niezwłocznie zwolnienie danej osoby z szeregów na podstawie meldunku właściwego prokuratora wojskowego.

**§ 14.** Prawo do wydawania orzeczeń o wykluczeniu w myśl art. 9 ustęp przedostatni przysługuje dowódcy okręgu korpusu, który decyduje po otrzymaniu wniosku lub pisemnej opinji prokuratora wojskowego.

W tych przypadkach, jeżeli prawomocny wyrok zapadł w sądzie wojskowym, właściwy prokurator wojskowy występuje z urzędu z wnioskiem o wykluczenie; jeżeli wyrok orzeczony był przez sąd powszechny, właściwy powiatowy komendant uzupełnień przesyła po otrzymaniu zawiadomienia o wyroku i wpisaniu kary do dokumentów ewidencyjnych zawiadomienie do właściwego prokuratora wojskowego, który przedkłada dowódcy okręgu korpusu pisemną opinję i wniosek w przedmiocie wykluczenia danej osoby od służby wojskowej.

Właściwym do wydawania orzeczenia o wykluczeniu w myśl art. 9 ustęp przedostatni jest w stosunku do osób, odbywających czynną służbę wojskową, dowódca okręgu korpusu właściwy dla danej formacji, w innych wypadkach — dowódca okręgu korpusu, na którego obszarze dana osoba zamieszkuje.

**§ 15.** Dowódca okręgu korpusu może orzec wykluczenie od służby wojskowej na podstawie art. 9 ustęp przedostatni na czas do lat 10 zależnie od rodzaju przestępstwa, wymiaru kary, pobudek i sposobu działania sprawcy, stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, stopnia rozwoju umysłowego i charakteru sprawcy, jego dotychczasowego życia, tudzież zachowania się po spełnieniu przestępstwa.

**§ 16.** Wykluczeni od służby wojskowej otrzymują od władz wojskowych zaświadczenie, stwierdzające ich stosunek do wojska i zwracają posiadane do tego czasu wojskowe dokumenty osobiste w trybie, przewidzianym w § 408 ustęp 2.

**§ 17.** Przeciwko wykluczeniu orzeczonemu przez właściwą władzę wojskową w myśl art. 9 ustęp przedostatni przysługuje osobie wykluczonej w terminie 14-dniowym od dnia doręczenia orzeczenia odwołanie do Ministra Spraw Wojskowych, który rozstrzyga ostatecznie. Odwołanie należy wnieść za pośrednictwem właściwego dowódcy okręgu korpusu.

Wniesienie odwołania w powyższym terminie wstrzymuje wykonanie orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia go przez Ministra Spraw Wojskowych.

Przed upływem terminu, określonego w ustępie 1 może być orzeczenie wykluczenia wykonane tylko wówczas, gdy wykluczony wyraźnie zrzekł się odwołania.

**§ 18.** Wykluczenie może nastąpić również w tych przypadkach, w których wykonanie kary pozbawienia wolności zostało przez sąd w myśl art. 61 kodeksu karnego z 1932 r. zawieszone. Jeżeli sąd zarządził wykonanie kary zawieszonej,

liczy się czas trwania wykluczenia w myśl zasad ogólnych, zawartych w ust. 2 art. 9. Jeżeli sąd w okresie zawieszenia kary lub w ciągu 3 miesięcy po upływie okresu zawieszenia nie zarządził wykonania kary, wykluczenie ustaje z mocy samego prawa.

**§ 19.** W razie wojny obowiązek służby czynnej, służby w rezerwie i w pospolitem ruszeniu osób, wykluczonych od tej służby, będzie określony osobnem rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 20.** W razie darowania w drodze łaski skutków karno-sądowego skazania, wykluczenie nie następuje lub ustaje. Ułaskawione osoby podlegają w tym przypadku powszechnemu obowiązkowi wojskowemu według zasad. podanych w § 10.

Rozdział II.

## O władzach powołujących do wykonania powszechnego obowiązku wojskowego.

**Do art. 11.**

**§ 21.** Cywilnemi władzami powołanemi do wykonania przepisów ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym w pierwszej instancji są powiatowe władze administracji ogólnej, zaś w miastach Bielsko, Katowice i Chorzów — dyrekcje policji.

Na terenie m. st. Warszawy władzą tą jest Komisarz Rządu na m. st. Warszawę.

W dalszym ciągu rozporządzenia niniejszego przez wyrażenie „powiatowe władze administracji ogólnej" należy rozumieć władze wymienione w ustępach 1 i 2 niniejszego paragrafu, o ile rozporządzenie wyraźnie nie stanowi inaczej.

**§ 22.** Tok instancyj dla władz wymienionych w § 21 jest następujący:

II instancją z wyjątkiem Komisarza Rządu m. st. Warszawy jest wojewoda;

II instancją dla Komisarza Rządu m. st. Warszawy jest Minister Spraw Wewnętrznych.

W przypadkach, określonych poszczególnemi przepisami ustawy i niniejszego rozporządzenia, decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

**Do art. 12.**

**§ 23.** Podział obszaru Rzeczypospolitej Polskiej na powiatowe komendy uzupełnień (P. K. U.), jak również wykaz przydzielonych im powiatów, zawiera załącznik Nr. 1.

**Do art. 15.**

**§ 24.** Sprawy, związane z wykonaniem powszechnego obowiązku wojskowego przez obywateli polskich, przebywających poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, należą do urzędów konsularnych Rzeczypospolitej, wykonywających czynności konsularne (Poselstwa, Konsulaty Generalne, Konsulaty, Wicekonsulaty i Agencje Konsularne).

W sprawach tych urzędy konsularne obowiązuje następujący tok instancyj:

II instancją jest wojewoda właściwy dla stałego miejsca zamieszkania danego obywatela w kraju, a w razie nieposiadania miejsca zamieszkania w kraju — wojewoda, właściwy dla miejsca urodzenia w kraju.

W przypadkach, określonych poszczególnemi przepisami ustawy i niniejszego rozporządzenia decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

Jeżeli miejscem zamieszkania danego obywatela jest miasto stołeczne Warszawa, II instancją dla urzędów konsularnych jest Minister Spraw Wewnętrznych.

**§ 25.** Sprawy związane z wykonaniem powszechnego obowiązku wojskowego przez obywateli mających miejsce zamieszkania na obszarze Wolnego Miasta Gdańska należą do Komisarza Rządu w Gdyni.

W czynnościach tych władzą współdziałającą jest Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej na Wolne Miasto Gdańsk.

**§ 26.** Korespondencja między urzędami konsularnemi Rzeczypospolitej Polskiej a władzami administracji ogólnej i wojskowemi I i II instancji w sprawach wynikających z wykonania ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym odbywa się bezpośrednio.

**Do art. 17.**

**§ 27.** Pobór przeprowadzają komisje poborowe, powoływane przez wojewodę (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu oddzielnie na okres każdego poboru głównego i oddzielnie na okres dodatkowych poborów.

**§ 28.** Skład komisji poborowej ma być ustalony imiennie przez władze, powołane do wyznaczania członków komisyj poborowych, przyczem należy wyznaczyć imiennie odpowiednią ilość zastępców członków komisji poborowej, którzyby w razie potrzeby mogli bezzwłocznie objąć obowiązki danych członków komisji.

**§ 29.** Cywilnymi lekarzami komisyj poborowych są z reguły lekarze powiatowi. W przypadku niemożności wzięcia udziału w komisji poborowej przez lekarza powiatowego właściwy wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) wyznacza na zastępcę lekarza powiatowego innego lekarza rządowego lub samorządowego. Gdyby wyznaczenie lekarza rządowego lub samorządowego na zastępcę lekarza powiatowego było niemożliwe, właściwy wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) wyznacza na cywilnego lekarza komisji poborowej jednego z pośród lekarzy cywilnych wolno-praktykujących, w miarę możności oficera rezerwy lub pospolitego ruszenia.

**§ 30.** Przedstawicieli samorządu do komisji poborowej wyznacza na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, wołyńskiego, kieleckiego, białostockiego, łódzkiego, poleskiego, nowogródzkiego i wileńskiego — rada powiatowa, w miastach zaś wydzielonych ze

związku powiatowego na obszarze tych województw — rada miejska.

Na obszarze województw: tarnopolskiego, stanisławowskiego, lwowskiego, krakowskiego, tudzież w powiatach: Cieszyn, Bielsko — Powiat i Bielsko — Miasto z obszaru województwa śląskiego, przedstawicieli tych wyznacza rada powiatowa lub komisarz rządowy po wysłuchaniu rady przybocznej.

W miastach o własnym statucie wyznacza przedstawicieli samorządu rada miejska.

Na obszarze województw: pomorskiego, poznańskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego wyznaczają przedstawicieli samorządu rady powiatowe, w miastach zaś wydzielonych z powiatowego związku samorządowego rady miejskie.

Organa, wymienione w ustępach 1, 2 i 3, wyznaczają na członków komisyj poborowych osoby z pośród swego grona.

Przedstawiciele samorządu zasiadają w komisji poborowej w czasie stawania do poboru osób z obszaru przez nich reprezentowanego.

**§ 31.** Wszystkie osoby, wyznaczone na członków komisyj poborowych, mają być o tem powiadomione i do objęcia swych czynności wezwane przez władze, które je wyznaczyły, najpóźniej na 3 dni przed rozpoczęciem czynności komisji poborowej.

Osoby, przewidziane na zastępców członków komisyj poborowych mają być o tem zawiadomione w powyższy sposób z zanaczeniem, że natychmiastowe objęcie czynności członka komisji poborowej obowiązuje bezwzględnie w razie wezwania ich przez kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej lub przez dowódcę okręgu korpusu, jeżeli chodzi o powołanie zastępców oficerów, zasiadających w komisji poborowej.

Zawiadomienia należy wysyłać za potwierdzeniem odbioru.

**§ 32.** Osoby, wyznaczone na cywilnych członków komisyj, powinny w razie uzasadnionej niemożności wzięcia udziału w komisji poborowej zawiadomić o tem niezwłocznie kierownika właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, zaś osoby wyznaczone na wojskowych członków komisji poborowej — właściwego dowódcę okręgu korpusu. Władze te powołują na ich miejsce przewidzianego zastępcę.

Ewentualna zmiana członków komisji poborowej powinna być przeprowadzona tak, ażeby wykluczać możliwość przerwy w pracach komisji poborowej.

**§ 33.** Zmiana przewodniczącego lub poszczególnych cywilnych lub wojskowych członków komisji poborowej w czasie ich urzędowania może nastąpić z urzędu na skutek zarządzenia wojewody lub dowódcy okręgu korpusu.

**§ 34.** Poza członkami wymienionymi w art. 17 w czynnościach komisji poborowej biorą udział następujące osoby:

a) ze strony cywilnej: referent wojskowy powiatowej władzy administracji ogólnej lub jego pomocnik, urzędnik kancelaryjny tej władzy w charakterze pisarza oraz niższy funkcjonarjusz państwowy dla obsługi wagi i miary;

b) ze strony wojskowej — odpowiednia ilość pisarzy.

**§ 35.** Do zakresu działania komisji poborowej należy:

a) badanie stanu zdrowia poborowych, lub innych osób, podlegających obowiązkowi wojskowemu i ochotników oraz orzekanie o ich fizycznej zdolności do służby wojskowej;

b) badanie stanu zdrowia mężczyzn — członków rodziny poborowego i procentowe ustalanie ich niezdolności do zarobkowania w danym zawodzie w przypadkach ubiegania się o odroczenie służby wojskowej z art. 59 pkt. 1;

c) odsyłanie poborowych do szpitali w myśl art. 43;

d) orzekanie o zaliczeniu osób, wymienionych w art. 57 ust. 1 do pospolitego ruszenia;

e) ustalanie wieku poborowych w przypadkach braku dowodów (§ 104);

f) zaliczanie do pospolitego ruszenia mężczyzn, uznanych za zdolnych do czynnej służby wojskowej (kat. A) po ukończeniu 38 lat życia.

**§ 36.** Wszyscy członkowie komisji poborowej obowiązani są urzędować razem w sali, przeznaczonej na dokonanie przeglądu lekarskiego.

**§ 37.** Członkowie komisji poborowej, jako też personel pomocniczy obowiązani są zachować tajemnicę co do przebiegu czynności komisji poborowej oraz co do chorób, stwierdzonych u poborowych lub członków ich rodzin.

**§ 38.** Komisje poborowe otrzymują od powiatowych władz administracji ogólnej niezbędne ustawy, rozporządzenia i instrukcje, dotyczące spraw poborowych i przeprowadzania poboru oraz listy poborowe ze skorowidzami, a nadto potrzebne druki i pieczęć, tudzież wszystkie materjały piśmienne i przybory pisarskie.

Nie dotyczy to druków prowadzonych przez wojskowy personel komisji poborowej, które dostarcza właściwa powiatowa komenda uzupełnień.

**§ 39.** Przewodniczący komisji poborowej kieruje całokształtem prac tej komisji. Do jego obowiązków należy w szczególności:

a) dbanie o planowe i prawidłowe przeprowadzenie poboru;

b) nadzór nad należytem wykorzystaniem lokalu poborowego, utrzymaniem w nim porządku oraz jego zabezpieczenie wewnętrzne i zewnętrzne;

c) nadzór nad sprawdzaniem tożsamości osób, stających przed komisją poborową;

d) kierowanie obradami i urzędowaniem komisji poborowej;

e) wypełnianie w kartach indywidualnych rubryk „język macierzysty“ i „narodowość“ oraz wpisywanie do tych kart orzeczeń komisji poborowej;

f) nadzór nad prowadzeniem protokółu posiedzenia komisji poborowej (§ 154);

g) nadzór nad wypełnianiem listy poborowej;

h) podpisywanie wszystkich dokumentów wydawanych przez komisję poborową;

i) nadzór nad bezpiecznem przechowaniem list poborowych, wykazów, druków, pieczęci i dokumentów, jak również przedmiotów potrzebnych do badania poborowych, pochodzących od władz cywilnych, a co do pochodzących od władz wojskowych tylko wtedy, gdy warunki nie pozwalają na bezpieczne przechowanie ich u miejscowych władz wojskowych.

**§ 40.** W sprawach przekraczających kompetencję przewodniczącego komisji poborowej powinien on się odnieść do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

**§ 41.** Zadaniem wojskowego członka komisji poborowej jest:

a) czynny udział w orzecznictwie komisji;

b) przeznaczenie do poszczególnych rodzajów wojska mężczyzn, uznanych za zdolnych do czynnej służby wojskowej i do służby w pospolitem ruszeniu z bronią;

c) prowadzenie przy pomocy pisarzy wojskowych ewidencji wojskowej;

d) wydawanie dokumentów wojskowych osobom zaliczonym do pospolitego ruszenia z bronią lub bez broni (art. 39 kat. C i D, art. 7 ustęp 4, art. 36 ustęp 2 oraz art. 57).

**§ 42.** Codziennie po zakończeniu czynności komisji poborowej wojskowy członek komisji obowiązany jest sprawdzić zgodność wpisów w ewidencji wojskowej dotyczących orzeczenia komisji poborowej z wpisami w liście poborowej.

W tym celu ma on prawo wglądu do list poborowych, kart indywidualnych i protokółu komisji poborowej także po ukończeniu jej czynności.

**§ 43.** Obowiązkiem lekarzy komisji poborowej jest określenie u osoby stającej do poboru stopnia zdolności do służby wojskowej na podstawie jak najdokładniejszego badania stanu zdrowia oraz przepisów wojskowych o badaniu i ocenie zdolności fizycznej i psychicznej do służby wojskowej.

Lekarz wojskowy ma dbać, ażeby przegląd lekarski odbył się ściśle według obowiązujących przepisów.

**§ 44.** Lekarzom - członkom komisji poborowej nie wolno badać poborowych poza urzędowaniem komisji. Nie mogą oni również wydawać osobom badanym lub osobom trzecim jakichkolwiek poświadczeń o wynikach badania lekarskiego w komisji poborowej.

**§ 45.** Przedstawiciel samorządu, o ile jest obecny podczas urzędowania komisji poborowej, bierze czynny udział w orzecznictwie tej komisji, spełniając zarazem rolę męża zaufania powiatu, którego przegląd odbywa się.

**§ 46.** Zadaniem referenta wojskowego powiatowej władzy administracji ogólnej, przydzielonego do komisji poborowej, jest:

a) sprawdzanie tożsamości osób, stających do poboru i członków ich rodzin przedstawionych komisji, przy pomocy przełożonego odnośnej gminy (jego zastępcy), lub na podstawie dowodów osobistych;

b) wydawanie kart indywidualnych stającym do przeglądu;

c) wypełnianie i wydawanie badanym osobom dokumentów poborowych;

d) prowadzenie protokółu badań mężczyzn członków rodzin poborowych;

e) prowadzenie imiennego wykazu poborowych, wysyłanych na ekspertyzę lekarską lub na leczenie (wzór Nr. 32).

**§ 47.** Czynności cywilnego oraz wojskowego personelu pomocniczego komisji poborowej określają specjalne instrukcje, wydane przez właściwych ministrów.

**Do art. 19.**

**§ 48.** Zabezpieczenie dostarczania przez zarządy gmin lokali dla komisji poborowej należy do obowiązku powiatowych władz administracji ogólnej.

**§ 49.** Lokale, przeznaczone dla komisji poborowej, powinny składać się z odpowiedniej ilości izb, przeznaczonych na poczekalnie i rozbieralnie dla poborowych oraz na urzędowanie komisji poborowej.

Izba w której urzęduje komisja poborowa, w żadnym przypadku nie może służyć jako rozbieralnia lub poczekalnia.

Wszystkie izby lokalu poborowego powinny być dostatecznie obszerne i posiadać niezbędne urządzenia.

Izba przeznaczona do badania poborowych przez komisję poborową powinna liczyć co najmniej 6 mtr długości i 4 mtr szerokości oraz posiadać dostateczne oświetlenie. Temperatura wewnętrzna powinna wynosić co najmniej 19$^0$ Celsjusza.

**§ 50.** Utrzymanie lokalu komisji poborowej w porządku należy do zarządów gmin. Dla uniknięcia zawleczenia przez poborowych chorób zakaźnych, lokale komisji poborowych powinny być przez cały czas trwania poboru dezynfekowane na koszt zarządów gmin według wskazówek i pod nadzorem lekarza powiatowego.

Lokal komisji poborowej powinien być w czasie poboru pilnowany przez stałego stróża dziennego i nocnego, płatnego przez właściwy zarząd gminy.

**§ 51.** Koszty podróży i wysokość diet jako też koszty wynagrodzenia dziennego lekarza wolnopraktykującego, pokrywa się z budżetu

Ministerstwa Opieki Społecznej, gdy lekarz ten powołany został w miejsce lekarza cywilnej administracji państwowej, zaś z budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych, gdy taki lekarz powołany został w miejsce lekarza wojskowego.

Wynagrodzenie dzienne lekarzy wolnopraktykujących, powołanych do komisyj poborowych, ustala się w wysokości pełnej diety, określonej w obowiązujących przepisach o poborach służbowych dla funkcjonarjuszów państwowych VI grupy uposażenia. Diety przysługujące tym lekarzom w razie podróży oblicza się również według VI grupy uposażenia funkcjonarjuszów państwowych.

**Do art. 20 i 21.**

**§ 52.** Komisje rozpoznawcze urzędują przy każdym urzędzie wojewódzkim w siedzibie tych urzędów. W przypadkach szczególnie ważnych może wojewoda po porozumieniu się z dowódcą okręgu korpusu wyznaczyć także inne miejsce urzędowania tej komisji, o czem powinien zawiadomić Ministra Spraw Wewnętrznych.

Zwoływanie komisyj rozpoznawczych odbywa się w miarę potrzeby. Terminy urzędowania ustala wojewoda w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu i podaje je do wiadomości powiatowych władz administracji ogólnej.

Zwoływanie komisji rozpoznawczej na obszarze m. st. Warszawy zarządza Minister Spraw Wewnętrznych.

O terminie posiedzeń komisji rozpoznawczej zawiadamia jej członków przewodniczący komisji.

Zarządzenia, dotyczące terminowego stawienia się osób, podlegających ponownemu badaniu przez komisję rozpoznawczą, wydaje właściwa powiatowa władza administracji ogólnej.

**§ 53.** Wojskowych członków komisji rozpoznawczej wyznacza dowódca okręgu korpusu, właściwy dla siedziby województwa, przy którem urzęduje komisja rozpoznawcza. Przedstawiciele władz wojskowych, wyznaczeni do komisji rozpoznawczej, są właściwymi dla wszystkich spraw przedstawionych komisji rozpoznawczej do rozpatrzenia, chociażby sprawy pochodziły z powiatów, nienależących terytorjalnie do obszaru danego okręgu korpusu.

**§ 54.** Przedstawiciela, wymienionego w pkt. 5 art. 21, wybiera rada wojewódzka, lub w przypadkach, przewidzianych w art. 47 ustęp 2 i 115 ustęp 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) — wydział wojewódzki. Wojewoda wyznacza tego przedstawiciela w przypadkach, przewidzianych w art. 57 ustęp 1 wyżej wymienionego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. Przedstawicielem tym może być jedynie osoba, posiadająca bierne prawo wyborcze do rady wojewódzkiej (art. 42 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r.).

**§ 55.** W skład komisji rozpoznawczej nie mogą wchodzić osoby, które w charakterze członków komisji poborowej uczestniczyły w wydaniu orzeczeń rozpatrywanych przez komisję rozpoznawczą.

**§ 56.** Ze strony władz cywilnych bierze udział w czynnościach komisji rozpoznawczej referent wojskowy właściwego urzędu wojewódzkiego, pisarz i niższy funkcjonarjusz dla obsłużenia miary i wagi.

**§ 57.** Obowiązki członków komisji rozpoznawczej są analogiczne jak członków komisji poborowej. Obowiązki te określają §§ 39 — 45.

**§ 58.** W przypadku, gdy lekarze komisji rozpoznawczej nie mogą wyczerpująco rozpoznać wady lub cierpienia poborowego albo uzgodnić swej opinji co do stopnia fizycznej zdolności poborowego do służby wojskowej, przewodniczący powinien poborowego odesłać do wojskowego szpitala okręgowego, celem wydania orzeczenia lekarskiego.

**§ 59.** Podstawą orzeczenia komisji rozpoznawczej o stopniu zdolności poborowego do służby wojskowej jest orzeczenie i zgodny wniosek obu lekarzy komisji.

**§ 60.** W przypadku zgłoszenia sprzeciwu przeciwko zgodnemu wnioskowi obu lekarzy komisji rozpoznawczej przez jednego z członków tej komisji, przewodniczący zarządza wypowiedzenie się co do wniosku lekarzy przez wszystkich członków komisji rozpoznawczej z wyjątkiem lekarzy.

Jeżeli jeden z członków komisji rozpoznawczej wypowie się za wnioskiem lekarzy, wniesiony sprzeciw upada i wniosek lekarzy staje się podstawą do wydania orzeczenia komisji rozpoznawczej.

W razie wypowiedzenia się wszystkich głosujących członków komisji rozpoznawczej przeciw zgodnemu wnioskowi obu lekarzy komisji, przewodniczący powinien poborowego skierować do okręgowego szpitala wojskowego, celem ostatecznego zbadania jego stanu zdrowia.

**§ 61.** Orzeczenia okręgowych szpitali wojskowych, wydane w przypadkach z §§ 58 i 60 nie podlegają zakwestjonowaniu i stanowią podstawę do wydania przez komisję rozpoznawczą orzeczenia o fizycznej zdolności danego poborowego do służby wojskowej.

**§ 62.** Szpital wojskowy odsyła poborowego po zbadaniu do miejsca zamieszkania, zaś właściwemu urzędowi wojewódzkiemu przesyła orzeczenie lekarskie, w którem należy podać kategorję zdolności do służby wojskowej, a w razie zakwalifikowania poborowego do kat. A lub C także te rodzaje służby wojskowej, do których dany poborowy nie nadaje się ze względu na stan zdrowia.

Urząd wojewódzki przedstawia orzeczenie szpitalne komisji rozpoznawczej w najbliższym terminie jej urzędowania, celem wydania orze-

czenia o fizycznej zdolności danego poborowego do służby wojskowej.

Jeżeli obecność poborowego dla wydania takiej decyzji jest konieczna, urząd wojewódzki zarządza wezwanie poborowego przed komisję rozpoznawczą.

**§ 63.** Komisja rozpoznawcza przeprowadza w przypadkach, przewidzianych w § 248 ponowne badanie niezdolności do pracy zawodowej mężczyzn — członków rodziny poborowego.

**§ 64.** Komisja rozpoznawcza prowadzi protokół imienny komisji rozpoznawczej w swojej księdze protokółów (wzór Nr. 17), własną listę poborową i protokół badań mężczyzn — członków rodziny poborowego. Lista poborowa komisji rozpoznawczej nazywa się „lista rozpoznawcza" i ma być prowadzona według wzoru Nr. 14. Księga protokółu badań mężczyzn — członków rodziny poborowego nazywa się „protokół rozpoznawczy dla mężczyzn — członków rodzin poborowych" i powinna odpowiadać wzorowi Nr. 20. Dokumenty te przechowuje u siebie urząd wojewódzki.

**§ 65.** Wpisów do list rozpoznawczych i protokółu rozpoznawczego dla mężczyzn-członków rodzin poborowych dokonują urzędy wojewódzkie na podstawie nadsyłanych przez powiatowe władze administracji ogólnej wyciągów z list poborowych lub wyciągów z księgi protokółów badań mężczyzn-członków rodziny poborowego, według kolejności nadesłanych wyciągów bez przestrzegania porządku alfabetycznego.

**§ 66.** Orzeczenie i wniosek lekarski tudzież orzeczenie komisji rozpoznawczej mają być wpisane podczas urzędowania komisji do listy rozpoznawczej lub do protokółu rozpoznawczego dla mężczyzn-członków rodziny poborowego i podpisane w trybie obowiązującym komisje poborowe przy wpisywaniu orzeczeń do listy poborowej oraz protokółu badań mężczyzn-członków rodziny poborowego.

Dane powyższe wpisuje się do otrzymanych wyciągów z listy poborowej lub z księgi protokółów badań mężczyzn-członków rodziny poborowego. Orzeczenie komisji rozpoznawczej, wpisane do tych wyciągów, podpisuje przewodniczący komisji.

W razie uznania poborowego przez komisję rozpoznawczą za zdolnego do służby wojskowej (art. 39 kategorja A lub C) wojskowy członek komisji rozpoznawczej wypełnia dla właściwej P. K. U. wyciąg ewidencyjny, do którego poza orzeczeniem komisji rozpoznawczej wpisuje także nadane przeznaczenie do rodzaju służby wojskowej.

Wyciągi z list poborowych (z księgi protokółów badań mężczyzn-członków rodziny poborowego) oraz przeznaczone dla P. K. U. wyciągi ewidencyjne należy przesłać do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

**§ 67.** Powiatowa władza administracji ogólnej uzupełnia na podstawie otrzymanych wyciągów listę poborową lub księgę protokółów badań mężczyzn-członków rodzin poborowych, wyciągi zaś przechowuje w aktach z wyjątkiem wyciągów ewidencyjnych, które przekazuje niezwłocznie do właściwej P. K. U.

Jeżeli na osobę, figurującą w ewidencji wojskowej, nie został sporządzony wyciąg ewidencyjny w myśl § 66, powiatowa władza administracji ogólnej zawiadamia właściwą P. K. U. o wynikach przeglądu w komisji rozpoznawczej, podając odpis orzeczenia komisji wraz z datą powzięcia orzeczenia.

**§ 68.** Poborowym, zbadanym przez komisję rozpoznawczą, wydaje przewodniczący komisji zaświadczenie o stawieniu się przed komisją; dokument, przewidziany w § 161 ustęp 1, stwierdzający stosunek do służby wojskowej, przesyła poborowemu powiatowa władza administracji ogólnej po otrzymaniu orzeczenia komisji rozpoznawczej. Jeżeli poborowy zaliczony został do pospolitego ruszenia z bronią lub bez broni, powiatowy komendant uzupełnień przesyła mu odpowiednie zaświadczenie wojskowe.

**§ 69.** W sprawie dostarczenia lokalu dla komisji rozpoznawczej oraz zaopatrzenia go w niezbędne urządzenia i sprzęty obowiązują postanowienia §§ 38 i 49.

## Rozdział III.

## Czynności przygotowawcze do poboru.

**Do art. 23.**

**§ 70.** Wyciągi z metryk urodzenia należy sporządzać według wzoru Nr. 1, zaś wyciągi z metryk śmierci — według wzoru Nr. 2. Wyciągi mają być sporządzone dla każdej gminy zosobna i przesyłane zarządom gmin właściwym dla miejsca urodzenia lub śmierci wykazanych osób.

Co do osób zmarłych, których miejsce śmierci nie pokrywa się z miejscem urodzenia, urzędy wymienione w art 23 zawiadamiają o fakcie śmierci zarządy gmin miejsca urodzenia zmarłej osoby, podając wszystkie dane zawarte w wyciągu.

W przypadku zniszczenia lub zaginięcia ksiąg metrykalnych urzędnicy stanu cywilnego, prowadzący metryki są obowiązani wystąpić do urzędów i instytucyj, utrzymujących duplikaty tych ksiąg, z żądaniem sporządzenia wyciągów metrykalnych, o których mowa w art. 23.

**§ 71.** Zarządy gmin wymienione w ustępie pierwszym § 70, przeprowadzają w miarę potrzeby dochodzenia co do obecnego miejsca zamieszkania osób zamieszczonych w wyciągu z metryk urodzenia i przesyłają otrzymane wyciągi lub wypisy z tych wyciągów przed dniem 15 listopada do właściwych zarządów gmin tegoż miejsca zamieszkania. Jeżeli miejsca zamieszkania nie da się ustalić, wyciągi lub wypisy powinny być w tym samym terminie przesłane do zarządów gmin właściwych dla miejsca faktycznego pobytu danych osób.

**Do art. 24 i 25.**

**§ 72.** Najpóźniej do dnia 15 sierpnia każdego roku zarządy gmin wzywają mężczyzn, którzy w danym roku ukończyli lub ukończą 18 lat życia, do osobistego zgłoszenia się, celem zapisania do rejestru poborowych.

Mężczyźni, objęci rejestracją, powinni stawić się w zarządzie gminy miejsca zamieszkania z wymaganemi, a wymienionemi w wezwaniu (obwieszczeniu) o rejestracji dowodami w ciągu miesiąca września, w dniu oznaczonym w wezwaniu.

Jeżeli dana osoba nie ma miejsca zamieszkania lub jeżeli jej miejsce zamieszkania nie jest wiadome, powinna zgłosić się do rejestru w zarządzie gminy miejsca pobytu.

Wezwanie do rejestracji przez zarządy gmin odbywa się w drodze publicznego ogłoszenia oraz w sposób na miejscu przyjęty. W wezwaniu należy dokładnie podać miejsce i czas zgłoszenia się (lokal, datę i godzinę) oraz wymienić rodzaje dowodów, które mają być przy zgłoszeniu się przedstawione.

**§ 73.** Z dniem 1 września przystępują zarządy gmin do przyjmowania zgłoszeń.

Zeznania zgłaszających się, tak ustne jak i pisemne, powinny być przez zarządy gmin spisywane na drukach rejestru (wzór Nr. 3).

Wpisy do rejestru mają być oparte na dokumentach, stwierdzających datę i miejsce urodzenia zgłaszającego się oraz miejsce jego zamieszkania.

W razie braku wyżej wspomnianych dokumentów z przyczyn uzasadnionych zgłoszenie należy przyjąć na podstawie zeznań zgłaszającego się, przyczem fakt ten należy odnotować w rubryce „uwagi" rejestru.

**§ 74.** Jeżeli zarząd gminy ma wątpliwości co do tożsamości zgłaszającego się, może zażądać od niego przedstawienia dokumentów lub innych dowodów, stwierdzających tożsamość jego osoby.

**§ 75.** W razie pisemnego zgłoszenia powinien zgłaszający się podać w sposób dokładny i czytelny swoje imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki (czy żyją, miejsce ich zamieszkania), miejsce swego pobytu, a jeżeli nie pokrywa się ono z miejscem zamieszkania — również miejsce zamieszkania, wyznanie, stan cywilny, ukarania sądowe oraz ewentualne ułomności lub wady fizyczne.

Fakt pisemnego zgłoszenia należy odnotować w rubryce „uwagi" rejestru. Zgłoszenia pisemne mają być przechowane w aktach.

**§ 76.** Obowiązanych do zgłoszenia się do rejestracji, którzy pozostają w więzieniach, aresztach, zakładach poprawczych (wychowawczych) lub w zakładach dla umysłowo chorych, zgłaszają kierownicy więzień (aresztów, zakładów), przesyłając do dnia 30 września danego roku właściwym zarządom gmin imienne wykazy tych osób. Wykazy te mają być sporządzane według wzoru Nr. 12.

**§ 77.** Zgłaszającym się należy wydawać zaświadczenie o dokonanej rejestracji według wzoru Nr. 8. Otrzymane zaświadczenie jest dokumentem, stwierdzającym stosunek do powszechnego obowiązku wojskowego i powinno być przedstawione przez właściciela na każde żądanie władz.

Osobom, które dokonały zgłoszenia pisemnie, zaświadczenie o dokonanej rejestracji przesyła się na ich własny koszt.

**§ 78.** Przyjmowanie zgłoszeń w zarządach gmin ma być zakończone w dniu 30 września.

Zgłaszających się po tym terminie należy wpisywać do dalszych bieżących arkuszy rejestru z wymienieniem przyczyn opóźnienia, a nadto wpisać ich do osobnego wykazu. Wykaz ten przesyłają zarządy gmin właściwym powiatowym władzom administracji ogólnej, celem pociągnięcia opóźnionych do odpowiedzialności karnej w myśl art. 99.

**§ 79.** Na podstawie wyciągu z ksiąg stanu cywilnego lub ksiąg metrykalnych, wykazów kierowników zakładów poprawczych, zakładów dla umysłowo chorych, aresztów i więzień, danych zawartych w wojskowych kartach rejestracyjnych, otrzymanych z urzędów konsularnych oraz w różnych, dających się zużytkować wykazach i księgach, a szczególnie — prowadzonej ewidencji i kontroli ruchu ludności (rejestrów mieszkańców) i na podstawie zgłoszonych zeznań, zarządy gmin sporządzają rejestr poborowych według wzoru Nr. 3. Rejestr poborowych prowadzą zarządy gmin w porządku alfabetycznym.

Zarząd miejski m. st. Warszawy, zarządy miejskie miast wydzielonych z powiatowego związku samorządowego, zarządy gmin, którym wojewódzkie władze administracji ogólnej przekazały na zasadzie art. 29 sporządzanie list poborowych, mogą prowadzić rejestry poborowych sposobem kartotekowym według wzoru Nr. 4 przy równoczesnem prowadzeniu księgi zgłoszeń według wzoru Nr. 5.

Do rejestru poborowych wpisać należy wszystkich mężczyzn, którzy:

a) posiadają w danej gminie miejsce zamieszkania,

b) przebywają w danej gminie, a nie mają miejsca zamieszkania lub miejsce zamieszkania nie jest wiadome,

c) urodzili się w danej gminie, a których miejsce zamieszkania nie jest ustalone.

**§ 80.** Zarządy gmin, które zapisały do swych rejestrów osoby, urodzone w innej gminie, powinny już w czasie przyjmowania zgłoszeń, a najpóźniej w trzy dni po sporządzeniu rejestru przystąpić do zawiadamiania o tem zarządów gmin właściwych dla miejsca urodzenia danych osób. Zarząd gminy miejsca urodzenia po otrzymaniu takiego zawiadomienia wykreśla

daną osobę w swoich rejestrach, zaznaczając w rubryce „uwagi“ datę i liczbę, pod którą wpisano zawiadomienie do dziennika podawczego gminy, w której zgłoszony został wpisany do rejestru.

**§ 81.** Po sporządzeniu rejestrów poborowych danego rocznika przystępują zarządy gmin z dniem 1 stycznia do wyśledzenia miejsca zamieszkania lub pobytu tych osób, które zostały wpisane do rejestru na podstawie wyciągu z ksiąg stanu cywilnego lub ksiąg metrykalnych, a których miejsce zamieszkania lub pobytu nie jest znane. Wyniki dochodzeń mają być odnotowane w rubryce „Uwagi“ rejestru.

**§ 82.** Rejestry poborowych będą utrzymywane w aktualności do października tego roku, w którym zarejestrowani kończą lub ukończyli 20 lat życia.

W razie zmiany miejsca zamieszkania zarejestrowanego w okresie dwóch lat od zarejestrowania, zarząd gminy, który dokonał rejestracji, powinien przekazać dane zarejestrowanego zarządowi gminy nowego miejsca zamieszkania, skreślając go w swoim rejestrze dopiero po otrzymaniu z nowej gminy potwierdzenia o zapisaniu danej osoby do rejestru tej gminy. Skreślenie należy omówić w rubryce „Uwagi“ rejestru z podaniem nazwy gminy, w której skreślony został ujęty do rejestru.

Osoby zmarłe w okresie 2-ch lat od założenia rejestru należy skreślać z rejestru na podstawie wyciągów z aktów stanu cywilnego, nadesłanych przez urzędy i organa, wymienione w art. 23, na podstawie art. 32 ustawy.

**Do art. 26 i 27.**

**§ 83.** Najpóźniej do dnia 15 września każdego roku przełożeni gmin wzywają mężczyzn, którzy w danym roku ukończyli lub ukończą 20 lat życia oraz mężczyzn należących do roczników starszych do 50 lat życia, którzy jeszcze nie zgłaszali się do rejestru i nie figurują w listach poborowych, aby się zgłosili ponownie w zarządzie gminy w dniu przez ten zarząd wyznaczonym w ciągu miesięcy: października i listopada według ustalonego planu, celem podania ostatniego miejsca zamieszkania (pobytu) i sprawdzenia danych zawartych w rejestrze poborowych lub celem wpisania do rejestru poborowych. W wezwaniach należy podać, że obowiązani do zgłoszenia się powinni zgłaszać się z dokumentami, stwierdzającemi tożsamość osoby, datę i miejsce ich urodzenia, miejsce zamieszkania i wyznanie.

**§ 84.** Ponowne zgłoszenie się osoby, która w danym roku kończy 20 lat życia ma być dokonane w zarządzie gminy, właściwej dla miejsca zamieszkania obowiązanego do rejestru. Osoby, które nie mają miejsca zamieszkania lub których miejsce zamieszkania nie jest wiadome, mają zgłosić się w zarządzie gminy, właściwej dla ich miejsca pobytu.

Zgłoszenie powinno być dokonane ustnie przez osobiste stawienie się we właściwym zarządzie gminy w dniu przez ten urząd wyznaczonym, a w razie uzasadnionej niemożności osobistego stawienia się pisemnie do dnia 30 listopada.

Sposób dokonania i przyjmowania zgłoszeń powtórnych jest taki sam, jak przy rejestracji.

Do pisemnego zgłoszenia mają być dołączone wszystkie dokumenty, wymienione w § 83, jak również zaświadczenie o dokonanej poprzednio rejestracji.

Zarząd gminy otrzymujący pisemne zgłoszenie, może wezwać daną osobę do osobistego zgłoszenia się celem wyjaśnienia ewentualnych wątpliwości.

**§ 85.** Osoby, przebywające w okresie ponownego wezwania do rejestrów poborowych poza miejscem zamieszkania, mogą zadośćuczynić obowiązkowi zgłoszenia się bądź to w drodze przesłania właściwemu zarządowi gminy pisemnego zgłoszenia wraz z wymaganemi dokumentami, bądź też w drodze osobistego zgłoszenia się w zarządzie gminy miejsca pobytu. W ostatnim przypadku zarządy gmin, przyjmujące zgłoszenia osobiste, powinny wpisać dane osoby do oddzielnych formularzy rejestru poborowych oraz przesłać wyciągi z tych formularzy do zarządu gminy właściwej dla miejsca zamieszkania zgłaszającego się, który to zarząd wpisuje daną osobę do rejestru.

**§ 86.** Obowiązanych do powtórnego zgłoszenia się, pozostających w zakładach poprawczych, zakładach dla umysłowo chorych, aresztach lub więzieniach, zgłaszają kierownicy tych zakładów, przesyłając do dnia 30 listopada danego roku właściwym zarządom gmin imienne wykazy tych osób. Wykazy te mają być sporządzone według wzoru Nr. 12.

**§ 87.** Ponowne przyjmowanie zgłoszeń powinno być zakończone z dniem 30 listopada. Do zgłaszających się po tym terminie stosować należy przepisy ustępu 2-go § 78.

**§ 88.** Osobom, które zgłosiły się ponownie do rejestru poborowych, należy wydać zaświadczenie według wzoru Nr. 13. Zaświadczenia te wydają tylko zarządy gmin właściwe dla miejsca zamieszkania danej osoby. W przypadku wskazanym w § 84 ustęp 1 (zdanie drugie) wydaje zaświadczenie zarząd gminy, właściwej dla miejsca pobytu danej osoby.

Osobom, które dokonały zgłoszenia pisemnie należy przesłać zaświadczenie na ich koszt.

**§ 89.** Na podstawie sprawdzonego podczas ponownego zgłaszania się zarejestrowanych pierwszego egzemplarza rejestru poborowych sporządzają zarządy gmin drugi egzemplarz rejestrów poborowych jako czystopis. Zarząd miejski m. st. Warszawy, zarządy miejskie miast, wydzielonych z powiatowego związku samorządowego oraz zarządy gmin, którym przekazano sporządzenie list poborowych w myśl art. 29, sporządzają w miejsce drugiego egzemplarza rejestru poborowych (czystopisu) listę poborową

w jednym egzemplarzu wraz ze skorowidzem alfabetycznym.

**§ 90.** Do rejestru poborowych w kraju wpisać należy wszystkich mężczyzn, którzy:

a) mają miejsce zamieszkania w danej gminie;

b) przebywają na obszarze danej gminy, a nie mają miejsca zamieszkania lub miejsce to nie jest wiadome;

c) urodzili się w danej gminie, a których miejsce zamieszkania lub pobytu nie zostało ustalone.

Osoby, które urodziły się w danej gminie, a których miejsce zamieszkania lub pobytu nie zostało ustalone przez zarządy gmin na podstawie poprzednich rejestrów, należy objąć ponadto osobnym wykazem z rubrykami rejestru. Wykaz ten ma być łącznie z rejestrem lub listą poborową przesłany właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, celem dalszego poszukiwania ich miejsca zamieszkania względnie pobytu.

W wykazie tym w rubryce „uwagi“ należy wpisać rzeczowe adnotacje, wskazujące dokładnie, co zarządy gmin przedsięwzięły w okresie 2-ch lat, ażeby odnaleźć miejsce zamieszkania względnie pobytu danych osób.

**§ 91.** Najdalej do końca grudnia zarządy gmin powinny ukończyć sporządzanie drugiego egzemplarza rejestru poborowych (czystopisu) z uwzględnieniem uzupełnień i sprostowań, dokonanych na podstawie zawiadomień, nadsyłanych z innych zarządów gmin i urzędów konsularnych, lub na podstawie przeprowadzonych dochodzeń.

**§ 92.** W przypadkach, gdy okaże się potrzeba dodatkowego wpisania do rejestru (opóźnionych, przypadki z art. 7 i t. p.) należy to uskutecznić na końcu rejestru. Jeżeli wypadek taki nastąpi po odesłaniu rejestru do powiatowych władz administracji ogólnej, zarząd gminy po dokonaniu wpisu w swoim egzemplarzu zawiadamia o tem zapomocą wyciągu właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, celem uzupełnienia przesłanego do tej władzy egzemplarza rejestru. Należy też podać przyczyny, które spowodowały dodatkowy wpis.

**§ 93.** Zarządy gmin mają najdalej w połowie grudnia każdego roku w drodze publicznych ogłoszeń względnie w inny sposób na miejscu przyjęty, podać do ogólnej wiadomości termin oraz miejsce i lokal wyłożenia rejestru poborowych do wglądu.

W ogłoszeniach należy wskazać, że o mylnym lub niewłaściwym wpisie powinien każdy donieść przełożonemu gminy.

**§ 94.** Sprostowania i uzupełnienia rejestrów poborowych mogą być przeprowadzone przez zarząd gminy tylko na podstawie przedstawionych wiarogodnych dowodów.

Jeżeli wpisany do rejestru poborowych zgłosi jakąś poprawkę po przesłaniu rejestru do powiatowych władz administracji ogólnej, zarząd gminy przesyła to zgłoszenie po odpowiedniem uzupełnieniu swego egzemplarza rejestru do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, która uskutecznia odpowiednie uzupełnienie w posiadanym egzemplarzu rejestru.

**§ 95.** Jeżeli wpisany do rejestru poborowych kwestjonuje swą przynależność do danego rocznika poborowego bez poparcia odpowiedniemi dokumentami (metryką urodzenia, wyciągiem z ksiąg metrykalnych) zarząd gminy wpisuje to zgłoszenie w rubryce „uwagi“ rejestru, a niezależnie od tego donosi o tem właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej celem wydania decyzji.

W razie braku wyżej wspomnianych dokumentów komisja poborowa ustala wiek mężczyzn w myśl § 168.

**§ 96.** W dniu 15 stycznia każdego roku zarządy gmin z wyjątkiem władz wskazanych w drugiej części ust. 1 § 89, przesyłają drugi egzemplarz rejestru po zaopatrzeniu go podpisem przełożonego gminy i pieczęcią urzędową do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej wraz z wyciągami z metryk urodzenia i śmierci, lub aktami, z których wynika wątpliwość co do właściwego wpisania pewnych osób.

Powiatowa władza administracji ogólnej po otrzymaniu rejestru poprawia ewentualne omyłki, rozstrzyga zgłoszone przez zarządy gmin wątpliwości i wdraża konieczne dochodzenia uzupełniające oraz zawiadamia o uskutecznionych poprawkach zarząd gminy, celem poczynienia analogicznych poprawek w pierwszym egzemplarzu rejestru poborowych.

Te same czynności, dotyczące poprawek lub uzupełnień w rejestrze, o ile nie są zastrzeżone wyłącznie powiatowym władzom administracji ogólnej, uskuteczniają: zarząd miejski m. st. Warszawy, zarządy miejskie miast, wydzielonych z powiatowego związku samorządowego oraz zarządy gmin, którym wojewódzkie władze administracji ogólnej przekazały sporządzanie list poborowych.

**Do art. 29.**

**§ 97.** Listy poborowe mają być sporządzone w jednym egzemplarzu według wzroru Nr. 14 przez powiatowe władze administracji ogólnej, zarząd miejski m. st. Warszawy, zarządy miejskie miast wydzielonych ze związku samorządowego, oraz przez te zarządy gmin, którym wojewódzkie władze administracji ogólnej w myśl ustępu ostatniego art. 29 powierzyły sporządzanie list poborowych.

Podstawą do sporządzania list poborowych są poprawione i uzupełnione przez wyżej wymienione władze drugie egzemplarze rejestru. Do list poborowych powinny być wpisane wszystkie żyjące osoby i wszystkie tyczące się ich dane zawarte w rejestrze.

Nazwiska poborowych jednego rocznika należy wpisywać do listy poborowej według gmin

zaś w obrębie każdej gminy w porządku alfabetycznym.

W miastach podzielonych na komisarjaty policyjne, listy poborowe mają być sporządzane według komisarjatów przy zachowaniu tego samego porządku.

**§ 98.** Listy poborowe mają być założone najdalej na dwa miesiące przed poborem głównym.

Władze samorządowe, którym powierzono sporządzanie list poborowych (art. 29) powinny przesłać te listy powiatowym władzom administracji ogólnej najdalej na dwa tygodnie przed ogólnym terminem, wyznaczonym dla sporządzenia list poborowych.

**§ 99.** Powiatowe władze administracji ogólnej (w m. st. Warszawie — Komisarz Rządu na m. st. Warszawę), obowiązane są czuwać nad należytem i prawidłowem sporządzeniem rejestrów 18-to letnich, drugich egzemplarzy tych rejestrów i list poborowych w przypadkach, gdy władze samorządowe sporządzają te listy. Nadzór ten wykonują powyższe władze w drodze odpowiedniej kontroli.

**Do art. 31.**

**§ 100.** Po zamknięciu list poborowych wszelkie uzupełnienia i zmiany w tych listach mogą być dokonane tylko przez powiatowe władze administracji ogólnej lub władze samorządowe, posiadające uprawnienia powiatowej władzy administracji ogólnej.

W czasie urzędowania komisyj poborowych mogą nastąpić zmiany i uzupełnienia w tych listach tylko na podstawie przedkładanych przy poborze dowodów, przyczem zmiany te przeprowadza przewodniczący komisji poborowej w liście poborowej i w karcie indywidualnej.

Powody uzasadniające zmiany mają być omówione treściwie w rubryce „uwagi" listy poborowej. Skreślenia pierwotnego wpisu mają być dokonane w sposób dozwalający na jego odczytanie. Usuwanie lub zniekształcanie pierwotnego wpisu jest niedopuszczalne.

**§ 101.** Zmiany i uzupełnienia, jakie będą przeprowadzone w listach poborowych po założeniu przez powiatową komendę uzupełnień ewidencji wojskowej, muszą być w stosunku do osób objętych tą ewidencją, podawane do wiadomości właściwej powiatowej komendy uzupełnień. Dotyczy to następujących rubryk:

1) nazwisko i imię (w razie zmiany nazwiska rodowego),

2) data urodzenia (w razie przeniesienia do innego rocznika, sprostowanie daty urodzenia i t. p.),

3) narodowość,

4) wyznanie,

5) ukarania sądowe,

6) kary administracyjne, nałożone za wykroczenia przeciwko postanowieniom ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym,

7) odroczenia służby wojskowej (ulgi),

oraz adnotacyj o wynikach poszukiwań uchylających się od wcielenia do szeregów, od ćwiczeń wojskowych, zebrań (raportów) kontrolnych, o wydaniu paszportów zagranicznych (§ 440), zezwoleń na wstąpienie do służby wojskowej w państwie obcem, adnotacyj o zwolnieniach od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo (§ 416) oraz decyzyj o pozbawieniu obywatelstwa polskiego. Zawiadamianie powiatowych komend uzupełnień ma obejmować także wszystkie wypadki skreśleń z list poborowych, przewidziane w § 102.

**§ 102.** Całkowite skreślenie poborowego z list poborowych następuje w razie:

a) stwierdzenia, że poborowy należy do innego rocznika; w tym przypadku należy poborowego skreślić z list poborowych mylnego rocznika i wpisać do list właściwego rocznika;

b) wpisania poborowego do listy poborowej innego powiatu;

c) zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu obcej przynależności państwowej (art. 89 ustęp 3 ustawy);

d) stwierdzenia wypadku śmierci poborowego.

Wypadek śmierci należy przyjąć za stwierdzony, jeżeli zgon poborowego wpisany został do ksiąg metrykalnych (rejestrów stanu cywilnego) w kraju lub zagranicą i udowodniony będzie odpowiedniemi dokumentami.

**§ 103.** Przenoszenie ewidencji poborowych z list poborowych jednego powiatu do list poborowych innego powiatu może być dokonywane w przypadkach przewidzianych w § 120. Zmiany przynależności ewidencyjnej do powiatowej komendy uzupełnień, które zachodzą po ustaleniu stosunku poborowego do służby wojskowej, nie mają być wpisywane do list poborowych.

**§ 104.** W przypadku kwestjonowania przez poborowego przynależności do danego rocznika bez poparcia tego wymaganemi dokumentami (metryką urodzenia, wyciągiem z ksiąg metrykalnych) powiatowa władza administracji ogólnej powinna przeprowadzić potrzebne dochodzenia, celem usunięcia powstałych wątpliwości.

Gdyby dochodzenia administracyjne nie dały dostatecznych wyników, ustalenia wieku dokonuje komisja poborowa w myśl § 168.

**Do art. 32.**

**§ 105.** Wykazy oznaczone w art. 32 ustęp 1 ustawy, powinny zawierać następujące rubryki: 1) nazwisko i imię, 2) data i miejsce urodzenia, 3) imiona rodziców, 4) data i miejsce śmierci. Wykazy te mają być zaopatrzone w podpis i pieczęć urzędową.

Powiatowe komendy uzupełnień zwracają wykazy po wykorzystaniu powiatowym władzom administracji ogólnej.

## Rozdział IV.

## O obowiązku stawiennictwa do poboru i o poborze.

**Do art. 34, 36 i 47.**

**§ 106.** Poborowy, który w wyznaczonym mu terminie nie stawił się bez uzasadnionych przyczyn przed komisją poborową lub rozpoznawczą, uważany jest za uchylającego się od poboru. W razie niemożności stawienia się poborowego w danym dniu przed komisją poborową (rozpoznawczą) powinien on usprawiedliwić niestawiennictwo, za pośrednictwem przełożonego gminy, podając przyczyny poparte dowodami. W przypadkach, gdy przewodniczący komisji poborowej (rozpoznawczej) uzna przyczyny te lub dowody za niewystarczające, przekazuje on sprawę właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej celem ostatecznej oceny.

**§ 107.** Nie są obowiązani do osobistego stawienia się przed komisją poborową głuchoniemi, ociemniali i umysłowo upośledzeni lub chorzy, przebywający w jednym z zakładów, wymienionych w załączniku Nr. 2, o ile powiatowym władzom administracji ogólnej będą przedstawione świadectwa tych zakładów.

Poborowi głuchoniemi i ociemniali nie przebywający w tych zakładach są zwolnieni od osobistego stawienia się przed komisją poborową, o ile ich stan choroby zostanie urzędowo stwierdzony:

a) świadectwem lekarza powiatowego albo państwowego lub komunalnego zakładu leczniczego, albo

b) świadectwem, wydanem przez jeden z zakładów, wymienionych w załączniku Nr. 2.

Poborowi umysłowo upośledzeni lub umysłowo chorzy nie przebywający w specjalnych zakładach są zwolnieni od stawienia się przed komisją poborową, jeżeli stan choroby zostanie urzędowo stwierdzony:

a) świadectwem właściwego państwowego lub komunalnego zakładu leczniczego, względnie

b) świadectwem, wydanem przez jeden z zakładów wymienionych w załączniku Nr. 2.

**§ 108.** Cierpiący na padaczkę (epilepsję) mogą być zwolnieni od stawienia się przed komisją poborową, jeżeli istnienie tej choroby będzie stwierdzone świadectwem lekarza powiatowego albo jednego ze szpitali publicznych lub też pisemnem poświadczeniem zarządu gminy, podpisanem przez przełożonego oraz dwóch godnych zaufania obywateli tej gminy, stwierdzającem istnienie tej choroby u poborowego pod osobistą odpowiedzialnością podpisujących.

**§ 109.** Fakt zwolnienia poborowego od stawienia się przed komisją poborową (§§ 107 i 108) należy odnotować w listach poborowych w rubryce „uwagi" z powołaniem się na odpowiednie świadectwa lub zaświadczenia oraz na decyzję władzy przeprowadzającej pobór, lub uchwałę komisji poborowej.

**§ 110.** Jeżeli komisja poborowa uzna przedstawione świadectwa lub poświadczenia wymienione w §§ 107 i 108 za niewystarczające, powiatowa władza administracji ogólnej zarządza przedstawienie danej osoby komisji poborowej.

**§ 111.** Jeżeli obowiązany do stawienia się przed komisją poborową udowodni za pośrednictwem przełożonego gminy, że jest trwale obłożnie chory, komisja poborowa może delegować do chorego lekarza rządowego, celem zbadania stanu zdrowia i wydania pisemnego orzeczenia lekarskiego. Badanie takiego poborowego może nastąpić dopiero po stwierdzeniu jego tożsamości przez organ samorządowy w obecności lekarza rządowego. Delegowany lekarz ma wymienić w orzeczeniu lekarskiem powody choroby oraz zaznaczyć, czy i w jakim czasie chory będzie mógł stawić się przed komisją poborową. Prócz tego należy podać w orzeczeniu nazwisko, imię i stanowisko służbowe organu samorządowego, który stwierdził tożsamość chorego poborowego. Na podstawie pisemnego orzeczenia lekarza rządowego może komisja poborowa zwolnić chorego od osobistego stawienia się przed komisją poborową i wydać zaoczne orzeczenie o zdolności jego do służby wojskowej w myśl § 147 ustęp 2.

**§ 112.** Osoby, podlegające obowiązkowi stawienia się do poboru, które odbywają w tym czasie karę pozbawienia wolności lub pozostają w areszcie tymczasowym (śledczym), powinny stawić się przed komisją poborową po ukończeniu kary lub uchyleniu aresztu tymczasowego (śledczego).

Termin stawienia się takiej osoby przed komisją poborową wyznacza powiatowa władza administracji ogólnej w porozumieniu z zarządem więzienia (aresztu), który uskutecznia odpowiedni wpis o tem w aktach osobowych więźnia.

Jeżeli wyznaczony termin stawienia się do poboru przypada na dzień ukończenia kary lub też nie pokrywa się z dniem ukończenia kary, wówczas powiatowa władza administracji ogólnej przesyła więźniowi za pośrednictwem zarządu więzienia (aresztu) osobiste wezwanie do poboru, które zarząd więzienia (aresztu) wręcza za pokwitowaniem.

W przypadkach, gdy dzień zwolnienia z więzienia lub aresztu jest nieokreślony (areszt śledczy) lub zwolnienie to ma nastąpić przed terminem, określonym w wyroku albo orzeczeniu skazującem, zarząd więzienia (aresztu) z chwilą otrzymania nakazu zwolnienia powinien porozumieć się natychmiast w najkrótszej drodze z powiatową władzą administracji ogólnej, celem wyznaczenia terminu stawienia się zwolnionego przed komisją poborową.

**§ 113.** Powiatowe władze administracji ogólnej są obowiązane czuwać nad terminowem stawieniem się wszystkich poborowych do poboru głównego. Władze te powinny spowodować aby poborowi, którzy nie stawili się w terminie

przed komisją poborową, wykonali ten obowiązek, w miarę możności jeszcze w czasie poboru głównego.

**§ 114.** Obowiązkiem przełożonych gmin jest dopilnowanie, ażeby poborowi z danych gmin uczynili zadość obowiązkowi stawienia się do poboru, w terminie, wyznaczonym dla danej gminy. W razie nieuzasadnionego niedotrzymania tego terminu poborowi mają być doprowadzeni przymusowo.

Organa policji państwowej są obowiązane udzielać w tym kierunku zarządom gmin wszelkiej pomocy.

Powiatowa władza administracji ogólnej wdraża po ukończeniu poboru głównego w stosunku do poborowych, nieprzedstawionych komisji poborowej w czasie poboru głównego, indywidualne dochodzenia, celem stwierdzenia przyczyn niestawiennictwa. Poborowych tych należy przedstawić przed najbliższą dodatkową komisją poborową.

**§ 115.** W razie wyśledzenia lub doprowadzenia przez zarządy gmin lub organy policji państwowej do powiatowej władzy administracji ogólnej uchylających się poborowych, należących z tytułu miejsca zamieszkania do innego powiatu lub nieobjętych listami poborowemi danego powiatu, powiatowa władza administracji ogólnej, po ustaleniu tożsamości osoby przytrzymanego, stwierdza w którym powiecie został on wpisany do list poborowych i po ustaleniu tej okoliczności odnosi się do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej o przysłanie wyciągów z listy poborowej; po nadejściu tych wyciągów władza ta zarządza przedstawienie takiego poborowego do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej.

Jeżeli nie można ustalić wpisu do list poborowych, powiatowa władza administracji ogólnej zapisuje doprowadzonego poborowego do swojej listy poborowej właściwego rocznika.

**§ 116.** Gdy zachodzi potrzeba przytrzymania poborowego, celem zapobieżenia ponownemu uchyleniu się jego od poboru, powiatowa władza administracji ogólnej zarządza przytrzymanie w areszcie gminnym lub sądowym. Przytrzymanego należy przedstawić komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania jednak najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia przytrzymania.

**§ 117.** Powiatowe władze administracji ogólnej mają prowadzić ewidencję osób uchylających się od stawiennictwa do poboru według wzoru Nr. 15 i utrzymywać ją w stanie ciągłej aktualności.

Kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej składa wojewódzkiej władzy administracji ogólnej dwa razy do roku, w terminach, ustalonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych, sprawozdania o ilości uchylających się od poboru i o wynikach akcji ich ścigania.

Wojewódzka władza administracji ogólnej informuje dwa razy do roku, w terminach ustalonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych, właściwego dowódcę okręgu korpusu o wynikach akcji ścigania uchylających się od poboru.

**§ 118.** W stosunku do mężczyzn, którzy przekroczyli 21 rok życia i:

a) ubiegają się o zezwolenie na uprawianie przemysłu lub handlu,

b) ubiegają się o dowód osobisty,

c) zgłaszają zmianę miejsca zamieszkania lub pobytu,

d) starają się o posadę w służbie publicznej, — mają właściwe władze stwierdzić, czy i w jaki sposób dany mężczyzna wypełnił wszystkie powinności wynikające z ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

W razie stwierdzenia, że dany mężczyzna nie uczynił zadość tym powinnościom, należy zawiadomić o tem właściwą powiatową władzę administracji ogólnej.

**§ 119.** Osoby, które stają do przeglądu lekarskiego po ukończeniu 38 lat życia i orzeczeniem komisji poborowej zostaną uznane za zdolne do czynnej służby wojskowej (kategorja A), komisja poborowa zalicza w dniu wydania takiego orzeczenia do pospolitego ruszenia z bronią.

**Do art. 35.**

**§ 120.** Obowiązek stawienia się do poboru powinien być wykonany zasadniczo przed komisją poborową, właściwą dla gminy, w której podlegający stawiennictwu wpisany został do rejestru poborowych. Jeżeli dana osoba zmieniła w międzyczasie miejsce zamieszkania, może ona w drodze wyjątku uzyskać zezwolenie na stawienie się przed komisją poborową nowego miejsca zamieszkania, o ile do dnia 1 kwietnia roku poboru wniesie do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej dla poprzedniego miejsca zamieszkania, podanie o pozwolenie na dopełnienie obowiązku stawienia się przed komisją poborową nowego miejsca zamieszkania.

**§ 121.** Poborowi przebywający tylko czasowo poza obrębem powiatu, w którym obowiązani są stawić się przed komisją poborową, a którzy z uzasadnionych powodów nie mogą stanąć przed właściwą komisją poborową, mogą na swą prośbę uczynić zadość stawieniu się przed komisją poborową miejsca ich pobytu w drodze delegacji.

**§ 122.** Prośby o zezwolenie na stawienie się do poboru w drodze delegacji mają być wnoszone do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej dla tej gminy, w której poborowy ten został wpisany do rejestru poborowych.

Prośby takie mogą być wnoszone najdalej do dnia 1 kwietnia tego roku, w którym dany poborowy obowiązany jest stanąć do poboru.

**§ 123.** Poborowi, którym udzielono zezwolenia na stawienie się do poboru w drodze delegacji, mają wykazać przy poborze tożsamość ich osoby w sposób usuwający wszelką wątpliwość.

Jeżeli poborowy nie może dostarczyć dowodów tożsamości lub dostarczony dowód nasuwa

wątpliwości, należy skierować poborowego do właściwej komisji poborowej.

**§ 124.** Zezwolenie na stawienie się do poboru w drodze delegacji ma być z reguły udzielane tylko na okres poboru głównego.

Zezwolenie na stawienie się do poboru w drodze delegacji przed dodatkowemi komisjami poborowemi może być udzielone tylko w przypadkach szczególnie ważnych.

Decyzje o udzieleniu zezwolenia na stawanie w drodze delegacji przed komisją poborową innego powiatu należy odnotować w listach poborowych władzy delegującej. W przypadku stawienia się poborowego przed właściwą komisją poborową mimo uzyskania zezwolenia na stawanie w drodze delegacji przed komisją poborową innego powiatu, należy zezwolenie unieważnić i zawiadomić niezwłocznie o tem władzę delegowaną.

**§ 125.** Równocześnie z udzieleniem zezwolenia na stawienie się do poboru w drodze delegacji powiatowa władza administracji ogólnej, udzielająca zezwolenia, przesyła władzy delegowanej w 2-ch egzemplarzach wyciąg z listy poborowej na danego poborowego. Wyniki poboru powinny być przez komisję poborową delegowaną wpisane do nadsyłanych wyciągów, przyczem kartę indywidualną sporządza się w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz wyciągu i karty indywidualnej przesyła władza delegowana władzy delegującej, zaś drugie egzemplarze tych dokumentów przechowuje u siebie w aktach.

Wyciągi z listy poborowej podpisują wszyscy członkowie komisji poborowej.

**§ 126.** Po otrzymaniu wyciągu z listy poborowej władza delegująca wpisuje decyzję komisji poborowej i dane ustalone przez tę komisję do listy poborowej i przesyła jej odpis wraz z wojskowym wyciągiem ewidencyjnym właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień, celem uzupełnienia ewidencji wojskowej.

**Do art. 37.**

**§ 127.** Pobór główny odbywa się na podstawie ogólnych i szczegółowych planów poboru.

Ogólny plan obejmuje terytorjalnie obszar całego województwa, zaś plan szczegółowy — obszar jednego powiatu lub miasta, wydzielonego z powiatowego związku samorządowego.

Ogólny plan poboru ustala wojewoda w porozumieniu z właściwym dowódcą okręgu korpusu.

Celem ułożenia ogólnego planu poboru powiatowe władze administracji ogólnej i zarządy miejskie miast, wydzielonych z powiatowego związku samorządowego, posiadające uprawnienia powiatowej władzy administracji ogólnej, mają co roku najdalej na 2 miesiące przed rozpoczęciem poboru głównego po porozumieniu się z właściwym powiatowym komendantem uzupełnień przesłać wojewódzkiej władzy administracji ogólnej wnioski, obejmujące ilość komisyj poborowych na obszarze danego powiatu (miasta) oraz miejsce ich urzędowania, podając jednocześnie ilość poborowych, wpisanych do list poborowych danego powiatu (miasta).

**§ 128.** Ogólny plan poboru powinien zawierać:

a) ilość komisyj poborowych na obszarze danego województwa,

b) miejsce urzędowania komisyj poborowych,

c) czas trwania poboru głównego w poszczególnych powiatach.

**§ 129.** Przy układaniu ogólnego planu poboru należy przestrzegać następujących zasad:

a) pobór główny, o ile nie został zarządzony przez Ministra Spraw Wojskowych w innym terminie, ma być przeprowadzony w czasie od 1 maja do 30 czerwca każdego roku;

b) pobór ma być przeprowadzony powiatami w siedzibach powiatowych władz administracji ogólnej. Poza siedzibą powiatowej władzy administracji ogólnej może być przeprowadzony pobór w przypadkach, gdy tego wymaga wzgląd na interes ludności i na prawidłowe przeprowadzenie poboru;

c) ilość poborowych, przeznaczonych do zbadania przez jedną komisję poborową w jednym dniu nie powinna zasadniczo przekraczać liczby 75. Badanie może się odbywać tylko przy świetle dziennem;

d) terminy urzędowania komisyj poborowych powinny być ułożone tak, aby do wszystkich komisyj poborowych na obszarze jednej powiatowej komendy uzupełnień mógł wejść kolejno ten sam personel wojskowy.

Jeżeli jednak przy zachowaniu tej zasady pobór nie mógłby być na obszarze danej powiatowej komendy uzupełnień ukończony w wyznaczonym terminie, należy wyznaczyć drugi skład personelu wojskowego dla tej komisji poborowej, do której pierwotnie wyznaczony personel wojskowy nie może wejść z braku czasu.

Jeżeli jedna komisja poborowa nie zdąży w danym powiecie (mieście) ukończyć poboru głównego w ustawowym czasie (pkt. a), należy na obszarze tego powiatu (miasta), o ile nie staną na przeszkodzie względy techniczne (podział list poborowych i t. p.), utworzyć w tym czasie równolegle pomocniczą komisję poborową, lecz tylko na taką ilość dni, jakąby zasadnicza komisja potrzebowała po upływie ustawowego czasu, aby pobór zakończyć. Taka komisja otrzymuje całkowity skład personalny, zarówno cywilny, jak i wojskowy, zgodnie z art. 17.

Podane wyżej zasady mają być przestrzegane również w stosunku do takich powiatowych komend uzupełnień, których obszar administracyjny należy do różnych województw. Kolejność urzędowania komisyj poborowych na obszarze takich powiatowych komend uzupełnień powinna być ułożona po porozumieniu się kierowników wojewódzkich władz administracji ogólnej z właściwym dowódcą okręgu korpusu;

e) w niedziele i święta kościoła rzymsko-katolickiego obrządku łacińskiego, zaś w okoli-

cach, zamieszkałych w znacznej liczbie przez obywateli obrządku grecko-katolickiego także w święta tego obrządku, a w okolicach zamieszkałych w większości przez obywateli wyznań niekatolickich lub niechrześcijańskich przez państwo uznanych, równie w najuroczystsze święta tych wyznań, tudzież w święta narodowe oraz w czasie przeprowadzania wyborów do ciał ustawodawczych i samorządowych, — nie należy dokonywać poboru.

**§ 130.** Po ustaleniu ogólnego planu poboru wojewódzka władza administracji ogólnej przesyła powiatowym władzom administracji ogólnej wyciągi z tego planu, dotyczące danych powiatów.

**§ 131.** Na podstawie wyciągów z ogólnego planu poboru, nadesłanych przez wojewódzkie władze administracji ogólnej, opracowują kierownicy władz przeprowadzających pobór w porozumieniu z właściwym powiatowym komendantem uzupełnień szczegółowy plan poboru dla danego powiatu lub miasta według następujących rubryk:

a) miejsce urzędowania komisji poborowej;

b) imienny skład komisji poborowej;

c) czas rozpoczęcia i trwania urzędowania kom. pob. (datę rozpoczęcia i ukończenia czynności kom. pob. w każdej miejscowości);

d) ilość poborowych w każdej gminie;

e) kolejność i datę stawania gmin do poboru;

f) ilość dni faktycznego urzędowania komisji poborowej w danym powiecie lub mieście, wydzielonem z powiatowego związku samorządowego;

g) datę odjazdu członków kom. pob.;

h) uwagi.

**§ 132.** Szczegółowy plan poboru przesyła kierownik władzy przeprowadzającej pobór do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w terminie przez nią wyznaczonym oraz podaje plan ten do wiadomości właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień.

**§ 133.** O terminie poboru głównego władze administracji ogólnej zawiadamiają ludność zapomocą obwieszczeń.

Treść obwieszczeń o poborze układa wojewódzka władza administracji ogólnej.

Obwieszczenia mają wymieniać prawną podstawę zarządzenia poboru i kategorje osób, podlegających poborowi, oraz zawierać pouczenie o trybie wnoszenia próśb o ulgi lub odroczenia czasu czynnej służby wojskowej, tudzież przepisy karne za niespełnienie obowiązku stawienia się przed komisją poborową. Obwieszczenia mają ponadto zawierać plan, podający terminy stawienia się poborowych według poszczególnych gmin oraz obowiązek przynoszenia ze sobą do poboru dokumentów, stwierdzających wykształcenie i zatrudnienie. Należy również wskazać, by poborowi zabierali ze sobą posiadane ewentualnie dokumenty, stwierdzające tożsamość osoby.

Obwieszczenia o poborze należy podać do publicznej wiadomości najmniej na dwa tygodnie przed rozpoczęciem poboru głównego przez nalepianie w miejscach najbardziej widocznych, a niezależnie od tego również w inny sposób na miejscu przyjęty.

Mogą być stosowane także imienne wezwania do stawienia się przed komisją poborową.

**§ 134.** Przy poborze danej gminy powinien być obecny przełożony gminy lub jego zastępca, a jeżeli nie zachodzą szczególne przeszkody, co najmniej jeden funkcjonarjusz z zarządu gminy. Pozatem przy poborze danej gromady powinien być obecny właściwy sołtys.

**§ 135.** Obowiązkiem przełożonych gmin lub ich zastępców oraz powołanych funkcjonarjuszów jest terminowe (punktualne) doprowadzenie poborowych do poboru umytych i w stanie trzeźwym oraz utrzymywanie porządku pomiędzy nimi. Przełożony gminy jest ponadto obowiązany do stwierdzenia tożsamości osób stających do poboru z jego gminy oraz do udzielania komisji wyjaśnień, dotyczących poborowych obecnych i nieobecnych. W rejestrach, które przełożony gminy ma obowiązek przynieść ze sobą, powinien on odnotować wszystkie przypadki niestawienia się poborowych do poboru.

**§ 136.** Kolejność stawania gmin do przeglądu lekarskiego w danym dniu oznacza przewodniczący komisji poborowej.

Po ustaleniu tej kolejności przełożeni gmin powinni natychmiast zebrać poborowych swej gminy i oczekiwać dalszych zarządzeń przewodniczącego.

**§ 137.** Jeżeli podlegający badaniu z powodu istnienia u niego pewnych chorób, anormalności fizycznych, mogących wywołać w nim zrozumiałe uczucie wstydu, zgłosi u przełożonego gminy prośbę o zbadanie go w nieobecności innych osób, nienależących do komisji poborowej, należy w miarę możności prośbę tę uwzględniać.

Po wprowadzeniu każdego poborowego do sali komisji poborowej urzędnik załatwiający sprawy wojskowe w powiatowej władzy administracji ogólnej sprawdza jego tożsamość i wydaje mu przygotowaną co najmniej na jeden dzień przedtem kartę indywidualną według wzoru Nr. 16, po umieszczeniu na tej karcie przez poborowego odcisku palca wskazującego prawej ręki.

Z kartą indywidualną zostaje poborowy skierowany do wagi oraz do pomiarów ciała. Osoba, wyznaczona do ważenia i mierzenia, wpisuje ustalone wymiary pod kontrolą jednego lekarza do karty indywidualnej.

**§ 138.** Dodatkowe komisje poborowe urzędują w siedzibie powiatowej komendy uzupełnień. W uzasadnionych przypadkach może wojewódzka władza administracji ogólnej w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu wyznaczyć jako miejsce urzędowania dodatkowej komisji poborowej również miejscowość, która nie jest siedzibą powiatowej komendy uzupełnień.

Dodatkowe komisje poborowe są właściwe dla wszystkich powiatów, położonych na obszarze danej powiatowej komendy uzupełnień.

Zaopatrzenie dodatkowych komisyj poborowych w potrzebne urządzenia i przybory należy do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej dla miejsca urzędowania dodatkowej komisji poborowej.

**§ 139.** Przewodniczącym dodatkowej komisji poborowej jest kierownik władzy, oznaczonej w art. 17 pkt. 1, właściwej dla miejsca urzędowania tej komisji lub jego zastępca.

**§ 140.** Skład osobowy dodatkowych komisyj poborowych, sposób ich zwoływania, zakres działania, tryb badania i kwalifikowania oraz sposób ich urzędowania jest taki sam, jaki ustalony został dla komisyj poborowych w czasie poboru głównego.

**§ 141.** Terminy urzędowania dodatkowych komisyj poborowych ustala kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej dla miejsca urzędowania tych komisyj w porozumieniu z każdą powiatową władzą administracji ogólnej, położoną na obszarze danej P. K. U. i z powiatowym komendantem uzupełnień.

**§ 142.** W stosunku do osób pochodzących z powiatu, w którym urzęduje dodatkowa komisja poborowa, wykonuje ona swe czynności w taki sam sposób, jak komisja poborowa w czasie poboru głównego.

Właściwe powiatowe władze administracji ogólnej przesyłają do powiatowych władz administracji ogólnej, organizujących dodatkowe komisje poborowe, wyciągi z list poborowych osób, pochodzących z innych powiatów, w dwóch egzemplarzach.

Orzeczenia o stopniu zdolności do służby wojskowej wydane przez dodatkową komisję poborową wpisuje się w tym wypadku tylko do obu egzemplarzy wyciągu, które podpisują wszyscy członkowie komisji. Kartę indywidualną należy sporządzać w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz wyciągu i karty indywidualnej powiatowa władza administracji ogólnej zwraca tej powiatowej władzy administracji ogólnej, która wyciągi nadesłała, zaś drugie egzemplarze tych dokumentów przechowuje u siebie w aktach. Właściwa powiatowa władza administracji ogólnej wpisuje dane, dotyczące wyniku przeglądu, do listy poborowej. Wpis ten podpisuje kierownik tej władzy. W rubryce „uwagi“ listy poborowej należy stwierdzić, że wpisu dokonano na podstawie wspomnianego wyżej wyciągu.

**§ 143.** Wyniki badań mężczyzn — członków rodzin poborowych, pochodzących z innych powiatów, stwierdzone przez dodatkową komisję poborową, należy wpisać do oddzielnych formularzy, sporządzonych w 2 egzemplarzach według wzoru Nr. 22. Jeden egzemplarz formularza pozostaje w aktach powiatowej władzy administracji ogólnej, która pobór przeprowadza, drugi egzemplarz władza ta przesyła do powiatowej władzy administracji ogólnej, która danego członka rodziny do zbadania przesyła.

Władza ta wpisuje wyniki badania mężczyzn-członków rodziny poborowego do księgi protokółów badań rodzin poborowych (wzór Nr. 20).

Fakt wpisania orzeczenia komisji poborowej do protokółu badań rodzin poborowych na podstawie wyciągu należy odnotować w rubryce „uwagi“ protokółu badań.

**Do art. 39.**

**§ 144.** Poborowych (ochotników) należy poddawać badaniu lekarskiemu według gmin w następującym porządku:

a) ochotników;

b) poborowych danego rocznika poborowego;

c) poborowych z lat poprzednich, których uznano za czasowo niezdolnych do czynnej służby wojskowej (kat. B);

d) osoby należące do roczników starszych, które z jakichkolwiek przyczyn nie stawiły się do poboru w latach ubiegłych.

**§ 145.** Orzeczenie lekarskie powinno zawierać: orzeczenie o stanie zdrowia i wniosek co do stopnia zdolności do służby wojskowej.

Orzeczenie o stanie zdrowia powinno zawierać:

a) o ile danego poborowego (ochotnika) uznano za zdolnego do czynnej służby wojskowej bez zastrzeżeń — określenie „zdolny“;

b) o ile danego poborowego uznano za zdolnego do czynnej służby wojskowej przy istnieniu pewnych wad fizycznych, a ochotnika przy istnieniu pewnych wad fizycznych, które w myśl instrukcji Ministra Spraw Wojskowych zezwalają na przyjęcie do służby ochotniczej — określenie „zdolny“ z dodaniem odpowiednich paragrafów przepisów o badaniu i ocenie fizycznej i psychicznej zdolności do służby wojskowej i krótkiego opisu stanów chorobowych;

c) o ile ochotnika uznano wprawdzie za zdolnego do czynnej służby wojskowej przy istnieniu pewnych wad fizycznych, które jednak w myśl instrukcyj Ministra Spraw Wojskowych nie zezwalają na przyjęcie do służby ochotniczej — słowa „niezdolny“ z dodaniem odpowiednich paragrafów przepisów o badaniu i ocenie fizycznej i psychicznej zdolności do służby wojskowej i krótkiego opisu stanów chorobowych;

d) o ile u poborowego (ochotnika) stwierdzono wady fizyczne, kwalifikujące do kategorji B, C, D lub E — określenie stanów chorobowych z podaniem ich głównych objawów oraz z wymienieniem paragrafów według przepisów o badaniu i ocenie fizycznej i psychicznej zdolności do służby wojskowej, którym stwierdzone stany chorobowe odpowiadają. W razie rozpoznania choroby zapomocą badań dodatkowych (rentgen, rozbiór plwocin, moczu i t. p.) należy powołać się na przeprowadzenie tych badań.

Wniosek lekarski powinien zawierać jedną z kategoryj, wymienionych w art. 39, odpowiadającą orzeczeniu o stanie zdrowia (w przypadkach

z pkt. a), b) i c) — „kat. A“, w przypadkach z punktu d) — „kat. B“ lub „kat. C“, lub „kat. D“ albo „kat. E“).

**§ 146.** Poborowi mogą być uznani za czasowo niezdolnych do czynnej służby wojskowej (kategorja B) tylko w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 21 lub 22 rok życia.

Poborowi, stający przed komisją poborową w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 rok życia, lub później, mogą być zakwalifikowani tylko do jednej z kategoryj A, C, D lub E.

Poborowi, zakwalifikowani do kategorji B podczas poboru głównego, mają ponownie stanąć przed komisją poborową podczas poboru głównego w następnym roku.

Poborowi, zakwalifikowani do kategorji B przez dodatkową komisję poborową, są obowiązani stawić się ponownie do przeglądu po upływie roku od chwili wydania orzeczenia przed najbliższą dodatkową komisję poborową.

**§ 147.** Orzeczenie i wniosek lekarski w stosunku do osób, nieobowiązanych do osobistego stawienia się przed komisją poborową z powodu cierpień wymienionych w §§ 107 i 108 mają być oparte na przedstawionych świadectwach lub zaświadczeniach.

W razie stwierdzenia przez lekarza rządowego w przypadkach przewidzianych w § 111, że obłożna choroba poborowego jest trwała i uniemożliwia stawienie się przed komisją poborową, komisja może powziąć na zasadzie orzeczenia pisemnego tego lekarza zaoczną decyzję o zdolności poborowego do służby wojskowej. Fakt wydania takiej decyzji należy uwidocznić w protokóle komisji poborowej i w rubryce „uwagi“ listy poborowej z podaniem liczby i daty orzeczenia lekarza rządowego, jego nazwiska i stanowiska służbowego.

**§ 148.** Badanie lekarskie poborowych (ochotników) ma być przeprowadzone według instrukcji dla lekarzy zawartej w wojskowych przepisach o badaniu i ocenie fizycznej i psychicznej zdolności do służby wojskowej.

Obaj lekarze komisji poborowej stawiają po zbadaniu stanu zdrowia poborowego (ochotnika) i uzgodnieniu swych opinij wspólny wniosek co do stopnia zdolności poborowego (ochotnika) do służby wojskowej.

Wyniki badań wpisuje się do karty indywidualnej. Orzeczenie i wniosek lekarzy wpisane do karty indywidualnej podpisują obaj lekarze. W wypadku dwóch odmiennych orzeczeń lekarskich każdy z lekarzy wpisuje i podpisuje w karcie indywidualnej swoje własne orzeczenie.

W razie stwierdzenia konieczności wysłania danej osoby na ekspertyzę szpitalną lub na leczenie przymusowe do szpitala publicznego, jeden z lekarzy komisji powinien wpisać wniosek ten do karty indywidualnej, podając cierpienia względnie chorobę, wymagającą ekspertyzy lub leczenia oraz uwidaczniając właściwe paragrafy wojskowych przepisów o badaniu i ocenie fizycznej zdolności do służby wojskowej, którym stwierdzone stany chorobowe odpowiadają.

Po podpisaniu orzeczenia i wniosku lekarskiego jeden z lekarzy komisji poborowej wręcza kartę indywidualną przewodniczącemu, poczem następuje wydanie przez komisję poborową orzeczenia o zdolności danej osoby do służby wojskowej, względnie odesłanie poborowego na ekspertyzę lub leczenie szpitalne.

**§ 149.** W razie różnicy zdań pomiędzy lekarzami komisji poborowej co do stopnia zdolności poborowego (ochotnika), do służby wojskowej orzeczenie komisji poborowej nie może zapaść, a natomiast:

a) w przypadku dwóch odmiennych orzeczeń lekarskich komisja poborowa przekazuje zbadanie zdolności poborowego (ochotnika) do służby wojskowej komisji rozpoznawczej;

b) w przypadkach zaś, gdy jeden z lekarzy nie może wydać orzeczenia, gdyż zdaniem jego konieczne jest badanie szpitalne (ekspertyza), komisja poborowa wydaje decyzję odesłania poborowego (ochotnika) na ekspertyzę do szpitala wojskowego.

W obu przypadkach przewodniczący powinien przestrzegać, aby orzeczenie każdego z lekarzy było wpisane do karty indywidualnej i do listy poborowej.

**§ 150.** W razie różnicy zdań pomiędzy lekarzami komisji poborowej co do konieczności odesłania poborowego na leczenie do szpitala publicznego obowiązuje tryb, przewidziany w § 149 pkt. b).

**§ 151.** Podstawą orzeczenia komisji poborowej o stopniu zdolności poborowego (ochotnika) do służby wojskowej jest orzeczenie i zgodny wniosek obu lekarzy komisji.

Orzeczeniu komisji poborowej należy nadać brzmienie, ustalone w art. 39 dla danej kategorji zdolności do służby wojskowej oznaczonej we wniosku lekarskim przy uwzględnieniu odnośnie ochotników przepisów § 321 pkt. a) i b).

**§ 152.** W przypadku zgłoszenia przez jednego z członków komisji poborowej sprzeciwu przeciwko zgodnemu wnioskowi obu lekarzy, przewodniczący zarządza wypowiedzenie się co do wniosku przez wszystkich członków komisji poborowej z wyjątkiem lekarzy. Jeżeli jeden z członków komisji wypowie się za wnioskiem lekarzy, wniesione sprzeciwy upadają i wniosek lekarzy staje się podstawą do wydania orzeczenia komisji poborowej.

W razie wypowiedzenia się wszystkich członków komisji poborowej przeciwko zgodnemu zdaniu obu lekarzy, przewodniczący przekazuje zbadanie zdolności poborowego do służby wojskowej komisji rozpoznawczej.

Wypowiedzenie się choćby jednego z członków komisji poborowej przeciw zgodnemu zdaniu obu lekarzy powinno być odnotowane w protokóle komisji poborowej, przyczem zdanie każdego

członka komisji ma być treściwie umotywowane i przez niego podpisane.

Wypowiadanie się w sprawie wniosku lekarskiego nie może odbywać się w sposób, dający badanym możność zapoznania się ze zdaniem poszczególnych członków komisji poborowej.

**§ 153.** Uznanych za zdolnych do służby wojskowej (kategorja A i C) wojskowy członek komisji poborowej przeznacza do właściwego rodzaju służby wojskowej, zależnie od ich kwalifikacyj fizycznych, umysłowych i fachowych.

Przeznaczenie ma być dokonane w myśl odpowiednich instrukcyj Ministra Spraw Wojskowych i wpisane do karty indywidualnej.

Na decyzję wojskowego członka komisji poborowej o przeznaczaniu do rodzajów służby wojskowej pozostali członkowie komisji wpływu nie mają. Do przeprowadzenia zmian nadanego przeznaczenia upoważniony jest powiatowy komendant uzupełnień.

**§ 154.** Podczas urzędowania komisji poborowej prowadzi się pod nadzorem przewodniczącego protokół imienny poboru oddzielnie za każdy dzień według wzoru Nr. 17.

**§ 155.** Do protokółu wpisywać należy imiennie wszystkich poborowych i ochotników, którzy w danym dniu stanęli do poboru, w kolejności stawania ich przed komisją poborową. Ponadto należy wpisywać poborowych zwolnionych od stawienia się przed komisją poborową z powodu cierpień wymienionych w §§ 107, 108 i 111.

**§ 156.** Po ukończeniu czynności komisji poborowej w danym dniu imienny protokół poboru powinien być zamknięty, porównany z listami poborowemi i podpisany przez wszystkich członków komisji poborowej.

Na końcu protokółu należy wpisywać wszelkie zastrzeżenia dotyczące akcji poboru, zgłoszone przez członków komisji poborowej.

**§ 157.** Orzeczenie wydane przez komisję poborową wpisuje przewodniczący osobiście do karty indywidualnej, poczem zarządza wpisanie do listy poborowej na podstawie tej karty danych, dotyczących wyników przeglądu oraz orzeczenia komisji poborowej. Kartę indywidualną otrzymuje następnie wojskowy członek komisji poborowej, który wpisuje do niej przeznaczenie, nadane poborowym (ochotnikom) kategorji A, kategorji C oraz poborowym, o których mowa w § 194. Po wykorzystaniu karty indywidualnej dla celów ewidencji wojskowej, należy ją zwrócić referentowi wojskowemu powiatowej władzy administracji ogólnej.

**§ 158.** Wszystkie wpisy i podpisy w karcie indywidualnej mają być dokonane czytelnie atramentem lub ołówkiem chemicznym. Ewentualne błędy powinny być omówione u dołu karty. Omówienie to podpisuje przewodniczący komisji. Wycieranie tekstu jest wzbronione. Omyłki muszą być przekreślone jednak tak, aby tekst skreślony był czytelny. Wszelkie poprawki przeprowadzone w listach poborowych muszą być przeprowadzone również w odpowiednich rubrykach karty indywidualnej.

Na kartach indywidualnych nie wolno czynić żadnych notatek lub zapisów, nieprzewidzianych obowiązującemi przepisami.

**§ 159.** Karty indywidualne przechowuje w archiwum właściwa powiatowa władza administracji ogólnej, dopóki władze przełożone nie wydadzą innych zarządzeń.

**§ 160.** Wpisane do listy poborowej orzeczenia lekarskie i orzeczenia komisji poborowej podpisuje przewodniczący i jeden z lekarzy w ten sposób, że lekarz umieszcza swój podpis w rubryce 19 listy poborowej, przewodniczący zaś w rubryce 20 tej listy, pod właściwemi wpisami, dotyczącemi każdego poborowego.

W razie różnicy zdań pomiędzy lekarzami komisji poborowej każdy lekarz — członek komisji poborowej obowiązany jest podpisać w rubryce 19 listy poborowej swoje własne orzeczenie, uzasadniając je krótko w protokóle komisji poborowej w rubryce „zastrzeżenia członków komisji“.

W stosunku do poborowych, którzy zostają wysłani na ekspertyzę lekarską, względnie do komisji rozpoznawczej lub na leczenie do szpitala publicznego, należy pod datą stawienia się do poboru umieścić datę wydania ostatecznego orzeczenia lekarskiego, powziętego po powrocie poborowego z ekspertyzy względnie ze szpitala publicznego lub datę wydania przez komisję rozpoznawczą ostatecznego orzeczenia.

**§ 161.** Wszystkim osobom zakwalifikowanym do kategorji A, B i E wydaje przewodniczący komisji poborowej zaświadczenia według wzoru Nr. 18 i 19 (dla kategorji E), zawierające orzeczenie komisji poborowej. Zaświadczenia te są różnokolorowe zależnie od kategorji, do której stający do poboru został zakwalifikowany, a mianowicie: dla poborowych zakwalifikowanych do kat. A — koloru różowego, — do kat. B — koloru zielonego i — do kat. E — koloru białego (wzór Nr. 19).

Poborowym zaliczonym do pospolitego ruszenia z bronią (art. 39 kat. C, art. 7 ustęp 4, art. 36 ustęp 2) oraz zaliczonym do pospolitego ruszenia bez broni (art. 39 kat. D i art. 57) wydaje powiatowy komendant uzupełnień lub wojskowy członek komisji poborowej zaświadczenie wojskowe według wzoru, ustalonego instrukcją Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 162.** Wojskowe dokumenty (książeczki stanu służby oficerskiej, książeczki wojskowe i t. p.) doręcza się poszczególnym osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, przez zarządy gmin w czasie, oznaczonym przez władze wojskowe.

Przy doręczaniu dokumentów wojskowych obowiązuje tryb przewidziany w art. 24 — 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

**§ 163.** Powiatowe władze administracji ogólnej są obowiązane czuwać nad terminowem

doręczaniem przez zarządy gmin dokumentów wojskowych, przesłanych im przez władze wojskowe celem doręczenia.

**§ 164.** Zagubienie, zniszczenie lub odmowa przyjęcia dokumentu wojskowego, wzywającego do służby wojskowej nie zwalnia osoby wezwanej od stawienia się do właściwej formacji wojskowej w terminie, w dokumencie tym uwidocznionym.

**§ 165.** W razie utraty dokumentu, stwierdzającego stosunek do służby wojskowej, należy w terminie dni 14 prosić właściwe władze o duplikat dokumentu.

Duplikaty zaświadczeń o zgłoszeniu się do rejestru wydają właściwe zarządy gmin (urzędy konsularne) na pisemną prośbę zainteresowanego.

Jako właściwy należy rozumieć ten zarząd gminy (urząd konsularny), w którego rejestrze poborowych zapisany jest starający się o duplikat.

Duplikaty zaświadczeń wystawione osobom zakwalifikowanym do kategorji A, B i E, wydaje na pisemną prośbę ta powiatowa władza administracji ogólnej, w której listach poborowych wpisany jest proszący o duplikat.

Do podania o wydanie duplikatu dokumentu poborowego, wystawionego dla zakwalifikowanych do kategorji A i B, należy dołączyć dowód, stwierdzający, że utrata dokumentu została zgłoszona we właściwym posterunku lub w komisarjacie policji państwowej.

Właściwym posterunkiem (komisarjatem) policji państwowej jest ten, w którego rejonie utrata dokumentu miała miejsce.

Duplikaty dokumentów poborowych, stwierdzających całkowitą niezdolność do służby wojskowej (kat. E), wydają na pisemną prośbę te powiatowe władze administracji ogólnej, w których listach poborowych jest zapisany żądający duplikatu przy przestrzeganiu zasady, że proszący o duplikat powinien ogłosić utratę dokumentu jednorazowo w Dzienniku Wojewódzkim tego województwa, na którego obszarze utrata dokumentu nastąpiła, a na obszarze m. st. Warszawy w Warszawskim Dzienniku Wojewódzkim dla obszaru m. st. Warszawy. Dziennik ten powinien być w jednym egzemplarzu dołączony do podania o wydanie duplikatu. Duplikat nie może być wydany wcześniej, niż po upływie 30 dni od ogłoszenia utraty dokumentu. Od osób, wykazujących się świadectwem ubóstwa, przyjmie administracja Dziennika Wojewódzkiego (Warszawskiego Dziennika Wojewódzkiego) ogłoszenia bezpłatnie.

Osoby zamieszkałe stale lub czasowo przebywające zagranicą zgłaszają utratę dokumentu poborowego (bez ogłaszania w dziennikach) we właściwym urzędzie konsularnym, a zamieszkali na obszarze W. M. Gdańska — u Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku i wnoszą za pośrednictwem tych urzędów prośby o wydanie duplikatu do tej powiatowej władzy administracji ogólnej w kraju, która wydała oryginał utraconego dokumentu.

**§ 166.** Utratę dokumentu wojskowego (książeczki stanu służby oficerskiej, zaświadczenia wojskowego, książeczki wojskowej lub karty mobilizacyjnej) należy zgłosić natychmiast w posterunku lub komisarjacie policji państwowej, na którego obszarze utrata nastąpiła.

Posterunek (komisarjat) policji państwowej po spisaniu w tej sprawie protokółu wydaje zainteresowanemu poświadczenie o zgłoszeniu utraty dokumentu.

Utratę książeczki stanu służby oficerskiej (książeczki wojskowej, zaświadczenia wojskowego) należy ponadto ogłosić jednorazowo w Dzienniku Wojewódzkim tego województwa, na którego obszarze utrata dokumentu nastąpiła, a na obszarze m. st. Warszawy—w Warszawskim Dzienniku Wojewódzkim dla obszaru m. st. Warszawy. Od osób wykazujących się świadectwem ubóstwa, administracja Dziennika Wojewódzkiego (Warszawskiego Dziennika Wojewódzkiego) przyjmuje ogłoszenie bezpłatnie. Duplikaty książeczek stanu służby oficerskiej, książeczek wojskowych lub zaświadczeń wojskowych oraz nowe karty mobilizacyjne (w miejsce zagubionych, skradzionych lub zniszczonych) wydaje właściwa powiatowa komenda uzupełnień na podstawie podania wniesionego w sposób, ustalony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Do podania o duplikat książeczki stanu służby oficerskiej (książeczki wojskowej, zaświadczenia wojskowego) należy dołączyć poświadczenie posterunku (komisarjatu) policji państwowej o zgłoszeniu utraty dokumentu wojskowego oraz Dziennik Wojewódzki (Warszawski Dziennik Wojewódzki dla obszaru m. st. Warszawy), w którym utrata dokumentu została ogłoszona.

Osoby, które utraciły wojskowy dokument osobisty z powodu klęski żywiołowej (pożar, powódź i t. p.) są wolne od zgłaszania utraty dokumentu w posterunku (komisarjacie) policji państwowej i od ogłaszania utraty dokumentu w dzienniku wojewódzkim, o ile do podania dołączą zaświadczenie zarządu gminy lub posterunku (komisarjatu) policji państwowej, że dokument wojskowy uległ zniszczeniu na skutek klęski żywiołowej z wymienieniem rodzaju tej klęski.

Wydanie duplikatu książeczki stanu służby oficerskiej (książeczki wojskowej, zaświadczenia wojskowego) może nastąpić po upływie 30 dni od ogłoszenia utraty w Dzienniku Wojewódzkim (Warszawskim Dzienniku Wojewódzkim dla obszaru m. st. Warszawy), a w razie przedstawienia zaświadczenia o utracie dokumentu wskutek klęski żywiołowej — niezwłocznie po wniesieniu podania.

Wydanie nowej karty mobilizacyjnej powinno nastąpić natychmiast po zgłoszeniu jej utraty w posterunku (komisarjacie) policji państwowej i wniesieniu podania.

Do podania o wydanie nowej karty mobilizacyjnej należy dołączyć tylko poświadczenie posterunku (komisarjatu) policji państwowej o zgłoszeniu utraty.

Osoby stale zamieszkałe lub czasowo przebywające zagranicą zgłaszają utratę wojskowego dokumentu osobistego (bez ogłaszania w dziennikach) we właściwym urzędzie konsularnym, a za-

mieszkali na obszarze W. M. Gdańska — u Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku i wnoszą za pośrednictwem tych urzędów do właściwej powiatowej komendy uzupełnień w kraju prośby o wydanie duplikatu.

**§ 167.** Osoby, które w ciągu 14 dni, licząc od dnia utraty dokumentu wojskowego, nie wniosą podania wraz z wymaganemi załącznikami o wydanie duplikatu dokumentu, będą uważane za nieposiadające dokumentów wojskowych z własnej winy i pociągane do odpowiedzialności na podstawie art. 100 punkt 5.

**§ 168.** Ustalenia wieku poborowego w przypadkach przewidzianych w § 104 dokonuje komisja poborowa na podstawie orzeczenia lekarzy tej komisji oraz ewentualnie przedstawionych przez zainteresowanego dokumentów (paszport, dowód osobisty, świadectwa szkolne) świadczących pośrednio o jego wieku. Ostateczna decyzja w każdym z omówionych powyżej przypadków należy do komisji poborowej (głównej lub dodatkowej).

Orzeczenie i wniosek lekarski, dotyczący ustalonego wieku wpisuje się u dołu rubryki 19, zaś orzeczenie komisji poborowej do rubryki 20 listy poborowej.

Przy stwierdzaniu daty urodzenia na podstawie dokumentu należy uważać za miarodajną wyłącznie metrykę urodzenia.

W przypadku późniejszego urzędowego stwierdzenia właściwej daty urodzenia poborowego powiatowa władza administracji ogólnej zarządza potrzebne sprostowanie.

Podoficerowie i szeregowcy, odbywający czynną służbę wojskową, o ile kwestjonują przynależność do rocznika, z którym odbywają służbę, powinni udowodnić to aktem urodzenia. Sprawy takie rozstrzyga właściwa powiatowa władza administracji ogólnej, kierując się § 178.

Jeżeli podoficer (szeregowiec) nie może twierdzenia swego poprzeć aktem urodzenia, powiatowa władza administracji ogólnej załatwia podanie odmownie, zawiadamiając o tem zainteresowanego. Przepisy § 104 i niniejszego o ustalaniu wieku przez komisję poborową mają zastosowanie tylko do poborowych aż do chwili stawienia się do poboru włącznie i nie mogą być stosowane do podoficerów i szeregowców służby czynnej.

**Do art. 40.**

**§ 169.** Prośbę o ponowne zbadanie stanu zdrowia i zmianę orzeczenia komisji poborowej o zdolności fizycznej do służby wojskowej należy wnieść do tej powiatowej władzy administracji ogólnej, w której listach poborowych jest dana osoba wpisana.

W razie wyraźnego kalectwa (utrata ręki, nogi, oka, kilku palców i t. p.), powinien przełożony gminy na podaniu wymienić okoliczności wśród których kalectwo nastąpiło.

**§ 170.** Powiatowa władza administracji ogólnej przekazuje te prośby niezwłocznie lekarzowi powiatowemu (rządowemu), który powinien stwierdzić:

a) czy zgłoszona przez daną osobę choroba lub ułomność powstała lub mogła powstać po stawieniu się tej osoby do poboru;

b) czy choroba lub ułomność czyni daną osobę faktycznie niezdolną do czynnej służby wojskowej i uzasadnia ponowne przedstawienie jej komisji poborowej.

Ocenę swoją lekarz powiatowy (rządowy) wydaje wyłącznie na podstawie wyników badań przez siebie przeprowadzonych.

Przedstawione przez poborowego świadectwa lekarzy wolnopraktykujących (zdjęcia rentgenologiczne) nie mogą w niczem krępować zdania i oceny lekarza powiatowego (rządowego).

**§ 171.** Powiatowa władza administracji ogólnej wydaje decyzję po otrzymaniu opinji lekarza powiatowego. Przychylna decyzja powoduje równoczesne wezwanie poborowego przed komisję poborową w najbliższym terminie jej urzędowania. Ponowny przegląd należy w zasadzie przeprowadzić przed doręczeniem poborowemu karty powołania. Prośby o ponowny przegląd osób, które już otrzymały karty powołania należy przesyłać formacjom wojskowym, celem wzięcia pod uwagę przy przeglądzie lekarskim po wcieleniu do szeregów.

**§ 172.** Wezwanie poborowego z urzędu do ponownego przeglądu w komisji poborowej na podstawie art. 40 może nastąpić także bez uprzedniego zbadania go przez lekarza powiatowego (rządowego), jednak na podstawie uzasadnionego wniosku władzy administracji ogólnej lub władzy wojskowej, stwierdzającego zmianę stanu zdrowia (kalectwo) poborowego po wydaniu orzeczenia o jego zdolności do służby wojskowej. W tych przypadkach decyzję w sprawie ponownego przedstawienia poborowego komisji poborowej wydaje powiatowa władza administracji ogólnej.

**§ 173.** Poborowi przedstawieni ponownie komisji poborowej w trybie art. 40, o ile nie są dotknięci widocznem kalectwem mają być wysyłani przed powzięciem decyzji przez komisję poborową na ekspertyzę szpitalną.

**§ 174.** Wyniki ponownego badania oraz orzeczenie komisji poborowej należy wpisać do listy poborowej, w miejscu przeznaczonem na zapisanie wyników przeglądu przy dalszych stawiennictwach. W rubryce „uwagi" listy poborowej i protokółu komisji poborowej przewodniczący uzasadnia krótko ponowny przegląd, przytaczając liczbę i datę aktu w tej sprawie i podpisuje tę adnotację.

W razie zmiany poborowemu w drodze ponownego przeglądu kategorji A na inną należy wymienić wydane w swoim czasie zaświadczenie o stawieniu się do poboru na nowy dokument, odpowiadający nowemu orzeczeniu komisji poborowej.

**Do art. 41.**

**§ 175.** Niewłaściwe lub wadliwe orzeczenie komisji poborowej może być uchylone w dro-

dze nadzoru z urzędu lub na wniosek powiatowej władzy administracji ogólnej.

**§ 176.** W przypadku uchylenia orzeczenia komisji poborowej w drodze nadzoru z powodu stwierdzonej jego wadliwości (art. 41) wojewódzka władza administracji ogólnej zarządza przedstawienie danej osoby właściwej komisji poborowej.

Jeżeli orzeczenie o zdolności poborowego do służby wojskowej uchylone zostało w drodze nadzoru jako wydane przez niewłaściwą komisję poborową, wojewódzka władza administracji ogólnej powinna wskazać:

a) które orzeczenie komisji poborowej jest ważne o ile w stosunku do poborowego wydano więcej orzeczeń;

b) przez jaką komisję poborową jako właściwą powinien poborowy być ponownie zbadany, o ile istniało tylko jedno orzeczenie komisji poborowej, uchylone następnie w drodze nadzoru.

Uchylenie orzeczenia komisji poborowej w drodze nadzoru i ponowne przedstawienie danej osoby komisji poborowej, może nastąpić tylko w okresie wieku poborowego.

**§ 177.** Wezwanie poborowych do stawienia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą w sprawach, wynikających z art. 41 i 45, uskutecznia powiatowa władza administracji ogólnej.

**§ 178.** Jeżeli poborowy zostanie przeniesiony na podstawie aktu urodzenia lub decyzją komisji poborowej do rocznika młodszego, nieobjętego jeszcze wiekiem poborowym, a w stosunku do niego wydane już było orzeczenie komisji poborowej w sprawie zdolności do służby wojskowej, orzeczenie to podlega uchyleniu w drodze nadzoru na podstawie art. 41 ustawy. Poborowy taki ma być skreślony z list poborowych niewłaściwego rocznika i wpisany do rejestru właściwego rocznika, przyczem obowiązany jest stawić się do poboru z właściwym rocznikiem, celem ustalenia zdolności do służby wojskowej.

Gdyby taki poborowy wskutek mylnego zapisu do starszego rocznika odbywał czynną służbę wojskową, władze administracji ogólnej powinny przed uchyleniem orzeczenia komisji poborowej zawiadomić właściwą P. K. U. o konieczności przeniesienia go do rocznika młodszego i zażądać oświadczenia, czy mimo przeniesienia do rocznika młodszego chce pozostać w szeregach w charakterze ochotnika. Osoba taka musi odpowiadać warunkom, wymaganym od ochotników w myśl art. 70 ustawy i §§ 314 oraz 315. W razie potwierdzającym dana osoba powinna przedstawić właściwej P. K. U. w drodze służbowej prośbę o przyjęcie do służby wojskowej w charakterze ochotnika z dołączeniem dokumentów i zobowiązań, wymaganych w myśl §§ 314 i 315. Prośby te mają być przez P. K. U. załatwiane przychylnie, o ile nie zachodzą ustawowe przeszkody. O wyrażeniu przez daną osobę zgody na pozostanie w szeregach oraz o przyjęciu tego zgłoszenia, jak również o odmowie pozostania w szeregach lub o nieprzyjęciu zgłoszenia do ochotniczej służby wojskowej powiatowy komendant uzupełnień zawiadamia właściwą wojewódzką władzę administracji ogólnej, która wyda jedną z następujących decyzyj:

a) w razie przyjęcia ochotniczego zgłoszenia danej osoby do pozostania w służbie wojskowej — przenosi ją do właściwego rocznika z pozostawieniem w mocy orzeczenia komisji poborowej o zdolności do czynnej służby wojskowej; powiatowa władza administracji ogólnej skreśla taką osobę z list poborowych niewłaściwego rocznika, wpisuje ją do listy ochotników oraz poleca wpisać ją do rejestru właściwego rocznika, zawiadamiając o tem P. K. U., celem przeprowadzenia zmiany roku urodzenia w ewidencji wojskowej;

b) w pozostałych przypadkach — przenosi ją do właściwego rocznika i uchyla orzeczenie komisji poborowej o zdolności do służby wojskowej; powiatowa władza administracji ogólnej skreśla taką osobę z list poborowych niewłaściwego rocznika i poleca wpisać ją do rejestru właściwego rocznika, zawiadamiając o tem P. K. U. celem przeprowadzenia zwolnienia danej osoby z szeregów. Powołanie takiej osoby do odbycia dalszej czynnej służby wojskowej nastąpi po zakwalifikowaniu jej do kategorji A przy poborze danego rocznika.

Jeżeli poborowy na podstawie aktu urodzenia lub decyzją komisji poborowej zostanie przeniesiony do innego rocznika, jednak już objętego wiekiem poborowym lub starszego, należy poborowego skreślić z listy poborowej niewłaściwego rocznika. Jeżeli w tym przypadku w stosunku do poborowego wydane było orzeczenie komisji poborowej o zdolności do służby wojskowej, orzeczenie to nie podlega uchyleniu. Pozostaje ono ważne nadal i podlega przeniesieniu do list poborowych właściwego rocznika. Jeżeli poborowy zakwalifikowany był do kategorji A, jednak nie został jeszcze wcielony do szeregów, powołanie do czynnej służby wojskowej powinno nastąpić w w najbliższym terminie wcielenia do szeregów. Gdyby jednak poborowy odbywał już czynną służbę wojskową, powinien on ją pełnić nadal do czasu wysłużenia okresu służby czynnej, ustalonego dla danego rodzaju wojska.

**Do art. 43.**

**§ 179.** Jeżeli lekarze komisji poborowej nie mogą ustalić wady lub określić cierpienia, na które badany uskarża się, względnie które lekarze zauważyli przy badaniu oraz w razie konieczności obserwacji dłuższej, lub specjalnego badania danej wady (cierpienia), lekarze komisji poborowej obowiązani są wystąpić z wnioskiem o odesłanie badanego do szpitala wojskowego, celem zbadania wady lub choroby (ekspertyza lekarska) i wydania właściwego orzeczenia.

**§ 180.** Poborowy powinien być odesłany na ekspertyzę do szpitala wojskowego również w tych przypadkach, gdy jeden z lekarzy nie może wydać orzeczenia, ponieważ jego zdaniem konieczne jest badanie szpitalne.

**§ 181.** Poborowych, u których stwierdzono dwa lub więcej stanów chorobowych, ograniczających w różnym stopniu zdolność do służby wojskowej, należy zakwalifikować do kategorji odpowiadającej cierpieniu ograniczającemu najbardziej zdolność do służby wojskowej. Jeżeli to właśnie cierpienie wymaga ekspertyzy szpitalnej, wówczas ekspertyza musi być przeprowadzona.

Jeżeli cierpienie najbardziej ograniczające zdolność poborowego do służby wojskowej może być przez obu lekarzy komisji poborowej dostatecznie rozpoznane, powinno być na tej zasadzie wydane ostateczne orzeczenie o stanie zdrowia bez względu na to, czy pozostałe cierpienia, mniej zdolność ograniczające, wymagają ekspertyzy, czy też jej nie wymagają. W tych przypadkach nie należy przeprowadzać ekspertyzy stanów chorobowych mniej ograniczających zdolność do służby wojskowej. Te stany chorobowe muszą być jednak przez lekarzy w orzeczeniu wymienione.

**§ 182.** Lekarze komisji poborowej nie mogą być krępowani żadnemi względami przy powzięciu decyzji w sprawie wysłania poborowego na ekspertyzę lekarską.

**§ 183.** Lekarz wojskowy wskazuje komisji właściwy szpital wojskowy, do którego poborowy ma być odesłany, przestrzegając przytem zasad podanych w rozkazach władz przełożonych.

**§ 184.** Wysyłanie poborowych na ekspertyzę szpitalną zarządza przewodniczący komisji poborowej, przesyłając równocześnie dla każdego poborowego w zamkniętej kopercie kartę służbową, wystawioną według wzoru Nr. 23, do wskazanego przez lekarza wojskowego szpitala.

Poborowemu należy wydać bilet na przejazd do szpitala i zpowrotem do miejsca zamieszkania.

Poborowi, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, iż mogą dopuścić się nadużyć lub ucieczki, będą odesłani pod eskortą Policji Państwowej. W takich przypadkach karty służbowe dla tych poborowych wręcza się eskortującemu.

Koszty eskorty policyjnej będą pokrywane z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Bilety na przejazd wydaje powiatowa władza administracji ogólnej.

**§ 185.** Zgłoszenie się poborowego do szpitala wojskowego wraz z dokumentami musi nastąpić niezwłocznie po wysłaniu go na ekspertyzę szpitalną.

Szpitale wojskowe są obowiązane przyjąć zgłoszenie poborowego o każdej porze.

**§ 186.** Szpitale przeprowadzają ekspertyzę lekarską w myśl obowiązujących przepisów w czasie możliwie rychłym.

Orzeczenie szpitalne ma być wpisane do otrzymanej z komisji poborowej karty służbowej (wzór Nr. 23) i powinno zawierać diagnozę lekarską i kwalifikację do służby wojskowej, a w razie zakwalifikowania poborowego do kat. A lub C. również te rodzaje służby wojskowej, do których poborowy nie nadaje się ze względu na swój stan zdrowia. Tak uzupełniona karta służbowa ma być przesłana natychmiast po zbadaniu poborowego listem poleconym albo książką doręczeń jako przesyłka poufna do właściwej komisji poborowej lub, o ile ta już nie urzęduje, do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Po zbadaniu szpital skierowuje poborowego do miejsca wskazanego w bilecie na przejazd wydanym mu przez powiatową władzę administracji ogólnej.

**§ 187.** Komisja poborowa albo powiatowa władza administracji ogólnej, po otrzymaniu orzeczenia szpitalnego zarządza w razie potrzeby wezwanie poborowego przed komisję poborową w najbliższym terminie jej urzędowania, celem powzięcia na podstawie orzeczenia szpitalnego ostatecznej decyzji o jego zdolności do służby wojskowej w myśl art. 39.

**§ 188.** Lekarze komisji poborowej nie mogą zmieniać orzeczeń szpitali wojskowych. Takie orzeczenia mogą być jednak zakwestjonowane przez lekarzy komisji poborowej ze stanowiska wiedzy lekarskiej. W razie zakwestjonowania tych orzeczeń przewodniczący komisji odsyła poborowego na ogólnych zasadach do wojskowego szpitala okręgowego, celem powtórnego zbadania.

Badanie lekarskie w wojskowych szpitalach okręgowych powinno się odbywać w tych przypadkach co najmniej przez 2-ch lekarzy ze współudziałem komendanta szpitala.

Takie orzeczenia szpitali okręgowych nie podlegają zakwestjonowaniu przez lekarzy komisji poborowej.

**§ 189.** Jeżeli wada lub ułomność, stwierdzona u poborowego, da się wyleczyć w ciągu 4 miesięcy, może komisja poborowa skierować go z kartą służbową według wzoru Nr. 24 do wskazanego przez lekarza powiatowego szpitala publicznego, posiadającego oddział potrzebny do leczenia danej choroby.

Zasadniczo mogą być poddawani przymusowemu leczeniu tylko tacy poborowi, którzy po wyleczeniu względnie usunięciu wad cielesnych lub ułomności będą mogli być zakwalifikowani do kategorji A i odbyć czynną służbę wojskową.

Poborowy jest obowiązany poddać się decyzji komisji poborowej co do przymusowego leczenia.

**§ 190.** Przymusowemu leczeniu nie podlegają wady lub ułomności, których usunięcie mogłoby wywołać inne komplikacje zagrażające zdrowiu lub życiu danej osoby, albo których usunięcie mogłoby nastąpić tylko przez zabieg chirurgiczny. W takich przypadkach wymagana jest zgoda danej osoby.

**§ 191.** Po wyleczeniu poborowego szpital kieruje go do miejsca zamieszkania i przesyła natychmiast orzeczenie lekarskie do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, która powołuje daną osobę do przeglądu przed najbliższą dodatkową komisję poborową.

**§ 192.** Koszty przejazdu poborowych na leczenie do szpitali cywilnych ponosi Skarb Państwa; pokrywa się je z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej.

Koszty pobytu poborowego w szpitalu mają być pokryte w myśl ogólnych przepisów o pokrywaniu kosztów za leczenie w szpitalach publicznych.

**§ 193.** Powiatowej władzy administracji ogólnej i jej organom wykonawczym służą w stosunku do poborowego, poddanego przymusowemu leczeniu, wszystkie uprawnienia, wynikające z art. 47.

**Do art. 44.**

**§ 194.** Jeżeli lekarze komisji poborowej przy badaniu poborowego powezmą uzasadnione podejrzenie, że wada fizyczna została spowodowana umyślnie w tym celu, ażeby spowodować całkowitą lub częściową niezdolność do służby wojskowej, wydają oni orzeczenie lekarskie odpowiadające stwierdzonej wadzie fizycznej. W przypadkach zakwalifikowania poborowego na podstawie takiej wady do kategorji B, C lub D, lekarze komisji poborowej stawiają jednocześnie wniosek o przeznaczenie go do czynnej służby wojskowej w takim rodzaju wojska, w którym stwierdzona wada fizyczna pozwala na odbycie jakiejkolwiek służby.

Komisja poborowa wydaje w tych przypadkach na podstawie wniosku lekarzy orzeczenie o zdolności poborowego do służby wojskowej według brzmienia jednej z kategoryj art. 39 z dodaniem następującej decyzji: „poborowy może być powołany do czynnej służby wojskowej w .......... (wymienić rodzaj wojska)“. Poborowym tym wydaje się obowiązujący dla danej kategorji dokument lub zaświadczenie (§ 161 ust. 1 i 2), przestrzegając, aby dodatkowa decyzja komisji poborowej o możności powołania była w tych dokumentach umieszczona.

Poborowi, zakwalifikowani do kategorji B, obowiązani są stawić się po upływie roku ponownie przed komisją poborową, celem uregulowania stosunku do służby wojskowej (§ 146), a jeżeli zostali na podstawie dodatkowej decyzji komisji poborowej wcieleni do szeregów, otrzymują w tym celu urlop okolicznościowy.

Powołanie i wcielenie takich osób do odbycia czynnej służby wojskowej przeprowadzają powiatowi komendanci uzupełnień po ustaleniu prawomocnym wyrokiem sądowym rozmyślnego wywołania choroby lub uszkodzenia cielesnego, w celu uchylenia się od obowiązku czynnej służby wojskowej w granicach wieku, przewidzianych w art. 36, po odbyciu kary, jeśli wyrok lub pobudki czynu karygodnego nie spowodowały wykluczenia tych osób od służby wojskowej.

**§ 195.** Niezależnie od postanowień § 194 w każdym przypadku podejrzenia poborowego o samouszkodzenie ciała, tak u zakwalifikowanych do kategorji A lub E, jako też u wymienionych w § 194, komisja poborowa powinna spisać protokół z dokładnem podaniem orzeczenia lekarzy-członków komisji poborowej. Protokół ten mają podpisać przewodniczący i wszyscy członkowie komisji.

Powiatowa władza administracji ogólnej przesyła takie protokóły niezwłocznie po poborze do właściwego prokuratora.

Komisje poborowe mogą w przypadkach z art. 44 korzystać w całej rozciągłości z art. 43 ustęp ostatni w sprawie leczenia w szpitalach publicznych.

**§ 196.** Jeżeli przed komisją poborową (również w przypadkach z art. 40) staje osoba, obarczona kalectwem względnie chorobą, a zachodzi podejrzenie, że kalectwo lub choroba zostały wywołane rozmyślnie w tym celu, ażeby spowodować całkowitą lub częściową niezdolność do służby wojskowej, przewodniczący komisji poborowej powinien zażądać od poborowego świadectwa lekarza, który go operował względnie leczył. Świadectwo to powinno stwierdzać, że cierpienie nie zostało wywołane rozmyślnie lub, że usunięcie brakujących członków nastąpiło wskutek choroby lub nieszczęśliwego wypadku. Z osobą, która nie może przedłożyć takiego świadectwa, należy postąpić w myśl § 194 i 195.

**Do art. 45 i 46.**

**§ 197.** Do rozstrzygnięcia spraw, wyszczególnionych w art. 45 ustęp 1 i 2, oraz unieważnienia na tej zasadzie orzeczeń komisji poborowej upoważnia się właściwych wojewodów w porozumieniu z dowódcami okręgów korpusów.

W razie nieosiągnięcia porozumienia akta sprawy powinny być przedłożone Ministrowi Spraw Wewnętrznych, który rozstrzyga w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

**§ 198.** Powiatowe władze administracji ogólnej, do których wiadomości doszły fakty wymienione w art. 45 ustęp 1 i 2 bądź od władz i urzędów, bądź od osób prywatnych lub które stwierdziły takie fakty z urzędu, obowiązane są przeprowadzić w tej sprawie niezwłocznie dochodzenia i przedstawić następnie całokształt sprawy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej. Władza ta powinna sprawę rozpatrzyć, przeprowadzić dodatkowe dochodzenia i rozstrzygnąć sprawę zależnie od wyników dochodzeń.

**§ 199.** Przedstawienie komisji rozpoznawczej osób, objętych art. 45 ustęp 1 i 2, może nastąpić dopiero po wydaniu decyzji, unieważniającej zakwestjonowane przeoczenie komisji poborowej.

Osoby, które zostały uznane przez komisję rozpoznawczą za zdolne do czynnej służby wojskowej (kategorja A) przed upływem 38 lat życia obowiązane są odbyć tę służbę na ogólnych zasadach.

Jeżeli osoby zostaną zakwalifikowane przez komisję rozpoznawczą do kategorji A po upływie 38 lat życia, komisja rozpoznawcza zalicza je w dniu wydania tego orzeczenia do pospolitego ruszenia z bronią.

**§ 200.** Władze wojskowe, powiadomione o przypadkach z art. 45 ustęp 1 lub 2 powinny

sprawy te przekazywać natychmiast właściwym władzom administracji ogólnej.

Sądy powszechne obowiązane są zawiadamiać o stwierdzonym przez siebie przypadku z art. 45 ust. 1 i 2 właściwe wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Sądy wojskowe zawiadamiają o takich wypadkach właściwego dowódcę okręgu korpusu, który akta sprawy przekazuje wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

**§ 201.** Ustalenie w drodze administracyjnej faktu udawania przez poborowego przy poborze choroby lub ułomności, z powodu której komisja poborowa wydała orzeczenie, nieodpowiadające istotnemu stanowi zdrowia poborowego, należy do powiatowej władzy administracji ogólnej.

**§ 202.** W wypadkach z art. 46 orzeczenie komisji poborowej staje się samo przez się nieważne, zaś powiatowa władza administracji ogólnej unieważnia wpisy, dotyczące orzeczenia komisji poborowej w listach poborowych i przedkłada akta sprawy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, celem zarządzenia przedstawienia poborowego przed komisję rozpoznawczą.

Osoby takie, w razie uznania ich za zdolne do czynnej służby wojskowej, będą obowiązane służbę tę odbyć na ogólnych zasadach (art. 36).

**§ 203.** Postanowienia o unieważnieniu i uchylaniu orzeczeń komisji poborowej stosują się również do przypadków ponownego badania przez komisję poborową w myśl art. 40.

## Rozdział V.

## O skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej.

### Do art. 51 — 56 i 113.

**§ 204.** Zakłady naukowe i egzaminy, których ukończenie (złożenie) uprawnia do skróconej czynnej służby wojskowej, jak również szkoły zawodowe typu wyższego, których słuchaczom przysługuje prawo do takiej służby po ukończeniu 4-ch półroczy szkoły są wyszczególnione w oddzielnem rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 205.** Powołanie do skróconej czynnej służby wojskowej poborowych (ochotników), którzy ukończyli co najmniej 6 klas jednej ze szkół wymienionych w powołanem wyżej rozporządzeniu lub zdali egzamin specjalny, odpowiadający ukończeniu co najmniej 6 klas państwowej szkoły średniej ogólno-kształcącej, zależy od swobodnego uznania Ministra Spraw Wojskowych, który zarządza je w miarę potrzeby.

**§ 206.** Prawo do skróconej czynnej służby wojskowej musi poborowy (ochotnik) udowodnić świadectwem szkolnem, stwierdzającem warunki, przewidziane w art. 51. Świadectwo w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie należy przedstawić zasadniczo w dniu stawienia się do poboru wojskowemu członkowi komisji poborowej, a najpóźniej we właściwej P. K. U. na 14 dni przed wcieleniem do szeregów.

Przedstawienie takiego świadectwa po tym terminie, jak również uzyskanie świadectwa w czasie odbywania czynnej służby wojskowej nie uprawnia do skróconej służby wojskowej.

**§ 207.** Dyrekcje zakładów naukowych, wymienionych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych, o którem mowa w § 204 obowiązane są przesłać powiatowemu komendantowi uzupełnień na jego żądanie wykazy uczniów i b. uczniów tych zakładów dla ustalenia prawa do skróconej czynnej służby wojskowej.

**§ 208.** Wykazy wymienione w § 207 powinny być sporządzone według wzoru Nr. 25 na podstawie posiadanej przez zakłady naukowe ewidencji personalnej uczniów (słuchaczów, eksternistów) i byłych uczniów (byłych słuchaczów, eksternistów).

**§ 209.** Osoby, które ukończyły szkołę średnią zagraniczną, mogą być przeznaczone do skróconej czynnej służby wojskowej, jeżeli przedstawią właściwej powiatowej komendzie uzupełnień orzeczenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o uznaniu ich świadectw szkół zagranicznych za równorzędne ze świadectwami szkół krajowych. Jeżeli uznanie to będzie uzależnione od złożenia egzaminu uzupełniającego, osoby te powinny przedstawić wraz z orzeczeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego świadectwo zagraniczne i świadectwo ze złożenia z pomyślnym wynikiem egzaminu uzupełniającego.

**§ 210.** Termin i sposób wcielania poborowych (ochotników) do szeregów dla odbycia skróconej czynnej służby wojskowej, oraz rodzaje służby wojskowej, w których poborowi (ochotnicy) mogą odbywać skróconą czynną służbę wojskową, ustala Minister Spraw Wojskowych.

**§ 211.** Art. 54 ustawy nie dotyczy osób:

a) które nie ukończyły szkoły (kursu) kształcącej na oficerów rezerwy z powodu dłuższej choroby, chociażby składały egzaminy z zakresu tej szkoły (kursu) w dodatkowo wyznaczonych terminach, jednak z wynikiem niepomyślnym;

b) które zostały powołane (wcielone) do formacji, celem wyszkolenia na podoficerów rezerwy (§ 75 rozp. Min. Spraw Wojsk. w sprawie wykonania rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20, poz. 132).

Osoby te nie tracą prawa do skróconej czynnej służby wojskowej i odbywają tę służbę przez taki okres czasu, jaki został ustalony przez Ministra Spraw Wojskowych dla poborowych z cenzusem danego rodzaju wojska, jednak bez możności uzyskania stopnia podporucznika rezerwy.

**§ 212.** Skróconej czynnej służby wojskowej nie mogą odbywać osoby, wymienione w art.

54 i 56 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, oraz osoby skazane prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 103 — 108 wymienionej ustawy i w art. 45, 46 i 47 kodeksu karnego wojskowego z 1932 r.

Jeżeli przed wcieleniem takiej osoby do szeregów nastąpi albo darowanie w drodze łaski skutków karno-sądowego skazania, albo zarządzenie zatarcia skazania przez sąd w myśl art. 90 kodeksu karnego z 1932 r. lub też uznanie skazania za niebyłe po upływie terminu zawieszenia kary w myśl art. 64 kodeksu karnego z 1932 r., należy osobom tym przyznać prawo do skróconej czynnej służby wojskowej, jednak nie należy ich powoływać do szkół (kursów) kształcących na oficerów rezerwy.

**§ 213.** Powiatowy komendant uzupełnień jest upoważniony do przyznawania prawa do skróconej czynnej służby wojskowej i do pozbawiania tego prawa. Jeżeli jednak poborowy (ochotnik) pełni już czynną służbę wojskową jako uczeń szkoły (kursu), kształcącej na oficerów rezerwy, właściwym do pozbawienia go prawa do odbywania skróconej czynnej służby wojskowej jest komendant szkoły lub — jeżeli chodzi o kursy — przełożony o uprawnieniach dowódcy dywizji.

W stosunku do poborowych (ochotników) uprawnionych do skróconej czynnej służby wojskowej, a wcielonych do formacyj wojskowych, celem wyszkolenia na podoficerów rezerwy w myśl § 75 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 20, poz. 132) właściwym do pozbawienia prawa do skróconej czynnej służby wojskowej jest dowódca formacji. O decyzji, pozbawiającej prawa do skróconej czynnej służby wojskowej komendanci szkół (kursów) oraz dowódcy formacyj wojskowych zawiadamiają powiatowych komendantów uzupełnień.

**Do art. 57 i 58.**

**§ 214.** Na zasadzie art. 57 podlegają przy poborze bez poddawania przeglądowi lekarskiemu zaliczeniu do pospolitego ruszenia bez broni następujące osoby:

a) duchowni wyznania katolickiego wszystkich obrządków, posiadających święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów duchownych, nowicjusze zakonów i zgromadzeń tego wyznania;

b) duchowni kościołów i związków religijnych ewangelickich, a mianowicie: kościoła ewangelicko-augsburskiego, kościoła ewangelicko-reformowanego, ewangelickiego kościoła augsburskiego i helweckiego wyznania, kościoła ewangelicko-unijnego staroluterskiego, tudzież innych ewangelickich związków religijnych, uznanych przez Państwo Polskie, t. j. wikarjusze, prefekci, djakoni, pastorzy, superintendenci, seniorzy oraz inne osoby, posiadające charakter osób duchownych w myśl uznanych przez Państwo statutów i przepisów kościelnych wymienionych powyżej związków;

c) duchowni prawosławni, posiadający święcenia, t. j. biskupi, prezbiterzy i djakoni, tudzież zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby zakonne;

d) uznani przez Państwo Polskie duchowni wyznania marjawickiego;

e) duchowni wyznania mojżeszowego, uznani przez Państwo Polskie (rabini i podrabini, t. j. pomocnicy rabinów);

f) uznani przez Państwo Polskie duchowni muzułmańskiego związku religijnego i wyznania karaimskiego;

g) uznani przez Państwo Polskie duchowni wschodniego kościoła staroobrzędowego, nieposiadającego hierarchji duchownej.

**§ 215.** Celem zaliczenia do pospolitego ruszenia bez broni w myśl art. 57 powinny zainteresowane osoby złożyć w dniu stawienia się przed komisją poborową następujące dowody:

ad § 214. pkt. a): zaświadczenia wydane przez konsystorze diecezjalne, kurje biskupie lub biskupów oraz przełożonych zakonów i seminarjów duchownych;

ad § 214 pkt. b): zaświadczenia wydane przez konsystorze: ewangelicko - augsburski, ewangelicko-reformowany, ewangelicko-unijny, tudzież superintendenturę ewangelickiego kościoła augsburskiego i helweckiego wyznania oraz superintendenta kościoła staroluterskiego lub przez właściwe władze państwowe i państwowe instytucje naukowe, t. j. przez urzędy wojewódzkie, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę oraz dziekanat odpowiedniego wydziału teologicznego Uniwersytetu Warszawskiego;

ad § 214 pkt c): zaświadczenia, wydane przez konsystorze diecezjalne lub właściwe władze państwowe oraz państwowe instytucje naukowe, t. j. przez urzędy wojewódzkie, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Kierownika Studjum Teologji Prawosławnej Uniwersytetu Warszawskiego;

ad § 214 pkt. d): zaświadczenia, wydane przez urzędy wojewódzkie, a w m. st. Warszawie — przez Komisarza Rządu;

ad § 214 pkt. e): dokumenty, zawierające zatwierdzenie na stanowisku rabina i podrabina, wystawione przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w myśl art. 43 i 54 przepisów o organizacji gmin wyznaniowych żydowskich z dnia 14 października 1927 r., w brzmieniu rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5 kwietnia 1928 r. (Dz. U. R. P Nr. 52, poz. 500);

ad § 214 pkt. f) i g): zaświadczenia wydane przez urzędy wojewódzkie, a w m. st. Warszawie przez Komisarza Rządu.

**§ 216.** Wzory zaświadczeń dla osób, wyszczególnionych w § 214 pkt. a), b), c), d), f), g) ze wskazaniem władz, wydających zaświadczenie, zawiera załącznik Nr. 3 do niniejszego rozporządzenia.

**§ 217.** Osoby, zamieszkałe lub przebywające zagranicą składają prośby o udzielenie ulgi z art. 57 do właściwego urzędu konsularnego R.

P., dołączając zaświadczenie o przynależności do stanu duchownego. Zaświadczenie powinno odpowiadać warunkom, podanym w § 215 i wzorom, podanym w załączniku Nr. 3. Zaświadczenia, nie pokrywające się z wzorami, przewidzianemi w zał. Nr. 3, mają być przesłane do decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Nazwiska osób, którym urząd konsularny udzielił ulgi z art. 57 oraz ich dane osobiste mają być wpisane do rejestru poborowych (§ 271). O przyznaniu ulgi z art. 57 ustawy należy zawiadomić niezwłocznie zapomocą wojskowej karty rejestracyjnej (wzór Nr. 11) powiatową władzę administracji ogólnej, wskazaną w § 270, która zawiadamia o udzieleniu ulgi właściwą P. K. U. Powiatowi komendanci uzupełnień prześlą urzędom konsularnym obowiązujące wojskowe dokumenty osobiste dla osób, którym przyznano ulgę z art. 57, celem doręczenia tych dokumentów zainteresowanym.

**§ 218.** Osoby, wyszczególnione w § 214 pkt. a) mogą przedstawić dowody uzasadniające prawo do ulgi także po stawieniu się przed komisją poborową.

Osoby, zakwalifikowane przy poborze do kategorji A, B, C lub D (nie wyłączając zaliczonych do ponadkontyngentowych), a nie należące do wyznania katolickiego, mogą ubiegać się o ulgę z art. 57 po stawieniu się przed komisją poborową tylko wówczas, jeżeli usprawiedliwią należycie powód niewniesienia prośby o tę ulgę w dniu poboru.

Podanie o przyznanie ulgi po poborze powinno być wniesione wraz z wymaganemi dowodami do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, a zagranicą do urzędu konsularnego, które to władze decydują o przyznaniu lub odmowie ulgi.

W razie przyznania takiej ulgi, orzeczenia komisji poborowej, kwalifikujące dane osoby do kat. A, B, C lub D nie podlegają unieważnieniu. Mają one moc obowiązującą na wypadek wystąpienia danej osoby ze stanu duchownego lub powołania jej do służby wojskowej na podstawie art. 57.

W razie opuszczenia stanu duchownego przez osobę zakwalifikowaną do kat. B, jest ona obowiązana stanąć ponownie przed komisją poborową na ogólnych zasadach, celem definitywnego ustalenia jej zdolności fizycznej do służby wojskowej.

W razie przyznania ulgi z art. 57 po poborze powiatowa władza administracji ogólnej powinna zawiadomić właściwą powiatową komendę uzupełnień, która wyda takiej osobie obowiązujący dokument wojskowy. Urzędy konsularne zawiadamiają w tych przypadkach o udzieleniu ulgi właściwą powiatową władzę administracji ogólnej w trybie § 217.

Jeżeli osoba, której po poborze przyznano ulgę z art. 57 odbywa czynną służbę wojskową, powiatowa komenda uzupełnień zawiadamia o tem właściwego dowódcę formacji, celem niezwłocznego zwolnienia zainteresowanego, dołączając do zawiadomienia dokument wojskowy.

**§ 219.** Osoby, które w chwili wstąpienia do stanu duchownego (art. 57) należą do rezerwy lub pospolitego ruszenia, są na czas pozostawania w stanie duchownym wolne od służby wojskowej, przewidzianej dla rezerwy i pospolitego ruszenia. Powołanie ich do służby może nastąpić jedynie na zasadach wymienionych w art. 57 ustęp 3 i 4.

O wstąpieniu do stanu duchownego należy zawiadomić właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, przesyłając mu jeden z dokumentów wymienionych w § 215.

**§ 220.** O opuszczeniu stanu duchownego przez osoby wymienione w art. 57 przed 31 grudnia tego roku kalendarzowego w którym kończą 50 lat życia powinny ich właściwe przełożone władze duchowne, a co do osób wyznania mojżeszowego i wszystkich innych wyznań niechrześcijańskich uznanych przez Państwo Polskie zarząd właściwej gminy wyznaniowej, zawiadomić niezwłocznie tę powiatową władzę administracji ogólnej na której obszarze wspomniana osoba miała miejsce zamieszkania przed wystąpieniem ze stanu duchownego, a w Warszawie — Komisarza Rządu. W zawiadomieniu należy podać imię i nazwisko danej osoby, jej rok urodzenia, komisję poborową przed którą dana osoba stawała do poboru z dołączeniem odpisu dokumentu poborowego lub wojskowego i podaniem jej nowego adresu.

Osoby te powinny być przedstawione komisji poborowej celem ustalenia ich zdolności fizycznej do służby wojskowej w myśl art. 39 na ogólnych zasadach, o ile nie zachodzi wypadek wymieniony w § 218.

Osoby, uznane przez komisję poborową za zdolne do czynnej służby wojskowej (kat. A), jeśli nie ukończyły jeszcze 38 lat życia, obowiązane są odbyć czynną służbę wojskową. Osoby, które ukończyły 38 lat życia, zalicza się do pospolitego ruszenia z bronią.

**§ 221.** Postanowienia § 220 nie odnoszą się do tych byłych duchownych, którzy w chwili wstąpienia do stanu duchownego należeli do rezerwy i pospolitego ruszenia. Osoby te po wystąpieniu ze stanu duchownego są obowiązane nadal do służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu w stopniu wojskowym, posiadanym przed wstąpieniem do stanu duchownego, zależnie od zdolności fizycznej i psychicznej do służby wojskowej, stwierdzonej w dokumentach wojskowych, jako też od wieku (art. 4 pkt. 2 i 3).

**Do art. 59 — 67.**

**§ 222.** Uprawnionymi do wnoszenia podań o odroczenie służby wojskowej są:

a) poborowi,

b) ojciec, matka (także nieślubna), dziad-

kowie i babki oraz rodzeni, przyrodni, ślubni lub nieślubni bracia i siostry.

c) ustawowi zastępcy osób wymienionych w punktach a) i b).

**§ 223.** Termin 14 dniowy dla wnoszenia próśb o odroczenie służby wojskowej (art. 66) obowiązuje tych poborowych, u których warunki, uzasadniające prawo do odroczenia istnieją w dniu uznania ich za zdolnych do czynnej służby wojskowej.

Jeżeli warunki te powstaną po tym dniu, prośba o odroczenie powinna być wniesiona do 4 tygodni od chwili uzyskania wiadomości o powstaniu tych okoliczności.

Podania o przedłużenie odroczenia służby wojskowej, uzyskanego na podstawie art. 50 punktu 1) lub 2), należy wnosić najdalej do dnia 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończy się poprzednio udzielone odroczenie.

**§ 224.** Uczniowie szkół średnich, zakwalifikowani podczas poboru głównego do kategorji A przed zakończeniem bieżącego roku szkolnego, którzy z ukończeniem roku szkolnego przechodzą do ostatniej klasy szkoły i uzyskują warunki do odroczenia z art. 63 pkt. 1, mogą wnieść podanie o odroczenie służby wojskowej do 4 tygodni od chwili uzyskania świadectwa szkolnego.

Uczniowie ostatniej klasy szkół średnich (równorzędnych) zakwalifikowani do kategorji A podczas poboru głównego, lecz przed zakończeniem bieżącego roku szkolnego, nie mogą uzyskać odroczenia służby wojskowej z art. 63 pkt. 1. O odroczenie takie mogą się ubiegać jedynie ci z pośród nich, którzy nie zostali dopuszczeni do egzaminu dojrzałości (końcowego) lub egzaminu tego nie zdali, a władze szkolne zezwoliły im na powtórzenie ostatniej klasy (kursu) lub ponowne przystąpienie do tych egzaminów. Osoby te powinny wnieść podanie do 4 tygodni, licząc od daty otrzymania decyzji właściwej władzy szkolnej.

**§ 225.** Do podania o odroczenie czynnej służby wojskowej jako jedynemu żywicielowi rodziny (art. 59 pkt. 1) powinny być dołączone następujące dokumenty:

a) wyciąg familijny na podstawie ksiąg ludności stałej względnie ksiąg metrykalnych lub rejestrów urzędu stanu cywilnego. W wyciągu tym powinni być umieszczeni wszyscy członkowie rodziny bez względu na to czy mieszkają razem czy też oddzielnie.

Jeżeli wyciągu takiego nie można dołączyć, należy uzupełnić podanie zaświadczeniem zarządu gminy lub urzędu meldunkowego albo też innej instytucji prowadzącej ewidencję ludności na obszarze danej gminy, o ilości członków danej rodziny z wymienieniem każdej poszczególnej osoby oraz metryką urodzenia tych członków:

b) zaświadczenie zarządu gminy o stanie majątkowym, dochodach i zarobkach proszącego i jego rodziny. Zaświadczenie to powinno wykazywać stan majątkowy z wyszczególnieniem posiadanych nieruchomości oraz wartości i dochodu z posiadanego majątku.

W zaświadczeniu musi być wykazane, czy zainteresowane osoby nie otrzymują jakichkolwiek wsparć lub zapomóg rządowych albo prywatnych.

**§ 226.** Do podania o odroczenie czynnej służby wojskowej z tytułu odziedziczenia gospodarstwa rolnego należy dołączyć:

a) dowód, stwierdzający, że gospodarstwo rolne zostało odziedziczone przez poborowego w linji zstępnej ze wskazaniem wielkości tego gospodarstwa w hektarach oraz jego rodzaju (ogrody, grunty orne, łąki, pastwiska),

b) poświadczenie właściwego zarządu gminy, że poborowy zajmuje się sam prowadzeniem gospodarstwa oraz, że dochód z tego gospodarstwa wystarcza mu na wyżywienie jego własnej rodziny i nie przekracza trzykrotnie dochodu, potrzebnego na utrzymanie jednej rodziny złożonej z 5 osób;

c) wyciągi z arkuszy katastralnych, stwierdzające wysokość czystego dochodu katastralnego lub zaświadczenia władz skarbowych, stwierdzające wysokość podatku gruntowego (§ 249).

**§ 227.** Do podania o odroczenie czynnej służby wojskowej z tytułu odbywania studjów teoretycznych lub praktycznych należy dołączyć zaświadczenie zakładu naukowego, do którego poborowy w danym roku szkolnym uczęszcza, zawierające nazwę szkoły (zakładu naukowego), rok albo kurs nauki w chwili wydania zaświadczenia oraz okres czasu, potrzebny do zupełnego ukończenia nauki (studjów) w normalnych warunkach.

Uczniowie szkół średnich (równorzędnych), ubiegający się o odroczenie z art. 63 pkt. 1 na tej zasadzie, że władze szkolne zezwoliły im na powtórzenie ostatniej klasy lub na ponowne przystąpienie do egzaminu dojrzałości (końcowego), powinni dołączyć do podania o odroczenie pisemną decyzję władzy szkolnej w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie.

Uczniowie (terminatorowie), terminujący w rzemiośle u majstrów lub w przedsiębiorstwach fabrycznych, albo odbywający naukę w handlu na podstawie zawartych pisemnych umów o naukę, powinni dołączyć do podania o odroczenie zaświadczenie o odbywaniu nauki rzemiosła lub nauki handlu, wydane przez zarząd izby rzemieślniczej lub zarząd izby przemysłowo-handlowej, o ile chodzi o naukę w handlu. Zaświadczenia takie mają być potwierdzane:

a) u terminujących w rzemiośle — przez instruktora korporacyj przemysłowych lub przez wydział przemysłowy danego województwa;

b) u odbywających naukę w handlu — przez właściwą władzę przemysłową.

**§ 228.** Jeżeli poborowemu przysługuje prawo do odroczenia czynnej służby wojskowej z 2 tytułów jednocześnie wówczas w podaniu należy wymienić, o jakie odroczenie proszący ubiega się.

**§ 229.** Jeżeli powiatowa władza administracji ogólnej uzna, że dołączone do podań

o odroczenie czynnej służby wojskowej dokumenty są niedostateczne do wydania decyzji lub gdy dostarczone dokumenty budzą wątpliwość co do ich wiarogodności, powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadza dodatkowo potrzebne dochodzenia.

**§ 230.** Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej dla jedynego żywiciela rodziny (art. 59 pkt. 1) i właściciela odziedziczonego gospodarstwa rolnego (art. 59 pkt. 2) udziela się tylko na przeciąg jednego roku w sposób następujący:

a) poborowym, którzy proszą o odroczenie w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 21 lat życia, względnie do rozpoczęcia poboru głównego w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia — do 1 października, a posiadającym warunki do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51) do 1 lipca tego roku, w którym kończą 22 lat życia,

b) poborowym, którzy proszą o odroczenia w okresie od rozpoczęcia poboru głównego do końca roku kalendarzowego, w którym kończą 22 lat życia, — do 1 października, a posiadającym warunki do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51) do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 23 lata życia.

**§ 231.** Osobom, które posiadają warunki do odroczenia z art. 59 pkt. 1 i 2 w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 lat życia, tudzież osobom, posiadającym te warunki, które z uzasadnionych przyczyn stawiły się do poboru po wyjściu z wieku poborowego, odroczenie z art. 59 pkt. 1 i 2 nie może być udzielone. Korzystają one natomiast z ulgi 5-cio miesięcznej służby wojskowej, przewidzianej w art. 62 ustęp 3.

Ulga ta może być udzielona również poborowym, zaliczonym do ponadkontyngentowych, jeżeli warunki do odroczenia z art. 59 pkt. 1 lub 2 ustawy powstały po wyjściu danych osób z wieku poborowego i podania zostały wniesione w terminie, wskazanym w art. 66 ustawy.

Ulga z art. 62 ustęp 3 ma być przyznawana przez powiatową władzę administracji ogólnej na podstawie podania i tych samych dowodów, jakie są wymagane od poborowych przy ubieganiu się o odroczenie służby wojskowej z art. 59 pkt. 1 i 2.

**§ 232.** Poborowym, odbywającym nauki teoretyczne i praktyczne (art. 63) należy udzielać odroczeń terminu odbycia czynnej służby wojskowej na następujące okresy czasu:

a) poborowym, wyszczególnionym w art. 63 pkt. 1 — do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 22 lat życia;

b) poborowym, wymienionym w art. 63 pkt. 2 — do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 23 lat życia;

c) poborowym, wymienionym w art. 63 pkt. 3 — do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia;

d) poborowym, wymienionym w art. 63 pkt. 4 — do 1 października tego roku kalendarzowego, w którym kończą 22 lat życia.

Wskazane w pkt. a) — d) terminy (1 lipca, 1 października) mają być stosowane także wówczas, gdy z zaświadczenia zakładu naukowego wynika, że poborowy ukończy lub może ukończyć naukę w danym roku przed 1 lipca, albo przed 1 października.

**§ 233.** Odroczenia, przewidziane w art 63 pkt. 2 i 3 mogą być udzielane jednorazowo t. j. zgóry, na okres czasu przewidziany w § 232 pkt. b) lub c), jednak tylko w granicach potrzebnych dla ukończenia studjów z terminem końcowym 1 lipca danego roku.

**§ 234.** Poborowi, korzystający z odroczenia służby wojskowej na podstawie art. 59 pkt. 3 (art. 63) mogą ubiegać się w okresie wieku poborowego o odroczenie służby wojskowej na podstawie art. 59 pkt. 1 i 2 lub o ulgę w myśl art. 62 ustęp 3 tylko w razie powstania okoliczności, uzasadniających prawo do takiego odroczenia (ulgi), jeżeli wniosą podanie o odroczenie (ulgę) w terminie, określonym w art. 66 ustęp 1 zdanie drugie.

Poborowi, korzystający z odroczenia służby wojskowej na podstawie art. 63, pkt. 2 lub 3, albo z przedłużenia odroczenia na podstawie art. 64, którzy stawali do poboru w okresie wieku poborowego, nie mogą uzyskać ulgi z art. 62 ustęp 3 po wyjściu z tego wieku.

**§ 235.** Poborowym, wymienionym w art. 63 pkt. 2, którzy do terminu wskazanego w § 232 pkt. b) nie ukończyli studjów, a udowodnią:

1) że są zwyczajnymi słuchaczami politechnik (w kraju, na obszarze W. M. Gdańska, lub zagranicą) na wydziałach: mechanicznym, budowy maszyn, elektrotechniki, budowy okrętów, budowy samolotów (wydziały lotnicze), mierniczym (geodezyjnym), chemicznym, inżynierji lądowej, inżynierji wodnej, albo

2) że są zwyczajnymi słuchaczami wydziałów medycyny, weterynarji lub farmacji uniwersytetów krajowych — albo

3) że zgłaszali się przed wstąpieniem do wyższego zakładu naukowego ochotniczo do wojska, lecz nie zostali przyjęci z powodu braku warunków fizycznych —

można przedłużyć na podstawie art. 64 odroczenie służby wojskowej z art. 63 pkt. 2 (§ 232 pkt. b), zależnie od okresu czasu potrzebnego do ukończenia studjów, jednak najdalej do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia.

Przedłużenie odroczeń służby wojskowej w myśl art. 64 może być udzielone dopiero po upływie okresu czasu, przewidzianego w § 232 pkt. b).

Postanowienie punktu 3) odnosi się także do osób, które zgłaszały się w wieku przedpoborowym do szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, a nie zostały przyjęte z powodu braku warunków fizycznych.

**§ 236.** Przedłużenie odroczenia służby wojskowej na podstawie art. 64 (§ 235) nie może być udzielone poborowym, którzy zmienili rodzaj studjów, dla których uzyskiwali poprzednio odroczenia w myśl art. 63 pkt. 2, nawet w tym przypadku, gdyby nowo rozpoczęte studja odpowiadały wymienionym w § 235 pkt. 1 i 2.

**§ 237.** Prośby o przedłużenie odroczeń w myśl art. 64 (§ 235) powinny być wniesione do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej najdalej w terminie do dnia 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończy się odroczenie udzielone poprzednio.

Poborowym, którzy z usprawiedliwionych przyczyn stanęli do poboru, w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 lub 24 lat życia i posiadają warunki do odroczeń z art. 63 pkt. 2 mogą być udzielone odroczenia służby wojskowej na podstawie art. 64 do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia, jeżeli odpowiadają warunkom wskazanym w § 235 pkt. 1, 2 lub 3.

**§ 238.** Minister Spraw Wojskowych może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustalić inne terminy końcowe dla odroczeń służby wojskowej, niż to przewidują §§ 230, 232, 235 i 237.

**§ 239.** Udzielone odroczenie gaśnie samo przez się przed upływem okresu, oznaczonego w art. 63 względnie 64 z chwilą ukończenia przez poborowego nauki lub opuszczenia zakładu naukowego, o czem dana osoba powinna zawiadomić w ciągu 8 dni tę powiatową władzę administracji ogólnej, która jej odroczenia udzieliła.

**§ 240.** Odroczenia służby wojskowej nie mogą być udzielane poborowym, którym udowodniono przestępstwo, przewidziane w art. 103—108 lub przeciwko którym wdrożono dochodzenie w celu udowodnienia jednego z tych przestępstw. Rozstrzygnięcie podania o odroczenie dla poborowego, przeciwko któremu wdrożono takie dochodzenie może nastąpić dopiero z chwilą jego umorzenia lub po uprawomocnieniu się wyroku uwalniającego.

**§ 241.** Z pośród wniesionych podań o odroczenie służby wojskowej powinny być załatwione natychmiast po wniesieniu podania o odroczenie z tytułu studjów wymienionych w art. 63 pkt. 2 lub 3. O każdem udzielonem odroczeniu z art. 63 pkt. 2 lub 3 należy zawiadomić natychmiast po powzięciu decyzji właściwą powiatową komendę uzupełnień.

O odroczeniach z art. 59 pkt. 1 i 2 oraz 63 pkt. 1 i 4, tudzież o ulgach z art. 62 ustęp 3, udzielonych osobom, które stanęły do poboru głównego i wniosły podania do dnia 15 lipca, powiatowe władze administracji ogólnej zawiadamiają powiatową komendę uzupełnień najdalej w przeciągu 2-ch miesięcy od chwili zakończenia poboru głównego, przesyłając jej ogólny imienny wykaz. O udzieleniu odroczenia lub ulgi po tym terminie, powiatowe władze administracji ogólnej obowiązane są zawiadomić właściwą powiatową komendę uzupełnień każdorazowo bezzwłocznie po powzięciu decyzji, przyznającej odroczenie lub ulgę.

Zarówno indywidualne zawiadomienia o udzielonych odroczeniach, jak też ogólne imienne wykazy udzielonych odroczeń powinny zawierać dane, wyszczególnione we wzorze Nr. 26. Jako podstawę prawną dla udzielonego odroczenia z art. 59 pkt. 3 należy powoływać „art. 63“ z wymienieniem odpowiedniego punktu tego artykułu.

**§ 242.** Pod pojęciem „syna“ z art. 60 należy rozumieć również synów legitymowanych przez następne małżeństwo lub przez decyzję właściwej władzy (per rescriptum principis), jak niemniej synów przysposobionych (adoptowanych).

**§ 243.** Niezdolność do pracy zawodowej, o której mowa w art. 60, może być spowodowana wiekiem, ułomnością fizyczną lub umysłową.

Osoby, wymienione w art. 60 pkt. 2, które odbywają czynną służbę wojskową, lub naukę szkolną, mają być uważane przy rozpatrywaniu podań o odroczenie służby wojskowej za niezdolne do pracy zawodowej.

**§ 244.** Niezdolność do pracy mężczyzn — członków rodziny poborowego, z wyjątkiem tych, którzy z mocy samej ustawy powinni być uważani za niezdolnych do pracy zawodowej, oraz wymienionych w § 243 ustęp 2, stwierdza komisja poborowa, zaś niezdolność kobiet — powiatowa władza administracji ogólnej przez lekarza powiatowego (rządowego).

Stan niezdolności do pracy należy określać procentowo, biorąc pod uwagę rodzaj pracy zawodowej badanej osoby.

W razie obłożnej choroby członka rodziny poborowego, grożącej utratą życia na wypadek odbycia jakiejkolwiek podróży, badanie zdolności jego do pracy zawodowej może przeprowadzić na zarządzenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej najbliższy lekarz rządowy po stwierdzeniu w jego obecności tożsamości chorej osoby przez organ samorządowy. Obłożna choroba członka rodziny musi być uprzednio stwierdzona w drodze dochodzeń administracyjnych.

**§ 245.** Osoby, u których stwierdzono mniej niż 35% utraty zdolności do pracy, uważa się za zdolne do pracy zawodowej, osoby zaś, które zdolność tę utraciły ponad 55%, należy uważać za zupełnie niezdolne do pracy zawodowej.

W wypadku określenia niezdolności w granicach od 35% do 55% władza udzielająca odroczenia rozstrzyga czy ze względu na zachodzące warunki należy daną osobę uważać za zdolną lub niezdolną do pracy.

**§ 246.** Stwierdzona niezdolność do pracy członków rodziny poborowego może być trwała lub czasowa. W orzeczeniu, określającem stan nie-

zdolności do pracy badanej osoby należy zaznaczyć, do której z tych dwóch kategoryj zalicza się dany przypadek, a w odniesieniu do czasowej niezdolności należy, o ile możności, określić przypuszczalny czas jej trwania. Osoby, u których stwierdzono trwałą niezdolność do pracy zawodowej, nie podlegają przy ponownem ubieganiu się poborowego o odroczenie służby wojskowej powtórnemu badaniu pod względem niezdolności do pracy zawodowej.

Odwołanie się od orzeczenia komisji poborowej lub powiatowej władzy administracji ogólnej, dotyczącego stopnia niezdolności do pracy zawodowej członka rodziny poborowego, może nastąpić tylko w związku z odwołaniem się od orzeczenia odmawiającego przyznania odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z art. 59 pkt. 1.

**§ 247.** Siostry poborowych po 18-tym roku życia mogą być brane pod uwagę jako członkowie rodziny wspierający lub zarobkujący, jeżeli zostanie stwierdzone przez powiatowe władze administracji ogólnej, że mogą one zastąpić poborowych w charakterze jedynego żywiciela rodziny i w tych tylko przypadkach należy je poddać badaniu co do ich zdolności do pracy zawodowej.

Bracia poborowych, którzy wyemigrowali i przebywają stale zagranicą lub zamieszkują oddzielnie od rodziny, której utrzymanie zależne jest od pracy poborowego, a nie posiadają majątku ani też dochodu, by mogli dostatecznie pomagać w utrzymaniu tej rodziny, nie mogą być brani pod uwagę przy ocenie warunków, na podstawie których poborowy ubiega się o odroczenie jako jedyny żywiciel.

**§ 248.** Ponowne badanie niezdolności do pracy zawodowej członków rodziny poborowego może nastąpić tylko na zarządzenie wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w razie wniesienia przez osoby, wymienione w § 222, odwołania od orzeczenia powiatowej władzy administracji ogólnej, odmawiającego udzielenia odroczenia z art. 59 pkt. 1 z powodu uznania tych członków przez komisję poborową za zdolnych do pracy zawodowej.

W tych przypadkach badanie stopnia niezdolności do pracy zawodowej mężczyzn-członków rodziny poborowego przeprowadza komisja rozpoznawcza.

Ponowne badanie kobiety — członka rodziny poborowego zarządza wojewódzka władza administracji ogólnej, gdy orzeczenie lekarza powiatowego wydaje się niejasne lub nieuzasadnione ze stanowiska wiedzy lekarskiej.

Badanie to przeprowadza:

a) delegowany przez wydział zdrowia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej lekarz rządowy lub

b) cywilny szpital publiczny komisyjnie przy współudziale lekarza rządowego, delegowanego przez wojewódzki wydział zdrowia.

**§ 249.** Odroczenie terminu czynnej służby wojskowej z tytułu odziedziczenia w linji zstępnej gospodarstwa rolnego może być udzielone właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych, których obszar użytków rolnych (ogrody, grunty orne, łąki i pastwiska) nie przekracza trzykrotnie następujących norm dla poszczególnych okręgów ekonomicznych, ustalonych rozporządzeniem Ministra Reform Rolnych z dnia 11 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 617):

| | | | |
|---|---|---|---|
| w I | okręgu ekonomicznym | 4 | ha |
| w II | „ „ | 4,5 | ha |
| w III | „ „ | 5 | ha |
| w IV | „ „ | 5,5 | ha |
| w V | „ „ | 6 | ha |

Gdyby odziedziczone gospodarstwo rolne, przekraczające normy podane wyżej, obciążone było długami hipotecznemi, których raty miałby spłacać poborowy, daje to podstawę do udzielenia mu odroczenia służby wojskowej tylko w tych przypadkach, gdy stwierdzone zostanie, że poborowy nie może być zastąpiony osobą najemną i że w razie wcielenia go do szeregów gospodarstwo jego mogłoby być zniszczone z powodu niewypłacalności rat ciążących na majątku.

Do stwierdzenia tych okoliczności powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

**§ 250.** Właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych, których obszar jest mniejszy od norm wskazanych w ustępie pierwszym § 249, może być udzielone odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej, o ile obszar użytków rolnych w odziedziczonych przez nich gospodarstwach rolnych (ogrody, grunty orne, łąki i pastwiska), wystarczający na wyżywienie rodziny poborowego, jest jedynem źródłem utrzymania tej rodziny.

**§ 251.** Za gospodarstwo rolne odziedziczone uważać należy to, które poborowy obejmuje w posiadanie po śmierci spadkodawcy tytułem dziedzictwa ustawowego, testamentowego, zapisu lub darowizny na wypadek śmierci.

Dotyczy to również gospodarstw rolnych, które odziedziczył poborowy w linji zstępnej po osobach zaginionych podczas wojny i wogóle przepadłych bez wieści, jeśli okoliczności te zostaną udowodnione na podstawie przeprowadzonych dochodzeń urzędowych lub zeznań wiarygodnych świadków.

Przez linję zstępną należy rozumieć dzieci ślubne, nieślubne, legitymowane przez następne małżeństwo, albo przez decyzję właściwej władzy (per rescriptum principis) oraz przysposobieńców wraz z ich potomstwem.

**§ 252.** Władzami właściwemi do rozstrzygania podań o odroczenia czynnej służby wojskowej są powiatowe władze administracji ogólnej, w których listach poborowych wpisana jest osoba, ubiegająca się o odroczenie.

**§ 253.** Jeżeli miejsce zamieszkania lub pobytu poborowego, starającego się o odroczenie służby wojskowej, albo członków jego rodziny jest położone na obszarze innej powiatowej władzy administracji ogólnej, aniżeli tej, w której

listach poborowych jest on wpisany, może władza wskazana w § 252 odnieść się w drodze delegacji do powiatowych władz administracji ogólnej, właściwych dla miejsca zamieszkania lub pobytu poborowego lub członków jego rodziny o przeprowadzenie wywiadu w sprawie stosunków rodzinnych i majątkowych danych osób, jak również o stwierdzenie zdolności do pracy zawodowej członków rodziny poborowego.

**§ 254.** O przyznaniu lub odmowie poborowemu odroczenia z jednego z tytułów, przewidzianych w art. 59 lub ulgi z art. 62 ustęp 3, właściwa powiatowa władza administracji ogólnej zawiadamia poborowego pisemnem orzeczeniem najdalej w ciągu 2-ch tygodni od powzięcia decyzji.

Jeżeli poborowemu przyznane zostało odroczenie z art. 59 pkt. 1 lub 2 względnie ulga z art. 62 ustęp 3 w czasie pełnienia czynnej służby wojskowej, powiatowa władza administracji ogólnej przesyła pisemne zawiadomienie o tem za pośrednictwem powiatowej komendy uzupełnień do właściwej formacji, celem doręczenia.

Zwolnienie takiego podoficera lub szeregowca z czynnej służby wojskowej powinno nastąpić najdalej w ciągu 3-ch dni po otrzymaniu przez formację wojskową zawiadomienia o udzielonem odroczeniu lub po upływie 5-ciu miesięcy od chwili wcielenia w razie udzielenia ulgi z art. 62 ustęp 3. Jeżeli w tym czasie dany żołnierz przebywa w areszcie lub w szpitalu, zwolnienie ma nastąpić dopiero po zwolnieniu z aresztu lub szpitala. Czas odbytej czynnej służby wojskowej zalicza się na poczet ustawowego okresu czynnej służby wojskowej.

**§ 255.** Powiatowe władze administracji ogólnej mają prowadzić ewidencję osób, którym udzielono odroczenia czynnej służby wojskowej lub ulgi z art. 62 ustęp 3 na wykazach według wzoru Nr. 26.

**§ 256.** Od odmownej decyzji w sprawie przyznania odroczenia służby wojskowej z art. 59 pkt. 1, 2 i 3 lub ulgi z art. 62 ustęp 3 przysługuje poborowemu prawo odwołania się na zasadach, ustalonych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnem z dnia 28 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

## Rozdział VI.

## Powszechny obowiązek wojskowy na obszarze W. M. Gdańska i zagranicą.

**Do art. 18, 22, 24, 26 — ustęp 3, 33 — ustęp ostatni, 37 i art. 67 ustęp ostatni.**

**§ 257.** Pod względem sposobu wykonania powszechnego obowiązku wojskowego zagranicą rozróżnia się następujące kategorje obywateli polskich:

a) stale zamieszkałych i czasowo przebywających na obszarze Wolnego Miasta Gdańska,

b) stale zamieszkałych i czasowo przebywających w krajach europejskich,

c) stale zamieszkałych i czasowo przebywających w krajach poza Europą.

**§ 258.** Obywatele polscy, mający miejsce stałego zamieszkania na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, jako też ci obywatele polscy, którzy przebywając czasowo na obszarze Wolnego Miasta Gdańska nie mają miejsca zamieszkania w kraju, lub których miejsce zamieszkania w kraju nie jest ustalone, zgłaszają się do rejestrów (dwukrotnie, art. 24 i 26) w Komisarjacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku. Obowiązek stawienia się do poboru powinny te osoby spełniać przed komisją poborową, właściwą dla miasta Gdyni.

**§ 259.** Obywatele polscy, przebywający w chwili zarządzenia rejestracji czasowo na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, którzy mają miejsce zamieszkania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązani są zgłosić się do rejestrów (dwukrotnie, art. 24 i 26) w Komisarjacie Generalnym R. P. w Gdańsku. Obowiązek stawienia się do poboru mają osoby te wykonać przed komisją poborową właściwą dla ich miejsca zamieszkania w kraju. W uzasadnionych przypadkach osoby te mogą stanąć do poboru w drodze delegacji przed komisją poborową, właściwą dla miasta Gdyni, o ile wniosą podania w trybie, przewidzianym w § 120.

**§ 260.** Obywatele polscy, stale zamieszkali zagranicą w krajach europejskich obowiązani są zgłosić się raz jeden do rejestrów poborowych w najbliższym urzędzie konsularnym w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 18 lat życia. Obowiązek stawienia się do poboru mają osoby te spełnić przed właściwą konsularną komisją poborową, o lie pobór zagranicą został zarządzony, w przeciwnym razie osoby te korzystają z przesunięcia terminu stawienia się do poboru aż do odwołania. W razie przyjazdu ich na obszar Wolnego Miasta Gdańska lub Rzeczypospolitej Polskiej na czas dłuższy niż 6 miesięcy udzielone przesunięcie terminu stawienia się do poboru staje się nieważne. Osoby te obowiązane są stawić się po upływie tego czasu do poboru na ogólnych zasadach.

**§ 261.** Obywatele polscy, stale zamieszkali zagranicą w krajach poza Europą, obowiązani są zgłosić się raz jeden do rejestrów w najbliższym urzędzie konsularnym, w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 18 lat życia.

Osoby te w czasie przebywania w krajach poza Europą nie podlegają obowiązkowi stawienia się do poboru.

W razie przyjazdu tych osób na czas dłuższy niż 6 miesięcy do krajów europejskich, na obszar Wolnego Miasta Gdańska lub Rzeczypospolitej Polskiej dotyczą ich po upływie tego czasu pod względem obowiązku stawienia się do poboru te same przepisy, jakie obowiązują obywateli stale zamieszkałych zagranicą w krajach europejskich (§ 260).

**§ 262.** Obywatele polscy, przebywający czasowo zagranicą tak w krajach europejskich, jak i po za Europą, obowiązani są zgłosić się do rejestru w najbliższym urzędzie konsularnym dwukrotnie, t. j. w tym roku kalendarzowym w którym kończą 18 i 20 lat życia (art. 24 i 26). Obowiązek stawienia się do poboru powinny osoby te spełniać przed właściwą dla nich komisją poborową w kraju.

**§ 263.** Za obywatela stale zamieszkałego zagranicą należy uważać osobę, mającą zagranicą źródło dochodów, nawet w tym przypadku, gdyby miała w równej mierze dochody w kraju i zagranicą, szczególnie wówczas, jeżeli pobyt zagranicą związany jest ze źródłem dochodów. Pod pojęcie „stałego zamieszkania zagranicą" podpadają również osoby, które zmuszone są przebywać zagranicą z braku środków pieniężnych na powrót do kraju oraz te, które przybyły zagranicę w poszukiwaniu pracy, choćby pracy nie miały. Wszystkie inne osoby mają być uważane za czasowo przebywające zagranicą.

Decyzja, czy obywatel polski ma być uważany za stale zamieszkałego zagranicą, należy do kierownika urzędu konsularnego. W razie wątpliwości kierownik urzędu konsularnego zasięga opinji właściwych władz administracji ogólnej w kraju.

**§ 264.** Osoby, które wyjechały nielegalnie z kraju zagranicę w celach zarobkowych, mogą być uważane za stale zamieszkałe zagranicą, o ile odpowiadają warunkom § 263. Nie podlegają one sankcjom karnym za zaniedbanie powszechnego obowiązku wojskowego. Natomiast osoby, które wyjechały nielegalnie z kraju w zamiarze uchylenia się od powszechnego obowiązku wojskowego mają być traktowane pod względem wykonania tego obowiązku narówni z czasowo przebywającemi zagranicą i podlegają obowiązującym sankcjom karnym (§ 310).

**§ 265.** Osoby, które przed wyjazdem zagranicę stawały przed komisją poborową w kraju i uznane zostały za czasowo niezdolne do służby wojskowej (kategorja B), a w myśl § 263 uważane są za stale zamieszkałe zagranicą, korzystają z przesunięcia terminu stawienia się do poboru aż do odwołania. Obowiązek ponownego stawienia się przed komisją poborową mają osoby te spełniać na zasadach, podanych w §§ 260 lub 261.

Podoficerowie i szeregowcy, stale urlopowani wskutek czasowej niezdolności do służby wojskowej, o ile stale zamieszkują zagranicą w rozumieniu § 263, podlegają rewizji lekarskiej po powrocie do kraju.

Odsyłanie (wzywanie) osób, wyszczególnionych w ustępie 1 i 2 niniejszego paragrafu, do kraju celem uregulowania stosunku do wojska, jest niedopuszczalne.

### Sporządzanie rejestru.

**§ 266.** Komisarjat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku wzywa poborowych do rejestracji i sporządza rejestr poborowych w sposób, przewidziany dla zarządów gmin w kraju (§§ 72 — 80, 82, 83 — 85, 87 — 90, 91 — 96) z tem, że drugi egzemplarz rejestru (czystopis), o którym mowa w § 89 sporządza według kolejności zgłaszania się obowiązanych i przesyła go w dniu 15 stycznia (§ 96) do Komisarza Rządu w Gdyni.

**§ 267.** Urzędy konsularne tak w krajach europejskich, jak i poza Europą, wzywają corocznie najpóźniej do dnia 15 sierpnia mężczyzn stale zamieszkałych i czasowo przebywających w ich okręgu konsularnym, którzy w danym roku ukończyli lub ukończą 18 lat życia, do osobistego lub pisemnego zgłoszenia się do rejestru poborowych.

Wezwania mają być uskutecznione drogą ogłoszeń w prasie miejscowej, obwieszczeń w lokalu urzędu konsularnego oraz w lokalach instytucyj i stowarzyszeń polskich zagranicą lub w inny sposób, na miejscu przyjęty.

W ogłoszeniach należy podać:

1) że mężczyźni, objęci rejestracją, jak również starsi, którzy dotąd nie zgłaszali się do rejestru, obowiązani są zgłosić się osobiście w ciągu miesiąca września w urzędzie konsularnym (podać miejscowość, adres lokalu, godziny przyjęć) z dokumentami, stwierdzającemi tożsamość, datę i miejsce urodzenia (metryka) i miejsce zamieszkania w kraju (paszport, dowód osobisty i t. p.);

2) że w razie niemożności osobistego zgłoszenia się należy obowiązek rejestracji wykonać przez przesłanie do urzędu konsularnego pisemnego zgłoszenia, w którem należy podać nazwisko i imię, datę urodzenia (dzień, miesiąc, rok), miejsce urodzenia (miejscowość, gmina, powiat), imiona rodziców i panieńskie nazwisko matki, miejsce zamieszkania w kraju (miejscowość, gmina, powiat), miejsce zamieszkania zagranicą (dokładny adres), język macierzysty, narodowość, wyznanie, zawód, wykształcenie, stan cywilny, ewent. kary sądowe (kiedy, za jakie przewinienie i przez jaki sąd) datę przybycia zagranicę i za jakiemi dokumentami, czy w kraju wymeldował się na wyjazd zagranicę oraz w jakim celu i na jak długo przyjechał zagranicę. Do pisemnego zgłoszenia się mają być dołączone: metryka urodzenia oraz dowód stwierdzający miejsce zamieszkania w kraju (paszport, dowód osobisty i t. p.), a w przypadku niewykonania obowiązku meldunkowego w urzędzie konsularnym do terminu rejestracji także potwierdzenie o wymeldowaniu się na wyjazd zagranicę, otrzymane w kraju;

3) że do osób podlegających rejestracji, które zadość nie uczynią obowiązkowi temu w wyznaczonym terminie i nie usprawiedliwią niezgłoszenia się, stosowane będą sankcje, polegające na odmowie ulg i ułatwień, związanych z pobytem tych osób zagranicą (§ 310), a w razie powrotu do kraju — kary, przewidziane w art. 99 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, t. j. areszt do 3-ch miesięcy i grzywna do 3.000 zł lub jedna z tych kar.

**§ 268.** Urzędy konsularne przystępują z dniem 1 września do zakładania i wypełniania

rejestru. Rejestr ma być sporządzony w krajach europejskich dla stale zamieszkałych zagranicą— według wzoru Nr. 6, w krajach europejskich dla czasowo przebywających zagranicą i w krajach poza Europą — według wzoru Nr. 7, na podstawie zgłoszeń osobistych lub pisemnych. W razie braku dokumentów, o których mowa w § 267 należy wypełnić rejestr na podstawie zeznań zgłaszającego się, przyczem fakt ten należy odnotować w rubryce „Uwagi" rejestru. Nazwiska zgłaszających się należy wpisywać w kolejności zgłoszeń. Fakt pisemnego zgłoszenia się należy odnotować w rubryce „Uwagi" rejestru. Zgłaszających się po terminie wpisuje urząd konsularny do rejestru ich rocznika dodatkowo z wymienieniem w rubryce „Uwagi" rejestru przyczyn opóźnienia.

**§ 269.** Osobom, które zgłosiły się do rejestru, należy wydać (przesłać) zaświadczenie, a mianowicie: stale zamieszkałym zagranicą — według wzoru Nr. 9, zaś czasowo przebywającym zagranicą — według wzoru Nr. 10. Osobom, które zgłosiły się do rejestru pisemnie, przesyła się równocześnie z zaświadczeniem nadesłane dokumenty osobiste. Wymienione zaświadczenie jest dokumentem, stwierdzającym stosunek danej osoby do powszechnego obowiązku wojskowego i powinno być przedstawione władzom na każde ich żądanie.

**§ 270.** Po dniu 30 września urzędy konsularne sprawdzą wszystkie wpisy do rejestru i wyjaśnią w drodze korespondencji z zainteresowanemi osobami lub z władzami w kraju wszystkie wątpliwości co do niewiadomych lub niejasnych danych poszczególnych osób. Najpóźniej do końca grudnia danego roku urzędy konsularne zawiadamiają o wpisaniu poszczególnych osób do rejestru zarządy gmin, właściwe dla miejsca zamieszkania w kraju, przesyłając im na każdą osobę wojskową kartę rejestracyjną według wzoru Nr. 11. Jeżeli zarejestrowany nie ma miejsca zamieszkania w kraju, lub miejsce to nie jest ustalone, należy przesłać wojskową kartę rejestracyjną zarządowi gminy miejsca urodzenia w kraju. Na osoby, wpisane do rejestru dodatkowo, (po terminie) urzędy konsularne przesyłają wojskowe karty rejestracyjne do wskazanych wyżej władz niezwłocznie po wpisaniu danych osób do rejestru. Nieusprawiedliwione niezgłoszenie się w terminie do rejestru należy wpisać w rubr. „Uwagi" rejestru i wojskowej karty rejestracyjnej, celem pociągnięcia winnego do odpowiedzialności karnej po powrocie do kraju .

Wojskowe karty rejestracyjne osób, których miejsce urodzenia w kraju nie jest wiadome lub położone jest poza granicami Polski, pozostają w urzędach konsularnych.

**§ 271.** Rejestr poborowych jest we wszystkich urzędach konsularnych jedyną ewidencją osób o nieuregulowanym stosunku do służby wojskowej. Rejestr poborowych dla osób stale zamieszkałych w krajach europejskich stanowi zarazem listę poborową na wypadek zarządzenia poboru zagranicą. Rejestry poborowych mają być utrzymywane w ciągłej aktualności. Odnosi się to szczególnie do zmian miejsca zamieszkania. W razie zmiany przez zarejestrowanego miejsca zamieszkania zagranicą i wyjazdu na obszar innego urzędu konsularnego, urząd konsularny właściwy dla nowego miejsca zamieszkania ujmuje daną osobę do swego rejestru (właściwego rocznika) i zawiadamia o tem urząd konsularny poprzedniego miejsca zamieszkania, który na tej podstawie skreśla ją ze swego rejestru po odnotowaniu nowego miejsca zamieszkania i omówieniu skreślenia.

W razie wyjazdu zarejestrowanego do kraju urzędy konsularne skreślają go z rejestru po przyjęciu i odnotowaniu w rejestrze wymeldowania się na wyjazd i omówieniu skreślenia.

Pozatem podlegają skreśleniu z rejestru na podstawie odpowiednich dokumentów osoby:

a) które posiadają lub uzyskały obcą przynależność państwową,

b) które zmarły,

c) które udowodniły przynależność do innego rocznika,

d) których skreślenie nakazuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

**Ponowne zgłoszenie się do rejestru.**

**§ 272.** Urzędy konsularne tak w krajach europejskich jak i poza Europą wzywają corocznie najpóźniej do dnia 15 września mężczyzn, czasowo przebywających w ich okręgu konsularnym, którzy w danym roku kalendarzowym ukończyli lub ukończą 20 lat życia do ponownego osobistego lub pisemnego zarejestrowania się w ciągu miesięcy: października i listopada. Wezwania mają być uskutecznione i ułożone w sposób, podany w § 267, z tem, że obowiązkowe jest przedstawienie lub nadesłanie do urzędu konsularnego zaświadczenia z poprzedniej rejestracji. Ponowne zgłoszenie się do rejestru wykorzystują urzędy konsularne celem ujęcia do rejestru także osób, które dotąd w rejestrze nie figurują (§ 268) oraz do uaktualnienia danych osobistych tych osób, które zostały już poprzednio wpisane do rejestru. Na osoby, które zgłosiły się ponownie do rejestru lub zostały ujęte do rejestru po raz pierwszy podczas zarządzonego ponownego zgłoszenia się do rejestru, urzędy konsularne wysyłają do właściwych władz w kraju wojskowe karty rejestracyjne według zasad § 270.

Ponowne zgłoszenie się do rejestru należy odnotować w rejestrze i potwierdzić na posiadanem (nadesłanem) przez zgłaszających się zaświadczeniu z poprzedniej rejestracji. Jeżeli osoba zgłaszająca się przy ponownej rejestracji nie była jeszcze ujęta do rejestru. należy jej wydać zaświadczenie według wzoru Nr. 9 lub 10.

Przyjmowanie zgłoszeń do ponownego rejestrowania się powinno być ukończone do dnia 30 listopada. Do osób, zgłaszających się po terminie należy stosować przepis § 270, ustęp przedostatni, a jeżeli zachodzi wypadek opóźnienia zgłoszenia przez osobę, która już figuruje w re-

jestrze, należy uwidocznić to w wojskowej karcie rejestracyjnej, celem pociągnięcia danej osoby do odpowiedzialności karnej po powrocie do kraju.

**§ 273.** Postanowienie art. 27 ustęp 2 ustawy o wyłożeniu rejestru poborowych do przejrzenia nie ma zastosowania w urzędach konsularnych. Sprostowania lub uzupełnienia wpisów w rejestrze mają być przez urzędy konsularne przyjmowane stale i uwzględniane, o ile są udowodnione dokumentami. W przypadkach wątpliwych należy zasięgać opinji lub decyzji właściwych władz administracji ogólnej w kraju.

**§ 274.** Urzędy konsularne, stykając się w jakichkolwiek sprawach z obywatelami polskimi w wieku do 50 lat życia, powinny sprawdzać ich stosunek do powszechnego obowiązku wojskowego. Jeżeli się okaże, że osoba, która jeszcze nie stawała do poboru, nie jest wpisana do rejestru w danym urzędzie konsularnym, a nie może dokumentem udowodnić, że jest zapisana w rejestrze innego polskiego urzędu (krajowego lub konsularnego), należy ją ująć do rejestru właściwego rocznika na ogólnych zasadach (§§ 268, 269, 270). Sposób prowadzenia ewidencji zagranicą osób, które już stawały do poboru w kraju, lub należących do rezerwy i pospolitego ruszenia, normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

### Pobór.

**§ 275.** Zwołanie konsularnej komisji poborowej może nastąpić tylko w razie zarządzenia przez Ministra Spraw Wojskowych poboru zagranicą w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

**§ 276.** Konsularne komisje poborowe zwołują urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej tylko w krajach europejskich.

**§ 277.** W skład konsularnej komisji poborowej wchodzą:

a) kierownik urzędu konsularnego lub jego zastępca jako przewodniczący;

b) attaché wojskowy poselstwa lub wyznaczony przez niego oficer służby czynnej, albo urzędnik konsularny, o ile możności posiadający stopień oficera rezerwy;

c) lekarz, powołany przez urząd konsularny, o ile możności obywatel polski.

Do każdej konsularnej komisji poborowej powinien być przydzielony jeden urzędnik konsularny w charakterze referenta.

**§ 278.** Do zakresu działania konsularnej komisji poborowej należy orzekanie o fizycznej zdolności do służby wojskowej w myśl art. 39.

**§ 279.** Konsularne komisje poborowe urzędują zasadniczo w lokalu urzędu konsularnego.

Przeprowadzenie wszelkich czynności przygotowawczych do poboru należy do obowiązków kierownika urzędu konsularnego.

**§ 280.** Tryb urzędowania konsularnej komisji poborowej, jak również obowiązki i prawa poszczególnych jej członków, są takie same, jakie ustalono dla komisyj poborowych w kraju (§§ 27 — 29, 31 — 34, 36 — 44, 46, 47, 144 — 161).

Paragrafy: 120, 121 — 126 oraz 214 — 221 mają analogiczne zastosowanie w urzędach konsularnych.

**§ 281.** Techniczne przeprowadzenie przeglądu lekarskiego przez konsularną komisję poborową ma odpowiadać w drodze analogji postanowieniom obowiązującym dla komisyj poborowych w kraju (§§ 144 — 161) z tą różnicą, że:

a) obowiązki lekarzy komisji poborowej przechodzą całkowicie na lekarza konsularnej komisji poborowej;

b) nie mogą być zagranicą stosowane postanowienia o ekspertyzie lekarskiej (§§ 179 — 182) oraz o przymusowem leczeniu poborowych w szpitalach publicznych (§§ 189 — 193).

**§ 282.** Kierownik urzędu konsularnego powinien przed rozpoczęciem badania lekarskiego odebrać od lekarza w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż wyda orzeczenie według najlepszej wiedzy i sumienia.

**§ 283.** Wyniki poboru mają być wpisane do rejestru danego rocznika (wzór Nr. 6). O wynikach poboru urząd konsularny zawiadamia zapomocą wojskowej karty rejestracyjnej (wzór Nr. 11) powiatowe władze administracji ogólnej, właściwe dla tych zarządów gmin, którym przesłano zawiadomienia o rejestrze w myśl § 270. Powiatowe władze administracji ogólnej wpisują wyniki poboru zagranicą do list poborowych.

**§ 284.** Osoby, które stawiły się przed konsularną komisją poborową otrzymują takie same poświadczenia lub dokumenty, stwierdzające stosunek do służby wojskowej, jak poborowi w kraju.

**§ 285.** Osoby, przebywające czasowo zagranicą w krajach europejskich powinny zasadniczo stawić się do poboru ich rocznika w kraju. Osoby takie mogą w uzasadnionych przypadkach (choroba, ubóstwo, studja) otrzymać od kierownika urzędu konsularnego przesunięcie terminu stawienia się do poboru w kraju, o ile najdalej do dnia 1 maja tego roku kalendarzowego, w którym kończą 21 lat życia wniosą do urzędu konsularnego odpowiednio umotywowane podania.

Przesunięć takich należy udzielać dla poborowych, posiadających warunki do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51) — najdalej do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 23 lat życia, dla poborowych nieposiadających tych warunków — najdalej do 1 września tego roku kalendarzowego, w którym kończą 23 lat życia.

Osobom, które udowodnią zaświadczeniem zakładu naukowego, ze odbywają studja, z powodu których przewidziane jest odroczenie służby wojskowej lub przedłużenie tego odroczenia do 25 roku życia (art. 63 pkt. 3, § 235), kierownik

urzędu konsularnego może udzielać przesunięcia terminu stawienia się przed komisją poborową w kraju do 1 lipca tego roku, w którym kończą 25 lat życia.

Z chwilą zarządzenia poboru zagranicą przesunięcia terminu stawienia się do poboru stają się nieważne. Osoby, którym takie przesunięcia były udzielone, obowiązane są do stawienia się przed konsularną komisją poborową, o ile znajdują się w krajach, w których zarządzono pobór. Przesunięcia terminu poboru udzielone czasowo przebywającym zagranicą stają się także nieważne z chwilą przyjazdu tych osób na obszar W. M. Gdańska lub do kraju. Osoby te są obowiązane zgłosić się u właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej celem przedstawienia komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania.

**§ 286.** Przesunięcie terminu stawienia się do poboru w kraju należy zainteresowanym potwierdzić na posiadanem przez nich zaświadczeniu według wzoru Nr. 10.

Potwierdzenia o przesunięciu terminu poboru mają zawierać dokładną datę, do której udzielono przesunięcia.

**§ 287.** Osoby, które w razie zarządzonego poboru zagranicą nie stawią się przed konsularną komisją poborową lub które po upływie terminu przesunięcia stawienia się do poboru nie stawią się przed komisją poborową w kraju, będą uważane za uchylające się od poboru i podlegają rygorom, przewidzianym w § 311. Osoby takie nie mogą odbywać skróconej czynnej służby wojskowej w myśl art. 51. Na osobach tych ciąży nadal obowiązek stawienia się przed komisją poborową zgodnie z postanowieniami art. 36.

**§ 288.** O udzieleniu lub odmowie udzielenia terminu stawienia się do poboru kierownik urzędu konsularnego zawiadamia właściwą powiatową władzę administracji ogólnej niezwłocznie zapomocą wojskowej karty rejestracyjnej (wzór Nr. 11).

**§ 289.** Osoby, czasowo przebywające zagranicą, które stawały już przed komisją poborową w kraju i otrzymały kategorję B. (czasowa niezdolność do służby wojskowej) obowiązane są stanąć do ponownego przeglądu w przewidzianym terminie przed komisją poborową w kraju lub konsularną komisją poborową, jeżeli taka będzie zwołana. Osoby te mogą prosić i uzyskać przesunięcie terminu ponownego stawienia się do poboru na ogólnych zasadach (§ 285).

**§ 290.** Osoby, które wyjechały z kraju nielegalnie w celu uchylenia się od powszechnego obowiązku wojskowego, nie mogą korzystać z przesunięcia terminu stawienia się do poboru w kraju.

**§ 291.** Urzędy konsularne mogą udzielać odroczeń służby wojskowej tylko w przypadkach, określonych w art. 63.

**§ 292.** Urzędy konsularne mogą udzielać odroczeń służby wojskowej z art. 63 jedynie tym osobom, które zostały przez komisję poborową (konsularną lub w kraju) uznane za zdolne do czynnej służby wojskowej (kategorja A).

**§ 293.** Uprawnienia urzędów konsularnych do udzielania odroczeń z art. 63 w granicach wieku, przewidzianych ustawą, odnoszą się zarówno do osób, które starają się o odroczenie po raz pierwszy, jako też do tych, które ubiegają się o odnowienie lub przedłużenie (art. 64 i § 235) odroczeń udzielonych im poprzednio przez właściwe władze administracji ogólnej w kraju.

Terminy i sposób ubiegania się o odroczenia lub o przedłużenie odroczenia, tudzież sposób udzielania tych odroczeń są takie same, jakie obowiązują w kraju.

**§ 294.** Osoby, terminujące zagranicą w rzemiośle u majstrów oraz terminujące w handlu powinny dołączyć do podania o odroczenie z art. 63 pkt. 4 dowody, stwierdzające tę okoliczność, a wystawione przez kompetentne urzędy lub instytucje przemysłowe albo handlowe zagranicą.

**§ 295.** W razie odmownego załatwienia przez urząd konsularny próśb o udzielenie odroczenia przysługuje proszącemu na ogólnych zasadach prawo odwołania się do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, właściwej dla miejsca jego zamieszkania w kraju, a jeżeli takiego nie posiada (jest niewiadome) do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, właściwej dla miejsca urodzenia w kraju. Osoby, których miejsce urodzenia w kraju nie jest ustalone lub położone jest poza granicami Polski, wnoszą odwołania do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Odwołania powinny być wniesione w drodze przez właściwy urząd konsularny.

**§ 296.** Urząd konsularny zawiadamia o udzieleniu lub przedłużeniu odroczenia niezwłocznie właściwą powiatową władzę administracji ogólnej zapomocą wojskowej karty rejestracyjnej (wzór Nr. 11).

**§ 297.** Osoby czasowo przebywające zagranicą są obowiązane po upływie terminu odroczenia lub w razie jego nieprzedłużenia stawić się we właściwej powiatowej komendzie uzupełnień w kraju, celem odbycia czynnej służby wojskowej.

Stosunek do służby wojskowej osób stale zamieszkałych zagranicą, które zakwalifikowane zostały przez konsularną komisję poborową lub komisję poborową w kraju do kategorji A regulują zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 298.** Osoby, które w nakazanym terminie nie powrócą do kraju, celem odbycia obowiązkowej czynnej służby wojskowej, a okoliczności tej nie usprawiedliwią świadectwem lekarskiem, stwierdzającem obłożną chorobę i niezdolność do podróży, będą uważane za uchylające się od służby wojskowej.

Nazwiska tych osób podaje powiatowy komendant uzupełnień do wiadomości właściwego urzędu konsularnego, celem zastosowania w stosunku do nich postanowień § 311.

W razie powrotu takiej osoby do kraju w okresie wieku, w którym podlega ona powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, powiatowy komendant uzupełnień wdraża przeciwko niej obowiązujące dochodzenia sądowo-karne, a niezależnie od tego powołuje ją niezwłocznie do odbycia czynnej służby wojskowej, jeśli w myśl art. 36 jest w wieku obowiązującym do tej służby.

**§ 299.** Powołanie do czynnej służby wojskowej osób, stale zamieszkałych zagranicą następuje tylko na zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych zapomocą kart powołania, doręczonych przez urzędy konsularne.

Przejazd od miejsca zamieszkania zagranicą do granicy Państwa Polskiego odbywają te osoby na koszt Skarbu Państwa na podstawie zarządzeń urzędów konsularnych. Przejazd od granicy Państwa do miejsca postoju formacji odbywają powołane osoby na podstawie dołączonych do kart powołania biletów na przejazd.

**§ 300.** W razie obłożnej choroby powołany obowiązany jest zawiadomić o tem niezwłocznie właściwy urząd konsularny, zwracając otrzymaną kartę powołania oraz dołączając świadectwo lekarskie, stwierdzające rodzaj choroby tudzież niezdolność do podróży. Kierownik urzędu konsularnego zawiadamia właściwego powiatowego komendanta uzupełnień o niemożności stawienia się powołanego do służby wojskowej z powodu choroby, przesyłając jednocześnie otrzymane świadectwo lekarskie i zwracając kartę powołania. W tych przypadkach chorego nie należy powoływać ponownie w danym roku kalendarzowym.

**§ 301.** Konsularne komisje rozpoznawcze zwołuje Minister Spraw Zagranicznych lub organ przez niego upoważniony przy którymkolwiek z urzędów konsularnych w przypadku zarządzenia zagranicą poboru, o ile powstaną sprawy, do których rozstrzygnięcia upoważnione są jedynie te komisję.

**§ 302.** W skład konsularnej komisji rozpoznawczej wchodzą:

a) wyższy urzędnik konsularny jako przewodniczący, wyznaczony przez Ministra Spraw Zagranicznych lub organ przez niego upoważniony;

b) attaché wojskowy poselstwa lub wyższy urzędnik konsularny, o ile możności posiadający stopień oficera rezerwy;

c) dwaj lekarze powołani przez przewodniczącego konsularnej komisji rozpoznawczej, o ile możności obywatele polscy.

W skład konsularnej komisji rozpoznawczej nie mogą wchodzić osoby, które jako członkowie konsularnej komisji poborowej brały udział w wydaniu orzeczeń rozpatrywanych przez konsularną komisję rozpoznawczą.

Czynności, związane ze zwołaniem konsularnej komisji rozpoznawczej oraz z przygotowaniem i urządzeniem jej lokalu, tryb urzędowania tudzież prawa i obowiązki jej członków, są w drodze analogji takie same, jakie obowiązują komisje rozpoznawcze w kraju, z tą różnicą, że konsularna komisja rozpoznawcza nie może badanej osoby wysyłać na ekspertyzę szpitalną.

**§ 303.** Zadaniem konsularnej komisji rozpoznawczej jest:

a) badanie stanu zdrowia i orzekanie o fizycznej zdolności do służby wojskowej osoby, co do której zaszła różnica zdań pomiędzy członkami konsularnej komisji poborowej;

b) ponowne badanie i orzekanie o stopniu zdolności do służby wojskowej w przypadku unieważnienia lub uchylenia w drodze nadzoru orzeczeń konsularnej komisji poborowej.

Uchwały powzięte przez konsularną komisję rozpoznawczą są ostateczne.

**§ 304.** W przypadkach przekazania konsularnej komisji rozpoznawczej orzecznictwa w sprawie ustalenia fizycznej zdolności do służby wojskowej osób, wymienionych w § 303, urzędy konsularne przesyłają wyciągi z rejestru, odnoszące się do tych osób do urzędu konsularnego, przy którym będzie uruchomiona konsularna komisja rozpoznawcza.

Dane, zawarte w wyciągach z rejestru wpisuje konsularna komisja rozpoznawcza do listy rozpoznawczej, założonej na wzorach rejestru (wzór Nr. 6).

Decyzja powzięta przez konsularną komisję rozpoznawczą ma być wpisana do listy rozpoznawczej oraz do nadesłanego przez urząd konsularny wyciągu z rejestru. Przeznaczenie do rodzaju służby wojskowej nadane przez wojskowego członka komisji rozpoznawczej w przypadkach zakwalifikowania poborowego do kat. A lub C ma być wpisane do rubr. „uwagi“ listy rozpoznawczej i wyciągu z rejestru.

Po otrzymaniu wyciągu z rejestru od konsularnej komisji rozpoznawczej urząd konsularny wpisuje decyzję do rejestru i zawiadamia o niej właściwą powiatową władzę administracji ogólnej zapomocą wojskowej karty rejestracyjnej, a poborowemu wysyła dokument, stwierdzający stosunek do powszechnego obowiązku wojskowego.

**§ 305.** Wezwanie osoby, podlegającej zbadaniu przez konsularną komisję rozpoznawczą, zarządza kierownik urzędu konsularnego przy którym została uruchomiona konsularna komisja rozpoznawcza, na podstawie wniosku otrzymanego z właściwego urzędu konsularnego bądź w przypadkach z § 303 pkt. b) — po zawiadomieniu o unieważnieniu lub uchyleniu w drodze nadzoru orzeczenia konsularnej komisji poborowej.

**§ 306.** Koszty sporządzenia rejestrów poborowych, wojskowych kart rejestracyjnych oraz przesyłania poświadczeń o zgłoszeniu się do rejestrów, tudzież koszty urzędowania konsularnej komisji rozpoznawczej pokrywa się z budżetu danego urzędu konsularnego. Koszty przeprowadzenia poboru zagranicą będą pokryte z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

**§ 307.** Osoby, wezwane do konsularnej komisji poborowej na podstawie zarządzenia pobo-

ru zagranicą, powinny pokryć przejazd do komisji oraz zpowrotem do miejsca zamieszkania zagranicą z własnych funduszów.

W przypadku zarządzenia poboru zagranicą może kierownik urzędu konsularnego zwrócić osobom wezwanym do poboru koszty przejazdu, o ile osoby te przedstawią urzędowe świadectwo ubóstwa, wystawione przez właściwe władze zagraniczne lub instytucje społeczne.

**§ 308.** Osoby, przebywające zagranicą czasowo, obowiązane do stawienia się do poboru, lub dla odbycia czynnej służby wojskowej w kraju, powinny pokryć koszty przejazdu do komisji poborowej w kraju lub do miejsca ich zamieszkania w kraju z własnych funduszów.

**§ 309.** Koszty przejazdu od miejsca stałego zamieszkania zagranicą do miejsca urzędowania konsularnej komisji rozpoznawczej ponoszą wezwane osoby z tem, że po stawieniu się przed tą komisją będą one danej osobie zwrócone. Wydatki z tem związane mają być pokryte z budżetu danego urzędu konsularnego, zwołującego te komisje.

**§ 310.** Osobom stale zamieszkałym i czasowo przebywającym zagranicą w krajach europejskich i poza Europą, które nie uczyniły zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, a zwłoki tej nie usprawiedliwiły, urzędy konsularne nie powinny przyznawać ulg i ułatwień, wchodzących w zakres ich swobodnej oceny, a związanych z pobytem tych osób zagranicą.

W razie przyjazdu takich osób do kraju będą one karane przez władze administracji ogólnej, w przypadku zaś, przewidzianym w art. 104 — przez władze sądowe.

**§ 311.** Osobom, przebywającym czasowo zagranicą, obowiązanym lub wezwanym do powrotu do kraju celem spełnienia obowiązku wojskowego, o ile nie usprawiedliwiły niestawiennictwa w myśl obowiązujących przepisów po terminie wyznaczonym na powrót, urzędy konsularne nie powinny wydawać ani przedłużać paszportu na pobyt zagranicą, ani też dokonywać innych czynności konsularnych, mogących im ułatwić ten pobyt lub przedłużyć.

O każdym stwierdzonym przypadku uchylenia się danej osoby od poboru należy zawiadomić właściwą powiatową władzę administracji ogólnej w kraju, zaś właściwego powiatowego komendanta uzupełnień — jeżeli chodzi o stwierdzone przypadki uchylania się od służby wojskowej.

W przypadkach wyjątkowych urzędy konsularne mogą stawiać wnioski o pozbawienie obywatelstwa polskiego osób uchylających się od służby wojskowej.

W razie przyjazdu takich osób do kraju, będą one pociągnięte do odpowiedzialności sądowo-karnej w myśl obowiązujących przepisów.

### Rozdział VII.

### Koszty stawienia się poborowych i członków ich rodzin.

**Do art. 69.**

**§ 312.** Wszelkie koszty związane z doprowadzeniem uchylających się od poboru w tych przypadkach, gdy kosztów tych nie można ściągnąć od danych osób z powodu ubóstwa, ponoszą zarządy gmin.

Jako koszty, związane z doprowadzeniem uchylających się od poboru należy rozumieć także koszty transportu, eskorty i wyżywienia.

Zarządy gmin powinny przewidzieć, jaką ilość niezamożnych poborowych lub członków ich rodzin mają zaopatrzyć w środki lokomocji w celu umożliwienia im stawienia się do komisyj poborowych i środki te w stosownym czasie dostarczyć. Sumy potrzebne na pokrycie kosztów przedstawienia tych osób komisji poborowej zarządy gmin powinny umieszczać w swoich budżetach.

### Rozdział VIII.

### O służbie ochotniczej.

**Do art. 70 — 72.**

**§ 313.** Zaciąg ochotniczy zarządza Minister Spraw Wojskowych. Ochotnicy mogą być przyjmowani do tych rodzajów wojska (marynarki wojennej), które określi Minister Spraw Wojskowych w zarządzeniu o zaciągu ochotniczym.

Ochotnicy mają prawo wyboru jednego z rodzajów wojska (marynarki wojennej), jeżeli odpowiadają warunkom ustalonym dla danego rodzaju wojska (marynarki wojennej), natomiast nie mają prawa wyboru formacji.

Dowódcy okręgów korpusów podają za pośrednictwem powiatowych komendantów uzupełnień do publicznej wiadomości, w jakim terminie i na jakich warunkach będzie przeprowadzony w danym roku zaciąg ochotniczy.

**§ 314.** Osoby, mające zamiar odbyć czynną służbę wojskową w charakterze ochotników powinny wnieść do powiatowej komendy uzupełnień, właściwej dla miejsca zamieszkania, własnoręcznie napisane podanie, dołączając następujące dokumenty:

a) poświadczenie obywatelstwa polskiego,

b) metrykę urodzenia (w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie),

c) świadectwo nienagannego prowadzenia się zalegalizowane przez powiatową władzę administracji ogólnej,

d) jeśli zgłaszający się jest niepełnoletni, zezwolenie ojca lub prawnego opiekuna na wstąpienie do wojska, spisane protokólarnie we właściwym zarządzie gminy, lub przedstawione w formie aktu notarjalnego, bądź też w formie innego aktu pisemnego, uwierzytelnionego przez notarjusza,

e) ostatnie świadectwo szkolne (w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie), szczególnie takie, które uprawnia do skróconej czynnej służby wojskowej w myśl art. 51 ustawy,

f) wystawione według wzoru Nr. 27 zobowiązanie do odbycia czynnej służby wojskowej oraz do pozostania po ukończeniu tej służby jeszcze na przeciąg jednego roku w charakterze nadterminowego w formacjach wojska, o ile rozkaz o zaciągu ochotniczym tego wymaga, a na przeciąg dwóch lat w marynarce wojennej.

Nie obowiązuje to jednak władz wojskowych do zatrzymania kandydata w wojsku jako nadterminowego.

Warunek pkt. f) nie dotyczy ochotników z prawem do skróconej czynnej służby wojskowej, którzy dołączają do podania zobowiązanie do odbycia tej służby, wystawione według wzoru Nr. 28.

**§ 315.** Prócz dokumentów, wymienionych w § 314 powinni do podania dołączyć:

a) ochotnicy do marynarki wojennej bez prawa do skróconej czynnej służby wojskowej, świadectwo ewentualnej znajomości rzemiosła, a jeżeli pełnili służbę w marynarce wojennej innego państwa lub w marynarce handlowej, wszelkie dokumenty stwierdzające tę służbę;

b) ochotnicy do lotnictwa bez prawa do skróconej czynnej służby wojskowej — świadectwo ewentualnej znajomości rzemiosła.

**§ 316.** Podania o przyjęcie do czynnej służby wojskowej w charakterze ochotnika mają być wniesione do właściwej powiatowej komendy uzupełnień w okresie od dnia ogłoszenia zaciągu ochotniczego do dnia 1 maja.

Osoby, które po dniu 1 maja kończą średnie zakłady naukowe i uzyskują warunki do skróconej czynnej służby wojskowej na podstawie art. 51 ust. 1 i 2 mogą wnosić podania o przyjęcie na ochotnika najpóźniej do dnia 1 lipca.

Minister Spraw Wojskowych może w razie potrzeby wyznaczyć inne terminy końcowe dla przyjmowania podań ochotników.

**§ 317.** Podania osób, które nie odpowiadają warunkom art. 70 pkt. 1, 2, 4 i 5 oraz §§ 314 — 316 powiatowy komendant uzupełnień załatwia odmownie. Osoby takie nie mogą stanąć przed komisją poborową w charakterze ochotników.

**§ 318.** Podania osób, które odpowiadają warunkom, ustalonym w art. 70, §§ 314 — 316 oraz w zarządzeniu o zaciągu ochotniczym, przesyła powiatowy komendant uzupełnień wraz z dokumentami do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Nazwiska oraz dane osobiste osób, co do których nie stwierdzono przeszkód w przyjęciu do wojska (marynarki wojennej) wpisują powiatowe władze administracji ogólnej do listy ochotników, założonej na wzorach listy poborowej (wzór Nr. 14), poczem zwracają wszystkie podania ochotników wraz z dokumentami i opinją przed poborem powiatowemu komendantowi uzupełnień.

Podania osób, co do których powiatowa władza administracji ogólnej stwierdziła przeszkody w przyjęciu, powiatowy komendant uzupełnień załatwia odmownie, bez uzasadnienia.

**§ 319.** Termin stawienia się ochotników przed komisją poborową będzie wskazany w obwieszczeniach o poborze lub też w imiennem wezwaniu przesłanem przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Nieusprawiedliwionego niestawienia się ochotnika w wyznaczonym terminie do przeglądu lekarskiego nie należy uważać za uchylanie się od przeglądu, lecz jako cofnięcie zgłoszonego zamiaru wstąpienia do czynnej służby wojskowej w charakterze ochotnika. Przymusowe dostawianie ochotników do komisji poborowej jest niedopuszczalne.

**§ 320.** Przegląd lekarski ochotników odbywa się na ogólnych zasadach.

**§ 321.** Do czynnej służby wojskowej mogą być zasadniczo przyjmowani ochotnicy, których stan zdrowia odpowiada bez zastrzeżeń kat. A.

Minister Spraw Wojskowych może zezwolić na przyjmowanie pewnych kategoryj ochotników, zakwalifikowanych przez komisję poborową do kat. A przy istnieniu nieznacznych wad fizycznych, pozwalających na odbycie czynnej służby wojskowej w wybranym rodzaju wojska.

Wysyłanie ochotników na ekspertyzę do szpitali wojskowych jest niedopuszczalne.

Podczas przeglądu lekarskiego ochotników przez komisję poborową lekarze komisji wydają orzeczenie o stanie zdrowia oraz wniosek co do stopnia zdolności do służby wojskowej według zasad § 145.

Komisja poborowa wydaje następujące orzeczenia o zdolności ochotnika do służby wojskowej:

a) o ile ochotnik zostanie we wniosku lekarskim zakwalifikowany do kat. A bez zastrzeżeń lub do kat. A przy istnieniu takich wad fizycznych, które na zasadzie ustępu 2 niniejszego paragrafu zezwalają na przyjęcie ochotnika do czynnej służby wojskowej — słowa: „zdolny do czynnej służby wojskowej";

b) we wszystkich innych przypadkach — słowa: „niezdolny do czynnej służby wojskowej jako ochotnik".

Wyniki poboru oraz orzeczenia komisji poborowej wpisuje przewodniczący do listy ochotników, którą po przeglądzie lekarskim ochotników przechowuje powiatowa władza administracji ogólnej i wykorzystuje przy sporządzaniu list poborowych roczników, do których należą przyjęci ochotnicy.

**§ 322.** Po zbadaniu ochotników przez komisję poborową powiatowy komendant uzupełnień zawiadamia:

a) uznanych za zdolnych do czynnej służby wojskowej — o przyjęciu zgłoszenia;

b) uznanych za niezdolnych do czynnej służby wojskowej jako ochotników — o nieprzyjęciu zgłoszenia, zwracając im jednocześnie dokumenty osobiste.

**§ 323.** Ochotnicy uznani za zdolnych do czynnej służby wojskowej podlegają wcieleniu do szeregów na ogólnych zasadach.

**§ 324.** Ochotników powołuje się celem odbycia czynnej służby wojskowej do wybranego przez nich ostatecznie rodzaju wojska lub do

marynarki wojennej. Przeniesienie ich w czasie odbywania tej służby z jednego rodzaju wojska do drugiego, lub z wojska do marynarki wojennej i odwrotnie, może nastąpić z urzędu jedynie w przypadku, gdy w czasie czynnej służby okażą się nieodpowiadającymi warunkom, wymaganym w danym rodzaju wojska lub marynarce wojennej i to tylko za ich uprzednią zgodą W razie braku zgody, ochotnik powinien być zwolniony ze służby ochotniczej.

**§ 325.** Jeżeli w czasie odbywania przez ochotnika czynnej służby wojskowej powstaną okoliczności, uzasadniające prawo do odroczeń służby wojskowej z art. 59 pkt. 1 i 2, odroczenia takie mogą być udzielane na ogólnych zasadach, począwszy od dnia 1 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym ochotnik osiąga wiek poborowy.

Czasu czynnej służby wojskowej, pozostałego do odbycia po wygaśnięciu odroczenia, nie uważa się więcej za służbę ochotniczą, lecz za służbę obowiązkową.

**§ 326.** Ochotnik może być zwolniony przed ukończeniem ustawowego okresu służby ochotniczej tylko wówczas, gdy tego wymagają szczególne okoliczności (n. p. śmierć ojca, klęski żywiołowe i t. p.). W tych przypadkach decyduje o zwolnieniu ochotnika właściwy dowódca okręgu korpusu lub inna władza wojskowa. upoważniona do tego przez Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 327.** Ochotnicy, którzy w czasie odbywania czynnej służby wojskowej uznani będą w drodze rewizji lekarskiej za nieodpowiadających warunkom kategorji A, powinni być zwolnieni z szeregów.

Jeżeli ochotnicy ci nie osiągnęli w chwili wydania decyzji przez komisję rewizyjno-lekarską jeszcze wieku poborowego, a nabyli cierpienie stałe (np. utrata kończyny), powinni otrzymać na komisji rewizyjno-lekarskiej orzeczenie ostateczne, jak inni szeregowcy.

Jeżeli natomiast komisja rewizyjno-lekarska stwierdzi u ochotnika, który nie osiągnął jeszcze wieku poborowego, cierpienie rokujące poprawę, orzeczenie powinno brzmieć: „czasowo niezdolny do służby wojskowej aż do poboru właściwego rocznika".

Do ochotników u których komisja rewizyjno-lekarska stwierdzi jakiekolwiek cierpienie, powodujące zwolnienie z czynnej służby wojskowej, w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 21 lub więcej lat życia, stosuje się na ogólnych zasadach przepisy, obowiązujące przy zwalnianiu podoficerów i szeregowców służby czynnej w drodze postępowania rewizyjno-lekarskiego.

**§ 328.** Ochotnicy, zwolnieni ze służby ochotniczej z jakichkolwiek powodów przed ukończeniem ustawowego jej okresu i przed osiągnięciem wieku poborowego z wyjątkiem wymienionych w § 341 ust. 2 są obowiązani do stawienia się do poboru narówni z poborowymi ich rocznika.

Służbę odbytą w charakterze ochotnika zalicza się na poczet obowiązkowej czynnej służby wojskowej w stosunku dzień za dzień.

**§ 329.** Ochotnicy, którzy odbyli ustalony dla nich okres czasu czynnej służby wojskowej przechodzą do rezerwy z rocznikiem, z którym zostali wcieleni do szeregów i są wolni od obowiązku stawienia się do poboru z ich rocznikiem poborowym.

Ochotnicy pozostają w rezerwie i w pospolitem ruszeniu przez okres czasu, ustalony w art. 4 pkt. 2 i 3.

**§ 330.** O zwolnieniu ochotnika z wojska lub z marynarki wojennej przed odsłużeniem ustawowego okresu czynnej służby wojskowej i przed osiągnięciem przez niego wieku poborowego, powiatowy komendant uzupełnień zawiadamia każdorazowo powiatową władzę administracji ogólnej.

**§ 331.** Obywatele państw obcych, proszący o przyjęcie ich do czynnej służby w wojsku polskiem lub w polskiej marynarce wojennej w charakterze ochotników, powinni wnieść podania do powiatowych komend uzupełnień w tym samym terminie, jaki jest przewidziany dla ochotników — obywateli polskich.

Podania tych osób przesyła powiatowy komendant uzupełnień do powiatowej władzy administracji ogólnej celem oświadczenia się co do zachowania się petenta i jego prawomyślności względem Państwa Polskiego.

Po otrzymaniu odpowiedzi powiatowa komenda uzupełnień przedstawia podanie wraz z opinją powiatowej władzy administracji ogólnej w drodze służbowej Ministrowi Spraw Wojskowych, celem uzyskania zezwolenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Powiatowy komendant uzupełnień zawiadamia o decyzji Prezydenta Rzeczypospolitej zainteresowaną osobę pisemnie.

W razie przychylnej decyzji powiatowy komendant uzupełnień przesyła powiatowej władzy administracji ogólnej za zwrotem podanie ochotnika wraz z dokumentami celem wpisania do listy ochotników i zawiadomienia zainteresowanego o terminie przeglądu lekarskiego.

Tryb badania lekarskiego i orzekania o zdolności do służby wojskowej jest taki sam, jak przy przeglądzie pozostałych ochotników, z tem, że powołanie takich osób do czynnej służby wojskowej może nastąpić tylko w razie zakwalifikowania do kat. A bez zastrzeżeń. W razie zakwalifikowania takich osób do kat. A z zastrzeżeniem, należy wydawać zawsze orzeczenie „niezdolny do służby wojskowej jako ochotnik".

**§ 332.** Minister Spraw Wojskowych może w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych zarządzić zaciąg ochotniczy obywateli polskich, zamieszkałych zagranicą.

## Rozdział IX.

### O kontyngensie.

**Do art. 74 i 75.**

**§ 333.** Osoby, urlopowane w myśl art. 74, mogą być w czasie trwania urlopu powołane do odbycia dalszego okresu czynnej służby wojskowej w granicach, przewidzianych w art. 4 pkt. 1 a), b), c), jednak najdalej do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia.

Minister Spraw Wojskowych może zarządzić przeniesienie do rezerwy podoficerów i szeregowców, którym na podstawie art. 74 skrócony został czas czynnej służby wojskowej, przewidziany w art. 4 pkt. 1 a), b), c).

**§ 334.** Zaliczenia do ponadkontyngentowych dokonują powiatowi komendanci uzupełnień w sposób i w terminie, zarządzonym przez Ministra Spraw Wojskowych.

Zaliczonym do ponadkontyngentowych wydaje powiatowy komendant uzupełnień dokument, stwierdzający ich stosunek do służby wojskowej.

**§ 335.** Ponadkontyngentowych, którzy zostali powołani do czynnej służby wojskowej, przenosi się do rezerwy po upływie ustawowego czasu służby czynnej, licząc od dnia ich wcielenia, albo w terminie wcześniejszym ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych.

Ponadkontyngentowi, niepowołani do czynnej służby wojskowej zostają przeniesieni do rezerwy zasadniczo z ich właściwym rocznikiem poborowym.

Poborowi, którzy zostali zakwalifikowani do kategorji A w okresie poboru innego rocznika i zaliczeni będą do ponadkontyngentowych, o ile nie mogli być powołani do czynnej służby wojskowej, przechodzą do rezerwy w terminie zarządzonym przez Ministra Spraw Wojskowych.

## Rozdział X.

### Czynna służba wojskowa, służba w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

### A. Czynna służba wojskowa.

**Do art. 76 i 77.**

**§ 336.** Rozkaz o wcieleniu rekruta wydaje Minister Spraw Wojskowych corocznie po ustaleniu wyników poboru i zapotrzebowania rekruta na uzupełnienie poszczególnych formacyj wojska i marynarki wojennej.

Wcielenie osób, podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej w myśl art. 4, 51, 62 ustęp 3 i 76 ustęp 1 oraz ochotników dokonują powiatowe komendy uzupełnień na podstawie rozkazów Ministra Spraw Wojskowych, ustalających terminy wcielenia i rozdzielnik rekruta.

Poborowi, którzy stają do poboru po okresie wcielenia osób, uprawnionych do skróconej czynnej służby wojskowej i mają warunki do odbycia tej służby, podlegają wcieleniu w terminach, które Minister Spraw Wojskowych uzna za stosowne dla interesów wojska.

Poborowi obowiązani do czynnej służby wojskowej w myśl art. 4, podlegają wcieleniu do szeregów w tym samym roku kalendarzowym, w którym uznani zostali za zdolnych do czynnej służby wojskowej, a najpóźniej w następnym roku kalendarzowym.

Poborowi, którzy w tym czasie nie zostaną wcieleni do szeregów, powinni być zaliczeni do ponadkontyngentowych.

Osób, wybranych na posłów lub senatorów nie powołuje się do czynnej służby wojskowej przez czas sprawowania mandatu.

**§ 337.** Poborowych i ochotników podlegających wcieleniu do szeregów, powołuje powiatowy komendant uzupełnień do odbycia czynnej służby wojskowej zapomocą kart powołania.

Karty powołania przesyłają powiatowi komendanci uzupełnień co najmniej na 14 dni przed terminem stawienia się powołanych w formacji wojskowej do właściwych władz (zarządów gmin) za pokwitowaniem, załączając przytem wykaz numerów bieżących przesłanych kart powołania.

**§ 338.** Zarządy gmin doręczają karty powołania niezwłocznie, lub w terminie oznaczonym przez władze wojskowe.

Przy doręczaniu kart powołania obowiązuje tryb, przewidziany w art. 24 — 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

**§ 339.** W razie zmiany miejsca zamieszkania powołanego i znajomości nowego adresu należy kartę powołania niezwłocznie przesłać przełożonemu gminy nowego miejsca zamieszkania (pobytu).

Jeżeli w chwili doręczania karty powołania mija lub minąłby termin ważności biletu na przejazd, należy doręczenie karty powołania wstrzymać i zwrócić ją natychmiast tej władzy, która ją wystawiła z podaniem nowego miejsca zamieszkania powołanego oraz przyczyny, która uniemożliwiła doręczenie karty powołania w terminie. W przypadku stwierdzonej stałej nieobecności w domu (n. p. z powodu wyjazdu zagranicę, śmierci, pobytu w szpitalu, w więzieniu i t. p.), należy kartę powołania zwrócić tej władzy, która ją wystawiła z podaniem przyczyn niedoręczenia (przy pobycie w zakładzie karnym, leczniczym — wymienić nazwę zakładu).

**§ 340.** Potwierdzenia odbioru doręczonych kart powołania zwracają zarządy gmin niezwłocznie tej władzy wojskowej, która je wystawiła.

Karty powołania, których przyjęcia odmówili sami odbiorcy, mają być niezwłocznie zwrócone urzędowi wysyłającemu z adnotacją o nieprzyjęciu. W tym przypadku doręczenie karty powołania uważa się za dokonane w chwili odmowy przyjęcia, zgodnie z postanowieniem art. 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 36, poz. 341).

Karty powołania, złożone do odbioru w zarządzie gminy na podstawie art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnem, a nieodebrane w ciągu 30 dni mają być bezpośrednio po upływie tego terminu zwrócone władzy wojskowej, która je wystawiła, z zaznaczeniem o niezgłoszeniu się odbiorcy w powyższym terminie po odbiór karty powołania. W tych przypadkach złożenie karty powołania do odbioru i zawiadomienie o tem odbiorcy w sposób. przewidziany w art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnem, uważa się za doręczenie.

Wezwany do służby wojskowej, który odmówił przyjęcia karty powołania lub nie podjął w przewidzianym terminie karty powołania, jest mimo to obowiązany stawić się w oznaczonym dniu w formacji wojskowej dla odbycia. służby wojskowej pod odpowiedzialnością karną.

**§ 341.** Powiatowy komendant uzupełnień po otrzymaniu kart powołania niedoręczonych (§ 339, ust. 2), nie odebranych lub nieprzyjętych postępuje w sposób następujący:

a) wystawia niezwłocznie nowe karty powołania z biletami na przejazd dla powołanych, którym kart powołania nie doręczono z powodu upływu ważności biletów na przejazd (§ 339) i przesyła je celem doręczenia zarządom gmin nowego miejsca zamieszkania powołanych:

b) sporządza imienne wykazy osób powołanych do służby wojskowej, które kart powołania nie przyjęły lub w zarządach gmin nie odebrały (§ 340) i w wyznaczonym terminie nie zgłosiły się w formacji wojskowej; wykazy te przesyła powiatowy komendant uzupełnień do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, celem niezwłocznego poszukiwania wykazanych osób jako uchylających się od służby wojskowej i odstawienia ich do władz wojskowych w trybie, przewidzianym w § 351. Niezależnie od tego powiatowy komendant uzupełnień sporządza niezwłocznie doniesienie karne na osoby wymienione w niniejszym punkcie za dopuszczenie się przestępstwa, przewidzianego w kodeksie karnym wojskowym; w doniesieniu karnem należy podać nazwę urzędu, który stwierdził fakt nieodebrania lub nieprzyjęcia karty powołania;

c) żąda metryk śmierci osób zmarłych od urzędów stanu cywilnego (prowadzących metryki), odpisów wyroków sądowych na osoby przebywające w zakładach karnych (z więzienia, sądu lub rejestru karnego Ministerstwa Sprawiedliwości), oraz orzeczeń lekarskich na osoby przebywające w zakładach leczniczych. Orzeczenia lekarskie mają poza dokładnym opisem stanu chorobowego zawierać przypuszczalny czas trwania choroby. Po otrzymaniu żądanych dokumentów powiatowy komendant uzupełnień wnosi odpowiednie wpisy do ewidencji wojskowej.

Jeżeli z nadesłanych orzeczeń lekarskich wynika, że przebywający w zakładzie leczniczym jest trwale chory lub dotknięty kalectwem, powiatowy komendant uzupełnień — o ile chodzi o poborowego, występuje do powiatowej władzy administracji ogólnej z wnioskiem na ponowne zbadanie jego zdolności do służby wojskowej z urzędu w myśl postanowień § 172 przy ewentualnem zastosowaniu przepisów § 111, — o ile zaś chodzi o rezerwistę — wdraża postępowanie rewizyjno-lekarskie.

**§ 342.** Poborowi (ochotnicy) obowiązani są stawić się w formacjach wojskowych, w dniu, oznaczonym w karcie powołania.

**§ 343.** Niestawienie się poborowego (ochotnika) w oznaczonym terminie w formacji wojskowej, celem odbycia czynnej służby wojskowej, może być usprawiedliwione tylko jego obłożną chorobą, uniemożliwiającą przejazd do formacji.

W tym przypadku poborowy (ochotnik) jest obowiązany najdalej na 5 dni przed upływem terminu wskazanego w karcie powołania zawiadomić o tem powiatowego komendanta uzupełnień za pośrednictwem właściwego zarządu gminy, dołączając do zawiadomienia otrzymaną kartę powołania oraz świadectwo lekarskie, stwierdzające obłożną chorobę i niezdolność do podróży.

**§ 344.** Świadectwo lekarskie powinno być wystawione przez lekarza powiatowego (rządowego) według wzoru Nr. 29.

W razie niemożności uzyskania takiego świadectwa, należy przedstawić świadectwo lekarza prywatnego, na którem przełożony gminy powinien stwierdzić powody niemożności uzyskania świadectwa lekarza powiatowego (rządowego).

W razie niemożności uzyskania wogóle świadectwa lekarskiego, przełożony gminy powinien stwierdzić, że poborowy (ochotnik) jest obłożnie chory i podać powody, dla których nie można było uzyskać świadectwa lekarskiego. Poborowi (ochotnicy), którzy przesłali do powiatowej komendy uzupełnień takie zaświadczenie są obowiązani przesłać do P. K. U., najdalej w ciągu 14 dni obowiązujące świadectwo lekarskie.

Jeżeli we wskazanym 14-to dniowym terminie nie będzie przesłane do P. K. U. świadectwo lekarskie, poborowy (ochotnik) otrzymuje nową kartę powołania. Jeżeli stawienie się poborowego (ochotnika) w terminie, wyznaczonym w ponownej karcie powołania z powodu trwającej obłożnej choroby będzie nadal niemożliwe, powinien on przesłać do P. K. U. obowiązujące świadectwo lekarskie. Ponowne usprawiedliwienie niemożności stawienia się z powodu obłożnej choroby zaświadczeniem przełożonego gminy jest niedopuszczalne.

Koszty wezwania lekarza powiatowego (rządowego) w celu wydania świadectwa o niemożności stawienia się w formacji wojskowej ponosi poborowy (ochotnik).

**§ 345.** Świadectwa lekarzy prywatnych, o których mowa w ustępie 2 § 344. powinny być wystawiane w miarę możności według wzoru Nr 29. W razie niemożności przestrzegania tego wzoru świadectwo takie musi w sposób wyraźny stwierdzić:

a) że poborowy (ochotnik) jest obłożnie chory (z dokładnem podaniem rodzaju choroby);

b) że stwierdzona obłożna choroba czyni go niezdolnym do przejazdu do formacji wojskowej;

c) przypuszczalny okres trwania obłożnej choroby.

**§ 346.** Pod pojęciem obłożnej choroby w rozumieniu § 343 ustęp 1 podpadają wszelkie stany gorączkowe począwszy od 38° wzwyż, wszystkie choroby zakaźne oraz ciężkie uszkodzenia cielesne (utrata ręki, nogi, złamanie ręki, nogi i t. p.).

**§ 347.** Powiatowy komendant uzupełnień po otrzymaniu świadectwa lekarza powiatowego (rządowego) lub prywatnego obowiązany jest sprawdzić, czy świadectwo to odpowiada pod względem treści przepisom § 344 i § 345.

W razie potwierdzającym, jak również w przypadku przedstawienia przez poborowego (ochotnika) po raz pierwszy zaświadczenia przełożonego gminy o obłożnej chorobie, powiatowy komendant uzupełnień udziela choremu przesunięcia terminu wcielenia — w pierwszym wypadku na okres uwidoczniony w świadectwie lekarskiem, zaś w drugim wypadku na okres 14 dni, a poborowemu wysyła przez zarząd gminy kartę urlopową (wzór Nr. 30) wraz z nową kartą powołania i ewentualnie z biletem na przejazd. O udzielonem przesunięciu terminu wcielenia powiatowy komendant uzupełnień zawiadamia formację, do której taki poborowy (ochotnik) jest przeznaczony.

Jeżeli poborowy (ochotnik) nie będzie mógł stawić się do formacji w powtórnie wyznaczonym terminie, z powodu trwającej obłożnej choroby, powinien przedstawić ponowne świadectwo lekarskie, lecz wystawione już tylko przez lekarza powiatowego (rządowego).

W tych przypadkach powiatowy komendant uzupełnień udziela mu dalszego urlopu i przesyła mu ponownie kartę urlopową wraz z nową kartą powołania.

Gdyby stan zdrowia poborowego (ochotnika) wymagał leczenia dłuższego niż trzy miesiące, licząc od terminu wyznaczonego dla stawienia się w formacji wojskowej w pierwszej karcie powołania, wówczas powiatowy komendant uzupełnień przesuwa poborowemu (ochotnikowi) termin powołania do czynnej służby wojskowej aż do terminu najbliższego wcielenia do szeregów (wzór Nr. 31).

Jeżeli poborowy (ochotnik) również i w tym terminie nie może wskutek trwającej obłożnej choroby stawić się do odbycia czynnej służby wojskowej, jest on obowiązany przedstawić właściwej P. K. U. świadectwo lekarza powiatowego (rządowego), jak wskazano w §§ 344 i 345.

Powiatowy komendant uzupełnień występuje wtedy do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej z wnioskiem na ponowne zbadanie przez komisję poborową zdolności poborowego do służby wojskowej w myśl art. 40.

**§ 348.** Osoby, obowiązane do czynnej służby wojskowej, a pozostające pod śledztwem w dochodzeniu sądowo-karnem wciela się do wojska (marynarki wojennej) w zwyczajnych, ustawą i niniejszem rozporządzeniem przewidzianych terminach, o ile przebywają na wolnej stopie, natomiast osadzonych w areszcie śledczym wciela się dopiero po uchyleniu aresztu śledczego w najbliższym terminie wcielenia.

Osoby, obowiązane do odbywania czynnej służby wojskowej, a skazane prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności, wciela się do szeregów, o ile nie zastosowano postanowień art. 9, dopiero po odbyciu (darowaniu) kary, w najbliższym terminie wcielenia.

**§ 349.** W razie stwierdzenia, że poborowy (ochotnik) mimo doręczenia mu karty powołania nie wyjechał w właściwym czasie do wyznaczonej formacji wojskowej, celem zgłoszenia się do czynnej służby wojskowej, przełożony gminy jest obowiązany odstawić go za pośrednictwem swych organów lub też przy pomocy organów policji państwowej niezwłocznie do powiatowej władzy administracji ogólnej, która postąpi w myśl § 351.

Przełożony gminy ma prowadzić ewidencję osób urlopowanych z powodu obłożnej choroby oraz czuwać, ażeby osoby te wyjeżdżały z gminy w terminie wskazanym w kartach powołania.

**§ 350.** Powiatowy komendant uzupełnień sporządza na podstawie zawiadomień formacyj wykazy poborowych, którzy karty powołania odebrali, a w formacjach w wyznaczonym terminie nie stawili się i niestawiennictwa nie usprawiedliwili. Wykazy te przesyła powiatowy komendant uzupełnień do powiatowych władz administracji ogólnej, celem poszukiwania tych poborowych jako uchylających się od służby wojskowej. Jednocześnie powiatowy komendant uzupełnień przesyła na wymienione wyżej osoby doniesienia karne do właściwego prokuratora wojskowego z przytoczeniem w nich daty doręczenia karty powołania, nazwy władzy, która doręczenia dokonała oraz faktu nieusprawiedliwienia niestawienia się danego poborowego w formacji wojskowej.

**§ 351.** Powiatowa władza administracji ogólnej odstawia ujętych i doprowadzonych uchylających się od służby wojskowej do następujących władz:

a) jeżeli uchylający się należy ewidencyjnie do P. K. U., do której dany powiat przynależy — do tej P. K. U;

b) jeżeli uchylający się należy ewidencyjnie do innej P. K. U. — do najbliższej komendy garnizonu (miasta).

Wskazanym pod a) i b) władzom należy równocześnie przesłać protokół ujęcia (doprowadzenia) uchylającego się.

**§ 352.** Powiatowi komendanci uzupełnień przesyłają protokóły ujęcia (doprowadzenia), otrzymane od powiatowych władz administracji

ogólnej lub za pośrednictwem komend garnizonu (miast) do właściwego prokuratora wojskowego w ślad za doniesieniem karnem.

**§ 353.** Na poczet obowiązkowej czynnej służby wojskowej, odbywanej w myśl art. 4 pkt 1 i 70 zalicza się w myśl art. 74 również czas urlopu, udzielonego podoficerom i szeregowcom na zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Przeniesienie do rezerwy następuje każdorazowo na zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 354.** Kar sądowych pozbawienia wolności ponad trzy tygodnie nie wlicza się do czasu czynnej służby wojskowej.

Na okres trzech tygodni składać się może jedna kara lub też kilka kar razem wziętych.

### B. Zawiadamianie władz poborowych przez powszechne władze wymiaru sprawiedliwości.

**§ 355.** Powszechne władze wymiaru sprawiedliwości zawiadamiają:

A. Właściwą władzę administracji ogólnej:

a) o każdem wdrożonem postępowaniu karnem przeciw mężczyznom będącym w wieku poborowym od 21 do 23 lat włącznie, o ile postępowanie to połączone jest z zastosowaniem tymczasowego aresztowania;

b) o uchyleniu tymczasowego aresztowania, określonego w punkcie a);

c) o każdym prawomocnym wyroku, skazującym mężczyzn w wieku od 18 do 23 lat na kary wymienione w art. 9, bądź za przestępstwa przewidziane w art. 56, 103 — 108; należy też podać miejsce wyznaczone skazanemu dla odbycia kary, dzień rozpoczęcia kary i jej ewentualne późniejsze skrócenie;

d) o każdym prawomocnym wyroku skazującym mężczyzn w wieku od 23 do 50 lat, którzy podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, a nie mają jeszcze ustalonego do niego stosunku, jeśli skazanie nastąpiło bądź na kary, wymienione w art. 9, bądź za przestępstwa, przewidziane w art. 56, 103 — 108; należy też podać dane, określone w pkt. c);

e) o darowaniu w drodze łaski kary lub skutków karno-sądowego skazania, o zarządzeniu wykonania kary zawieszonej i o zatarciu skazania przez sąd w przypadkach, wyszczególnionych w pkt. c) i d).

B. Powiatowych komendantów uzupełnień właściwych ze względu na zamieszkanie oskarżonego lub skazanego:

a) o każdem wdrożeniu i o wyniku postępowania karnego przeciw oficerom rezerwy, pospolitego ruszenia lub stanu spoczynku;

b) o każdym prawomocnym wyroku, skazującym podoficerów rezerwy, pospolitego ruszenia lub stanu spoczynku na kary lub za przestępstwa, określone w części A pkt. d) niniejszego paragrafu, a nadto za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub pobudek, wskazujących na nieprzyjazne usposobienie dla Państwa Polskiego. Należy też podać dane określone w części A pkt. c);

c) o każdym prawomocnym wyroku, skazującym osoby wyszczególnione w art. 122 ustęp 1, a będące w wieku 23 — 50 lat, na kary lub za przestępstwa, określone w części A pkt. d) niniejszego paragrafu, przyczem należy podać dane wymienione w części A pkt. c);

d) o darowaniu w drodze łaski kary, lub skutków karno-sądowego skazania, o zarządzeniu wykonania kary zawieszonej i o zatarciu skazania przez sąd w przypadkach, wymienionych w pkt. a) — c) części B niniejszego paragrafu.

Władzami wymiaru sprawiedliwości, właściwemi do powyższych zawiadomień są w przypadkach wymienionych:

w części A pkt. a) i b), o ile chodzi o dochodzenia, — właściwe władze prokuratorskie, w innych przypadkach sędziowie śledczy, a jeśli sędzia śledczy nie jest powołany do czynności — właściwe sądy, w postępowaniu zaś w sądach grodzkich — te sądy;

w części A pkt. c) i d) i w części B pkt. b) i c) — władze powołane do wykonania wyroku;

w części B pkt. a) i d) — właściwe władze sądowe lub prokuratorskie.

Zawiadomienia o których mowa w niniejszym paragrafie mają zawierać następujące dane: nazwisko i imię, imiona rodziców, rok urodzenia, miejsce zamieszkania ewent. stopień wojskowy, datę wyroku (wdrożenia postępowania karnego, umorzenia tego postępowania, darowania kary lub skutków karno-sądowego skazania, zarządzenia wykonania kary, skrócenia kary, zarządzenia zatarcia skazania), wysokość i rodzaj kary, rodzaj przestępstwa, miejsce wyznaczone dla odbycia kary i dzień rozpoczęcia kary. Zawiadomienia mają być przesyłane do wskazanych władz, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania (przynależność ewidencyjną do P. K. U.) danych osób na dzień 28 każdego miesiąca.

Jeżeli postępowanie karne lub wyrok, o którym mowa w części B niniejszego paragrafu obejmuje kilka osób, przynależnych do różnych powiatowych komend uzupełnień, powszechne władze wymiaru sprawiedliwości przesyłają zawiadomienia do każdej powiatowej komendy uzupełnień, do której dane osoby przynależą ewidencyjnie.

**§ 356.** Powiatowe władze administracji ogólnej postępują z otrzymanemi zawiadomieniami władz wymiaru sprawiedliwości jak następuje:

a) zawiadomienia, dotyczące osób w wieku przedpoborowym przechowują u siebie do czasu założenia list poborowych dla roczników, do których dane osoby należą, poczem kary wpisują do tych list;

b) zawiadomienia odnoszące się do osób ujętych do ewidencji wojskowej — przesyłają do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień po uprzedniem wpisaniu kar do list poborowych.

**§ 357.** Władze administracji ogólnej zawiadamiają w ten sam sposób powiatowych komendantów uzupełnień o karach aresztu lub grzy-

wny nałożonych przez nie na osoby ujęte do ewidencji wojskowej, w wypadkach, wymienionych w art. 115 § 1.

**§ 358.** Władze sądowe prześlą do wglądu władzom wojskowym na ich żądanie akta sądowe po zakończeniu postępowania karnego, o ile zachodzą warunki, przewidziane w ustępach A pkt. c) i d) oraz B.

Celem ustalenia karalności osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, władze wojskowe mogą zwracać się bezpośrednio do Ministerstwa Sprawiedliwości o nadesłanie wyciągów z rejestru karnego.

### C. Służba w rezerwie.

**Do art. 78 — 83.**

**§ 359.** Oficerom, podoficerom i szeregowcom rezerwy w czasie przebywania w rezerwie nie wolno nosić munduru wojskowego ani też odznak wojskowych. Przypadki, w których oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy mogą wyjątkowo występować w mundurze wojskowym, określają zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 360.** Oficerowie i podchorążowie rezerwy, zamieszkali w kraju, wnoszą prośby lub zażalenia w sprawach przebiegu służby, ćwiczeń wojskowych, przydziałów, wyszkolenia, awansów i odznaczeń pisemnie lub ustnie do dowódców swoich formacyj ewidencyjnych.

We wszystkich innych sprawach, związanych ze służbą w rezerwie, zwracają się oficerowie i podchorążowie rezerwy do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień.

Oficerowie i podchorążowie rezerwy, których przynależność do formacji ewidencyjnej nie jest ustalona, wnoszą wszelkie prośby i zażalenia w sprawach wojskowych pisemnie lub ustnie do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień.

Podoficerowie i szeregowcy rezerwy wnoszą wszelkie prośby i zażalenia do władz wojskowych pisemnie lub ustnie do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień.

Oficerowie, podchorążowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, zamieszkali zagranicą, wnoszą powyższe prośby i zażalenia do władz wojskowych za pośrednictwem urzędów konsularnych.

**§ 361.** Dowodem osobistym, stwierdzającym służbę w rezerwie, jest dla podoficerów i szeregowców książeczka wojskowa lub zaświadczenie wojskowe, zaś dla oficerów rezerwy książeczka stanu służby oficerskiej.

**§ 362.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy mogą otrzymać już w czasie pokoju dokumenty wojskowe, wzywające ich do służby wojskowej na wypadek mobilizacji (karty mobilizacyjne).

Treść kart mobilizacyjnych stanowi dla powołanych rozkaz wojskowy, który ma być wykonany w terminie, określonym w tych kartach

**§ 363.** Zagubienie lub zniszczenie dokumentu wojskowego, wzywającego oficera, podoficera i szeregowca rezerwy do służby wojskowej, nie zwalnia danej osoby od stawienia się we właściwej formacji wojskowej w terminie ustalonym w tym dokumencie.

**§ 364.** Oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy obowiązanych do służby wojskowej, można pozostawiać na stanowiskach cywilnych na warunkach, określonych przez Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 365.** Terminy powołania do ćwiczeń wojskowych oraz czas trwania każdego ćwiczenia ustala każdorazowo Minister Spraw Wojskowych.

**§ 366.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, którzy odbyli obowiązkową czynną służbę wojskową nie ze swym rocznikiem poborowym lub byli powołani do tej służby po wyjściu z wieku poborowego, odbywają przepisane ćwiczenia wojskowe zasadniczo ze swoimi rocznikami rezerwy. Jeżeliby to jednak nie odpowiadało potrzebom wojska (marynarki wojennej), osoby te mogą być powołane do ćwiczeń wojskowych poza ich rocznikiem.

**§ 367.** Z tytułu powołania do ćwiczeń wojskowych nie przysługuje oficerom, podoficerom i szeregowcom rezerwy nawet w przypadku odwołania ćwiczeń prawo do roszczenia jakichkolwiek pretensyj do Skarbu Państwa tytułem odszkodowania bądź to z powodu zaniechania pracy, bądź też z powodu poniesienia pewnego uszczerbku w zarobku dziennym skutkiem stawienia się do ćwiczeń wojskowych.

**§ 368.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy wybrani na posłów do Sejmu lub na senatorów nie mogą być w czasie sprawowania mandatu powołani do służby wojskowej.

Wolni od wszelkiej służby wojskowej są również ministrowie i podsekretarze stanu, oraz wojewodowie (komisarz rządu na m. st. Warszawę).

W stosunku do oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy, którzy poświęcili się stanowi duchownemu (art. 57) i złożyli odpowiednie zaświadczenie w P. K. U., obowiązują postanowienia § 219.

**§ 369.** Oficerom, podoficerom i szeregowcom rezerwy, którzy pełnią funkcję instruktorów w obozach letnich przysposobienia wojskowego zalicza się czas służby instruktorskiej w tych obozach na poczet czasu, ustalonego dla ćwiczeń w rezerwie według specjalnych zarządzeń Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 370.** Profesorów wyższych zakładów naukowych, pomocnicze siły naukowe oraz osoby, którym zlecone zostały wykłady i ćwiczenia w tych uczelniach, nauczycieli średnich zakładów naukowych z prawem publiczności, nauczycieli szkół zawodowych państwowych lub prywatnych, uznanych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne

z państwowemi, nauczycieli publicznych szkół powszechnych oraz studentów i uczniów zakładów naukowych z prawem publiczności, powołuje się do ćwiczeń w rezerwie w okresie letnim, wolnym od nauki szkolnej.

Rektorzy oraz dyrektorzy wyższych zakładów naukowych obowiązani są z początkiem każdego roku szkolnego powiadamiać właściwych powiatowych komendantów uzupełnień o powierzeniu oficerom, podoficerom lub szeregowcom rezerwy obowiązków pomocniczych sił naukowych oraz o zleceniu im wykładów i ćwiczeń w wyższych zakładach naukowych, jak również o każdorazowem zwolnieniu tych osób z ich obowiązków.

Taki sam obowiązek powiadamiania właściwych powiatowych komendantów uzupełnień mają dyrektorzy średnich zakładów naukowych z prawem publiczności w stosunku do nauczycieli tych zakładów oraz inspektorowie szkolni w stosunku do nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

**§ 371.** Powołaniu na ćwiczenia wojskowe w danym terminie nie podlegają oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, którzy:

a) odbywają karę pozbawienia wolności, nałożoną przez powszechne sądy karne lub władze administracji ogólnej albo przebywają w areszcie śledczym;

b) podlegają postępowaniu rewizyjno-lekarskiemu na skutek zgłoszonego uszkodzenia zdrowia lub kalectwa, czyniącego ich zupełnie niezdolnymi do służby wojskowej.

Osoby wymienione w pkt. a) podlegają powołaniu do ćwiczeń wojskowych po przywróceniu im wolności w najbliższym okresie ćwiczeń, o ile nie zachodzą okoliczności wymienione w art. 9.

Osoby wymienione w pkt. b), którym postępowanie rewizyjno-lekarskie nie zmieniło poprzednio otrzymanej kategorji zdolności do służby wojskowej (kat. A), podlegają powołaniu do ćwiczeń wojskowych w najbliższym okresie ćwiczeń po ukończeniu postępowania rewizyjno-lekarskiego.

**§ 372.** Niestawienie się oficera, podoficera lub szeregowca rezerwy do służby wojskowej we właściwym terminie może być usprawiedliwione:

a) obłożną chorobą, uniemożliwiającą mu odbycie podróży do właściwej formacji wojskowej;

b) uszkodzeniem zdrowia lub kalectwem, czyniącem go zupełnie niezdolnym do służby wojskowej.

Jeżeli zgłoszenie się powołanego nie może nastąpić we właściwym terminie z powodu obłożnej choroby (pkt. a) powołany powinien udowodnić to właściwej władzy wojskowej świadectwem lekarskiem, określającem wyraźnie stan choroby oraz stwierdzającem, że chory jest niezdolny do podróży. Równocześnie powinien on zwrócić kartę powołania. Świadectwo lekarskie powinno być wystawione przez lekarza powiatowego (rządowego). W razie niemożności uzyskania takiego świadectwa, należy przedstawić świadectwo lekarza prywatnego, na którem przedłożony gminy powinien potwierdzić, że nie można było uzyskać świadectwa lekarza powiatowego (rządowego). W razie niemożności uzyskania wogóle świadectwa lekarskiego, okoliczność ta powinna być stwierdzona przez zarząd gminy. Osoby te mają być powołane do służby wojskowej ponownie w najbliższym okresie powoływania rezerwistów do służby wojskowej.

Osoby wymienione w pkt. b) niniejszego paragrafu powinny przedłożyć właściwej władzy wojskowej świadectwo lekarza urzędowego (wojskowego, państwowego), stwierdzające ciężkie uszkodzenie zdrowia lub kalectwo i niemożność stawienia się do służby wojskowej. Dowódcy formacyj wojskowych otrzymujący takie świadectwa od oficerów (podchorążych) rezerwy powinni je przesłać niezwłocznie właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień. Powiatowi komendanci uzupełnień wdrażają w tych przypadkach postępowanie rewizyjno-lekarskie w myśl obowiązujących przepisów.

**§ 373.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, którzy w okresie przebywania w rezerwie odnieśli takie uszkodzenie zdrowia lub takie pogorszenie poprzednio istniejącego uszkodzenia, które czyni ich nieodpowiadającymi warunkom kategorji A (art. 39), mogą składać do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień lub w czasie zebrań (raportów) kontrolnych pisemne prośby o zmianę poprzednio nadanej im kategorji zdolności do służby wojskowej. Do podania należy dołączyć świadectwo lekarza urzędowego (wojskowego, państwowego), stwierdzające wyżej wspomniane okoliczności. Na tej podstawie powiatowy komendant uzupełnień wdraża postępowanie rewizyjno-lekarskie w myśl wojskowych przepisów rewizyjnych.

**§ 374.** Powołanie oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy do służby wojskowej uskuteczniają władze wojskowe na podstawie imiennych kart powołania, przesyłanych tym osobom za pośrednictwem powiatowych władz administracji ogólnej lub bezpośrednio w drodze przez właściwe zarządy gmin, albo na podstawie obwieszczeń, lub zapomocą obu tych sposobów.

**§ 375.** Karty powołania przesyłają władze wojskowe do właściwych władz (urzędów) za pokwitowaniem odbioru. Władze te obowiązane są doręczyć je adresatom niezwłocznie lub w terminie oznaczonym przez władze wojskowe. Sposób postępowania przy doręczaniu kart powołania, odmowie przyjęcia karty powołania, niestawienia się w formacji wojskowej mimo doręczenia karty powołania jest taki sam, jak wskazano w §§ 338 — 341 i 350.

**§ 376.** Powołanie do służby wojskowej może być również zarządzone zapomocą obwieszczeń ogłoszonych publicznie i rozplakatowanych.

W tym przypadku władze wojskowe przesyłają odpowiednie obwieszczenia władzom administracji ogólnej, które polecają zarządom gmin należyte ich ogłoszenie i rozplakatowanie.

Obwieszczenia o powołaniu do służby woj-

skowej powinny być rozplakatowane przez zarządy gmin na widocznem miejscu na głównych ulicach, placach targowych, stacjach kolejowych, przy kościołach, szkołach, czytelniach, hotelach i gospodach, oraz w takich miejscach, gdzie ludność zazwyczaj się gromadzi.

Niezależnie od rozplakatowania obwieszczeń zarządy gmin powinny podać treść tych obwieszczeń do wiadomości ogółu ludności, w sposób w danej gminie przyjęty.

Przedwczesne zrywanie obwieszczeń, niszczenie lub zaklejanie ich innemi ogłoszeniami i t. p. podlega karze w myśl art. 19 prawa o wykroczeniach (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. — Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 572).

**§ 377.** Bez względu na zarządzony sposób powołania do służby wojskowej zarządy gmin obowiązane są roztoczyć należytą i skuteczną kontrolę nad terminowym wyjazdem powołanych do służby wojskowej z miejsc zamieszkania lub pobytu.

W razie stwierdzenia nieusprawiedliwionego niedopełnienia przez powołanego obowiązku stawiennictwa do służby wojskowej zarządy gmin powinny postąpić w sposób, przewidziany w § 349.

**§ 378.** Powołani obowiązani są stawić się bezpośrednio w miejscu i w dniu oznaczonym w karcie powołania, karcie mobilizacyjnej lub w obwieszczeniach władz wojskowych. Jeżeli oficer, podoficer lub szeregowiec rezerwy został wezwany do natychmiastowego stawienia się, wolno mu korzystać ze zwłoki dwugodzinnej w celu uregulowania swych spraw osobistych oraz wymeldowania się u przełożonego gminy.

Powołani do służby wojskowej mają zgłosić się w miejscu ich powołania we własnej odzieży oraz z temi przedmiotami lub przyborami, które władze poleciły ewentualnie przynieść ze sobą.

Oficerowie rezerwy, którzy otrzymali dodatek na wyekwipowanie powinni zgłosić się do służby wojskowej w mundurze i z rynsztunkiem. Powołani oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy powinni zabrać ze sobą dokumenty, wzywające ich do służby wojskowej (kartę powołania, kartę mobilizacyjną), jak również posiadane wojskowe dokumenty osobiste (książeczkę stanu służby oficerskiej, książeczkę wojskową).

**§ 379.** Odroczenie terminu odbycia ćwiczeń wojskowych do roku następnego lub przesunięcia okresu ćwiczeń na inny termin w tym samym roku kalendarzowym może nastąpić:

a) w razie obłożnej choroby powołanego albo w razie ciężkiego uszkodzenia zdrowia lub kalectwa jeśli ono nie zostało zgłoszone wcześniej (§§ 372 i 373);

b) w przypadku konieczności wyjazdu zagranicę w celach naukowych, przemysłowych lub kuracyjnych;

c) gdy powołany do ćwiczeń wojskowych jest jedynym lekarzem w gminie;

d) w ważnych sprawach, które zaszły w rodzinie powołanego na ćwiczenia, a wymagają jego obecności;

e) w innych nadzwyczajnych przypadkach, określonych przez Ministra Spraw Wojskowych w zarządzeniach o powołaniu rezerwistów na ćwiczenia wojskowe.

Prośby o odroczenie terminu odbycia ćwiczeń wojskowych do następnego roku lub o przesunięcie okresu ćwiczeń na inny termin w tym samym roku kalendarzowym wnoszą:

1) oficerowie i podchorążowie rezerwy — do dowódcy swojej formacji ewidencyjnej,

2) podoficerowie i szeregowcy rezerwy, jak również oficerowie i podchorążowie rezerwy o nieustalonej przynależności ewidencyjnej — do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień.

Prośby te powinny być wnoszone do wskazanych władz wojskowych przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem, wyznaczonym dla stawienia się powołanego na ćwiczenia.

Późniejsze wniesienie podania może nastąpić tylko w tym przypadku, gdy powody, uzasadniające konieczność odroczenia ćwiczeń lub ich przesunięcia powstały po wyżej określonym terminie.

Do podania należy dołączyć:

w przypadkach wymienionych w pkt. a) — świadectwo lekarskie lub zaświadczenie o chorobie wystawione w sposób podany w § 372 ustęp 2;

w przypadkach wymienionych w pkt. b) — zaświadczenie stwierdzające konieczność wyjazdu zagranicę, wydane przez właściwe władze państwowe;

w przypadkach wymienionych w pkt. c) i d) — zaświadczenie, wydane przez właściwe powiatowe władze administracji ogólnej, stwierdzające konieczność odroczenia ćwiczeń lub ich przesunięcia;

w przypadkach wymienionych w pkt. e) zaświadczenia i dokumenty, jakie będą przewidziane w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych o powołaniu rezerwistów na ćwiczenia wojskowe.

Kart powołania nie należy dołączać do podań za wyjątkiem przypadku przewidzianego w pkt. a) niniejszego paragrafu.

**§ 380.** Odroczeń terminu odbycia ćwiczeń wojskowych do roku następnego albo przesunięcia okresu ćwiczeń na inny termin w tym samym roku kalendarzowym udziela dowódca właściwej formacji wojskowej lub powiatowy komendant uzupełnień (§ 379 ustęp 2).

Powołany może odwołać się w razie odmownego załatwienia prośby w terminie siedmiodniowym, licząc od dnia doręczenia odmownego załatwienia, do dowódcy okręgu korpusu, właściwego dla władzy wojskowej, która powołanie uskuteczniła. Dowódca okręgu korpusu rozstrzyga ostatecznie.

Wniesienie prośby o odroczenie ćwiczeń lub ich przesunięcie oraz odwołanie się od od-

mownej decyzji do dowódcy okręgu korpusu nie zwalnia powołanego od stawienia się do ćwiczeń w terminie, oznaczonym w karcie powołania albo w obwieszczeniach, jeżeli do tego terminu prośba lub odwołanie nie zostanie ostatecznie załatwione.

Jeżeli na podanie (odwołanie), wniesione do władz wojskowych, udzielona będzie odpowiedź przychylna, a dany rezerwista odbywa już ćwiczenia wojskowe, należy go niezwłocznie zwolnić.

**§ 381.** Osoby, korzystające z odroczeń ćwiczeń wojskowych, muszą ćwiczenia te odbyć w roku następnym.

Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, którzy korzystali z odroczeń ćwiczeń wojskowych już w roku poprzednim, mogą uzyskać ponowne odroczenie ćwiczeń wojskowych tylko w drodze wyjątku przez dowódcę okręgu korpusu.

Prośby o ponowne odroczenie ćwiczeń wojskowych wnosi się w drodze służbowej przez właściwe władze wojskowe, wskazane w § 379 ustęp 2.

**§ 382.** Oficerom, podoficerom i szeregowcom rezerwy, zwalnianym z ćwiczeń w przypadkach, przewidzianych w ustępie ostatnim § 380, należy dni ćwiczeń odbyte przed zwolnieniem zaliczyć w stosunku dzień za dzień na poczet końcowego okresu następnych ćwiczeń.

**§ 383.** Władze państwowe i samorządowe mogą jednak niepóźniej jak na 4 tygodnie przed rozpoczęciem ćwiczeń, występować z urzędu o odroczenie lub przesunięcie terminu ćwiczeń podległym im funkcjonarjuszom, jeżeli powołanie takiej osoby byłoby połączone z istotną szkodą dla działalności danej władzy, podając wszystkie dane ewidencyjne powołanego.

Z analogicznych uprawnień mogą korzystać instytucje społeczne, pracujące dla wojska.

Indywidualne wnioski wnoszą władze państwowe I i II instancji, samorządowe oraz instytucje społeczne bezpośrednio do właściwego dowódcy okręgu korpusu.

Centralne władze państwowe odnoszą się w tych sprawach bezpośrednio do Ministra Spraw Wojskowych.

W razie odmownego załatwienia wniosków przez dowódców okręgów korpusów wymienione wyżej władze państwowe I i II instancji, władze samorządowe oraz instytucje społeczne mogą zwrócić się z odpowiednim wnioskiem do Ministra Spraw Wojskowych za pośrednictwem właściwego ministra.

**§ 384.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, zamieszkali stale zagranicą, tak w krajach europejskich jak i krajach poza Europą, nie podlegają powołaniu na ćwiczenia wojskowe.

**§ 385.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, zamieszkali stale zagranicą, którzy przyjeżdżają na obszar Państwa Polskiego lub Wolnego Miasta Gdańska na czas dłuższy niż 6 miesięcy, podlegają po upływie tego czasu powołaniu do ćwiczeń wojskowych na ogólnych zasadach.

**§ 386.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, przebywający chwilowo zagranicą, którzy wyjechali z kraju legalnie, nie podlegają powołaniu do ćwiczeń wojskowych przez okres czasu, na jaki udzielono im paszportu zagranicznego. Osoby te są jednak obowiązane do odbycia ćwiczeń wojskowych z chwilą powrotu do kraju. Powołanie ich do ćwiczeń powinno nastąpić jeszcze w tym samym roku kalendarzowym, a jeżeli okres ćwiczeń w tym samym roku już minął — w roku następnym przy najbliższem powołaniu rezerwistów na ćwiczenia.

**§ 387.** Każde nieusprawiedliwione opóźnienie się oficera, podoficera lub szeregowca rezerwy do służby wojskowej będzie karane przez sądy wojskowe lub dyscyplinarnie przez władze wojskowe.

Oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy, którzy spóźnili się do służby wojskowej z własnej winy więcej niż 3 dni, można zwolnić i powołać ponownie na najbliższy okres ćwiczeń wojskowych w tym samym roku kalendarzowym. Jeżeli zostali oni ukarani za spóźnienie dyscyplinarnie, zwolnienie to następuje po odbyciu kary dyscyplinarnej.

Gdyby w razie zwolnienia rezerwistów od ćwiczeń wojskowych powołanie do ćwiczeń w tym samym roku kalendarzowym nie mogło nastąpić, należy osoby takie mimo opóźnienia ponad 3 dni zatrzymać w służbie celem odbycia ćwiczeń.

Opóźnieni będą wówczas obowiązani odsłużyć pełny okres ćwiczeń, a nałożone na nich kary odbyć w sposób wskazany w § 394.

**§ 388.** Powiatowi komendanci uzupełnień sporządzają wykazy uchylających się od ćwiczeń i przesyłają je powiatowym władzom administracji ogólnej, celem ściągania tych osób.

Powiatowe władze administracji ogólnej są obowiązane zarządzić natychmiast wyśledzenie uchylającego się od ćwiczeń i dostawienie go do właściwej władzy wojskowej w myśl § 351.

Powiatowe władze administracji ogólnej obowiązane są ponadto przesyłać każdego 1-go i 15-go dnia miesiąca do właściwej powiatowej komendy uzupełnień wyniki poszukiwań za uchylającymi się od ćwiczeń rezerwistów.

Oficerów i podchorążych rezerwy, uchylających się od ćwiczeń, a dostawionych przez powiatowe władze administracji ogólnej, należy odesłać natychmiast do właściwej formacji wojskowej, celem odbycia ćwiczeń.

Podoficerów i szeregowców rezerwy, uchylających się od ćwiczeń, a dostawionych przez wymienione władze, należy odesłać natychmiast do formacji wojskowej lub powołać na najbliższy okres ćwiczeń w tym samym roku kalendarzowym.

Jeżeli w chwili doprowadzenia uchylającego się od ćwiczeń podoficera lub szeregowca re-

zerwy okres ćwiczeń w danym roku kalendarzowym już minął, należy odesłać go do miejsca zamieszkania i powołać do odbycia ćwiczeń w następnym roku kalendarzowym.

Uchylających się od ćwiczeń podoficerów i szeregowców rezerwy powiatowy komendant uzupełnień pociąga do odpowiedzialności karnej, przesyłając odpowiednie doniesienie karne do właściwego prokuratora wojskowego, a jeżeli następuje natychmiastowe odstawienie go do formacji, przekazuje go do ukarania właściwemu dowódcy formacji.

Oficerów i podchorążych rezerwy, dostawionych do formacji jako uchylających się od ćwiczeń, pociąga właściwy dowódca formacji do odpowiedzialności dyscyplinarnej lub karnej, przesyłając w tym ostatnim przypadku odpowiednie doniesienie karne do właściwego prokuratora wojskowego.

**§ 389.** Podoficerowie i szeregowcy rezerwy, powołani na ćwiczenia wojskowe, podlegają bezpośrednio po zgłoszeniu się w formacji wojskowej oględzinom lekarskim, przyczem:

a) uznanych za zdolnych do odbycia ćwiczeń wojskowych należy odesłać do poszczególnych pododdziałów;

b) chorych, u których można spodziewać się zupełnego wyzdrowienia w ciągu kilku dni, należy oddać pod opiekę lekarską (izba chorych), a jeżeli na taki okres czasu wymagają leczenia i opieki w szpitalu, należy ich odesłać do najbliższego wojskowego zakładu leczniczego;

c) w razie stwierdzenia przez lekarza formacji, że podoficer lub szeregowiec rezerwy jest czasowo niezdolny do odbycia ćwiczeń, dowódca formacji zwalnia go niezwłocznie i przesyła właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień świadectwo wojskowo-lekarskie, zawierające wniosek na przesunięcie ćwiczeń do późniejszego okresu w tym samym roku lub na odroczenie ich do roku następnego; jeżeli zwolniony od ćwiczeń wskutek choroby jest niezdolny do odbycia podróży powrotnej do miejsca zamieszkania, powinien on być oddany na leczenie zasadniczo do szpitala cywilnego, a gdy to jest niemożliwe — do szpitala wojskowego;

d) w razie stwierdzenia przez lekarza formacji, że podoficer lub szeregowiec rezerwy nie odpowiada wymogom kat. A. według wojskowych przepisów o badaniu i ocenie fizycznej i psychicznej zdolności do służby wojskowej, powinien on być na podstawie świadectwa wojskowo-lekarskiego i wniosku lekarskiego niezwłocznie zwolniony z ćwiczeń i odesłany do miejsca zamieszkania. Równocześnie dowódca formacji przesyła do właściwej powiatowej komendy uzupełnień wniosek o zmianę kategorji zdolności do służby wojskowej danego podoficera lub szeregowca rezerwy, celem wdrożenia postępowania rewizyjnego w myśl instrukcyj, wydanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 390.** Podoficerów i szeregowców rezerwy, których niezdolność do służby wojskowej została stwierdzona w czasie odbywania ćwiczeń wojskowych, należy przedstawić wojskowo-lekarskiej komisji rewizyjnej.

Orzeczenie tej komisji stanowi podstawę dla ustalenia dalszego stosunku ich do służby wojskowej.

Jeżeli podoficerowie i szeregowcy rezerwy, wymienieni w ustępie pierwszym zostaną w wyniku postępowania rewizyjno-lekarskiego uznani nadal za zdolnych do czynnej służby wojskowej (kat. A.), należy im zaliczyć dni ćwiczeń, odbyte przed zwolnieniem na poczet końcowego okresu następnych ćwiczeń w stosunku dzień za dzień.

**§ 391.** Jeżeli oficer rezerwy w chwili zgłoszenia się do ćwiczeń wojskowych lub w czasie ich odbywania okaże się niezdolnym do czynnej służby wojskowej, dowódca formacji zwalnia takiego oficera z ćwiczeń i przesyła świadectwo wojskowo-lekarskie do właściwej powiatowej komendy uzupełnień, celem wdrożenia postępowania rewizyjno-lekarskiego na ogólnych zasadach.

Jeżeli oficer rezerwy w wyniku postępowania rewizyjnego uznany będzie nadal za zdolnego do czynnej służby wojskowej (kat. A.), należy mu ewentualnie odbyte dni ćwiczeń zaliczyć w stosunku dzień za dzień na poczet końcowego okresu następnych ćwiczeń.

**§ 392.** Czas spędzony przez powołanego do ćwiczeń wojskowych w izbie chorych (w szpitalu) nie dłużej niż 7 dni, należy wliczyć do czasu trwania bieżących ćwiczeń.

Okresów choroby ponad 7 dni, nie zalicza się na poczet ćwiczeń wojskowych. Takich oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy należy po 7-ym dniu choroby zwolnić z ćwiczeń. Jeżeli zostali oni w czasie odbywania ćwiczeń oddani do wojskowych zakładów leczniczych celem leczenia, powinni być leczeni i żywieni na warunkach, przysługujących osobom wojskowym w służbie czynnej do czasu, gdy stan ich zdrowia zezwoli na wypisanie z zakładu leczniczego.

Oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy, zwolnionych z ćwiczeń wojskowych z powodu chorób ponad 7 dni, należy powołać na najbliższy okres ćwiczeń w tym samym roku kalendarzowym lub w roku następnym, jeśli nie utracili zdolności do czynnej służby wojskowej. W przypadkach chorób ponad 7 dni należy zaliczyć rezerwistom odbyte przed chorobą dni ćwiczeń oraz 7 dni z okresu choroby na poczet końcowego okresu następnych ćwiczeń w stosunku dzień za dzień.

Na okres 7 dni składać się może czas trwania jednego zachorowania lub też kilka zachorowań razem wziętych.

**§ 393.** O zwolnieniu podoficerów i szeregowców rezerwy od ćwiczeń z powodu choroby, trwającej ponad 7 dni, powinien dowódca formacji zawiadomić właściwego powiatowego komendanta uzupełnień.

**§ 394.** Kary aresztu średniego, ścisłego oraz obostrzonego aresztu domowego, które nakłada się na powołanych do ćwiczeń oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy, należy wy-

konać dopiero po upływie czasu, przeznaczonego na ćwiczenia wojskowe, jeżeli pozwalają na to względy karności wojskowej; w przeciwnym razie kara musi być niezwłocznie odcierpiana, a czas kary dyscyplinarnej ma być bezpośrednio odsłużony.

W razie uchylenia orzeczenia kary dyscyplinarnej czas kary należy zaliczyć bądź na bieżący, bądź na najbliższy okres ćwiczeń.

Nie należy wliczać do okresu ćwiczeń czasu, który oficer, podoficer lub szeregowiec rezerwy powołany na ćwiczenia wojskowe przepędzi wskutek wyroku sądowego w areszcie śledczym lub w zakładzie karnym.

Opuszczony czas ćwiczeń powinien taki oficer, podoficer lub szeregowiec odsłużyć niezwłocznie po zwolnieniu z aresztu (zakładu karnego).

**§ 395.** Odbycie ćwiczeń wojskowych należy wpisać do dokumentów wojskowych.

Jeżeli ćwiczenia wojskowe będą odwołane lub zawieszone z jakichkolwiek powodów Minister Spraw Wojskowych ustali każdorazowo, czy i w jakim rozmiarze należy stawienie się w formacji wojskowej zaliczyć jako odbyte ćwiczenie wojskowe.

**§ 396.** Powołanie oficerów, podoficerów lub szeregowców rezerwy do dodatkowych ćwiczeń wojskowych następuje według ogólnych przepisów o powoływaniu do odbycia ćwiczeń wojskowych, jeśli Minister Spraw Wojskowych nie wyda w tym względzie odrębnych zarządzeń.

Jeżeli w wyniku zaliczenia częściowo odbytych ćwiczeń (§§ 382, 390, 391, 392 i 395) pozostaje podoficerom (szeregowcom) rezerwy do odbycia przy następnem ćwiczeniu 10 dni lub mniej, nie należy takich rezerwistów powoływać na następne ćwiczenia, a uważać je jako odbyte i jako takie wpisać do dokumentów wojskowych.

**§ 397.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy, przebywający zagranicą obowiązani są w razie mobilizacji do najszybszego powrotu do kraju i zgłoszenia się we właściwej powiatowej komendzie uzupełnień, jeżeli Minister Spraw Wojskowych nie wyda w tej sprawie innych zarządzeń.

Kierownicy urzędów konsularnych obowiązani są ułatwić takim oficerom, podoficerom i szeregowcom rezerwy jak najszybszy powrót do kraju.

### D. Służba w pospolitem ruszeniu.

**Do art. 84 — 86.**

**§ 398.** Postanowienia §§ 359, 360, 362, 363, 364, 368, 372 — 378, 387 ust. 1 i 397 mają analogiczne zastosowanie do oficerów, podoficerów i szeregowców pospolitego ruszenia.

Wojskowym dokumentem osobistym, stwierdzającym służbę w pospolitem ruszeniu, jest dla oficerów książeczka stanu służby oficerskiej, zaś dla podoficerów i szeregowców — książeczka wojskowa lub zaświadczenie wojskowe, wydawane przez właściwe władze wojskowe.

Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy pospolitego ruszenia mogą otrzymać już w czasie pokoju dokumenty wojskowe, wzywające ich do służby wojskowej na wypadek mobilizacji.

Powołanie oficerów, podoficerów i szeregowców pospolitego ruszenia do służby wojskowej odbywa się w taki sam sposób jak powołanie oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy.

**§ 399.** Ponowny przegląd podoficerów i szeregowców pospolitego ruszenia bez broni w myśl art. 86 ustęp 2 może się odbywać w razie mobilizacji tylko na rozkaz Ministra Spraw Wojskowych i ma być uskuteczniony przez komisje poborowe na ogólnych zasadach.

**§ 400.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy pospolitego ruszenia, którzy przeniesieni zostali z rezerwy do pospolitego ruszenia wskutek osiągnięcia granicy wieku (art. 4 pkt. 2) ustalonej dla rezerwy, zaliczeni zostają do pospolitego ruszenia z bronią.

**§ 401.** Poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do czynnej służby wojskowej (kat. A), a którzy wskutek ukończenia w chwili poboru 38 lat życia zaliczeni zostali do pospolitego ruszenia (art. 7 ustęp 4, art. 36 ustęp 2 i art. 45 ustęp 3) należą do pospolitego ruszenia z bronią.

### E. Koszty przejazdu osób powołanych do służby wojskowej.

**Do art. 88.**

**§ 402.** Osoby powołane do służby wojskowej mają prawo do przejazdu koleją na koszt Skarbu Państwa wówczas, gdy odległość od stacji kolejowej, właściwej dla miejsca zamieszkania, do miejsca, wyznaczonego dla zgłoszenia się do służby, wynosi 25 klm lub więcej. W tym celu otrzymują one bilet (upoważnienie) na przejazd.

Osoby, powołane do służby wojskowej, których prawo do bezpłatnego przejazdu koleją wskutek usprawiedliwionego niedotrzymania terminu wygasło, mogą zgłaszać się do P. K. U. celem przedłużenia tego prawa.

Zagubienie lub zniszczenie karty powołania nie zwalnia powołanego od stawienia się we właściwej formacji wojskowej w terminie, oznaczonym w karcie powołania. W tych przypadkach należy powołanemu wystawić duplikat karty powołania, jednakże bez biletu na przejazd. W przypadku zagubienia przez powołanego samego biletu na przejazd, nie należy wystawiać nowego biletu. Osoba taka jest obowiązana stawić się w terminie w wyznaczonej formacji wojskowej na własny koszt. Powołany ponosi całkowitą odpowiedzialność za niestawienie się w wyznaczonym terminie w formacji wojskowej z powodu utraty biletu na przejazd lub za opóźnienie stawiennictwa.

Rezerwiści, powołani na ćwiczenia wojskowe obwieszczeniami, są obowiązani odbyć podróż od miejsca zamieszkania do miejsca, wyznaczonego dla zgłoszenia się do służby, na własny koszt,

przyczem koszty przejazdu koleją będą im zwrócone jeżeli:

a) odległość od miejsca zamieszkania do miejsca wyznaczonego dla zgłoszenia się do służby wynosi 25 klm lub więcej;

b) przedstawią wydane przez zarząd gminy tej miejscowości, z której się do ćwiczeń udali, zaświadczenie, stwierdzające zamieszkanie lub pobyt w tej miejscowości w chwili powołania ich do ćwiczeń wojskowych oraz, że miejscowość ta jest odległa od miejsca, wyznaczonego dla zgłoszenia się do ćwiczeń, o 25 klm lub więcej.

Rezerwiści, powołani na ćwiczenia wojskowe obwieszczeniami, którzy z powodu ubóstwa nie mogą pokryć kosztów przejazdu koleją wówczas, gdy miejsce zamieszkania (pobytu) jest odległe od miejsca, wyznaczonego dla zgłoszenia się do służby, o 25 klm lub więcej, powinni zwrócić się niezwłocznie do właściwego zarządu gminy, który w porozumieniu z powiatową władzą administracji ogólnej lub z powiatowym komendantem uzupełnień wyda im dokument, uprawniający do kredytowanego przejazdu koleją.

Osoby, powołane do służby wojskowej, których miejsce zamieszkania jest odległe od najbliższej stacji kolejowej o 25 klm lub więcej, powinny być dostarczone do tej stacji kolejowej zbiorowo przez zarządy gmin najtańszemi środkami przewozowemi. Jeżeli między miejscem zamieszkania powołanego, a miejscem wyznaczonem dla zgłoszenia się do służby, niema komunikacji kolejowej, a odległość pomiędzy temi miejscowościami wynosi 25 klm lub więcej zarząd gminy powinien dostarczyć powołanych (powołanego) najtańszym środkiem przewozowym do miejsca wyznaczonego dla zgłoszenia się do służby.

W obu przypadkach koszty przewozu powołanych osób zostaną zwrócone zarządom gmin ze Skarbu Państwa (z budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych) na podstawie odpowiednich dowodów.

Przejazdy do odbycia służby wojskowej na wezwanie władz wojskowych osób, zamieszkałych stale zagranicą, odbywają się w trybie ustalonym w § 299.

**§ 403.** Koszty wszelkiego rodzaju ogłoszeń lub obwieszczeń o powołaniu do jakiejkolwiek służby wojskowej osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, tak zamieszkałych w kraju, jak też zagranicą pokrywa się z budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Z budżetu tego Ministerstwa pokrywa się również koszty, związane z przejazdami osób, powołanych do służby wojskowej, a zamieszkałych zagranicą.

## Rozdział XI.

## Zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego.

### Do art. 89, ustęp 3 i art. 90.

**§ 404.** Za całkowicie zwolnioną od powszechnego obowiązku wojskowego należy uważać osobę, na której nie ciąży ani obowiązek zgłoszenia się do rejestru poborowych, ani obowiązek stawienia się do poboru, ani obowiązek czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu, ani też obowiązek meldowania się.

**§ 405.** W razie zarządzenia zatarcia skazania przez sąd w myśl art. 90 kodeksu karnego z 1932 r. bądź uznania skazania za niebyłe w myśl art. 64 kodeksu karnego z 1932 r., osoby wydalone z wojska tudzież wydalone z korpusu oficerskiego prawomocnym wyrokiem sądowym, podlegają ponownie powszechnemu obowiązkowi wojskowemu jako szeregowcy według zasad § 10, otrzymując stopień ten bez szczególnego nadania.

**§ 406.** Stwierdzenie faktu posiadania lub uzyskania obcego obywatelstwa (art. 89 ustęp 3) następuje z urzędu lub na prośbę strony, wniesioną do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej, w której listach poborowych proszący został wpisany.

W razie wniesienia takiej prośby, powinien proszący dołączyć dowody, wskazujące na posiadanie obywatelstwa obcego państwa, lub przedstawić te faktyczne i prawne podstawy, na których opiera swe twierdzenie, że posiada obywatelstwo obce.

Osoba, odbywająca czynną służbę wojskową, powinna w razie wniesienia takiego podania dołączyć dowody, stwierdzające, że posiadała obce obywatelstwo jeszcze przed terminem wcielenia do szeregów, albo, że przed tym terminem utraciła obywatelstwo polskie.

Powiatowa władza administracji ogólnej ustala, czy prośba jest poparta wszystkiemi potrzebnemi dowodami i przeprowadza w razie konieczności potrzebne dochodzenia, poczem przedstawia akta sprawy wraz ze swą opinją wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

**§ 407.** Stwierdzenie, że dana osoba nie podlega powszechnemu obowiązkowi wojskowemu z tytułu udowodnionego obywatelstwa obcego należy do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

W razie uzyskania obcej przynależności państwowej przez obywateli polskich, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, którzy nie byli uprzednio zwolnieni od tego obowiązku z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo, dana osoba musi uzyskać dodatkowo zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego na ogólnych zasadach podanych w §§ 410 — 420.

**§ 408.** O stwierdzeniu, że dana osoba nie podlega powszechnemu obowiązkowi wojskowemu z powodu posiadania obywatelstwa obcego, wojewódzka władza administracji ogólnej zawiadamia właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, która obowiązana jest wydać proszącemu poświadczenie według wzoru Nr. 34.

W zawiadomieniu władzy administracji ogólnej powinien być zawarty nakaz do zwrócenia ewent. posiadanego przez daną osobę dokumentu wojskowego pod rygorem zastosowania

środków przymusowych, wyszczególnionych w rozdziale VI rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342). W przypadku niewykonania żądania zwrotu dokumentu wojskowego w określonym terminie, nakaz władzy administracji ogólnej będzie uważany, jako tytuł egzekucyjny (art. 14 pkt. c) wymienionego rozporządzenia, a w stosunku do opornych będą zastosowane środki przymusowe, wymienione w art. 45 i następnych powołanego rozporządzenia.

Powiatowe władze administracji ogólnej powinny skreślić osoby, zwolnione od powszechnego obowiązku wojskowego z list poborowych, a jeżeli jeszcze nie figurują w tych listach — zarządzić skreślenie ich z rejestru poborowych. O skreśleniach z list poborowych powiatowa władza administracji ogólnej zawiadamia właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, dołączając odebrany wojskowy dokument osobisty. Powiatowy komendant uzupełnień skreśla daną osobę z ewidencji wojskowej niezwłocznie, a jeżeli ona odbywa czynną służbę wojskową — dopiero po zwolnieniu jej z wojska.

**§ 409.** Jeżeli wojewódzka władza administracji ogólnej stwierdzi posiadanie lub uzyskanie obcego obywatelstwa u osoby, odbywającej czynną służbę wojskową, powiatowa władza administracji ogólnej obowiązana jest zawiadomić o zwolnieniu takiej osoby od powszechnego obowiązku wojskowego właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, dołączając do zawiadomienia poświadczenie, o którem mowa w § 408. Powiatowy komendant uzupełnień zwraca się niezwłocznie do właściwego dowódcy formacji o zwolnienie danej osoby z czynnej służby wojskowej i doręczenie jej przesłanego poświadczenia.

Dowódca formacji jest obowiązany zwolnić takiego podoficera lub szeregowca najdalej w przeciągu 3 dni od chwili otrzymania dotyczącego zawiadomienia i wydać mu dokument uprawniający do bezpłatnego przejazdu do miejsca zamieszkania.

Jeżeli zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego odbywa karę dyscyplinarną, zwolnienie z szeregów powinno nastąpić z dniem odbycia tej kary.

Okoliczność, że zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego przebywa w wojskowem więzieniu śledczem z powodu zawieszenia nad nim aresztu śledczego lub zarządzenia tymczasowego przytrzymania, tudzież okoliczność, że przebywa w wojskowem więzieniu karnem z powodu odbywania kary na podstawie wyroku sądowego — nie stoi na przeszkodzie w wydawaniu zarządzenia zwolnienia go z czynnej służby wojskowej.

W tych przypadkach dowódca formacji przedstawia sprawę dowódcy okręgu korpusu, który zawiadamia właściwego prokuratora wojskowego o konieczności zwolnienia takiej osoby od powszechnego obowiązku wojskowego.

Jako datę zwolnienia takiej osoby ze służby wojskowej należy przyjąć dzień odstawienia jej z więzienia wojskowego do dyspozycji władz sądowych cywilnych, które powinno nastąpić w ciągu trzech dni od dnia doręczenia prokuratorowi wojskowemu zawiadomienia dowódcy okręgu korpusu. Prokurator wojskowy podaje do wiadomości właściwego dowódcy formacji termin odstawienia takiej osoby do władz sądowych cywilnych.

O zwolnieniu z szeregów osoby, zwolnionej od powszechnego obowiązku wojskowego, dowódca formacji zawiadamia właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, przesyłając mu równocześnie dokumenty ewidencyjne zwolnionego.

Powiatowy komendant uzupełnień na podstawie otrzymanych dokumentów ewidencyjnych skreśla daną osobę z ewidencji wojskowej i zawiadamia o zwolnieniu jej z szeregów właściwą powiatową władzę administracji ogólnej.

**§ 410.** Osoby wyszczególnione w art. 90 ustęp 2 i 3 są obowiązane w razie ubiegania się o obce obywatelstwo uzyskać zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego.

Prośby o zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tego tytułu należy wnieść do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Do prośby należy dołączyć w oryginale lub wiarogodnym odpisie metrykę urodzenia (w braku tejże inny wiarogodny dokument zastępczy), tak swoją, jako też osób, które na zasadzie art. 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) mają z nim utracić obywatelstwo polskie, metrykę ślubu, jeśli pozostaje w związku małżeńskim i dowód obywatelstwa polskiego.

W razie ubiegania się o obce obywatelstwo należy przedłożyć przyrzeczenie przyjęcia do związku obcego państwa, jeśli to w myśl przepisów obowiązujących w innem państwie jest możliwe.

Osoby małoletnie oraz inne osoby, ograniczone w zdolności do działań prawnych, powinny wykazać zgodę swego ustawowego zastępcy.

Powiatowe władze administracji ogólnej przesyłają otrzymane prośby po ewentualnem przeprowadzeniu dochodzeń, jakie uznają za potrzebne do właściwych powiatowych komendantów uzupełnień.

**§ 411.** Powiatowi komendanci uzupełnień powinni otrzymane prośby o zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo uzupełnić wyciągiem ewidencyjnym (o ile taka osoba w ewidencji wojskowej figuruje), poczem należy je przedłożyć właściwemu dowódcy okręgu korpusu do rozstrzygnięcia.

Jeżeli proszący podlega wcieleniu do szeregów w najbliższym terminie wcielenia, albo jeżeli mu już została wysłana karta powołania, lub gdy nastąpiło już wcielenie jego do szeregów, powiatowy komendant uzupełnień jest obowiązany wymienić te okoliczności w aktach.

**§ 412.** Dowódca okręgu korpusu po porozumieniu się z właściwą wojewódzką władzą administracji ogólnej, a na obszarze m. st. Warszawy — z Komisarzem Rządu na m. st. Warszawę — powinien udzielać zwolnień od powszechnego obowiązku wojskowego zasadniczo we wszystkich przypadkach, gdy wojewódzka władza administracji ogólnej taki wniosek stawia, z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w ustępie 4 art. 90 oraz przypadków istnienia innych ważnych względów natury wojskowej (np. zamierzone powołanie petenta do czynnej służby wojskowej w najbliższym terminie wcielenia).

**§ 413.** Dowódca okręgu korpusu będzie przesyłał decyzje przychylne wraz z aktami sprawy bezpośrednio do tej powiatowej władzy administracji ogólnej, która przesłała dane akta do władz wojskowych.

**§ 414.** Zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo jest ważne na przeciąg jednego roku.

Jeżeli zainteresowany dostarczy dowodów, że z przyczyn od niego niezależnych nie mógł uzyskać obcego obywatelstwa w terminie ważności zwolnienia, właściwa władza wojskowa w porozumieniu z właściwą władzą administracji ogólnej może zwolnienie przedłużyć na okres jeszcze jednego roku.

W wyjątkowych przypadkach, wywołanych okolicznościami, niezależnemi od zainteresowanej osoby, Minister Spraw Wojskowych może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych przedłużyć czas trwania zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego.

Czasokres udzielonego zwolnienia liczy się od chwili doręczenia zainteresowanemu odnośnego poświadczenia.

**§ 415.** W wypadku ubiegania się o uzyskanie obywatelstwa obcego powiatowa władza administracji ogólnej wydaje danej osobie obowiązujące poświadczenie po zawiadomieniu o zwolnieniu jej od powszechnego obowiązku wojskowego.

**§ 416.** Fakt zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo, powiatowa władza administracji ogólnej poleca wpisać do rubryki „uwagi“ rejestru poborowych, jeżeli zwolnienie dotyczy osoby w wieku przedpoborowym, zaś w stosunku do osób, które są ujęte do list poborowych — do rubryki „uwagi“ listy poborowej, zawiadamiając o tem właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, który uzupełnia odpowiednio ewidencję wojskową. Dokumenty wojskowe zwolnionych od powszechnego obowiązku wojskowego, powiatowa władza administracji ogólnej ma im odebrać i przesłać do powiatowej komendy uzupełnień łącznie z powyższem zawiadomieniem.

**§ 417.** W czasie trwania zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo stosunek do służby wojskowej danych osób nie może ulegać żadnym zmianom, jak również nie mogą one otrzymywać kart mobilizacyjnych, ani być powołane do ćwiczeń wojskowych lub do zebrań kontrolnych.

Skreślenie tych osób z ewidencji wojskowej następuje dopiero po stwierdzeniu przez powiatowe władze administracji ogólnej nabycia przez te osoby obcego obywatelstwa.

**§ 418.** Jeżeli władze administracji ogólnej wypowiedziały się przeciwko uwzględnieniu prośby, albo stwierdziły, że petent uchyla się od powszechnego obowiązku wojskowego lub, jeżeli powiatowy komendant uzupełnień stwierdzi, że dana osoba podlega wcieleniu do szeregów w najbliższym terminie wcielenia, albo że osobie tej została wysłana karta powołania, albo że nastąpiło już wcielenie jej do szeregów (§ 411 ustęp 2), — dowódca okręgu korpusu powinien prośbę o zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego załatwić odmownie.

**§ 419.** Jeżeli dowódca okręgu korpusu nie mógł wydać decyzji zgodnej z wnioskiem władzy administracji ogólnej w myśl § 412 lub 418, należy akta sprawy wskutek nieosiągniętego porozumienia przedstawić Ministrowi Spraw Wojskowych, celem wydania ostatecznej decyzji w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

**§ 420.** O decyzji odmownej dowódca okręgu korpusu zawiadamia właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, zwracając jej akta sprawy.

Powiatowa władza administracji ogólnej zawiadamia o odmownej decyzji proszącego, któremu przysługuje prawo odwołania się od tej decyzji do Ministra Spraw Wojskowych w ciągu 14 dni od dnia jej doręczenia. Odwołanie powinno być wniesione przez powiatową władzę administracji ogólnej, która skieruje sprawę do tego dowódcy okręgu korpusu, który wydał decyzję odmowną.

Po otrzymaniu odwołania dowódca okręgu korpusu przedkłada sprawę Ministrowi Spraw Wojskowych, który decyduje ostatecznie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Decyzje Ministra Spraw Wojskowych będą przesłane wraz z aktami sprawy do właściwego dowódcy okręgu korpusu, który je skieruje do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

**§ 421.** Poświadczenia, wydane w myśl § 415, powiatowe władze administracji ogólnej zapisują do rejestru poświadczeń, przewidzianego w art. 15 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 320).

W przypadku wydania poświadczenia o utracie obywatelstwa polskiego należy zarządzić jednocześnie dokonanie stosownej adnotacji w rejestrze mieszkańców gminy zamieszkania.

Powiatowe władze administracji ogólnej są obowiązane ponadto prowadzić i utrzymywać w aktualności ewidencję osób zwolnionych od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo.

Po wygaśnięciu ważności wydanego poświadczenia o zwolnieniu od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo powinna powiatowa władza administracji ogólnej zbadać czy dana osoba uzyskała obce obywatelstwo, o ile władza ta nie została o tem zawiadomiona przez zainteresowanego. W przypadku stwierdzenia nabycia obywatelstwa obcego należy zawiadomić o tem właściwego powiatowego komendanta uzupełnień. jeśli dana osoba jest prowadzona w ewidencji wojskowej.

Jeżeli dochodzenia wykażą, że dana osoba nie uzyskała w przewidzianym terminie obcego obywatelstwa, lecz wyjechała zagranicę, należy okoliczność tę podać również do wiadomości właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień.

**§ 422.** Osoby, które z tytułu zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego nie zgłosiły się do rejestru poborowych, powinny być wpisane z urzędu do rejestru właściwych roczników. przyczem w rubryce „uwagi" należy wpisać fakt zwolnienia tych osób od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo. Nazwiska tych osób podają zarządom gmin powiatowe władze administracji ogólnej na podstawie rejestru poświadczeń, przewidzianego w § 421, ustęp 1.

**§ 423.** Osoby, które w okresach, przewidzianych dla powyższych zwolnień nie nabyły obywatelstwa obcego, podlegają po upływie tych okresów ponownie powszechnemu obowiązkowi wojskowemu na ogólnych zasadach. Osoby, obowiązane do poboru, powinny być przez powiatowe władze administracji ogólnej przedstawione komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania.

Osoby, obowiązane do odbycia czynnej służby wojskowej, podlegają wcieleniu do szeregów na ogólnych zasadach.

Osobom, należącym do rezerwy lub do pospolitego ruszenia powiatowy komendant uzupełnień wydaje obowiązujący wojskowy dokument osobisty.

**§ 424.** Osoby, które uzyskały przewidziane w art. 90 zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego, tracą obywatelstwo polskie na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 11 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) z chwilą nabycia obywatelstwa obcego. Osoby, które uzyskały obce obywatelstwo bez otrzymania wspomnianego zwolnienia, tracą obywatelstwo polskie tylko wówczas, gdy będzie im udzielone zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego. Zwolnienia te mogą być także udzielane z urzędu przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

**Do art. 92.**

**§ 425.** Podstawą do zastosowania skutków z art. 92 jest prawomocny wyrok sądowy, stwierdzający uchylenie się od czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu (art. 111).

## Rozdział XII.

## O zawieraniu małżeństw przez osoby, obowiązane do służby wojskowej.

**Do art. 93.**

**§ 426.** Osoby pełniące czynną służbę wojskową lub urlopowane w myśl art. 74 lub urlopowane na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej muszą dla zawarcia związku małżeńskiego uzyskać zezwolenie władz wojskowych w trybie ustalonym w §§ 91 — 93 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 17 marca 1933 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1932 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 132) lub w trybie ustalonym w art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej z dnia 7 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 85).

## Rozdział XIII.

## Wyjazdy zagranicę osób podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

**Do art. 94.**

**§ 427.** Z pośród osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, muszą w razie zamierzonego wyjazdu zagranicę uzyskać zezwolenie władz wojskowych na otrzymanie paszportu zagranicznego następujące osoby:

a) mężczyźni uznani przez komisję poborową za zdolnych do czynnej służby wojskowej (kategorja A) — od chwili wydania takiego orzeczenia do czasu powołania do czynnej służby wojskowej;

b) zaliczeni do ponadkontyngentowych (art. 75);

c) podoficerowie i szeregowcy urlopowani wskutek czasowej niezdolności do służby wojskowej, stwierdzonej w drodze rewizji lekarskiej, oraz urlopowani w myśl art. 74;

d) oficerowie rezerwy, pospolitego ruszenia i stanu spoczynku.

**§ 428.** Osobom, wyszczególnionym w § 427 udzielają zezwoleń na wyjazdy zagranicę właściwi powiatowi komendanci uzupełnień na następujących zasadach:

a) osobom, wyszczególnionym w § 427 pkt. a), b) i c) — bez ograniczeń, jeżeli wyjazd ma charakter okolicznościowy lub następuje w celu kształcenia się w zagranicznych zakładach naukowych i jeżeli w okresie zamierzonego przebywania zagranicą nie jest przewidziane powołanie danej osoby do czynnej służby wojskowej,

zaś w drodze wyjątku, jeżeli wyjazd ma charakter stały (emigracja, cele zarobkowe), a konieczność wyjazdu zostanie stwierdzona przez właściwe władze emigracyjne, pośrednictwa pracy lub przez powiatową władzę administracji ogólnej;

b) oficerom rezerwy, pospolitego ruszenia i stanu spoczynku (§ 427 pkt. d) — bez ograniczeń, jeżeli termin wyjazdu oraz okres pobytu zagranicą nie będzie stał na przeszkodzie do wypełnienia przez proszącego w należytym terminie obowiązku zgłoszenia się do służby wojskowej.

Oficerom rezerwy, pospolitego ruszenia i stanu spoczynku w stopniach generałów udzielają zezwoleń na wyjazdy zagranicę właściwi dowódcy okręgów korpusów.

**§ 429.** Za wyjazdy okolicznościowe należy uważać: wyjazdy spowodowane śmiercią lub chorobą w rodzinie, na leczenie lub operację, w sprawach spadkowych, handlowych, przemysłowych, w celach sportowych, naukowych, wycieczkowych, na wakacje, kongresy lub zjazdy, dla zwiedzenia krajów obcych oraz wyjazd na roboty sezonowe.

**§ 430.** Podoficerowie i szeregowcy, odbywający czynną służbę wojskową, mogą otrzymać zezwolenie na wyjazd zagranicę w sposób, przewidziany w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych z dnia 17 marca 1933 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1932 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 132) lub w rozporządzeniu wykonawczem do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 12, poz. 85).

**§ 431.** Osoby, zamierzające wyjechać zagranicę, które w myśl § 427 muszą na to uzyskać zezwolenie od władz wojskowych, powinny wnieść do właściwej powiatowej komendy uzupełnień podania o zezwolenie. Do podania o takie zezwolenie należy dołączyć w oryginale wojskowy dokument osobisty lub inny dokument, stwierdzający stosunek do powszechnego obowiązku wojskowego, jak również dowody, stwierdzające konieczność wyjazdu (§ 428 pkt. a), albo zaświadczenia właściwych władz, uczelni, instytucyj, związków sportowych lub społecznych, stwierdzające cel zamierzonego wyjazdu.

Osoby, wyjeżdżające zagranicę w celu kształcenia się mają dołączyć do podania dowód, stwierdzający uczęszczanie do zagranicznego zakładu naukowego lub zawiadomienie takiego zakładu naukowego, że proszący może być do niego przyjęty, albo że dla zapisania się do danego zakładu naukowego musi przyjechać osobiście.

**§ 432.** W uwzględnieniu wyjątkowych okoliczności, zniewalających zainteresowane osoby do natychmiastowego wyjazdu zagranicę w tych przypadkach, gdy miejsce chwilowego pobytu jest znacznie oddalone od siedziby właściwej powiatowej komendy uzupełnień, mogą udzielić zezwoleń na wyjazd zagranicę najbliższe powiatowe komendy uzupełnień. W takich przypadkach proszący musi udowodnić konieczność natychmiastowego wyjazdu oraz przedstawić oryginalny dokument, stwierdzający jego stosunek do służby wojskowej. Władza udzielająca zezwolenia powinna powiadomić o tem natychmiast właściwą powiatową komendę uzupełnień.

**§ 433.** Zezwolenia władz wojskowych (wzór Nr. 33) będą wydawane zainteresowanym osobom do rąk lub przesyłane pocztą.

**§ 434.** Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, które w myśl § 427 nie potrzebują na wyjazd zagranicę zezwoleń władz wojskowych, otrzymują paszporty zagraniczne na następujących zasadach:

a) osoby w wieku przedpoborowym (od 1 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 18 lat życia do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 20 lat życia), jak również osoby zakwalifikowane do kategorji B — w razie wyjazdu o charakterze stałym (emigracja, w celach zarobkowych) tylko w drodze wyjątku i po przedstawieniu dowodów, stwierdzających bezwzględną konieczność wyjazdu, zaś w przypadkach okolicznościowych (§ 429) — bez ograniczeń;

b) osoby w wieku poborowym do chwili stawienia się przed komisją poborową — tylko w ważnych przypadkach okolicznościowych (§ 429), wymagających bezwzględnej konieczności wyjazdu oraz w przypadkach wyjazdów emigracyjnych, o ile istnieją dostateczne gwarancje, że dane osoby istotnie wyjadą z zamiarem emigracji i osiedlenia się w innym kraju;

c) podoficerowie i szeregowcy rezerwy i pospolitego ruszenia (również korzystający z ulgi w myśl art. 57) — we wszystkich wypadkach bez ograniczeń.

Wymienione wyżej osoby w razie ubiegania się o paszport zagraniczny są obowiązane przedstawić właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej wojskowy dokument osobisty lub inny dokument w oryginale, stwierdzający stosunek do powszechnego obowiązku wojskowego, o ile obowiązane są posiadać takie dokumenty. W razie nieprzedłożenia takiego dokumentu powiatowa władza administracji ogólnej przed wydaniem paszportu zagranicznego obowiązana jest ewentualnie w porozumieniu z właściwym powiatowym komendantem uzupełnień wyjaśnić lub uregulować stosunek danej osoby do służby wojskowej.

**§ 435.** Postanowienia § 427 o uzyskiwaniu zezwoleń władz wojskowych na wyjazd zagranicę, nie dotyczą osób, wyjeżdżających zagranicę na podstawie paszportu służbowego.

**§ 436.** Obywatele polscy stale zamieszkali na obszarze W. M. Gdańska, a podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, jeżeli w razie zamierzonego wyjazdu poza obszar W.

M. Gdańska i Rzeczypospolitej muszą uzyskać na taki wyjazd zgodnie z § 427 zezwolenie władz wojskowych, powinni zwracać się o nie do powiatowej komendy uzupełnień w Gdyni, która będzie załatwiać podania przy stosowaniu postanowień niniejszego rozdziału.

Osoby, przebywające czasowo na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, jeżeli pragną wyjechać stamtąd zagranicę, powinny zwracać się o zezwolenie do powiatowego komendanta uzupełnień, właściwego dla miejsca zamieszkania w kraju, jeżeli w myśl § 427 wymagane jest od nich zezwolenie władz wojskowych na wyjazd zagranicę.

**§ 437.** Przy przedłużaniu i wznawianiu ważności paszportu zagranicznego, jak i przy wystawianiu nowego paszportu w miejsce dawnego osobom, które w myśl § 427 muszą uzyskać na wyjazd zagranicę zezwolenie władz wojskowych, władza paszportowa postępuje w myśl § 15 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 kwietnia 1932 r. o dokumentach upoważniających do przejazdu (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 548).

**§ 438.** Osobom, przebywającym czasowo zagranicą, a podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu wydają i przedłużają paszporty zagraniczne urzędy konsularne stosownie do instrukcji Ministra Spraw Zagranicznych.

Przedłużenie przez urzędy konsularne paszportów zagranicznych, wydanych w kraju osobom stale zamieszkałym zagranicą, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, jak również czasowo przebywającym zagranicą, wyszczególnionym w § 434 pkt. c), następuje bez porozumienia się z władzami w kraju.

Wszystkim innym osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, a przebywającym czasowo zagranicą, mogą urzędy konsularne przedłużyć paszporty zagraniczne na okres dłuższy od 14 dni tylko za zezwoleniem właściwej władzy w kraju, a mianowicie:

a) osobom, wyszczególnionym w § 427 — za zezwoleniem właściwej powiatowej komendy uzupełnień;

b) osobom, wymienionym w § 434 pkt. a) i b) za zezwoleniem właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu zamieszkałym stale w krajach europejskich w rozumieniu § 263, o ile zamierzają wyjechać do krajów pozaeuropejskich, paszporty zagraniczne wydają urzędy konsularne bez porozumienia się z władzami w kraju.

Osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, przebywającym czasowo zagranicą, mogą być wydawane paszporty zagraniczne tylko do krajów europejskich.

Postanowienia tego paragrafu nie naruszają obowiązujących przepisów paszportowych.

**§ 439.** Powiatowe władze administracji ogólnej obowiązane są prowadzić ewidencję osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, którym wydane zostały paszporty zagraniczne. Ewidencję tę w odniesieniu do osób w wieku od 18 do 21 lat wykorzystują wspomniane władze przy corocznem zestawianiu list poborowych.

O wydaniu paszportu powiadamia się ponadto gminę zamieszkania, celem dokonania stosownej adnotacji w rejestrze mieszkańców.

**§ 440.** Powiatowe władze administracji ogólnej mają co miesiąc przesyłać do właściwej powiatowej komendy uzupełnień wykaz osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu i ujętych do ewidencji wojskowej, które zgodnie z niniejszemi przepisami otrzymały paszporty zagraniczne bez zezwoleń władz wojskowych.

Wykazy te powinny zawierać:

a) nazwisko i imię,

b) rok urodzenia,

c) numer listy poborowej lub liczbę ewidencji wojskowej,

d) imiona rodziców,

e) miejsce zamieszkania,

f) datę wydania paszportu,

g) cel wyjazdu, do jakiego kraju i na jaki okres czasu, a w razie udzielenia zezwolenia na wyjazd zagranicę w myśl § 435 — także liczbę i datę pisma władzy państwowej, która delegowała daną osobę zagranicę.

**§ 441.** Wydanie zezwoleń na wyjazd zagranicę, jak również paszportów zagranicznych wstrzymują upoważnione niniejszemi przepisami władze (powiatowi komendanci uzupełnień, powiatowe władze administracji ogólnej, urzędy konsularne) z chwilą zarządzenia poboru, powołania do jakiejkolwiek służby wojskowej lub do zebrań kontrolnych, lecz jedynie w stosunku do osób, objętych danem wezwaniem. Wstrzymanie to trwa do czasu zadośćuczynienia danemu obowiązkowi wojskowemu.

Postanowienia ustępu 1 nie wykluczają możności stosowania postanowień § 434 pkt. b).

Minister Spraw Wojskowych może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych także w czasie pokoju zarządzić czasowe zupełne wstrzymanie wydawania zezwoleń na wyjazdy zagranicę, jak również paszportów osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, w zakresie i na czas, który uzna za potrzebny w interesie Państwa.

Minister Spraw Wojskowych może w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych oraz Opieki Społecznej ustalić inne warunki wyjazdu zagranicę dla osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, a wyjeżdżających zagranicę na roboty sezonowe.

**§ 442.** Przeciwko odmownemu załatwieniu przez władze wojskowe prośby o zezwolenie na wyjazd zagranicę przysługuje proszącemu w ciągu 14 dni prawo odwołania się do dowódcy okręgu korpusu, który decyduje ostatecznie. Oficerom rezerwy, pospolitego ruszenia i stanu spoczynku w stopniach generałów przysługuje w tym

samym terminie prawo odwołania się do Ministra Spraw Wojskowych.

Odwołania powinny być wniesione w drodze przez właściwą powiatową komendę uzupełnień.

**§ 443.** Z chwilą ogłoszenia mobilizacji następuje ogólne wstrzymanie zezwoleń na wyjazd zagranicę i paszportów zagranicznych wszystkim osobom podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Jeżeli osoby te otrzymały zezwolenie na wyjazd zagranicę lub paszporty zagraniczne przed ogłoszeniem mobilizacji nie należy dopuścić do wyjazdu ich z granic Państwa.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji osoby podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu mogą otrzymać paszport zagraniczny wyłącznie na podstawie zezwolenia Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 444.** Przepustki graniczne wydają wszystkim osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu właściwe władze bez specjalnego zezwolenia władz wojskowych.

O wydaniu przepustek granicznych władze te nie zawiadamiają powiatowych komend uzupełnień.

Rozdział XIV.

## O obowiązku meldunkowym i o zebraniach kontrolnych.

### Do art. 95.

**§ 445.** Osoby, wyszczególnione w art. 95 podlegają obowiązkowi zameldowania i wymeldowania w następujących przypadkach:

1) w razie zmiany miejsca zamieszkania,

2) w przypadkach wyjazdu zagranicę oraz przyjazdu z zagranicy do kraju,

3) w razie zmiany adresu w obrębie tej samej miejscowości,

4) w przypadkach wyjazdu z miejsca zamieszkania na czasowy pobyt, trwający ponad 2 miesiące i powrotu z tego wyjazdu.

Sposób wykonania tych obowiązków i tryb postępowania urzędów meldunkowych określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 309) oraz przewidziane w niem rozporządzenie wykonawcze.

**§ 446.** Niezależnie od obowiązku, określonego w § 445 osoby wyżej wymienione obowiązane są w przypadkach:

a) zmiany miejsca zamieszkania lub

b) przyjazdu z zagranicy

zgłaszać się osobiście do właściwych urzędów meldunkowych w przeciągu 8 dni od chwili przybycia do nowego miejsca zamieszkania lub od chwili przyjazdu z zagranicy do jednej z miejscowości na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Jeżeli ważne okoliczności uniemożliwiają dopełnienia obowiązku osobistego zgłoszenia się we właściwym urzędzie meldunkowym w przypadkach przewidzianych w poprzednim ustępie obowiązek ten może być wykonany w określonym terminie w formie pisemnej.

Jako właściwy należy uważać urząd meldunkowy w nowem miejscu zamieszkania.

**§ 447.** Osoby wyszczególnione w § 445, które odbywają częste podróże zagranicę, a są znane właściwym władzom administracji ogólnej, mogą być zwolnione przez te władze od obowiązku każdorazowego zgłaszania się w urzędzie meldunkowym (§ 446) po przyjeździe z zagranicy, jeżeli zabezpieczą i udowodnią możliwość należytego i niezwłocznego doręczenia im wszelkich rozkazów wojskowych.

Zwolnień tych udzielają powiatowe władze administracji ogólnej, właściwe dla miejsca zamieszkania danej osoby.

**§ 448.** Dopełnienie obowiązku, przewidzianego w § 446, potwierdza urząd meldunkowy na wojskowym dokumencie osobistym. Jeżeli osoba meldująca się dokumentu takiego nie mogła przedstawić, potwierdzenia o dokonaniu obowiązku meldunkowego udziela właściwy urząd w formie ustalonej ogólnemi przepisami meldunkowemi.

**§ 449.** Urzędy meldunkowe mają podawać do wiadomości właściwych powiatowych komendantów uzupełnień zapomocą kart meldunkowych zawiadomienia meldunkowe, uskutecznione w myśl §§ 445 i 446 przez:

1) oficerów zawodowych w stanie spoczynku, oficerów rezerwy i pospolitego ruszenia,

2) podoficerów zawodowych w stanie spoczynku, podoficerów i szeregowców rezerwy oraz pospolitego ruszenia,

3) osoby zakwalifikowane do kategorji A, które nie odbyły jeszcze czynnej służby wojskowej,

4) osoby urlopowane w myśl art. 74,

5) osoby urlopowane z powodu czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej,

6) osoby, wykluczone w myśl art. 9 od służby wojskowej.

Jako właściwą należy uważać tę P. K. U. do której meldujący się należy ewidencyjnie według wojskowego dokumentu osobistego.

**§ 450.** Osoby, wyszczególnione w art. 95, które wyjeżdżają zagranicę do krajów europejskich lub położonych poza Europą, albo które wyjeżdżają na obszar Wolnego Miasta Gdańska, są obowiązane zgłosić swój przyjazd do miejscowości zagranicznej we właściwym urzędzie konsularnym, zaś przyjazd do Gdańska — w Komisarjacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, ustnie lub pisemnie w terminie do 14 dni od daty przyjazdu.

Jeżeli w danem państwie niema przedstawicieli dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej, należy przesłać zawiadomienie o przybyciu w powyższym terminie listem poleconym do zarządu gminy (urzędu meldunkowego) tej miejscowości, z której dana osoba wyjechała zagranicę.

**§ 451.** Osoby, przebywające zagranicą lub na obszarze Wolnego Miasta Gdańska stale albo czasowo, obowiązane są zawiadamiać o każdej zmianie miejsca zamieszkania (pobytu, adresu) w przeciągu 14 dni właściwy urząd konsularny Rzeczypospolitej Polskiej (Komisarjat Generalny Rzeczypospolitej w Gdańsku).

Osoby te podlegają za przekroczenie przepisów meldunkowych postanowieniom, wymienionym w § 310, jak długo przebywają zagranicą. Po powrocie do kraju będą one pociągnięte do odpowiedzialności karnej w myśl art 100 pkt. 2 ustawy.

**§ 452.** Urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej (Komisarjat Generalny Rzeczypospolitej w Gdańsku) obowiązane są prowadzić zgłoszone zmiany meldunkowe w myśl instrukcji Ministra Spraw Zagranicznych, wydanej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych. Potwierdzenia o dokonaniu obowiązku meldunkowego mają być uskutecznione w taki sam sposób, jaki przewidziany jest dla urzędów meldunkowych w kraju w § 448.

Urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej (Komisarjat Generalny w Gdańsku) zawiadamiają o dokonanych zgłoszeniach:

a) właściwe powiatowe władze administracji ogólnej, jeżeli zgłoszenia dokonały:

1) osoby czasowo przebywające zagranicą (na obszarze W. M. Gdańska),

2) osoby będące w wieku przedpoborowym,

3) osoby będące w wieku poborowym, które jeszcze nie stawały do poboru,

4) osoby uznane przy poborze za czasowo niezdolne do służby wojskowej (kat. B),

5) osoby, które nie mają jeszcze ustalonego stosunku do powszechnego obowiązku wojskowego;

b) właściwe powiatowe komendy uzupełnień, jeżeli zgłoszenia uskutecznione zostały przez:

1) oficerów zawodowych w stanie spoczynku, oficerów rezerwy, pospolitego ruszenia,

2) podoficerów zawodowych w stanie spoczynku, podoficerów i szeregowców rezerwy lub pospolitego ruszenia,

3) osoby zakwalifikowane do kategorji A, które nie odbyły jeszcze obowiązkowej czynnej służby wojskowej,

4) osoby urlopowane w myśl art. 74 tudzież urlopowane z powodu czasowej niezdolności do służby wojskowej,

5) osoby, wykluczone w myśl art. 9 od służby wojskowej.

Zawiadomienia powyższe mają być uskutecznione zapomocą wojskowej karty rejestracyjnej (wzór Nr. 11).

**§ 453.** Zgłoszenia meldunkowe wojskowe, dotyczące osób, w wieku przedpoborowym, wykorzystują zarządy gmin, dla uzupełnienia rejestrów poborowych. W ten sam sposób wykorzystują urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej (Komisarz Generalny w Gdańsku) zgłoszenia meldunkowe wojskowe osób w wieku przedpoborowym, zamieszkałych stale lub czasowo przebywających zagranicą oraz na obszarze Wolnego Miasta Gdańska.

Zgłoszenia meldunkowe, dotyczące osób w wieku poborowym, które albo nie stawały jeszcze do poboru, albo które przy poborze zostały zakwalifikowane do kategorji B, wykorzystują powiatowe władze administracji ogólnej dla uzupełnienia list poborowych.

Sposób wykorzystania zgłoszeń meldunkowych przez władze wojskowe ustali instrukcja Ministra Spraw Wojskowych.

**Do art. 96.**

**§ 454.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy oraz pospolitego ruszenia, którzy nie uczynią zadość obowiązkowi osobistego zgłoszenia się w sprawach wojskowych na wezwanie władz wojskowych, będą pociągani do odpowiedzialności karnej przez sąd wojskowy, a w przypadkach mniejszej wagi — do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Pozatem przysługuje powiatowemu komendantowi uzupełnień prawo zarządzenia przymusowego doprowadzenia powyżej wymienionych osób do władz wojskowych przez powiatowe władze administracji ogólnej.

**Do art. 97.**

**§ 455.** Zebrania kontrolne oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy oraz pospolitego ruszenia są wojskowemi czynnościami urzędowemi, których celem jest sprawdzenie ewidencji tudzież kontrola wojskowa nad oficerami, podoficerami i szeregowcami rezerwy oraz pospolitego ruszenia.

Zebrania kontrolne oficerów rezerwy i pospolitego ruszenia nazywają się raportami kontrolnemi.

**§ 456.** Minister Spraw Wojskowych ustala terminy zebrań (raportów) kontrolnych i określa kategorje oficerów, podoficerów oraz szeregowców rezerwy i pospolitego ruszenia, które tym zebraniom (raportom) podlegają.

W niedziele i święta kościoła rzymsko-katolickiego obrządku łacińskiego, w okolicach, zamieszkałych w znacznej liczbie przez obywateli obrządku grecko-katolickiego, w święta tego obrządku, w okolicach zamieszkałych w większości przez obywateli wyznań niekatolickich lub niechrześcijańskich przez państwo uznanych, w najuroczystsze święta tych wyznań, w święta narodowe, oraz w czasie przeprowadzania wyborów do ciał ustawodawczych i samorządowych, — nie należy urządzać zebrań (raportów) kontrolnych.

**§ 457.** Zebrania kontrolne odbywają się zasadniczo w siedzibie powiatowych władz administracji ogólnej.

Zebrania kontrolne mogą być przeprowadzone na wniosek właściwej władzy administracji ogólnej również w miejscowościach znajdujących się poza siedzibą tych władz pod warun-

kiem jednak, że władze administracji ogólnej zapewnią władzom wojskowym:

a) bezpłatne przejazdy członków komisyj kontrolnych do miejsc położonych poza siedzibą powiatowych władz administracji ogólnej;

b) odpowiedni bezpłatny lokal na zebrania kontrolne wraz z opałem, światłem i niezbędnym sprzętem biurowym;

c) przejściowe kwatery dla członków komisyj.

**§ 458.** Zebrania kontrolne należy przeprowadzać zasadniczo w budynkach wojskowych, a w razie niemożności — w budynkach rządowych lub samorządowych, wyznaczonych przez powiatowe władze administracji ogólnej.

W razie niemożności uzyskania lokali w takich budynkach, mogą być użyte dla zebrań kontrolnych lokale w budynkach prywatnych w pierwszym rzędzie takie, których przejściowe zajęcie dla powyższych celów nie pociągnie za sobą świadczeń ze strony Skarbu Państwa.

W przypadku przeznaczenia na zebrania kontrolne budynków rządowych lub prywatnych, przygotowanie odpowiednich lokali z potrzebnym sprzętem biurowym, opałem i światłem jest obowiązkiem powiatowej władzy administracji ogólnej, z którą porozumiewa się w tej sprawie powiatowy komendant uzupełnień. Koszty zaopatrzenia tych lokali w opał i światło, jak również koszty ewentualnego najmu lokalu prywatnego ponoszą władze wojskowe.

**§ 459.** Podoficerów i szeregowców rezerwy oraz pospolitego ruszenia przedstawiają do zebrań kontrolnych ich właściwi przełożeni gmin.

**§ 460.** Sposób i miejsce odbywania raportów kontrolnych ustala Minister Spraw Wojskowych.

**§ 461.** Powołanie do zebrań kontrolnych (także dodatkowych) następuje zapomocą publicznych obwieszczeń władz wojskowych. Powołanie do raportów kontrolnych następuje zapomocą obwieszczeń lub imiennych kart powołania.

Powołanie do zebrań i raportów kontrolnych osób, stale zamieszkałych lub czasowo przebywających na obszarze Wolnego Miasta Gdańska następuje zapomocą kart powołania, doręczanych przez Komisarjat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

**§ 462.** Powołani do zebrań (raportów) kontrolnych mają zgłosić się w oznaczonym terminie i miejscu na koszt własny. Czynności związane z zebraniami (raportami) kontrolnemi mają być w stosunku do wezwanych osób ukończone w tym samym dniu, w którym się one stawiły.

Do zebrań i raportów kontrolnych należy zgłosić się z książeczką wojskową (książeczką stanu służby oficerskiej), kartą mobilizacyjną i innemi posiadanemi dokumentami wojskowemi oraz z dowodami, uzasadniającemi konieczność poprawek w wojskowych dokumentach osobistych.

Oficerowie, powołani do raportów kontrolnych obowiązani są zgłosić się w umundurowaniu wojskowem (strój służbowy), z bronią boczną oraz oporządzeniem polowem.

Osoby, które bez uzasadnionych przyczyn nie stawią się do zebrań (raportów) kontrolnych w oznaczonym terminie i miejscu, pociągnięte będą do odpowiedzialności karnej przed sądami wojskowemi, a w przypadkach mniejszej wagi do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

**§ 463.** Powołani do zebrań (raportów) kontrolnych nie mogą rościć żadnej pretensji do Skarbu Państwa tytułem odszkodowania bądź to z powodu zaniechania pracy, bądz też poniesienia pewnego uszczerbku w zarobku dziennym, skutkiem stawienia się na zebrania (raporty) kontrolne.

**§ 464.** Podoficerowie i szeregowcy rezerwy oraz pospolitego ruszenia, przebywający w czasie odbywania zebrań kontrolnych czasowo na terenie innej powiatowej komendy uzupełnień w celach zarobkowych, lub na studjach, mogą się zgłosić do zebrań kontrolnych w miejscu odbywania tych zebrań, właściwem dla ich pobytu.

**§ 465.** Oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia w stopniu generała nie zgłaszają się osobiście do raportów kontrolnych, lecz zawiadamiają powiatowego komendanta uzupełnień o swym pobycie w obrębie danej powiatowej komendy uzupełnień.

**§ 466.** Od obowiązku stawienia się do zebrań (raportów) kontrolnych są zwolnieni z urzędu:

a) posłowie do sejmu i senatorowie oraz ministrowie, podsekretarze stanu i wojewodowie (komisarz rządu na m. st. Warszawę);

b) zaliczeni do pospolitego ruszenia w myśl art. 57 oraz osoby należące do stanu duchownego (§ 219);

c) oficerowie, podoficerowie i szeregowcy, którzy w danym roku odbyli czynną służbę wojskową lub ćwiczenia wojskowe;

d) oficerowie, podoficerowie i szeregowcy, którzy w danym roku zgłosili się do służby w wojsku lub ćwiczeń wojskowych, jednak z powodu choroby lub wdrożenia postępowania rewizyjno-lekarskiego zostali z tej służby zwolnieni;

e) odbywający karę pozbawienia wolności i znajdujący się w areszcie śledczym;

f) oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy oraz pospolitego ruszenia, którzy wyjechali zagranicę, jeśli wyjazd nie nastąpił z naruszeniem obowiązujących przepisów.

**§ 467.** Osoby, wymienione w § 466 pkt. a), b), f) — są całkowicie zwolnione od obowiązku stawienia się do zebrań (raportów) kontrolnych w czasie pozostawania ich na właściwych stanowiskach służbowych lub przebywania zagranicą, zaś wymienione w § 466 pkt. e) — na czas pozostawania w areszcie lub odbywania kary pozbawienia wolności.

Osoby, powracające z zagranicy, których roczniki obowiązane były zgłosić się do zebrań (raportów) kontrolnych, powinny obowiązek zgłoszenia się wykonać we właściwej powiatowej komendzie uzupełnień w ciągu miesiąca od dnia powrotu do kraju.

**§ 468.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy lub pospolitego ruszenia mogą być zwolnieni od stawienia się w danym roku do zebrań (raportów) kontrolnych:

a) w razie obłożnej choroby, stwierdzonej świadectwem lekarza powiatowego, a w razie niemożności uzyskania takiego świadectwa — świadectwem lekarza prywatnego, na którem przełożony gminy powinien stwierdzić, że uzyskanie świadectwa lekarza powiatowego było niemożliwe;

b) w razie ciężkiej choroby lub śmierci w rodzinie lub też z powodu innych nagłych niecierpiących zwłoki spraw rodzinnych lub osobistych, udowodnionych dokumentami oraz potwierdzeniem przełożonego gminy o prawdziwości motywów;

c) w razie konieczności odbycia podróży w okresie zebrań (raportów) kontrolnych, celem załatwienia spraw osobistych lub zawodowych, nie dających się odłożyć na inny termin, o ile okoliczność ta będzie udowodniona dokumentami oraz potwierdzeniem właściwej władzy administracji ogólnej o prawdziwości podanych motywów.

Prośby o zwolnienie od obowiązku stawienia się do zebrań (raportów) kontrolnych z dołączeniem wskazanych wyżej dokumentów należy wnosić do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, który udziela tych zwolnień.

Oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia, powołani do raportów kontrolnych zapomocą imiennych kart powołania przez formacje wojskowe, wnoszą powyższe prośby do dowódcy formacji, który ich powołał. Dowódca tej formacji załatwia te podania we własnym zakresie.

**§ 469.** W przypadkach, wymienionych w § 468 pkt. a), b), c) — gdy podoficer lub szeregowiec rezerwy (pospolitego ruszenia) z powodu krótkiego czasu nie mógł w porę wnieść prośby o zwolnienie od obowiązku stawienia się na zebrania kontrolne, powinien przełożony gminy przedłożyć oficerowi prowadzącemu zebrania kontrolne świadectwo albo urzędowo potwierdzony dowód, usprawiedliwiający niemożność osobistego stawienia się danego podoficera (szeregowca) na zebrania kontrolne.

Oficer, prowadzący zebrania kontrolne, zatrzymuje dowody, usprawiedliwiające niestawiennictwo i udziela zwolnienia.

Oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia składają w takich przypadkach najpóźniej w dniu raportu kontrolnego pisemny meldunek wraz z dowodami właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień, a jeżeli powołani byli imiennemi kartami powołania do formacji wojskowej — dowódcy tej formacji.

**§ 470.** Zwolnieni od obowiązku stawienia się do zebrań (raportów) kontrolnych z przyczyn, wymienionych w § 468 pkt. a), b), c), są obowiązani zgłosić się do zebrań (raportów) kontrolnych we właściwej powiatowej komendzie uzupełnień w najbliższym czasie po ustaniu przyczyn, uniemożliwiających stawiennictwo we właściwym terminie.

**§ 471.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy lub pospolitego ruszenia podlegają przez cały czas brania udziału w zebraniach (raportach) kontrolnych dyscyplinie wojskowej.

**§ 472.** Zebrania kontrolne mają być przeprowadzone gminami, przy zachowaniu kolejności zgłoszenia się poszczególnych gmin.

Stawienie się oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy lub pospolitego ruszenia do zebrań (raportów) kontrolnych należy wpisać do osobistych dokumentów wojskowych.

Oficer, prowadzący zebrania kontrolne, może w razie potrzeby zatrzymać osobiste dokumenty wojskowe podoficerów i szeregowców powołanych do zebrań kontrolnych, celem uskutecznienia odpowiednich zmian przez powiatową komendę uzupełnień. W razie zatrzymania tych dokumentów lub też gdy podoficer albo szeregowiec rezerwy (pospolitego ruszenia) stawił się do zebrań kontrolnych bez osobistego dokumentu wojskowego, oficer prowadzący zebranie kontrolne wydaje danej osobie odpowiednie poświadczenie.

**§ 473.** Jeżeli obowiązani do zebrań kontrolnych nie byli obecni przy rozpoczęciu urzędowania i stawili się na nie dopiero w czasie jego trwania lub też po terminie im wyznaczonym, oficer prowadzący zebranie powinien ich mimo to poddać kontroli w dniu zgłoszenia się.

Osoby, które nie usprawiedliwią swego opóźnienia na zebrania kontrolne lub których usprawiedliwienia oficer przeprowadzający zebranie kontrolne uzna za niewystarczające, mają być przez niego ukarane w myśl obowiązujących wojskowych przepisów dyscyplinarnych.

**§ 474.** Z oficerami, podoficerami i szeregowcami rezerwy lub pospolitego ruszenia, którzy na zebraniach (raportach) kontrolnych zgłaszają ułomności fizyczne, powodujące niezdolność do służby w rezerwie albo w pospolitem ruszeniu, należy postąpić w myśl § 373.

**§ 475.** Prośby i zażalenia wniesione przez oficerów rezerwy i pospolitego ruszenia podczas raportów kontrolnych załatwia osobiście oficer, prowadzący raporty kontrolne, jeżeli to leży w jego kompetencji, w przeciwnym razie przedstawia je właściwym władzom przełożonym.

Prośby lub zażalenia podoficerów i szeregowców rezerwy (pospolitego ruszenia), ustne i pisemne, które mają związek ze służbą wojskową, przyjmuje oficer, prowadzący zebrania kontrolne i przedstawia je do rozpatrzenia właściwemu powiatowemu komendantowi uzupełnień.

**§ 476.** Oficer prowadzący zebrania kontrolne ma w stosunku do podoficerów i szeregowców, wezwanych do zebrań kontrolnych,

a obecnych na zebraniach, prawa dyscyplinarne dowódcy pododdziału.

Jeżeli jednak przysługujące mu prawa dyscyplinarne przyznają za niski wymiar kary w stosunku do przewinienia popełnionego przez podoficera (szeregowca) podczas zebrania kontrolnego, wówczas sporządza on odpowiedni raport i przesyła go wraz z obwinionym do właściwego powiatowego komendanta uzupełnień, który wymierza mu karę dyscyplinarną wyższą, w granicach swych uprawnień dyscyplinarnych.

**§ 477.** Kary dyscyplinarne, nałożone na podoficerów i szeregowców rezerwy (pospolitego ruszenia) za nieusprawiedliwione opóźnienie się na zebrania kontrolne oraz przewinienia popełnione w czasie trwania zebrań kontrolnych, należy wykonywać bezzwłocznie:

a) w areszcie wojskowym, jeżeli zebrania kontrolne odbywają się w siedzibie garnizonu wojskowego;

b) w areszcie cywilnym sądowym, jeżeli zebrania kontrolne odbywają się w miejscowościach, w których niema żadnego garnizonu wojskowego, w porozumieniu z miejscowemi władzami sądowemi;

c) w areszcie wojskowym najbliższego garnizonu wojskowego, jeżeli wykonanie kary w areszcie cywilnym napotyka na trudności, lub też jeżeli zebrania kontrolne odbywają się w miejscowościach, w których niema ani aresztu wojskowego, ani też cywilno-sądowego.

Koszt przejazdów oraz wyżywienia aresztantów ponosi władza wojskowa.

**§ 478.** Powiatowy komendant uzupełnień posiada w stosunku do oficerów, obowiązanych do raportów kontrolnych, prawa dyscyplinarne dowódcy pułku.

**§ 479.** Na osoby, które w czasie zebrań (raportów) kontrolnych dopuściły się przestępstw karnych oficer prowadzący zebrania (raporty) kontrolne lub powiatowy komendant uzupełnień, przesyła doniesienie karne do właściwego prokuratora, zarządzając zależnie od okoliczności tymczasowe przytrzymanie obwinionego i odstawienie go do prokuratora wraz z doniesieniem.

**§ 480.** W razie aresztowania podczas zebrań (raportów) kontrolnych oficera, podoficera lub szeregowca rezerwy (pospolitego ruszenia). zatrudnionego w służbie państwowej lub samorządowej, należy zawiadomić niezwłocznie o aresztowaniu bezpośredniego przełożonego danej osoby.

**§ 481.** Pracodawca nie może odmówić zwolnienia od zajęć pracownika, obowiązanego do stawienia się do zebrań (raportów) kontrolnych, ani nie może rozwiązać umowy o pracę z powodu niestawienia się pracownika do zajęć wskutek udania się na zebrania (raporty) kontrolne.

**§ 482.** Oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy (pospolitego ruszenia), obowiązani w danym roku do zebrań (raportów) kontrolnych, którzy do tych zebrań (raportów) nie stawili się i nie zostali zwolnieni od stawienia się, powinni stawić się na dodatkowe zebrania (raporty) kontrolne.

**§ 483.** Dodatkowe zebrania kontrolne odbywają się zawsze w siedzibie powiatowej komendy uzupełnień, w ten sam sposób jak zasadnicze zebrania.

Obecność przedstawiciela gminy przy dodatkowych zebraniach kontrolnych jest konieczna tylko wtedy, jeżeli do tych zebrań staje z jednej gminy więcej niż 10 osób.

**§ 484.** Powiatowy komendant uzupełnień sporządza po ukończeniu zebrań kontrolnych imienne wykazy podoficerów i szeregowców rezerwy (pospolitego ruszenia), którzy nie zgłosili się do zebrań (zasadniczych i dodatkowych). Wykazy te, sporządzone według gmin, powiatowy komendant uzupełnień przesyła po ukończeniu akcji zebrań kontrolnych do powiatowych władz administracji ogólnej. Władze te obowiązane są zarządzić na tej podstawie natychmiastowe poszukiwanie wymienionych osób, ujętych dostawić do powiatowej komendy uzupełnień, zaś co do innych — nadesłać wyczerpujące wyjaśnienia z dołączeniem odpowiednich dowodów (np. metryka śmierci i t. p.).

Nazwiska oficerów rezerwy i pospolitego ruszenia, którzy nie zgłosili się do raportów kontrolnych w formacji wojskowej podaje dowódca formacji do wiadomości powiatowego komendanta uzupełnień, celem przymusowego dostawienia tych oficerów za pośrednictwem powiatowych władz administracji ogólnej i pociągnięcia ich do odpowiedzialności w myśl § 462 ustęp ostatni.

## Rozdział XV.

## Przepisy końcowe i przejściowe.

**Do art. 116.**

**§ 485.** Zaliczeniu na poczet obowiązkowej czynnej służby wojskowej podlega czas czynnej służby wojskowej, odbytej:

a) w wojsku polskiem lub w polskiej marynarce wojennej;

b) w polskich formacjach wojskowych (ochotniczych), uznanych przez Państwo Polskie, a to: w legjonach polskich, w polskim korpusie posiłkowym, w polskiej sile zbrojnej, w I, II i III korpusie wschodnim, w wojskach polskich we Francji i we Włoszech, w dywizji gen. Żeligowskiego, formacjach polskich na Syberji, na Murmanie, w Odesie i w Finlandji, w polskiej organizacji wojskowej (P. O. W.) oraz w formacjach powstańczych wielkopolskich i śląskich;

c) w armjach państw zaborczych, a mianowicie: w armji rosyjskiej — przed 1 listopada 1917 r., w armji austro-węgierskiej — przed 1 listopada 1918 r., w armji niemieckiej — przed 27 grudnia 1918 r.

Służba odbyta w polskich formacjach wojskowych, nie wyszczególnionych w pkt. b) oraz w oddziałach byłej armji rosyjskiej w czasie od 1 listopada 1917 r. do 1 listopada 1918 r. może

być zaliczona jedynie po wydaniu indywidualnej decyzji przez Ministra Spraw Wojskowych.

**§ 486.** Służbę w formacjach, wymienionych w § 485, zalicza się w stosunku dzień za dzień, jeżeli stosunek zainteresowanych osób do powszechnego obowiązku wojskowego nie został już ostatecznie ustalony w myśl art. 119 i 120 „tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r.“ (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28).

**§ 487.** Zaliczenie służby wojskowej uskutecznia powiatowy komendant uzupełnień z urzędu lub na skutek udokumentowanych próśb interesowanych.

**Do art. 118 i 119.**

**§ 488.** Obywatele polscy, którzy wykażą nadanie im stopnia oficerskiego w armjach obcych lub formacjach polskich, uznanych przez Państwo Polskie, a nie zostaną uznani za oficerów wojska polskiego, otrzymują z urzędu zaświadczenie o zwolnieniu od wszelkiej służby wojskowej.

W zaświadczeniu należy stwierdzić, że proszący wykazał posiadanie stopnia oficerskiego, że stopień ten nie został mu zatwierdzony w wojsku polskiem oraz, że w myśl art. 118 jest zarówno na czas pokoju jak i na czas wojny zwolniony od obowiązkowej czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

Zaświadczenia te wydaje właściwy powiatowy komendant uzupełnień na podstawie decyzji Ministra Spraw Wojskowych o nieuznaniu danej osoby za oficera wojska polskiego.

**§ 489.** Osoby wymienione w § 488, które w razie wojny pragną być przyjęte do służby wojskowej w charakterze szeregowców ochotników, wnoszą prośby do Ministra Spraw Wojskowych za pośrednictwem powiatowych władz administracji ogólnej właściwych dla ich miejsca zamieszkania, które prośby te powinny zaopinjować i przesłać właściwym powiatowym komendantom uzupełnień.

W razie przychylnej decyzji Ministra Spraw Wojskowych nastąpi przyjęcie danych osób do czynnej służby w wojsku na zasadach obowiązujących ochotników w czasie wojny.

**§ 490.** Wnioski o ewentualne nadanie stopnia oficerskiego w myśl art. 119 ustęp 2 przedkłada właściwy dowódca formacji w drodze służbowej Ministrowi Spraw Wojskowych.

**§ 491.** Osoby, które otrzymały zezwolenie na odbycie służby jako ochotnicy w myśl art. 119 oraz osoby, którym w myśl tego artykułu nadano stopień oficerski, powinny przed powołaniem do służby wojskowej zwrócić zaświadczenie wydane w myśl § 488.

**§ 492.** Zaświadczenia wyszczególnione w § 488 tracą moc obowiązującą z chwilą powołania takich osób do służby wojskowej w charakterze ochotników. Osoby te, o ile nie będzie im nadany stopień oficerski w myśl art. 119 ustęp 2, mogą na własną prośbę otrzymać zaświadczenie ponownie z chwilą zwolnienia ich ze służby wojskowej.

Jeżeli osoby te nie wniosą prośby o ponowne wydanie zaświadczenia, zostaną one zaliczone po zwolnieniu ze służby wojskowej do rezerwy (pospolitego ruszenia), zależnie od wieku, jaki osiągnęły w chwili zwolnienia z szeregów oraz od zdolności fizycznej do służby wojskowej.

**Do art. 122.**

**§ 493.** Do osób stanu urlopowanych należą:

a) poborowi i ochotnicy, uznani za zdolnych do czynnej służby wojskowej (kat. A), także ponadkontyngentowi, oraz poborowi, uznani za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu (kat. C, D), od chwili ogłoszenia im orzeczenia właściwej władzy, uznającego ich za zdolnych do służby wojskowej, do chwili zaliczenia ich do stanu faktycznego formacji na podstawie osobistego zgłoszenia się do służby (wcielenia);

b) podoficerowie i szeregowcy stale urlopowani w myśl art. 74, podoficerowie i szeregowcy urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej, oraz oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy lub pospolitego ruszenia — od chwili faktycznego zwolnienia ich z czynnej służby wojskowej do chwili ponownego zaliczenia ich do stanu faktycznego formacji na podstawie osobistego zgłoszenia się do służby (wcielenia).

**§ 494.** Poza przestępstwami, wymienionemi w art. 122, osoby stanu urlopowanych odpowiadają również za przestępstwa, wskazane w art. 54 kodeksu karnego wojskowego i na warunkach w tym artykule podanych.

W drodze dyscyplinarnej można karać osoby stanu urlopowanych w razie naruszenia przepisów wojskowych wydanych w celu zapewnienia kontroli wojskowej oraz — w przypadkach mniejszej wagi—za popełnione w stosunku służbowym z przełożonym występki art. 53, 54 § 2, 58 § 1 i 69 k. k. w.

Przełożonym dyscyplinarnym względem osób stanu urlopowanych jest powiatowy komendant uzupełnień z prawami dowódcy pułku.

Gdy ukaranie dyscyplinarne za przestępstwa wojskowe nie jest dopuszczalne lub gdy powiatowy komendant uzupełnień uważa je za niewystarczające, sporządza on doniesienie, zawierające wyczerpujący opis stanu faktycznego czynu karygodnego i towarzyszących mu okoliczności oraz kieruje je wraz z protokółem przesłuchania sprawcy do prokuratora przy wojskowym sądzie okręgowym.

Kary dyscyplinarne, nałożone na osoby stanu urlopowanych podczas raportu karnego, należy wykonać niezwłocznie po raporcie karnym.

Jeżeli nastąpi aresztowanie osoby stanu urlopowanych, zatrudnionej w służbie państwowej lub samorządowej, powiatowy komendant uzupełnień jest obowiązany zawiadomić niezwłocznie o aresztowaniu bezpośredniego przełożonego danej osoby.

**Do art. 123.**

**§ 495.** Podstawą zwolnienia podoficera lub szeregowca z czynnej służby wojskowej w przypadkach określonych w art. 123 jest zawiadomienie właściwej władzy sądowej o zawieszeniu nad daną osobą aresztu śledczego za czyn, popełniony przed wcieleniem do szeregów.

Na zasadzie tego zawiadomienia dowódca formacji zwalnia podoficera (szeregowca) z czynnej służby wojskowej natychmiast i oddaje go do dyspozycji władz cywilnych, wskazanych przez sąd.

**§ 496.** Osoby, zwolnione z czynnej służby wojskowej na podstawie art. 123, podlegają ponownie powołaniu do tej służby po zwolnieniu z aresztu śledczego lub po odbyciu kary orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądowym, jeżeli wyrok lub pobudki czynu karygodnego nie pociągają za sobą wykluczenia od służby wojskowej. Ponownego powołania takich osób do odbycia czynnej służby wojskowej dokonuje właściwy powiatowy komendant uzupełnień, jeśli nie ukończyły 38 lat życia (art. 36).

Czas czynnej służby wojskowej, odbytej przed zwolnieniem z szeregów na podstawie art. 123 zalicza się takim osobom na poczet ustawowego okresu czynnej służby wojskowej w stosunku dzień za dzień.

## Rozdział XVI.

## Postanowienia przejściowe do niniejszego rozporządzenia.

**§ 497.** Zgodnie z art. 36 obowiązane są do stawienia się przed komisją poborową wszystkie osoby w wieku, ustalonym dla powszechnego obowiązku wojskowego, które od dnia 1 listopada 1918 r. podlegały poborowi, lecz do poboru się nie zgłosiły, a ponadto osoby, które nie podlegały wprawdzie poborowi, jednak nie mają dotychczas uregulowanego stosunku do służby wojskowej.

Obowiązek stawienia się do poboru na zasadzie art. 36 nie dotyczy osób, których stosunek do obowiązku służby wojskowej był uregulowany w ostateczny sposób przy akcji zebrań kontrolnych, zarządzonej na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 764).

Obywatele polscy, którzy przebywając stale zagranicą, zostali zarejestrowani na podstawie obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 29 stycznia 1921 r. (Monitor Polski z dnia 8 lutego 1921 r. Nr. 30) nie są zwolnieni od obowiązku stawienia się do poboru. Na wszystkich tych osobach ciąży obowiązek stawienia się przed komisją poborową zgodnie z art. 36, jak długo znajdują się w wieku, ustalonym dla powszechnego obowiązku wojskowego, jeżeli przyjadą na obszar Wolnego Miasta Gdańska lub Państwa Polskiego na czas dłuższy niż 6 miesięcy.

Nie dotyczy to obywateli polskich, którzy opuścili granice Państwa nielegalnie w celu uchylenia się od służby wojskowej. Osoby te w razie przyjazdu na obszar Wolnego Miasta Gdańska lub Państwa Polskiego są obowiązane do niezwłocznego wykonania powszechnego obowiązku wojskowego na ogólnych zasadach.

**§ 498.** Wyłączenia od służby wojskowej, orzeczone na podstawie art. 8 ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609), pozostają nadal w mocy z tem, że wyłączenie orzeczone na zawsze, kończy się po upływie 10 lat od chwili odcierpienia (przedawnienia, darowania) kary.

Do osób skazanych na jedną z kar, wymienionych w art. 8 wspomnianej ustawy, w stosunku do których nie została w swoim czasie powzięta żadna decyzja o wyłączeniu od służby wojskowej, mają zastosowanie postanowienia art. 9 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz U. R. P. z 1928 r. Nr. 46, poz. 458).

**§ 499.** Przepis zdania ostatniego § 18 należy stosować również w tych wypadkach, w których wykluczenia od służby czynnej, w rezerwie i w pospolitem ruszeniu trwają jeszcze w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, stosownie do postanowień § 19 rozporządzenia z dnia 16 marca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 270).

**§ 500** Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 14 dni po jego ogłoszeniu. Jednocześnie tracą moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 16 marca 1930 roku w sprawie wykonania ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 31, poz. 270) oraz wszelkie rozporządzenia i przepisy, wydane w sprawach, unormawanych niniejszem rozporządzeniem.

Załącznik Nr. 1 do rozp Ministra Spraw Wojskowych z dnia 28 sierpnia 1934 r. (poz. 757).

# WYKAZ

## Powiatowych Komend Uzupełnień.

| L. p. | Nazwa i miejsce postoju | Powiaty (siedziby starostw) wchodzące w skład Powiatowych Komend Uzupełnień |
|---|---|---|
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. I Warszawa.** | |
| 1 | Warszawa-Miasto Nr. I | miasto Warszawa, komisarjaty policji państwowej Nr.: I, II, III, IV, V, XII i XXVI. |
| 2 | Warszawa-Miasto Nr. II | miasto Warszawa, komisarjaty policji państwowej Nr.: IX, XI, XIII, XVI, XX, XXI i XXIII. |
| 3 | Warszawa-Miasto Nr. III | miasto Warszawa, komisarjaty policji państwowej Nr.: XIV, XV, XVII, XVIII, XXIV i XXV. |
| 4 | Warszawa-Miasto Nr. IV | miasto Warszawa, komisarjaty policji państwowej Nr.: VI, VII, VIII, X, XIX i XXII. |
| 5 | Warszawa-Powiat | warszawski, grójecki. |
| 6 | Ciechanów | ciechanowski, mławski, działdowski, przasnyski. |
| 7 | Grodzisk Mazowiecki | sochaczewski, błoński (siedziba Grodzisk - Mazowiecki). |
| 8 | Łomża | łomżyński, ostrołęcki. |
| 9 | Mińsk Mazowiecki | miński (siedziba Mińsk-Mazowiecki), radzymiński. |
| 10 | Płońsk | płoński, sierpecki. |
| 11 | Małkinia | ostrowski (Ostrów Mazowiecka), węgrowski, sokołowski. |
| 12 | Płock | płocki, gostyniński. |
| 13 | Puławy | puławski, garwoliński. |
| 14 | Pułtusk | pułtuski, makowski (siedziba Maków Mazowiecki). |
| 15 | Radom | miasto Radom, radomski, kozienicki. |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. II Lublin.** | |
| 16 | Lublin-Miasto | miasto Lublin. |
| 17 | Lublin-Powiat | lubelski, lubartowski. |
| 18 | Chełm | chełmski, krasnostawski. |
| 19 | Dubno | dubieński. |
| 20 | Hrubieszów | hrubieszowski, tomaszowski. |
| 21 | Kowel | kowelski, lubomelski, koszyrski (siedziba Kamień-Koszyrski). |
| 22 | Kraśnik | janowski (siedziba Janów Lubelski). |
| 23 | Krzemieniec | krzemieniecki. |
| 24 | Łuck | łucki. |
| 25 | Równe | rówieński, zdołbunowski. |
| 26 | Sarny | sarneński, kostopolski. |
| 27 | Włodzimierz | włodzimierski, horochowski. |
| 28 | Zamość | zamojski, biłgorajski. |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. III Grodno.** | |
| 29 | Grodno | grodzieński, sokólski. |
| 30 | Białystok | m. Białystok, białostocki, wysoko-mazowiecki (siedziba Wysokie-Mazowieckie), szczuczyński w Grajewie. |
| 31 | Lida | lidzki, wołożyński, szczuczyński. |
| 32 | Postawy | postawski, dziśnieński (siedziba Głębokie). |
| 33 | Suwałki | suwalski, augustowski. |
| 34 | Święciany | święciański, brasławski. |
| 35 | Wilno-Miasto | miasto Wilno. |
| 36 | Wilno-Powiat | wileńsko-trocki, oszmiański. |
| 37 | Wilejka | wilejski, mołodecki. |
| 38 | Wołkowysk | wołkowyski. |

| L. p. | Nazwa i miejsce postoju | Powiaty (siedziby starostw) wchodzące w skład Powiatowych Komend Uzupełnień |
|---|---|---|
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. IV Łódź.** | |
| 39 | Łódź-Miasto Nr. I | miasto Łódź, komisarjaty policji państwowej Nr.: II, III, V, VIII, IX i XI. |
| 40 | Łódź-Miasto Nr. II | miasto Łódź, komisarjaty policji państwowej Nr.: I, IV, VI, VII, X, XII, XIII i XIV. |
| 41 | Łódź-Powiat | łódzki, brzeziński. |
| 42 | Częstochowa | m. Częstochowa, częstochowski, włoszczowski. |
| 43 | Końskie | opoczyński, konecki. |
| 44 | Kutno | kutnowski, łęczycki. |
| 45 | Piotrków | piotrkowski. |
| 46 | Radomsko | radomszczański. |
| 47 | Sieradz | sieradzki. |
| 48 | Skierniewice | skierniewicki, łowicki, rawski (siedziba Rawa Mazowiecka). |
| 49 | Wieluń | wieluński. |
| 50 | Łask | łaski. |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. V Kraków.** | |
| 51 | Kraków-Miasto | miasto Kraków. |
| 52 | Kraków-Powiat | krakowski, myślenicki. |
| 53 | Będzin | będziński. |
| 54 | Bieisko | m. Bielsko, bielski (siedziba Bielsko Śląskie), cieszyński. |
| 55 | Bochnia | bocheński, brzeski (siedziba Brzesko). |
| 56 | Dębica | ropczycki, mielecki. |
| 57 | Jasło | jasielski, gorlicki. |
| 58 | Katowice | miasto Katowice, powiat katowicki. |
| 59 | Chorzów *) | miasto Chorzów, świętochłowicki. |
| 60 | Miechów | miechowski, olkuski. |
| 61 | Nowy Sącz | nowosądecki. |
| 62 | Nowy Targ | nowotarski, limanowski. |
| 63 | Pszczyna | pszczyński, rybnicki. |
| 64 | Sosnowiec | m. Sosnowiec. |
| 65 | Tarnów | tarnowski, dąbrowski. |
| 66 | Tarnowskie Góry | tarnogórski (siedziba Tarnowskie Góry), lubliniecki. |
| 67 | Wadowice | wadowicki, chrzanowski. |
| 68 | Zawiercie | zawierciański. |
| 69 | Żywiec | żywiecki, bialski (siedziba Biała Małopolska). |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VI Lwów.** | |
| 70 | Lwów-Miasto | miasto Lwów. |
| 71 | Lwów-Powiat | lwowski, bobrecki, przemyślański. |
| 72 | Brzeżany | brzeżański, rohatyński, podhajecki. |
| 73 | Buczacz | buczacki, tłumacki. |
| 74 | Czortków | czortkowski, borszczowski. zaleszczycki, kopyczyniecki. |
| 75 | Gródek Jagielloński | gródecki, rudecki, jaworowski. |
| 76 | Kałusz | kałuski, doliński. |
| 77 | Kamionka Strumiłowa | kamionecki (siedziba Kamionka Strumiłowa), radziechowski, sokalski. |
| 78 | Kołomyja I | kołomyjski, horodeński. |
| 79 | Kołomyja II | kosowski (siedziba Kosów Pokucki), śniatyński. |
| 80 | Rawa Ruska | rawski (siedziba Rawa Ruska), żółkiewski. |
| 81 | Stanisławów | stanisławowski, nadwórniański. |
| 82 | Stryj | stryjski, żydaczowski. |
| 83 | Tarnopol | tarnopolski, trembowelski, skałacki, zbaraski. |
| 84 | Złoczów | złoczowski, zborowski, brodzki. |

*) dawniej „Królewska Huta“.

| L. p. | Nazwa i miejsce postoju | Powiaty (siedziby starostw) wchodzące w skład Powiatowych Komend Uzupełnień |
|---|---|---|
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VII Poznań.** | |
| 85 | Poznań-Miasto | miasto Poznań. |
| 86 | Poznań-Powiat | poznański, nowotomyski, wolsztyński. |
| 87 | Gniezno | miasto Gniezno, gnieźnieński, wrzesiński, średzki. |
| 88 | Jarocin | jarociński, gostyński, krotoszyński, rawicki. |
| 89 | Kalisz | kaliski, turecki. |
| 90 | Konin | koniński, kolski. |
| 91 | Kościan | kościański, leszczyński, śremski. |
| 92 | Ostrów Wielkopolski | ostrowski (siedziba Ostrów Wielkopolski), kępiński. |
| 93 | Szamotuły | szamotulski, międzychodzki, obornicki, czarnkowski. |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VIII Toruń.** | |
| 94 | Toruń | miasto Toruń, toruński, wąbrzeski, chełmiński, rypiński. |
| 95 | Bydgoszcz-Miasto | miasto Bydgoszcz. |
| 96 | Bydgoszcz-Powiat | bydgoski, wyrzyski, szubiński, chodzieski, sępoleński. |
| 97 | Gdynia | miasto Gdynia, morski (siedziba w Wejherowie). |
| 98 | Grudziądz | miasto Grudziądz, grudziądzki, świecki, tucholski, brodnicki, lubawski (siedziba Nowe Miasto). |
| 99 | Inowrocław | miasto Inowrocław, inowrocławski, mogileński, żniński, wągrowiecki. |
| 100 | Kościerzyna | kościerski, kartuski. |
| 101 | Starogard | starogardzki, chojnicki, tczewski. |
| 102 | Włocławek | włocławski, nieszawski (siedziba Aleksandrów Kujawski), lipnowski. |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. IX Brześć n/Bugiem.** | |
| 103 | Brześć n/Bugiem | brzeski (siedziba Brześć n/Bugiem), kobryński. |
| 104 | Baranowicze | baranowicki, nieświeski, stołpecki. |
| 105 | Biała Podlaska | bialski, (siedziba Biała Podlaska), włodawski. |
| 106 | Bielsk | bielski (siedziba Bielsk Podlaski). |
| 107 | Łuków | łukowski, radzyński. |
| 108 | Łuniniec | łuniniecki, stoliński. |
| 109 | Nowogródek | nowogródzki. |
| 110 | Pińsk | piński, drohicki. |
| 111 | Prużana | prużański, kosowski (siedziba Kosów Poleski). |
| 112 | Siedlce | siedlecki. |
| 113 | Słonim | słonimski. |
| | **Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. X Przemyśl.** | |
| 114 | Przemyśl | przemyski, dobromilski, mościski. |
| 115 | Drohobycz | drohobycki. |
| | Gródek Jagielloński*) | |
| 116 | Jarosław | jarosławski, lubaczowski. |
| 117 | Kielce | kielecki. |
| 118 | Łańcut | łańcucki, przeworski. |
| 119 | Nisko | tarnobrzeski, niżański (siedziba Nisko). |
| 120 | Ostrowiec | opatowski, sandomierski. |
| 121 | Pińczów | stopnicki (siedziba Busko), pińczowski, jędrzejowski. |
| 122 | Rzeszów | rzeszowski, kolbuszowski. |
| 123 | Sambor | samborski, turczański. |
| 124 | Sanok | sanocki krośnieński, leski, brzozowski. |
| 125 | Wierzbnik | iłżecki (siedziba Wierzbnik). |

*) przeniesiony do D.O.K. VI.

Załącznik Nr. 2 do rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 28 sierpnia 1934 r. (poz. 757).

## WYKAZ

**zakładów, których świadectwa zwalniają od obowiązku osobistego stawienia się do poboru.**

### A. Zakłady dla głuchoniemych

1. Państwowy Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie.
2. Krajowy Zakład dla Głuchoniemych w Poznaniu.
3. Krajowy Zakład dla Głuchoniemych w Kościanie (woj. poznańskie).
4. Krajowy Zakład dla Głuchoniemych w Wejherowie (woj. pomorskie).
5. Zakład dla Głuchoniemych we Lwowie.
6. Szkoła dla Głuchoniemych Nr. registr. 97 w Łodzi.

### B. Zakłady dla ociemniałych.

1. Państwowy Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie.
2. Krajowy Zakład dla Ociemniałych w Bydgoszczy.
3. Zakład Ciemnych we Lwowie.

### C. Zakłady dla umysłowo-upośledzonych.

1. Szkoła specjalna (dla umysłowo-upośledzonych) w Warszawie.
2. Szkoła specjalna (dla umysłowo-upośledzonych) w Łodzi.
3. Szkoła specjalna (dla umysłowo-upośledzonych) w Poznaniu.
4. Szkoła specjalna (dla umysłowo-upośledzonych) we Lwowie.
5. Szkoła specjalna (dla umysłowo-upośledzonych) w Wilnie.
6. Szkoła specjalna (Zakład Krajowy) w Świeciu nad Wisłą (woj. pomorskie).
7. Szpital Państwowy dla chorych psychicznie w Tworkach.
8. Państwowy Zakład dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie.
9. Państwowy Zakład dla umysłowo i nerwowo chorych w Kulparkowie.
10. Klinika Psychjatryczna Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.
11. Klinika Psychjatryczna Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie.

12—22. Szpitale Psychjatryczne: Św. Jana Bożego w Warszawie, w Kochorowie, w Warcie, w Kochanówce, w Kościanie, w Dziekance, w Owińskach, w Rybniku, w Lublińcu i krajowe zakłady psychjatryczne w Świeciu i Wejherowie.

23—24. Oddziały psychjatryczno-neurologiczne przy szpitalach powszechnych w Krakowie i Lwowie.

25. Szkoła dla umysłowo-upośledzonych Nr. registr. 82 w Łodzi.
26. Szkoła dla umysłowo-upośledzonych Nr. registr. 88 w Łodzi.

### D. Wojskowe Szpitale Okręgowe (oddziały chorób uszu, oczne i psychjatryczne), o ile chodzi o synów wojskowych zawodowych.

Załącznik Nr. 3 do rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 28 sierpnia 1934 r. (poz. 757).

### I. Duchowni katoliccy.

1) Zaświadczenie

dla biskupów, członków kapituły, rektorów seminarjów duchownych, przełożonych klasztorów, proboszczów, wikarjuszów i innych duchownych katolickich, posiadających święcenia i nieobjętych wzorami zaświadczeń pod L.L. 2, 3, 4.

Kurja Biskupia . . . . . . . (nazwa Kurji) zaświadcza, że . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . . roku . . . w . . . . . . . . (miejsce urodzenia) jest . . . . . . (stanowisko duchownego: sufraganem, rektorem seminarjum, przełożonym klasztoru, proboszczem, wikarjuszem, lub innym duchownym katolickim), posiadającym święcenia, w . . . . . . (dokładna nazwa biskupstwa, klasztoru, probostwa).

Niniejsze zaświadczenie Kurja Biskupia wydaje . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.
. . . . . (nazwa miejscowości) dnia . . . . . . roku . . . Nr. . . . (bieżący wydanego zaświadczenia).

Pieczęć Kurji Biskupiej.

Podpis Biskupa lub zastępcy.

Uwaga: Biskupom diecezjalnym wystawia zaświadczenia właściwy metropolita, względnie ten biskup, który dla niego stanowi wyższą instancję, biskupom sufraganom — biskup diecezjalny.

2) Zaświadczenie

dla profesorów seminarjów duchownych i innych funkcjonarjuszów oraz uczniów tych zakładów.

Rektor Seminarjum . . . . (dokładna nazwa seminarjum, adres) zaświadcza, że . . . . . (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . . roku . . . w . . . . . (miejsce urodzenia) obecnie jest . . . . (profesorem lub innym funkcjonarjuszem albo też uczniem) seminarjum . . . . . (nazwa seminarjum).

Zaświadczenie niniejsze Seminarjum wydaje . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

. . . . . . . . . (nazwa miejscowości) dnia . . . . . . . roku . . . Nr. . . . . (bieżący wydanego zaświadczenia).

Pieczęć Seminarjum.

Podpis rektora lub jego zastępcy.

3) Zaświadczenie

dla nowicjuszów zakonów i zgromadzeń, jako też zakonników, którzy złożyli śluby.

Przełożony zakonu . . . . . . (dokładna nazwa zakonu, zgromadzenia, adres) zaświadcza, że . . . . . . . . . . (imię i nazwisko zakonnika) urodzony dnia . . . . . . roku . . . w . . . . . . (miejsce urodzenia) jest nowicjuszem zakonu (zgromadzenia), zakonnikiem, który złożył śluby.

Zaświadczenie niniejsze wydaje się . . . . (imię i nazwisko) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

. . . . . . . . . (nazwa miejscowości) dnia . . . . . . . roku . . . Nr. . . . . (bieżący zaświadczenia).

Pieczęć zakonu.

Podpis przełożonego.

4) Zaświadczenie

dla profesorów rzymsko-katolickich wydziałów teologicznych na uniwersytetach.

Uniwersytet . . . . . . . . zaświadcza, że ksiądz (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . . . . roku . . . . . w . . . . . . (miejsce urodzenia) jest profesorem w tutejszym Uniwersytecie.

Zaświadczenie niniejsze wydaje się . . . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

. . . . . . . . . (nazwa miejscowości) dnia . . . . . roku. . . Nr. . . (bieżący zaświadczenia).

Pieczęć Uniwersytetu

Podpis Rektora Uniwersytetu.

## II. Duchowni ewangeliccy.

1) Zaświadczenie

dla superintendentów generalnych i superintendentów kościoła augsburskiego reformowanego, unijnego i staroluterańskiego, tudzież superintendentów kościoła ewangelickiego wyznania augsburskiego i helweckiego.

URZĄD WOJEWÓDZKI
w . . . . . . . . . . . .

(Komisarz Rządu
na m. st. Warszawę).

dnia . . . . . 19 . . r.

Urząd Wojewódzki (Komisarjat Rządu) zaswiadcza, że . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . . roku . . w . . . . . . . . . . . (miejsce urodzenia) jest (superintendentem generalnym lub superintendentem kościoła) . . . . . . (jakiego) w . . . . . . . . . . . . (gdzie).

Niniejsze zaświadczenie Urząd Wojewódzki (Komisarjat Rządu) wydaje . . . . . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Pieczęć Urzędu Wojewódzkiego.
(Komisarjatu Rządu na m. st. Warszawę).

Podpis Wojewody lub jego zastępcy.
(Komisarza Rządu lub jego zastępcy)

2) Zaświadczenie

dla senjorów, proboszczów, wikarjuszów.

Konsystorz (Superintendentura Kościoła Ewangelickiego wyznania augsburskiego i helweckiego w Stanisławowie) w . . . (dokładna nazwa Konsystorza, adres) zaświadcza, że . . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . . . . . roku . . . w . . . . . . . . . (miejsce urodzenia) jest . . . . . . . . . . (stanowisko duchownego) jako to: (senjorem, proboszczem, wikarjuszem) w . . . . . . . . . . . . (nazwa miejscowości).

Niniejsze zaświadczenie Konsystorz (Superintendentura w Stanisławowie) wydaje . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

. . . . . . . (nazwa miejscowości) dnia . . . . . . roku. . . Nr. . . . . (bieżący wydanego zaświadczenia).

Pieczęć Konsystorza
(Superintendentury w Stanisławowie).

Podpis Prezesa, wiceprezesa lub członka Konsystorza
(Superintendentury w Stanisławowie).

Podpis Naczelnika Kancelarji
Konsystorza

3) Zaświadczenie

dla profesorów wydziałów teologji ewangelickiej, ewangelickich seminarjów kaznodziejskich i nauczycielskich.

Uniwersytet (Seminarjum) . . . . . . zaświadcza, że ksiądz . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . roku . . . . . . . w . . . . . . (miejsce urodzenia) jest profesorem w tutejszym Uniwersytecie (Seminarjum).

Zaświadczenie niniejsze wydaje się . . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

. . . . . . (nazwa miejscowości) dnia . . . . . . roku . . . Nr. . . (bieżący wydanego zaświadczenia).

Pieczęć Uniwersytetu
(Seminarjum)

Podpis Rektora Uniwersytetu.
(albo Dyrektora Seminarjum).

4) Zaświadczenie

dla duchownych przełożonych ewangelickich związków religijnych (sekt) przez Państwo uznanych, a nie objętych poprzedniemi wzorami.

URZĄD WOJEWÓDZKI
w . . . . . . . . . . . . .
(Komisarz Rządu
na m. st. Warszawę).
dnia . . . . . . 19 . . r.
Nr. . . . . .

Urząd Wojewódzki (Komisarjat Rządu) w. . . . . . . . . . . zaświadcza, że . . . . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko) urodzony dnia . . . . . . roku . . . w . . . . . . . . . . . . .. (miejsce urodzenia) jest duchownym przełożonym (kaznodzieją, prezbitrem, adjunktem) zboru związku religijnego . . . . . (nazwa związku) w . . . . . . . . . . (nazwa miejscowości).

Niniejsze zaświadczenie Urząd Wojewódzki (Komisarjat Rządu) wydaje . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Pieczęć Urzędu Wojewódzkiego.
(Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę).

Podpis Wojewody lub jego zastępcy.
(Komisarza Rządu lub jego zastępcy).

**III. Duchowni prawosławni, marjawiccy, wschodniego kościoła staroobrzędowego, nie posiadającego hierarchji duchownej, oraz duchowni muzułmańskiego związku religijnego i wyznania karaimskiego.**

URZĄD WOJEWÓDZKI
w . . . . . . . . . . .
(Komisarjat Rządu
na m. st. Warszawę).
dnia . . . . . 19. . . r.
Nr. . . . . .

Zaświadczenie

Urząd Wojewódzki (Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę) zaświadcza, że . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) urodzony dnia . . . . . . . . . . roku . . . . . w . . . . . . . . (miejsce urodzenia) jest . . . . . . . . . . . . (metropolitą, biskupem, proboszczem, wikarjuszem, djakonem, zakonnikiem, który złożył uroczyste śluby zakonne, prawosławnym, marjawickim, duchownym staroobrzędowym, Muftim Muzułmańskim w Rzeczypospolitej Polskiej, imamem lub muezzinem muzułmańskim, Hachanem Karaimskim w Rzeczypospolitej Polskiej, hazzanem lub szamaszem karaimskim) w . . . . . . . . (nazwa miejscowości).

Niniejsze zaświadczenie wydaje się . . . . . . . . . . . . (imię i nazwisko duchownego) celem zaliczenia go do pospolitego ruszenia bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 57 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Pieczęć Urzędu Wojewódzkiego.
(Komisarjatu Rządu na m. st. Warszawę).

Podpis Wojewody lub jego zastępcy.
(Komisarza Rządu lub jego zastępcy).

IV. Zawiadomienie

gminy wyznaniowej żydowskiej o opuszczeniu stanowiska rabina lub podrabina przez poborowego.

Zarząd gminy wyznaniowej żydowskiej
w . . . . . . . . . (w pow. wojew.)
. . . . . . . . dnia . . . 19. . . r.

Do
Pana Starosty
w . . . . . . . . . . .

Zarząd gminy wyznaniowej żydowskiej w . . . . . . . . . . . zawiadamia niniejszem Pana Starostę, iż rabin (podrabin) gminy . . . . . . . (imię i nazwisko) urodzony dnia . . . . . . . roku . . . . w . . . . . . . zatwierdzony na stanowisko rabina (podrabina) gminy dnia . . . . . . . . . . 19 . . . r. przez (Ministerstwo W. R. i O. P., Starostwo), urzędujący stale w . . . . . . miejscowości przynależnej pod względem wyznaniowym do naszej gminy, pismem swem z dnia . . . . . . . . . . 19 . . . . . r. zrzekł się stanowiska i z dniem . . . . . . . . . . . 19 . . . . r. przestał być rabinem (podrabinem) gminy naszej.

Pieczęć gminy wyznaniowej żyd.

Przewodniczący Zarządu . . . .
Członkowie Zarządu . . . . . .
(podpisy 2 członków).

Wzory do rozp. Min. Spr. Wojsk. z dn. 28 sierpnia 1934 r. (poz 757).

Województwo

Wzór Nr. 1.

Powiat

Nazwa urzędu

Nr. dnia 193.......... r.

# WYCIĄG

## z metryk urodzenia (chrztu) mężczyzn urodzonych w roku .......

| Nr. kolejny | Nazwisko i imię | Data i miejsce urodzenia | a) Nazwisko i imię ojca b) Nazwisko panieńskie i imię matki | Zawód wzgl. zatrudnienie ojca | UWAGI |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| | | | | | |

Pieczęć urzędowa

Podpis prowadzącego księgi stanu cywilnego

Uwaga: W rubryce 6 należy zamieszczać wszelkie daty, które mogą posłużyć do ewentualnego odszukania zapisanego, a zwłaszcza podać gminę miejsca zamieszkania lub pobytu, o ile jest znane.

(format: 210 × 297 mm).

---

Województwo

Wzór Nr. 2.

Powiat ..............

Nazwa urzędu

Nr. dnia 193 r.

# WYCIĄG

## z metryk śmierci mężczyzn urodzonych w roku .......

| Nr. kolejny | Nazwisko i imię | Data i miejsce urodzenia | Data i miejsce śmierci | a) Nazwisko i imię ojca b) Nazwisko panieńskie i imię matki | UWAGI |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| | | | | | |

Pieczęć urzędowa

Podpis prowadzącego księgi stanu cywilnego

(Format: 210 × 297 mm).

**Wzór Nr. 3.**

*(Str. 1).*

Gmina (miasto)

Powiat

Województwo

# REJESTR POBOROWYCH

**rocznika**

(Format 210 × 297 mm.).

*(Str. 2).*

Gmina (miasto)

| Nr. kolejny | Data pierwszego zgłoszenia się do rejestru (art. 24) | NAZWISKO I IMIĘ | Data i miejsce urodzenia | Imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki | a) czy żyją, b) zawód ojca, a jeśli nie żyje, matki |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| | | | | | a)<br>b) |
| | | | | | a)<br>b) |
| | | | | | a)<br>b) |
| 10 linij | | | | | a)<br>b)<br>i t. d. |

*(Str. 3).*

Powiat

| Miejsce zamieszkania rodziców lub ich prawnych zastępców | Miejsce zamieszkania względnie pobytu poborowego | Wyznanie | Stan cywilny | Kary administracyjne i sądowe | Data ponownego zgłoszenia się do rejestru (art. 26) | Nr. zaświadczenia o ponownem zgłoszeniu się | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 |
| | | | | | | | |
| | | | | | | | |
| | | | | | | | |
| 10 linij | | | | | | | |

Wzór Nr. 4.

*(Str. 1).*

Księgi zgł. poz. ........ Listy pob. Nr ........../......... P. K. U. ..... karty ew. Nr. ............/.....

| Stopień wojskowy | Nazwisko i imię poborowego | | | Podatek należy się od ........... 193..... r. |
|---|---|---|---|---|
| Data urodzenia | Wieś | Gmina (miasto) | Powiat | Data orzeczenia Komisji ........./........193.....r. |
| | Miejsce urodzenia | | | |
| Imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki: | | | | Data przeniesienia do rezerwy z art 193.....r. |
| Czy żyją rodzice | | | | |
| Zawód ojca względnie matki: | | | | Podstawa opodatkowania § lit. ..... |
| Miejsce zamieszkania rodziców: | | | | |
| Miejsce zamieszkania (pobytu) poborowego | Przy I rejestracji: | | Przy II rejestracji: | Prawdziwość niniejszych danych, oraz odbiór zaświadczenia o I rejestracji potwierdzam dnia 193 r. podpis |
| Wyznanie | | | | |
| Stan cywilny | | | | |
| Kary administracyjne i sądowe | | | | Powtórne stawienie się do rejestracji oraz odbiór zaświadczenia Nr. potwierdzam dnia 193 r. podpis |
| UWAGI: | | | | |

(Format karty 148×210 mm).

*(Str. 2).*

| Data meld. ogólnego | | | Nr. karty meldunk. | Adres poprzedni | Charakter i cel przebywania | Adres nowy |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Dzień | Miesiąc | Rok | | | | |
| | | | | | | |

**Wzór Nr. 5.**

(*Str. 1*).

Gmina (miasto) ....................

Powiat ......

Województwo

# KSIĘGA ZGŁOSZEŃ

**rocznika** ..........

(Format 210×297 mm).

(*Str. 2*).

| Nr. kolejny | Data zgłoszenia się do rejestru (art. 24) | NAZWISKO I IMIĘ | Imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki | | Miejsce zamieszkania | Data ponownego zgłoszenia się do rejestru (art. 26) | Nr. zaświadczenia o ponownem zgłoszeniu się do rejestru | UWAGI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | ojca | matki | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 |
| | | | | | | | | |
| | | | | | | | | |
| | 10 linij | | | | | | | |

*(Str. 1)*

Wzór Nr. 6.

Nazwa urzędu konsularnego
(w krajach europejskich)

# REJESTR POBOROWYCH
## stale zamieszkałych w krajach europejskich
## rocznika..........................

(Format 210 × 297 mm).

*(Str. 2).*

| | | |
|---|---|---|
| 1. Nr. kolejny | 2. Nazwisko i imię | |
| 3. urodzony | data | |
| | miejsce | |
| 4. Imiona rodziców | ojca | |
| | matki i nazwisko panieńskie | |
| 5. Miejsce zamieszkania w kraju: | | |
| 6. Miejsce zamieszkania zagranicą i późniejsze zmiany: | | |
| 7. Język macierzysty: | | |
| 8. Narodowość: | | |
| 9. Wyznanie: | | |
| 10. Zawód: | | |
| 11. Wykształcenie: | | |
| 12. Stan cywilny; | | |
| 13. Ukarania sądowe: | | |
| 14. Data zgłoszenia się do rejestru: | | |

| ORZECZENIE KONSULAR | | | |
|---|---|---|---|
| W roku<br>dzień<br>miesiąc | Wzrost w cm<br>Objętość piersi w cm | Ciężar ciała w kg<br>Bystrość wzroku, stan refrakcji oczu | Orzeczenie lekarskie |
| 15 | 16 | 17 | 18 |
| | | | |
| 22. Uwagi: | | | |

*(Str. 3).*

| NEJ KOMISJI POBOROWEJ | | |
|---|---|---|
| Orzeczenie konsularnej komisji poborowej | Ewent. orzeczenie kons. komisji rozpoznawczej | Udzielone przesunięcia terminu stawienia się do poboru w kraju, udzielone odroczenia z art. 63 lub ulgi z art. 57 |
| 19 | 20 | 21 |
| | | |

Nazwa urzędu konsularnego. *(Str. 1).* **Wzór Nr. 7.**

# REJESTR POBOROWYCH

*) czasowo przebywających w krajach europejskich
lub
stale zamieszkałych i czasowo przebywających w krajach poza Europą

rocznika . . . . . . .

*) niepotrzebne skreślić.

(Format 210 × 297 mm).

*(Str. 2).*

| 1. Nr. kolejny | 2. Nazwisko i imię | | 15. Udzielone przesunięcia terminu stawienia się do poboru w kraju i udzielone odroczenia z art. 63 lub ulgi z art. 57 |
|---|---|---|---|
| 3. urodzony data | | | |
| 3. urodzony miejsce | | | |
| 4. Imiona rodziców | ojca | | |
| | matki i nazwisko panieńskie matki | | |
| 5. Miejsce zamieszkania w kraju: | | | |
| 6. Miejsce zamieszkania zagranicą i późniejsze zmiany: | | | |
| 7. Język macierzysty: | | | |
| 8. Narodowość: | | | |
| 9. Wyznanie: | | | |
| 10. Zawód: | | | |
| 11. Wykształcenie: | | | |
| 12. Stan cywilny: | | | |
| 13. Ukarania sądowe: | | | |
| 14. Data zgłoszenia się do rejestru: | | | |

*(Str. 3).*

| 2. Nazwisko i imię | | | 15. Udzielone przesunięcia terminu stawienia się do poboru w kraju i udzielone odroczenia z art. 63 lub ulgi z art. 57 | 1. Nr. kolejny |
|---|---|---|---|---|
| 3. urodzony data | | | | |
| 3. urodzony miejsce | | | | |
| 4. Imiona rodziców | ojca | | | |
| | matki i nazwisko panieńskie matki | | | |
| 5. Miejsce zamieszkania w kraju: | | | | |
| 6. Miejsce zamieszkania zagranicą i późniejsze zmiany: | | | | |
| 7. Język macierzysty: | | | | |
| 8. Narodowość: | | | | |
| 9. Wyznanie: | | | | |
| 10. Zawód: | | | | |
| 11. Wykształcenie: | | | | |
| 12. Stan cywilny | | | | |
| 13. Ukarania sądowe: | | | | |
| 14. Data zgłoszenia się do rejestru: | | | | |

**Wzór Nr 8.**

*(Str. 1)*

ZARZĄD
gminny (miejski)
w
Powiat
dnia ............19...... r.

**ZAŚWIADCZENIE.**

...... urodzony ......
(nazwisko i imię) (dzień, miesiąc i rok)

w ... syn ......
(miejscowość, gmina, powiat) (imiona
rodziców i panieńskie nazwisko matki) ...... zamieszkały w...... ..............
(dokładny
adres)
, dokonał zgłoszenia się w myśl art. 24 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 60, poz. 455) i został wpisany do rejestru pod kolejnym Nr.

podpis wydającego zaświadczenie

(Pieczęć)

(Format 210×148 mm).

*(Str. 2).*

POUCZENIE.

1. O każdej zmianie miejsca zamieszkania, o wyjazdach zagranicę oraz przyjazdach z zagranicy, o zmianie adresu w obrębie tej samej miejscowości, jak również o wyjeździe z miejsca zamieszkania na czasowy pobyt, trwający ponad 2 miesiące i o powrocie z tego wyjazdu należy zawiadomić właściwy urząd (organ) meldunkowy. Ponadto w razie zmiany miejsca zamieszkania lub przyjazdu z zagranicy do kraju należy zgłosić się osobiście we właściwym urzędzie meldunkowym w przeciągu 8 dni od chwili przybycia do nowego miejsca zamieszkania względnie od chwili przyjazdu z zagranicy. Jako właściwy należy uważać urząd meldunkowy w nowem miejscu zamieszkania. W razie wyjazdu na obszar W. M. Gdańska lub zagranicę należy zgłosić swój przyjazd w ciągu 14 dni w Komisarjacie Generalnym R. P. w Gdańsku, a zagranicą w najbliższym urzędzie konsularnym R. P. O każdej zmianie miejsca zamieszkania (pobytu, adresu) na obszarze W. M. Gdańska lub zagranicą należy wymienione władze zawiadomić w przeciągu 14 dni.

2. W razie wezwania do osobistego zgłoszenia się w sprawach, związanych z powszechnym obowiązkiem wojskowym, należy zgłosić się niezwłocznie.

3. Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca października i listopada tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 20 lat życia, zgłosić się osobiście lub pisemnie w zarządzie gminy miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu z dokumentami, stwierdzającemi tożsamość osoby, jako to: z dowodem osobistym, metryką urodzenia, paszportem, świadectwami szkolnemi i t. d. Osoby, które nie dopełniły bez uzasadnionego usprawiedliwienia obowiązku zgłoszenia się do rejestru, podlegają karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 zł., albo jednej z tych kar.

4. Osoby, które nie wykonały obowiązku meldunkowego, podlegają karze aresztu do 2 miesięcy i grzywny do 2.000 zł., albo jednej z tych kar. Za przekroczenia meldunkowe stosowane będą ponadto zagranicą rygory, jak odmowa ulg i ułatwień związanych z pobytem zagranicą.

Wzór Nr. 9.

*(Str. 1).*

.....
(nazwa urzędu konsularnego)

# ZAŚWIADCZENIE.

................................................ urodzony ................
(nazwisko i imię) (dzień, miesiąc i rok)

w ....................... syn .......
(miejscowość, gmina, powiat) (imiona rodziców i nazwisko

.......... zamieszkały w
panieńskie matki) (dokładny adres)

.... został wpisany do rejestru poborowych pod pozycją

i jest wolny od stawienia się do poboru aż do odwołania.

W razie zarządzenia poboru zagranicą albo przyjazdu z kraju pozaeuropejskiego do kraju europejskiego, w którym zarządzony został pobór, lub w razie przyjazdu na obszar Rzeczypospolitej Polskiej lub W. M. Gdańska na stałe lub na okres dłuższy niż 6 miesięcy, wymieniony jest obowiązany stawić się przed komisją poborową w terminie wyznaczonym przez właściwe władze (urząd konsularny, powiatową władzę administracji ogólnej w kraju).

..... dnia ..... roku .......

Konsul

(pieczęć)

(podpis)

(Format 297×210 mm).

*(Str. 2).*

## POUCZENIE.

O każdej zmianie miejsca zamieszkania (pobytu, adresu) należy w przeciągu 14 dni zawiadomić właściwy urząd konsularny R. P., a na obszarze W. M. Gdańska—Komisarjat Generalny R. P. w Gdańsku, dołączając dokument stwierdzający stosunek do wojska.

W razie przyjazdu do kraju należy w przeciągu 8 dni od chwili przybycia zgłosić się osobiście we właściwym urzędzie meldunkowym danej miejscowości w kraju.

Za przekroczenia meldunkowe stosowane będą zagranicą rygory, jak odmowa ulg i ułatwień związanych z pobytem zagranicą. W razie przyjazdu do kraju nastąpi z tego tytułu pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

---

Miejsce na meldunki:

**Wzór Nr. 10.**

(*Str. 1*).

(nazwa urzędu konsularnego)

**ZAŚWIADCZENIE**

urodzony
(nazwisko i imię) (dzień, miesiąc i rok)

w syn
(miejscowość, gmina, powiat) (imiona rodziców

zamieszkały w
i nazwisko panieńskie matki) (dokładny adres)

został wpisany do rejestru poborowych pod pozycją

dnia

Konsul

(pieczęć) (podpis)

---

(Miejsce na wpisy o dokonaniu ponownego zgłoszenia do rejestru poborowych w myśl art. 26 ustawy i o ewentualnem przesunięciu terminu stawienia się do poboru).

(Format 297 × 210 mm.)

(*Str. 2*).

POUCZENIE.

1. O każdej zmianie miejsca zamieszkania (pobytu, adresu) należy w przeciągu 14 dni zawiadomić właściwy urząd konsularny R. P., a na obszarze W. M. Gdańska—Komisarjat Generalny R. P. w Gdańsku, dołączając dokument stwierdzający stosunek do wojska.

W razie przyjazdu do kraju należy w przeciągu 8 dni od chwili przybycia zgłosić się osobiście we właściwym urzędzie meldunkowym danej miejscowości w kraju.

Za przekroczenia meldunkowe stosowane będą zagranicą rygory. jak odmowa ulg i ułatwień, związanych z pobytem zagranicą. W razie przyjazdu do kraju nastąpi z tego tytułu pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

2. Obowiązek ponownego zgłoszenia się do rejestru należy wykonać w ciągu miesięcy października i listopada tego roku, w którym zarejestrowany kończy 20 lat życia.

Nieusprawiedliwione niezgłoszenie się do rejestru w przewidzianym terminie powoduje stosowanie względem winnego rygorów związanych z pobytem zagranicą, a po powrocie do kraju pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

3. Obowiązek stawienia się do poboru należy wykonać przed konsularną komisją poborową (w razie zarządzenia poboru zagranicą) lub przed właściwą komisją poborową w kraju w tym roku kalendarzowym w którym zarejestrowany kończy 21 lat życia. W uzasadnionych wypadkach może on otrzymać przesunięcie terminu stawienia się do poboru, o ile do urzędu konsularnego wniesie prośbę najpóźniej do 1 maja wymienionego roku.

Przesunięcie terminu stawienia się do poboru traci swą ważność w razie zarządzenia poboru zagranicą, przyjazdu do kraju lub na obszar W. M. Gdańska. W tym wypadku obowiązuje niezwłoczne zgłoszenie się poborowego w urzędzie konsularnym lub w powiatowej władzy administracji ogólnej, celem przedstawienia go komisji poborowej.

4. Kto nie stawi się we właściwym terminie przed komisją poborową będzie pociągnięty do odpowiedzialności karno-sądowej i podlega karze więzienia do 2 lat lub aresztu do 2 lat.

Jak długo uchylający się od poboru przebywa zagranicą, stosowane będą do niego rygory, wymienione pod 1.

---

(Miejsce na meldunki).

(*Str. 1*). **Wzór Nr. 11.**

.....................
(Nazwa urzędu konsularnego).

**Wojskowa karta rejestracyjna.**

1. Nazwisko i imię ..........................
2. Urodzony .......................... w ..........................
(dzień, miesiąc, rok) (miejscowość, gmina, powiat)
3. Imiona rodziców ..........................
(i panieńskie nazwisko matki)
4. Miejsce zamieszkania w kraju ..........................
(miejscowość, gmina, powiat)
5. Miejsce zamieszkania (pobytu) zagranicą ..........................
(dokładny adres)
6. Język macierzysty ..........................
7. Narodowość 8. Wyznanie ..........................
9. Zawód .......................... 10. Wykształcenie ..........................
11. Ukarania sądowe ..........................
(kiedy, za co i przez jaki sąd)
12. Kiedy i za jakiemi dokumentami przybył zagranicę ..........................
(paszport, przez jaką władzę wydany, numer i data)
13. Czy w kraju wymeldował się na wyjazd zagranicę ..........................
14. W jakim celu i na jak długo przyjechał zagranicę ..........................
..........................
15. Czy, kiedy i gdzie stawał do poboru ..........................
16. Czy i jaką ma kategorję zdolności do służby wojskowej (A, B, C, D, E)
17. Do jakiej P. K. U. jest przynależny ..........................
18. Stopień wojskowy ..........................
19. Rodzaj broni ..........................
20. Wyniki poboru (w razie zarządzenia poboru zagranicą):

| Data stawienia się | wzrost | objętość piersi | waga | bystrość wzroku | orzeczenie lekarskie | orzeczenie konsul. komisji poborowej (rozpozn.). |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | |

21. Uwagi ..........................
(Format 297 × 210 mm.).

(*Str. 2*).

.....................
(nazwa urzędu konsularnego) ..........................dnia..........................193 r.

Do
(Starostwa, Konsulatu R. P.)
..........................
w ..........................

Przesyłam wojskową kartę rejestracyjną.
Wymieniony: *)
1) zgłosił się do rejestru 18-letnich dnia .......................... r.
i został wpisany do księgi rejestru pod Nr. kol. ..........
2) zgłosił się ponownie do rejestru w myśl art. 26 ust. o powsz. obow. wojsk. dnia ..........................r.;
3) uzyskał przesunięcie terminu poboru do odwołania;
4) uzyskał przesunięcie terminu poboru do dnia ..........................;
5) nie uzyskał przesunięcia terminu poboru i nakazano powrót do kraju w terminie do dnia ..........................;
6) stawał przed konsularną kom. pob. dnia ..........................;
7) uzyskał odroczenie z art. 63 pkt. .......... do dnia ..........................;
8) uzyskał ulgę z art. 57 ustawy dnia ..........................;
9) zgłosił przyjazd i został ujęty do ..........................
(rejestru poborowych pod pozycją ..........lub kartoteki)

..........................
(podpis)

*) Wpisać odpowiedni tekst jednego lub więcej z podanych 9-ciu punktów, zależnie od okoliczności.

*Pieczęć nagłówkowa.*

Nr. .........

Dnia 193

*Wzór Nr. 12.*

# WYKAZ

**osób będących w wieku lat 18 i starszych, które nie zgłosiły się jeszcze do rejestru poborowych, względnie nie uczyniły zadość stawieniu się przed komisją poborową, a pozostających w więzieniach, aresztach, zakładach poprawczych (wychowawczych) lub w zakładach dla umysłowo chorych.**

| Nr. kolejny | Data i miejsce urodzenia | Nazwisko i imię | Imiona rodziców, nazwisko panieńskie matki | Miejsce zamieszkania | Stan choroby lub podstawa przebywania w więzieniu (areszcie, zakładzie | Od kiedy przebywa w więzieniu (areszcie, zakładzie) | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | |

(pieczęć)

Podpis Kierownika Zakładu

(Format 297 × 210 mm).

ZARZĄD ........ (Str. 1). Wzór Nr. 13
gminny (miejski)
w ........
Powiat
dnia 19... r.

## ZAŚWIADCZENIE Nr.

urodzony
(nazwisko i imię) (dzień, miesiąc i rok)
w ........ syn
(miejscowość, gmina, powiat) (imiona rodziców i nazwisko
........ zamieszkały w ........
panieńskie matki) (dokładny adres)

dokonał ponownego zgłoszenia się w myśl art. 26 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 60, poz. 455) i jest wpisany do rejestru poborowych pod kolejnym Nr..

(podpis wydającego zaświadczenie)

(pieczęć)

(Format 210 × 148 mm).

(Str. 2).

## POUCZENIE.

1. Rejestr poborowy będzie w czasie od 1 do 15 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym zarejestrowany kończy 21 lat życia, wyłożony do przejrzenia w zarządzie gminy w godzinach urzędowych. Każdy pominięty w rejestrze lub niewłaściwie wpisany może w tym czasie żądać uzupełnienia lub sprostowania mylnego wpisu.

2. O każdej zmianie miejsca zamieszkania, o wyjazdach zagranicę oraz o przyjazdach z zagranicy, o zmianie adresu w obrębie tej samej miejscowości, jak również o wyjeździe z miejsca zamieszkania na czasowy pobyt, trwający ponad 2 miesiące i o powrocie z tego wyjazdu należy zawiadomić właściwy urząd (organ) meldunkowy. Ponadto w razie zmiany miejsca zamieszkania lub przyjazdu z zagranicy do kraju należy zgłosić się osobiście we właściwym urzędzie meldunkowym w przeciągu 8 dni od chwili przybycia do nowego miejsca zamieszkania, względnie od chwili przyjazdu z zagranicy. Jako właściwy należy uważać urząd meldunkowy w nowem miejscu zamieszkania. W razie wyjazdu na obszar W. M. Gdańska lub zagranicę należy zgłosić swój przyjazd w ciągu 14 dni w Komisarjacie Generalnym R. P. w Gdańsku, a zagranicą w najbliższym urzędzie konsularnym R. P. O każdej zmianie miejsca zamieszkania (pobytu, adresu) na obszarze W. M. Gdańska lub zagranicą należy wymienione władze zawiadomić w przeciągu 14 dni.

3. Osoby wpisane do rejestru poborowych danej gminy obowiązane są stawić się na skutek obwieszczeń przed tą komisją poborową, która dla danej gminy będzie właściwą. Jeżeli z chwilą zarządzenia poboru gmina ta nie jest już w miejscu zamieszkania danej osoby, może ona stanąć przed komisją poborową nowego miejsca zamieszkania, o ile wniesie co najmniej na 1 miesiąc przed rozpoczęciem poboru głównego do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej dla poprzedniego miejsca zamieszkania, prośbę o zezwolenie na dopełnienie obowiązku stawienia się przed komisją poborową nowego miejsca zamieszkania. W razie przebywania w okresie głównego poboru czasowo poza gminą miejsca zamieszkania i niemożności stawienia się przed właściwą komisją poborową należy w wyżej wskazanym terminie prosić właściwą powiatową władzę administracji ogólnej o pozwolenie na stawienie się w drodze delegacji przed komisją poborową właściwą dla miejsca pobytu.

4. Podania o odroczenia czynnej służby wojskowej na podstawie art. 59 pkt. 1, 2 i 3 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym należy wnosić najpóźniej w 14 dni od chwili zakwalifikowania przez komisję poborową do kategorji A.

5. Osoby, które nie dopełniły bez uzasadnionego usprawiedliwienia obowiązku zgłoszenia się do poboru podlegają karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

6. Osoby, które nie wykonały obowiązku meldunkowego, podlegają karze aresztu do 2 miesięcy i grzywny do 2.000 zł., albo jednej z tych kar. Za przekroczenia meldunkowe stosowane będą ponadto zagranicą rygory jak odmowa ulg i ułatwień związanych z pobytem zagranicą.

7. Osoba skazana prawomocnie za niestawienie się przed komisją poborową w celu uchylenia się od służby wojskowej (art. 103 i 113) nie może korzystać z odroczeń służby wojskowej (art. 59 ustawy), ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 ustawy).

(Str. 1). **Wzór Nr. 14.**

Starostwo w..........................................................................

# LISTA POBOROWA

**Rocznika** ........................................................

(Format 210 × 297 mm.).

(Str. 2).

| | | ORZECZENIE KOMISJI | | |
|---|---|---|---|---|
| 1. Nr. listy poborowej | 2. Gmina | w roku, (dzień, miesiąc, rok) | wzrost w cm. / obwód klatki piersiowej w cm. | waga w kg. / bystrość wzroku, stan refrakcji oczu |
| | | 16 | 17 | 18 |
| 3. Nazwisko i imię: | | | | |
| 4. Urodzony data / miejsce | | | | |
| 5. a) Nazwisko i imiona rodziców oraz nazwisko panieńskie matki b) czy żyją c) ich zawód | ojca a) b) c) / matki a) b) c) | | | |
| 6. Miejsce zamieszkania rodziców względnie ich prawnych zastępców: | | | | |
| 7. Miejsce zamieszkania lub pobytu poborowego (ochotnika): | | | | |
| 8. Język macierzysty: | | | | |
| 9. Narodowość: | | | | |
| 10. Wyznanie: | | | | |
| 11. Zawód cywilny względnie zatrudnienie: | | | | |
| 12. Wykształcenie: | | | | |
| 13. Stan cywilny (rodzinny)—(wolny, żonaty, ilość dzieci, wdowiec i t. p.). | | | | |
| 14. Ukarania administracyjne lub sądowe: | | | | |
| 15. UWAGI: (adnotacje o niestawiennictwie i t. p.). | | | | |

(Str. 3).

| POBOROWEJ | | | |
|---|---|---|---|
| Orzeczenie lekarskie (wnioski lekarzy) | Orzeczenie komisji poborowej | Ewentualne orzeczenie komisji rozpoznawczej względnie władz nadzorczych | Udzielone odroczenia z art. 59/63 lub ulgi z art. 62 ustęp 3 |
| 19 | 20 | 21 | 22 |
| | | | |
| | | | |
| | | | |

**Wzór Nr. 15.**

## WYKAZ

uchylających się od poboru w powiecie.............................................

| Nr. kolejny | Nr. listy pob. | Nazwisko i imię | Rok urodzenia | UWAGI: (adnotacje o tem, co zrobiono w sprawie wyśledzenia uchylającego się, z powołaniem liczby dziennika) |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| | | | | |
| | | | | |
| | | | | |
| | | | | |
| | | | | |
| | | | | |

dnia. ........................ 193 ... r.

(Format 210×297 mm).

*(Str. 1).* **Wzór Nr. 16.**

| | | |
|---|---|---|
| ........ dn. ........... / ........<br>(Rok urodzenia dzień miesiąc)<br>Nr. listy poborowej ...........<br>Imię ojca ...........<br>Imię i nazwisko panieńskie matki ...........<br>Miejsce urodzenia ...........<br>...........<br>Miejsce zamieszkania ...........<br>........... | KARTA INDYWIDUALNA<br>powiat ...........<br>...........<br>...........<br>(Nazwisko i imię poborowego) | Stawiennictwo ...........<br>(I, II lub III)<br>...........<br>(miejscowość)<br>dn ......./....... 193..... r. |
| | Wzrost cm \| Waga kg \| Obwód klatki piersiowej cm \| Wysokość rozkrocza cm \| Bystrość wzroku \| Typ budowy fizycznej | Znaki: |
| Język macierzysty ...........<br>Narodowość ...........<br>Wyznanie ...........<br>Wykształcenie ...........<br>...........<br>...........<br>Zawód cywilny ...........<br>........... | Orzeczenie i wniosek lekarzy kom. pob. w/g wojsk. przepisów sanit. 5/30.<br>Opis stanów chorobowych: ...........<br>Kategorja ...........<br>§§ ...........<br>...........<br>...........<br>(podpisy lekarzy) | Podlega badaniu szpitalnemu ...........<br>...........<br>...........<br>(podpisy lekarzy)<br>Wysłać na ekspertyzę do szpitala wojskowego N. N. ...........<br>...........<br>...........<br>(podpis przewodniczącego) |
| Odcisk palca \| Kary adm. i sądowe | Orzeczenie komisji poborowej:<br>...........<br>dn. ......./....... 193..... r. ...........<br>(podpis przewodniczącego) | Przeznaczenie:<br>...........<br>...........<br>(podpis wojsk. członka kom. pob.) |

*(linja obcięcia)*

UWAGA: Jeżeli poborowy staje na kom. pob. po raz drugi lub trzeci, należy wypełnić przed poborem rubryki na odwrotnej stronie (w obramowaniu), przepisując dane z poprzednich kart indywidualnych.

Format 210 × 148 (A 5).

*(Str. 2).*

WYNIK BADANIA W SZPITALU (Z EKSPERTYZY)

Nazwa szpitala ...........

Data i Numer (L. dz.) orzeczenia ...........

Treść orzeczenia ...........

...........

Wniosek szpitala wg. przepisów San. 5/30. ...........

| Orzeczenia kom. pob. przy stawiennictwie | | Wzrost | Waga | Obwód klatki piersiowej | Wysokość rozkrocza | Bystrość wzroku | Wynik ewent. ekspertyzy |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | pierwszem | Kat. B. §§ ........... | | | | | |
| | | cm | kg | cm | cm | | |
| | drugiem | Kat. B. §§ ........... | | | | | |
| | | cm | kg | cm | cm | | |

*(Str. 1).* **Wzór Nr. 17.**

# KSIĘGA PROTOKÓŁÓW

**komisji poborowej.**

(Format 210 × 297 mm).

*(Str. 2).*

## PROTOKÓŁ Nr.........................

dnia .................................... 193...... r.

Komisja poborowa w ..............................................
(Konsularna Komisja Poborowa) w ..............................................
Skład Komisji: 1. Przewodniczący ..............................................
2. Wojskowy członek komisji ..............................................
3. Lekarz wojskowy ..............................................
4. Lekarz cywilny ..............................................
5. Przedstawiciel pow. samorządu ..............................................

1) Pobór rozpoczął się o godzinie ....................... zakończył się o godzinie .......................

2) Powinno było stawić się do poboru stosownie do planu (razem z nieznanymi z miejsca pobytu) ..............................................

3) Stanęło ..............................................

4) Nie stawiło się razem ..............................................
a) nieznanych z miejsca pobytu ..............................
b) usprawiedliwionych ..............................
c) nieusprawiedliwionych ..............................

5) Ponadto stanęło do poboru razem ..............................
a) ochotników ..............................
b) z delegacji ..............................
c) dodatkowo ujętych ..............................
d) przeznaczonych do poboru w innych dniach urzędowania komisji pob. ..............................
e) starszych roczników ..............................
f) wydano orzeczeń po ekspertyzie ..............................

| Nr. kolejny | Nazwisko i imię poborowego | Nr. listy poborowej | Rok urodzenia | Zakwalif. do kateg. | | | | | Ochotnicy niezdolni do służby wojskowej | Wysłano na ekspertyzę | Wysłano na leczenie do szpitala | Zaliczono do posp. rusz. z art. 57 | Staje po raz (I, II lub III) | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | A | B | C | D | E | | | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 |
| | | | | | | | | | | | | | | |

Zastrzeżenia członków komisji:

Podpis przewodniczącego
i członków komisji:

UWAGA: Gdy wzorem niniejszym posługuje się komisja rozpoznawcza przewodniczący wprowadza odpowiednie zmiany.

*(Str. 1)* **Wzór Nr. 18.**

Komisja poborowa w..................

Komisja poborowa dodatkowa w..................

Starostwo (magistrat, dyrekcja policji, komisarjat rządu) w..................

Konsularna komisja poborowa w..................

Nr. listy poborowej..................

(Zagranicą—w krajach europejskich—Nr. rejestru poborowych).

ZAŚWIADCZENIE.

..................urodzony w roku .......... w..................

(nazwisko i imię) (miejscowość, gmina, powiat)

syn.................. zamieszkały w..................

(imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki) (dokładny adres)

stanął dnia.................. 193......r. przed komisją poborową (konsularną komisją poborową) w..................

i został uznany za:

..................

..................

(wpisać orzeczenie komisji poborowej, wzgl. rozpoznawczej według art. 39).

.................. dnia.................. 193...... r.

Podpis przewodniczącego komisji poborowej:

(pieczęć pow. władzy admin. ogólnej)

(Format 210 × 148 mm).

*(Str. 2).*

POUCZENIE.

(dla kat. A).

1. Zaświadczenie należy przechowywać starannie i okazać na każde żądanie władz. W razie utraty zaświadczenia należy zgłosić to we właściwym posterunku (komisarjacie) policji państwowej i wnieść do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej prośbę o wydanie duplikatu dokumentu. Utratę zaświadczenia zagranicą lub na obszarze W. M. Gdańska należy zgłosić w urzędzie konsularnym (w komisarjacie generalnym R. P. w Gdańsku).

2. Korzystający z odroczenia służby wojskowej na zasadzie art. 59 pkt. 1, 2 lub 3, obowiązany jest dołączyć niniejsze zaświadczenie do prośby o przedłużenie odroczenia służby wojskowej, którą złożyć należy do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

3. O każdej zmianie miejsca zamieszkania, o wyjazdach zagranicę oraz przyjazdach z zagranicy, o zmianie adresu w obrębie tej samej miejscowości, jak również o wyjeździe z miejsca zamieszkania na czasowy pobyt, trwający ponad 2 miesiące i o powrocie z tego wyjazdu należy zawiadomić właściwy urząd (organ) meldunkowy. Ponadto w razie zmiany miejsca zamieszkania lub przyjazdu z zagranicy do kraju należy zgłosić się osobiście we właściwym urzędzie meldunkowym w przeciągu 8 dni od chwili przybycia do nowego miejsca zamieszkania względnie od chwili przyjazdu z zagranicy. Jako właściwy należy uważać urząd meldunkowy w nowem miejscu zamieszkania. W razie wyjazdu na obszar W. M. Gdańska lub zagranicę należy zgłosić swój przyjazd w ciągu 14 dni w Komisarjacie Generalnym R. P. na W. M. Gdańsk, a zagranicą w najbliższym urzędzie konsularnym R. P. O każdej zmianie miejsca zamieszkania (pobytu, adresu) na obszarze W. M. Gdańska lub zagranicą należy wymienione władze zawiadomić w przeciągu 14 dni.

4. Z chwilą otrzymania karty powołania poborowy jest obowiązany stawić się do formacji w terminie wskazanym w karcie powołania. Nieusprawiedliwione nieprzestrzeganie tego terminu będzie karane w myśl art. 122 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym przez sądy wojskowe.

5. Osoby, które nie wykonały obowiązku meldunkowego, podlegają karze aresztu do 2 miesięcy i grzywny do 2.000 zł., albo jednej z tych kar. Za przekroczenia meldunkowe stosowane będą ponadto zagranicą rygory jak odmowa ulg i ułatwień związanych z pobytem zagranicą.

6. Osoba skazana prawomocnie za niestawienie się do służby wojskowej w terminie oznaczonym nie może korzystać z odroczeń służby wojskowej, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej.

---

W zaświadczeniu dla kat. B—opuścić pkt. 2 i 4 powyższego pouczenia, a dodać:

„Uznany za czasowo niezdolnego do służby wojskowej (kat. B) przez komisję poborową podczas poboru głównego jest obowiązany stawić się przed komisją poborową ponownie w następnym roku podczas poboru głównego.

Uznany za czasowo niezdolnego do służby wojskowej (kat. B) przez dodatkową komisję poborową jest obowiązany stawić się ponownie przed komisją poborową po upływie 12 miesięcy".

**Wzór Nr. 19.**

*(Str. 1).*

Komisja poborowa w
Komisja poborowa dodatkowa w
Starostwo (magistrat, dyrekcja policji, komisarjat rządu) w
Konsularna komisja poborowa w

Nr. listy poborowej
(Zagranicą — w krajach europejskich — Nr. rejestru poborowych).

## ZAŚWIADCZENIE.

urodzony w roku
(nazwisko i imię)

w syn
(miejscowość, gmina, powiat) (imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki)

zamieszkały w
(dokładny adres)

stanął dnia 193 r. przed komisją poborową (konsularną) w

i został uznany za:

(zupełnie niezdolnego do służby wojskowej kat. E)

(wpisać stwierdzone wady fizyczne)

Zaświadczenie niniejsze jest ważne tylko przy jednoczesnem okazaniu dowodu tożsamości

dnia 193...... r.

(Pieczęć pow. władzy admin. ogólnej)

Podpis przewodniczącego komisji poborowej

Rysopis:

Wzrost ........ cm.
Włosy ........
Brwi ........
Oczy ........
Nos ........
Usta ........
Broda ........
Twarz ........

(Format 210 × 148 mm.)

*(Str. 2).*

## POUCZENIE.

1. Zaświadczenie należy przechowywać starannie i okazać na każde żądanie władz. W razie utraty zaświadczenia należy zgłosić to we właściwym posterunku (komisarjacie) policji państwowej i wnieść do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej prośbę o wydanie duplikatu dokumentu. Utratę zaświadczenia zagranicą lub na obszarze W. M. Gdańska należy zgłosić w urzędzie konsularnym (w komisarjacie generalnym R. P. w Gdańsku).

Osoby uznane za zupełnie niezdolne do służby wojskowej (kat. E) nie podlegają wojskowemu obowiązkowi meldunkowemu.

(Str. 1). **Wzór Nr. 20.**

Starostwo w ........................

## KSIĘGA
### protokółów badań mężczyzn członków rodzin poborowych

(Format 210 × 297 mm).

(Str. 2).

**PROTOKÓŁ Nr.** ........................

dnia ........................ 193...... r.

Komisja Poborowa w ........................

Skład Komisji: 1. Przewodniczący ........................
2. Wojskowy członek komisji ........................
3. Lekarz wojskowy ........................
4. Lekarz cywilny ........................
5. Przedstawiciel pow. samorz. ........................

| Nr. kolejny | Nazwisko i imię badanego | Zawód | Wiek badanego | Orzeczenie lekarskie i wskazanie procentu trwałej lub czasowej niezdolności do pracy zawodowej | Decyzja Komisji Poborowej | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| | | | | | | |

Podpisy członków komisji: ........................

Podpis przewodniczącego

(Str. 1). **Wzór Nr. 21.**

Pieczęć Urzędu Wojewódzkiego

## KSIĘGA PROTOKÓŁÓW
### badań mężczyzn członków rodzin poborowych na Komisji Rozpoznawczej

(Format 210 × 297 mm).

(Str. 2).

**PROTOKÓŁ Nr.** ........................

dnia ........................ 193...... r.

Komisja Rozpoznawcza w ........................

Skład Komisji: 1. Przewodniczący ........................
2. Wojskowy członek komisji ........................
3. Lekarz wojskowy ........................
4. Lekarz cywilny ........................
5. Przedstawiciel rady wojewódzkiej ........................

| Nr. kolejny | Nazwisko i imię badanego | Zawód | Wiek badanego | Orzeczenie lekarskie z wykazaniem procentu trwałej lub czasowej niezdolności do pracy zawodowej i decyzja komisji poborowej | Orzeczenie lekarskie Komisji Rozpoznawczej i decyzja Komisji Rozpoznawczej | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| | | | | | | |

Podpisy członków komisji: ........................

Podpis przewodniczącego

**Wzór Nr. 22.**

KOMISJA POBOROWA DODATKOWA

w

L. dz. ....dnia ........................ 193.... r.

# F O R M U L A R Z

**do zapisywania badań mężczyzn — członków rodzin poborowych**

| Nr. kolejny | NAZWISKO I IMIĘ BADANEGO | Zawód | Wiek badanego | Orzeczenie lekarskie i wykazanie % niezdolności do pracy zawodowej | Decyzja komisji | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| | | | | | | |

(Format 297 × 210 mm).

**Wzór Nr. 23.**

KOMISJA POBOROWA (Str. 1).

w ..............................

ODCINEK I.

L. dz. ....................

.................................... dnia .............................. 193 ...... r.

Do

Pana Komendanta Szpitala

w ................................................

Na podstawie uchwały Komisji Poborowej w .................................... odchodzi do
(miejscowość)
szpitala .............................. w ............................ poborowy ............................................ Nr. listy
(nazwisko i imię)
pob. .............. roczn. .................... w celu zbadania cierpienia ................................................
(rodzaj cierpienia)
i wystawienie orzeczenia lekarskiego.

(pieczęć pow. władzy
admin. ogólnej)

........................................
(podpis)
Przewodniczący Komisji

KOMISJA POBOROWA

ODCINEK II.

w ..............................

.................................... dnia .............................. 193 ...... r.

L. dz. ....................

Do

Pana Komendanta Szpitala ................................................

w ................................................

Na podstawie uchwały Komisji Poborowej z dnia ........................ odsyłam poborowego ........................................ roczn. ............ Nr. listy pob. ............ powiatu ..........
(nazwisko i imię)
język macierzysty .......................... wyznanie ...................................... narodowość ....................
zawód .............................. wykształcenie ...................................... wzrost .................... waga .............. obwód klatki piersiowej .............. szczególne znaki ............................................ celem zbadania
(o ile jakie będą)
cierpienia ..................................................

ZASADA: Art. 43 ustawy o powsz. obow. wojsk.

Jednocześnie nadmieniam, że lekarze kom. pob. stwierdzili u badanego pozatem następujące stany chorobowe ................................................................

Po zbadaniu poborowego proszę orzeczenie, wpisane na odwrocie, odesłać jako poufne do tut. kom. pob., o ileby zaś orzeczenie zapadło po dniu .................... skierować je do .............................................., zaś poborowego odesłać do ................................................
(nazwa pow. władzy adm. og.) (wymienić miejsce zamieszkania)

(pieczęć pow. władzy
admin. ogólnej)

........................................
(podpis)
Przewodniczący Komisji:

Odcisk palca wskazującego

Rysopis odesłanego na zbadanie:

Wzrost ..............................
Włosy ..............................
Brwi ..............................
Oczy ..............................
Nos ..............................
Usta ..............................
Broda ..............................
Twarz ..............................

(Format 210 × 297 mm.).

(Str. 2).

Odcinek ten pozostaje w szpitalu. Orzeczenie lekerskie (Odcinek II) odesłano dn. ........
pod L. dz. ....................
do ....................

ODCINEK I.

NOTATKI SZPITALNE.

Zbadany ambulatoryjnie dnia ....................
Badanie potrwa dni ....................
Podlega ponownemu zbadaniu dnia ....................
" " " " ....................
" " " " ....................
Skierowany celem dodatkowego badania do .................... (oddział
.................... dnia ....................
szpitala)
Podlega przyjęciu w stan chorych szpitala z dniem ....................

(podpis lekarzy)

NAZWA SZPITALA
....................
....................
L. orzeczenia

ODCINEK II.

ORZECZENIE WOJSKOWO-LEKARSKIE.

.................... roczn. .................... został zbadany ambulatoryjnie
(nazwisko i imię poborowego)
dnia .................... był na obserwacji (leczeniu szpitalnem)*) od dnia ....................
do dnia .................... przyczem stwierdzono**) ....................
(opis stanów chorobowych)

1) ***) ....................

2) ....................

Wniosek szpitala: (wymienić kategorję zdolności do służby wojskowej z powołaniem ewentualnych §§ wojskowych przepisów sanitarnych).

Wyżej określone cierpienia czynią poborowego niezdolnym do służby wojskowej w następujących rodzajach służby wojskowej ....................

(pieczęć szpitala) .................... dnia .................... r.

Widziałem:

Komendant szpitala

Ordynator

Ordynator

UWAGA: *) Niepotrzebne skreślić.
**) W orzeczeniu należy używać określeń podanych w wojskowych przepisach sanitarnych.
***) Wpisywać orzeczenia kolejno w razie badań z zakresu różnych specjalności.

**Wzór Nr. 24.**

KOMISJA POBOROWA
w
L. dz.

dnia ............ 19..... r.

Do

Szpitala

w

Na zasadzie art. 43 ustęp 4 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, przesyłam poborowego ............ (nazwisko i imię) ........ roczn. ........ Nr. listy poborowej celem poddania go leczeniu szpitalnemu, które według opinji lekarzy biorących udział w komisji poborowej może być dokonane w przeciągu 4 miesięcy.

WADA: ..................................................

Jednocześnie z odejściem poborowego ze szpitala, proszę o nadesłanie do starostwa w orzeczenia szpitalnego, powołując się na liczbę niniejszego pisma, zaś poborowego skierować do (miejsce zamieszkania).

O dniu odejścia poborowego ze szpitala proszę niezwłocznie powiadomić wymienioną powiatową władzę administracji ogólnej.

................
(podpis)
Przewodniczący

(Format 210×148 mm).

---

**Wzór Nr. 25.**

(Nazwa zakładu naukowego)
L. dz. ............

dnia ............ 193..... r.

## WYKAZ

**uczniów (b. uczniów) urodzonych w r. ....... , którzy uzyskali świadectwa dojrzałości (końcowe).**

| Nr. kolej-ny | NAZWISKO I IMIĘ | Imiona rodziców | Miejsce i data urodzenia | Miejsce zamieszkania | Zakres uzyskanego wykształcenia | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | |

(Pieczęć urzędowa szkoły)

(Podpis Dyrektora)
(Kierownika zakładu naukowego)

(Format 210×297 mm).

STAROSTWO
(KOMISARJAT RZĄDU)

**Wzór Nr. 26.**

dnia 193 r.

## WYKAZ

**udzielonych odroczeń służby wojskowej.**

| Nr. kolejny | Nr. listy poborowej | Nazwisko i imię | Rok urodzenia | Udzielono odroczenia na podstawie art. .........*) | Okres czasu na jaki odroczenia udzielono | Liczba aktów w sprawie odroczenia | Uwagi |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | |

*) przy odroczeniach, udzielonych z art. 59 pkt. 3 ustawy należy jako podstawę powołać „art. 63“ i odpowiedni punkt tego artykułu.

(Format 210 × 297 mm).

---

**Wzór Nr. 27.**

## ZOBOWIĄZANIE

**do służby ochotniczej w wojsku (marynarce wojennej).**

Zgłaszam się jako ochotnik do pełnienia czynnej służby wojskowej i zobowiązuje się:
1) do pełnienia tej służby na warunkach i zasadach, określonych ustawą o powszechnym obowiązku wojskowym i rozporządzeniem wykonawczem do niej,
2) do pozostania po odbyciu czynnej służby wojskowej nadal w służbie czynnej przez *)............ w charakterze nadterminowego,
3) w razie zwolnienia ze służby przed terminem zobowiązania lub nieprzyjęcia na nadterminowego nie mieć i nie zgłaszać z tego tytułu żadnych pretensyj.

.............................. dnia.............. 193 r.

..............................
(podpis ochotnika nazwisko i imię)

Stwierdzam, że .............................. podpisał powyższe zobowiązanie w mej obecności.

.............................. dnia .............. 193..... r.
(miejscowość)

Powiatowy Komendant Uzupełnień
lub wojskowy członek komisji poborowej

..............................
(podpis)

*) wpisać „1 rok”, jeżeli ochotnik zgłasza się do wojska, zaś „2 lata“ — jeżeli ochotnik zgłasza się do marynarki wojennej.

(Format 148 × 210 mm).

**Wzór Nr. 28.**

## ZOBOWIĄZANIE

**do służby ochotniczej w wojsku.**

Zgłaszam się jako ochotnik do pełnienia czynnej służby wojskowej i zobowiązuję się:

1) do pełnienia tej służby na warunkach i zasadach, określonych ustawą o powszechnym obowiązku wojskowym i rozporządzeniem wykonawczem do niej,

2) w razie zwolnienia ze służby przed terminem zobowiązania nie mieć i nie zgłaszać z tego tytułu żadnych pretensyj.

.................................... dnia.......... 193.....r.

..........................................................................

(podpis ochotnika nazwisko i imię)

Stwierdzam, że .................................................... (nazwisko i imię) podpisał powyższe zobowiązanie w mej obecności:

.................................... (miejscowość) dnia.......... 193..... r.

Powiatowy Komendant Uzupełnień
lub wojskowy członek Komisji poborowej

..........................................................................

(podpis)

(Format 148 × 210 mm.).

---

**Wzór Nr. 29.**

Pieczęć
Powiatowej Władzy
Admin. Ogólnej
w

.................... dnia.......... 193 r.

L. dz.

## ŚWIADECTWO LEKARSKIE

................................................ (nazwisko i imię) urodzony ................................ (dzień, miesiąc i rok)

w ................................ (miejscowość, gmina, powiat) syn................................ (imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki) zamieszkały w ................................ (dokładny adres)

został przezemnie w dniu.......................... 193...... r. poddany szczegółowemu zbadaniu w celu ustalenia niemożności stawienia się we wskazanym w karcie powołania Nr.................. terminie do.............................. (wymienić miejscowość, formację i t. p.).

1) Wyniki badania następujące: ..........................................................................

2) Stan chorego czyni go niezdolnym do podróży i wymaga leczenia w przeciągu ................................ (podać termin, jaki jest niezbędny do wyzdrowienia).

..........................................................................

(podpis lekarza powiatowego)

(pieczęć
lekarza powiatowego)

(Format 210 × 148 mm.).

Powiatowa Komenda Uzupełnień **Wzór Nr. 30.**

...........................................................................

L. dz. ........................ ............................................ dnia .................... 193....... r.

## KARTA URLOPOWA.

Na podstawie świadectwa (lekarza powiatowego, rządowego, prywatnego, zarządu gminy) *) w ........................................ z dnia ....................
193 ........r. Poborowy ..........................................................................................
(nazwisko i imię)
syn ..........................................................................................................................
(imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki)
zamieszkały ..............................................................................................................
(dokładny adres)
przydzielony do .........................................................................................................
(wymienić formację i miejsce postoju)
uzyskał przesunięcie terminu wcielenia do dnia .............................................193.......... r.

W razie trwania choroby ponad termin wskazany w niniejszej karcie urlopowej, należy tę kartę wraz z kartą powołania i biletem na przejazd oraz świadectwem lekarza powiatowego (rządowego) nadesłać do powiatowej komendy uzupełnień.

**Załączniki:**
Karta powołania i bilet na przejazd L. ........................

Pieczęć

Powiatowy Komendant Uzupełnień

..........................................
(podpis)

---

*) Nieodpowiednie skreślić.

(Format 210 × 148 mm.).

---

Powiatowa Komenda Uzupełnień **Wzór Nr. 31.**

...........................................................................

L. dz. ........................ ............................................ dnia .................... 193............ r.

## ZAŚWIADCZENIE.

**o przesunięciu terminu wcielenia do szeregów.**

Wskutek przewlekłego stanu chorobowego poborowego ..........................................
(nazwisko i imię)
syna ........................................................................ zamieszkałego w ..................
(imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki)
.................................... przeznaczonego do ...................................................... ,
(dokładny adres) (miejsce postoju)
który to stan stwierdzony został świadectwami (lekarza powiatowego, rządowego, prywatnego, zarządu gminy *) L. ........................ (wymienić oba świadectwa) udzielam wymienionemu poborowemu przesunięcia terminu wcielenia do ....................
..........................................................................
(wymienić słowami termin do jakiego udzielono przesunięcia)

O dniu ponownego stawienia się do odbycia czynnej służby wojskowej poborowy będzie powiadomiony osobną kartą powołania.

Powiatowy Komendant Uzupełnień

..........................................
(podpis)

Pieczęć

---

*) Nieodpowiednie skreślić.

(Format 210 × 148 mm.).

**Wzór Nr. 32**

# WYKAZ

## imienny poborowych, wysłanych na ekspertyzę szpitalną przez komisję poborową w...

w dniu .................. 193.....r.

| Nr. kolejny | Nr. listy poborowej | NAZWISKO I IMIĘ | Rocznik | Nazwa szpitala do którego poborowy został wysłany | Dzień powrotu z ekspertyzy | Dzień wydania ostatecznej decyzji przez komisję poborową | UWAGI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | |

(Format 210×297 mm).

**Wzór Nr. 33**

Powiatowa Komenda Uzupełnień

............................................................ ..........................................dn. .................. 193......r.

L. dz.................................

## ZEZWOLENIE NA WYJAZD ZAGRANICĘ.

Zezwalam ........................................................................ synowi..............................
(nazwisko i imię)
i........................ urodzonemu w.................................................... zamieszkałemu.................................................... na wyjazd zagranicę do ..........................
(dokładny adres)

Zezwolenie niniejsze jest ważne, o ile zostanie przedstawione w ..........................
..................................................................................................................
(wymienić władzę, która ma paszport wydać lub przedłużyć)
przed upływem 2 miesięcy od dnia dzisiejszego.

Specjalne zastrzeżenia ..............................................................................
(o ile jakie będą)

Pieczęć

Powiatowy Komendant Uzupełnień

..................................................................
(podpis)

(Format 210×148 mm).

**Wzór Nr. 34.**

Pieczątka powiatowej władzy
administracji ogólnej
w.................................
(Komisarjatu Rządu)

dnia..............................

Do

Pana ..............................................................................

zamieszkałego w ......................................................

**POŚWIADCZENIE.**

Na zasadzie § 408 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 83, poz. 757) oraz pisma Pana Wojewody.......................................................z dnia ............................ r. Nr................. zawiadamiam Pana, że wobec stwierdzenia faktu posiadania przez Pana obywatelstwa........................................................ nie podlega Pan powszechnemu obowiązkowi wojskowemu w Państwie Polskiem.

Pieczęć

..........................................................................
(podpis kierownika pow. wł. adm. og.)

(Format 210×148 mm).

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.